Henriette Yvonne Stahl

Între zi și noapte

Roman

Editura Minerva

HENRIETTE YVONNE STAHL

ÎNTRE ZI ŞI NOAPTE

ROMAN

EDIŢIE NE VARIETUR

CAPITOLUL I

Era primăvară. Soarele cald; strada aproape pustie. Ana își auzea pasul sunînd deslușit pe caldarîm. Își simțea trupul diafan, fără importanță. Pasul ei avea ceva nostalgic, umblet de pasăre așezată pe picioarele înalte și subțiri purtat pe liniștea unui cîmp gol și trist.

De aproape un an, din iarna lui 1916 cînd Bucureștiul fusese cucerit și ocupat de trupele germane, de un an de cînd fiecare gest era provizoriu, făcut numai să macine clipele.

Ana simțea o revoltă dureroasă împotriva zilelor care treceau fără să aducă nimic decît numai și numai aceeași așteptare îmbolnăvitoare, a păcii. Timpul trecea atît de greu încît părea nemișcat.

Acum Ana mergea la dentist, o plictiseală, apoi, altă plictiseală, se va reîntoarce acasă unde o aștepta domnișoara profesoară. Anei îi era groază de această femeie săracă, nemăritată, nenorocită, urîtă, cu ochii veșnic plini de lacrimi, cu glasul monoton și își da seama cu uimire că nu-i era milă, că-i era numai silă să stea atîtea ceasuri închisă în odaie cu această ființă făcută parcă din cenușă. Știa că lîngă ea, în timpul lecțiilor, i se va face somn, intolerabil somn, că se va plictisi peste măsură, pînă la exasperare... Logaritm de... logaritm...

Ana Stavri ajunse în fața casei dentistului. Intră în salonul de așteptare și se așeză tăcută pe canapeaua cea mare de piele a încăperii, lîngă mama ei, care — după ce îi dădu bună ziua — continuă să citească cele cîteva ziare publicate de cotropitori. Ana îi vedea fața aplecată asupra ga-

zetei. Obrazul ei cuprindea o aşteptare resemnată. Părea hotărîtă să fie răbdătoare. Privind-o, Ana îşi da seama cît suferise în anul acesta de război, de despărţire. O oboseală prematură îşi aşezase semnele pe trăsături, pe surîs, pînă pe haine parcă. Ana ar fi vrut să o ajute să-şi ducă greul, dar nu găsi nici un cuvînt, nici un gest exterior, numai o deznădejde dureroasă.

Îşi aminti îmbrăţişarea din urmă, a tatălui ei, Bogdan Stavri, cînd plecase în retragere cu armata, în grabă, în haos, în spaimă... Se poate să iubeşti atît de tare un om şi să nu ştii nici dacă suferă, nici dacă e viu, nici dacă e mort?

Acum în odaia asta rece şi întunecoasă, a dentistului, Ana vedea în jurul ei aceiaşi oameni ca întotdeauna care aşteptau, plictisiţi, să le vie rîndul. Ana se simţi atît de îndurerată, împovărată de griji, lipsită de bucurii, încît lacrimi îi umplură ochii.

Îşi aşează vîrful degetelor reci pe ochi ca să potolească arsura lacrimilor reţinute. Rămase aşa, cu ochii închişi mai multă vreme.

Cînd privi din nou în odaie, văzu, aşezată pe un scaun lîngă uşa care se deschidea spre odaia de lucru a doctorului, o fată extraordinară. Totul era straniu în această fiinţă într-atît încît Ana rămase înmărmurită. Obrazul femeii, foarte tînăr, era ca de ivoriu transparent; ochii verzi, palizi şi ei, cuprindeau resemnarea dispreţuitoare a animalelor sălbatice prinse în cuşcă. Clipeau rar, iar pleoapele, aplecîndu-se peste imensitatea privirii, păreau conştiente de valoarea mişcării lor.

Dar deodată privirea aceea verde se opri asupra Anei, atît de lung şi fix, încît păru cuprinsă de un gînd unic şi etern ca al statuilor.

Ana primi drept în ochi privirea verde. Inima îi bătu mai repede. Dar ochii se depărtară cu o mişcare vădit indiferentă. Totul se potoli ca lumina zilei odată cu apusul soarelui.

Ana Stavri se simţi tulburată.

— Mamă, murmură.

— Da.

— Spune-mi, şopti Ana, abia respirînd, domnişoara de acolo e foarte frumoasă, nu?

Lucia Stavri privi cu mare atenţie spre fiinţa arătată. Se întoarce apoi discret către Ana, şi îşi spune cu aceeaşi şoaptă catifelată.

— Da, foarte frumoasă, dar mai ales stranie.

Niciodată Ana nu bănuise că poate exista o asemenea faţă şi mai ales o atît de supranaturală privire.

Mai tîrziu, fata înălţă pleoapele şi privirea i se aşeză iar asupra ochilor Anei care o aştepta.

Un val de sînge care purta bucurie i se urcă Anei în obraz... şi totodată o mare nelinişte o cuprinse. Ştia, era sigură că trebuie să facă ceva pentru a se apropia de fiinţa aceea: fusese chemare în privire. După cîteva clipe de frămîntare, Ana o întrebă pe mama ei, aplecîndu-se pînă a-i atinge urechea:

— Mă laşi s-o întreb la ce coafor merge? Mi-ar place să fiu pieptănată ca ea.

Lucia Stavri se uită la Ana cu uimire; exclamă:

— Cum să te tunzi? Să-ţi tunzi părul ca sufragetele! Ce o să spună tatăl tău cînd se va întoarce din război şi te va găsi tunsă?

— Aşa e moda... acum...

Lucia Stavri se crispă:

— Bineînţeles... faci cum vrei... dar ce ideie!

Ana rămase locului. Inima îi bătea repede.

„Dacă o întreb, nu are de ce să se supere" gîndi, dar intimidată rămase tot nemişcată. Vedea acelaşi du-te vino tăcut al clienţilor care îi arăta că timpul trece acum prea repede.

Mai tîrziu, totuşi, cînd se ridică şi merse către fiinţa aceea, o făcu sub un imbold nestăvilit, cu mişcări inconştiente, ameţite.

Cu cît se apropia, privirea aceea i se părea mai palidă, cu transparenţe lichide, decolorate, ireale.

— Dacă nu te superi, şopti Ana, aş vrea să ştiu adresa coaforului dumitale... dacă nu te superi...

Glasul îi era înfiorat.

Ana simţi aşezarea unei mîini reci şi uşoare pe mîna ei. Mîna nu se mai mişcă. Părea că pătrunde în întreaga făptură a Anei şi Ana se simţi aproape de fiinţa aceea, aproape cum nimeni nu îi mai fusese vreodată.

— Cu plăcere. Dacă vrei o să mergem împreună... zilele astea.

— Mulţumesc, şopti Ana. Se simţea profund înduioşată.

— Am eu grijă, mai şopti glasul. Iţi voi spune. Mergem amîndouă.

— Mulţumesc.

Ana se îndepărtă. Se întoarse la locul ei. Mama o privi întrebătoare.

— Ţi-a dat adresa?

— Nu, dar o să meargă cu mine... a spus.

— Da? Şi cînd?

— Zilele astea... O să-mi spună, ea.

Lucia Stavri nu putu reţine un surîs ironic în colţul buzelor. Ana se aşează. Văzuse privirea cercetătoare a mamei ei şi surîsul ironic, dar în Ana triumfa o victorie. O exaltată bucurie îi umpluse sufletul.

Cîteva minute mai tîrziu, fiinţa aceea intră în odaia de consultaţii. Uşa se închise în urma ei.

Atentă, Ana auzi din odaia de lucru un rîs care se înalţă de cîteva ori, identic cu o frază repetată pe de rost; rîsul avea o rezonanţă metalică şi i se oprea brusc, ca vibraţiile unor coarde atinse cu mîna.

Apoi uşa se deschise din nou şi în cadrul ei fiinţa reapăru. Pleca. Pasul îi era lin, armonios, aerian. Trecînd, o salută pe Ana cu o uşoară aplecare a capului, dar fără surîs.

Acum era rîndul Anei şi al Luciei Stavri să intre. Lucia Stavri se aşează pe scaunul de consultaţii. Ana îl vedea pe doctor lucrînd. Auzea, din timp în timp, instrumentele lovindu-se de masa de sticlă. Ana nu se mai putu stăpîni şi întrebă brusc:

— Domnule doctor, cine este domnişoara care a plecat acum de aici?

— Domnişoara Zoe Mihalcea Vrînceanu.

— E foarte stranie, spuse Lucia Stavri. Stă în Bucureşti?

— În ultimii ani a stat la Predeal.

— Bolnavă?

— Plămînii, se spune. Eu aş crede nervii. De altfel, o fiinţă cu totul originală...

— Cu ce se ocupă?

— Confuz lucru! A studiat pianul la Leipzig, cică şi dirijatul cu Furtwängler, iar acum mi s-a spus, adică mama

ei mi-a spus, că s-a lăsat de muzică şi că vrea să termine liceul pe care-l întrerupsese, şi să facă medicina.

— Cîţi ani are? întrebă Ana, care ascultase cu aviditate.

— Douăzeci, douăzeci şi doi, poate.

— Şi... în ce clasă e?

— Nu ştiu. Fleacuri. Cum o să stea să înveţe, să dea examene, cînd acum cîteva luni, cînd a venit adusă de mama ei la mine, nu umbla pe jos şi nu voia să dea mîna cu nimeni. Niciodată nu întindea mîna nimănui. Şi azi încă, gestul o costă un efort vizibil şi, dacă poate, îl evită.

— Pentru ce nu dă mîna cu nimeni? se miră Lucia Stavri.

— Ceva nervos, mi-a spus mama ei. S-ar fi surmenat cu pianul şi de-atunci a rămas...

— Cine îi sînt părinţii?

— Mama ei pare foarte simplă. Fată de preot din Brăila. Tatăl ei însă este un cunoscut agent electoral. Total inculţ, însă cu o uluitoare intuiţie afaceristă. Din nimic a făcut o avere importantă. Foarte apreciat în lumea electorală. Cine-l poate cumpăra e sigur de victorie. Mai acum cîţiva ani era celebru pentru banchetele pe care le oferea liderilor politicieni... Mese cu orhidee... Femei goale aduse pe tavă... Sînt foarte bogaţi. Ea însă, fata, repet, e de o originalitate şi fineţe neobişnuite.

— Da, se vede.

În timp ce doctorul lucra mamei ei, Ana se aplecă cu hotărîre asupra caietului unde erau scrise vizitele şi văzu numele Zoiei Mihalcea însemnat pentru joi; iar la plecare, cînd doctorul le dete oră pentru vineri, Ana spuse:

— Vineri... vine domnişoara profesoară la lecţie... sînt ocupată...

În glas avea sfială. Îi era ruşine că minte.

— Atunci joi?

— Da, şopti Ana.

— Eu însă, spuse Lucia Stavri, dacă se poate aş veni tot vineri. Joi sînt eu ocupată.

— Bine, rămîne aşa: domnişoara joi, dumneavoastră, doamnă, vineri. Ora ca de obicei, aceeaşi.

În hall, aşezîndu-şi pălăria, Ana se uită cu o atenţie violentă în oglindă. Era parcă pentru prima oară că se vede total conştientă de prezenţa ei, ea, Ana. Orice se va întîmpla în viaţă, ea nu va fi niciodată altcineva decît ea,

pecetluită cu ochii, gîtul, părul, umerii ei. Îşi va purta trupul şi faţa viaţa întreagă. Vopseli, farduri, sănătate, boli, gînduri, emoţii, vîrstă, nu vor fi decît lucruri de suprafaţă, care nu vor putea schimba niciodată ceea ce exista şi se numea Ana, aşa cum, între caricatură oricît de crudă, şi un portret oricît de flatat, recunoşti pe acelaşi om, unul şi acelaşi, imuabil.

Ana avu o mişcare de a se strînge, de a se feri. Purta parcă povara, devenită deodată conştientă, a întregii ei vieţi, a destinului ei.

Peste clipe, plutea acum, ca o veste bună pentru Ana, amintirea fiinţei întîlnite: Zoe Mihalcea Vrînceanu.

În joia următoare, cînd merse iar la dentist, în drum, Ana hotărî să vorbească neapărat cu ea. „Am s-o întreb dacă este adevărat că învaţă ca să dea examene de liceu. Poate o să fim prietene".

La doctor, în sala de aşteptare, o zări imediat pe Zoe Mihalcea, aşezată în acelaşi loc. Ana îi dete bună ziua surîzînd. Zoe Mihalcea întinse o mînă care chema. Ana se îndreptă către ea cu grabă. Îşi aşeză cu încredere mîna în mîna aceea, făcută din răcoare şi inconsistenţă.

— Cum te cheamă? o întrebă Zoe Mihalcea, fără s-o privească.

— Ana. Ana Stavri.

— Ana... Îţi stă bine numele. Pe mine, Zoe Mihalcea Vrînceanu.

— Ştiu. L-am întrebat pe doctor.

— După ce isprăvim cu doctorul, mergem la coafor, aşa cum ţi-am făgăduit şi apoi... dar glasul se opri. Zoe Mihalcea văzuse ochii Anei nemişcaţi, plini de chemare. Privirile li se întîlniră. Ochii verzi ai Zoei căpătară deodată o intensitate atît de mare încît Ana avu impresia că se pierde în ei. Căută să-şi stăpînească emoţia. Înţelesese: vor fi aşa cum dorise: prietene.

— E adevărat că înveţ ila liceu? întrebă cu timiditate; în şoaptă. Se simţea supusă şi blîndă.

— De unde ştii?

— Tot doctorul mi-a spus.

— L-ai întrebat?
— Da. Adică mama. Spunea că vrei să faci medicina...
— Da? A întrebat?
— Spune, este adevărat? În ce clasă eşti?
— De-abia într-a şaptea...
— Ca mine, spuse Ana cu elan.

Zoe Mihalcea o privi iar pe Ana cu atenţie. Păru că vrea să spună ceva, dar uşa din odaia de consultaţii se deschise şi în prag apăru doctorul. Zoe o luă pe Ana de mînă.

— Doctore, intrăm împreună ca să nu ne ţii mult, spuse Zoe.

Doctorul le privi uluit.

— Duduia Stavri are azi mai mult de lucru...

— Nu. Azi nu. Altădată. Azi am eu de lucru cu ea, mergem la coafor, şi rîsul lui Zoe se înălţă, mecanic, sfidător.

Doctorul tăcu un timp, întrebă apoi cu un glas voit indiferent:

— Şi de cînd această prietenie?

— De azi. De-acum. Din clipa asta.

Se făcu tăcere. Lucrînd, doctorul părea preocupat, neatent la ce face. Apoi începu să vorbească în şoaptă cu Zoe Mihalcea. Ana auzea şoapta dar nu putu înţelege cuvintele. Zoe se întoarse brusc către Ana:

— Ai auzit ce spune doctorul?

— Dar te rog, te rog... exclamă doctorul.

— Spune că nu trebuie să fim prietene, că ar fi mai bine să te las în pace.

— Dar pentru ce... pentru ce să nu fim prietene? întrebă Ana şi simţi o putere neobişnuită în toată fiinţa ei.

Doctorul nu răspunse. Enervat, începu iar să lucreze. Gîndurile Anei erau ameţite. „Prietena mea", spusese Zoe Mihalcea, arătînd-o pe ea, Ana. Erau prietene. O alesese pe ea. Cu ceilalţi oameni nu se purta aşa. Spusese doctorul că nici mîna nu dă uşor cu nimeni... Pe ea o luase de mînă şi aşa intraseră la doctor...

— Vino repede, îi spuse Zoe, deşteptînd-o din gînduri. Să nu întîrziem.

Ana o privi cu bucurie. O văzu umblînd prin odaie, îi auzi pasul, îi văzu mişcările. Auzi şi zgomotul metalic al poşetei ce se închise şi foşnetul mîngîios al rochiei ei de mătase. Plecară.

Acum erau amîndouă în stradă umblînd una lîngă alta. De aceeaşi înălţime, Ana o vede pe Zoe purtînd pe faţă privirea aceea nelimitată, verde.

Totul i se părea important şi deslușit.

Unde e coaforul?

În Strada Franklin, după Piaţa Teatrului, aproape de Ateneu, zise Zoe.

A, da.

Vrei să-l tunzi ca al meu?

Nu ştiu. Cred că da.

— Ţi-ar sta bine şi ondulat, ceva mai lung, cu o cărare la mijloc. Ai semăna cu Hamlet sau cu Ioana d'Arc. Ai un profil frumos, romantic, potrivit pentru astfel de pieptănătură...

Ceea ce simţea Ana auzind-o vorbind nu era uimire. Era mult mai mult. Cuvintele păreau nu numai că ar descrie-o, ci chiar ar crea-o.

— Sînt prea slabă, deşirată, spuse, crezînd că trebuie să vorbească şi înlocui cu o frază, prima găsită, elanul de recunoştinţă ce se înălţa din ea. Rîse uşor şi scurt, ecou al rîsului Zoei Mihalcea, dar rîsul, ca să se întoarcă ecou, îşi transformase miezul şi sună blînd, cald şi bun.

— Deşirată? Îţi stă bine. Semeni cu un ogar din tablourile familiilor împărăteşti.

— Dumneata la ce şcoală ai fost? întrebă Ana cu o atenţie care contura emoţia.

— Nu am fost la şcoală. Am învăţat întotdeauna acasă.

Ana continuă:

— Eu niciodată nu am putut să sufăr şcoala. Nu am spus asta niciodată nimănui, nici părinţilor. Dar îmi era groază să merg la şcoală.

— De ce?

Ana şopti:

— Uniformele la fel, băncile la fel, clasele la fel, nu mai ştiam care sînt eu, unde sînt eu.

Glasul Anei se avîntă:

— În clasă, noi cîntam în cor, închise în odăi cu bănci multe: „o dată, unu, unu, de două ori două, patru...“ Tabla înmulţirii cîntată în cor, în legănarea glasului pe care nu îl mai deslușeşti de celelalte glasuri... Nici o zi deosebită de celelalte. Duminicile nu erau decît o punte, o respiraţie

mai adîncă, înainte de a începe e din nou același lucru. Mi se păruse în lungul zilelor că nu voi scăpa niciodată de monotonie. Iar acum e război, altă groază...

Ana întoarse capul către Zoe și tăcu. Văzuse pe fața ei ceva ce se cuprindea între spaimă și vădit dezgust.

— Te-am supărat?

— A, nu!

După cîțiva pași făcuți în tăcere, Zoe Mihalcea îi spuse cu blîndețe:

— Dacă vrei, o să vii la mine și să învățăm împreună. O să fie poate mai bine... pentru amîndouă. Uite ce este: azi e joi; eu duminică te aștept. Vino la mine cît de devreme... chiar la trei... vino.

Ana zise:

— Îmi e atît de bine cu tine... eu niciodată n-am avut o prietenă... Pînă te-am întîlnit pe tine mă plictiseam înfiorător. Nu am trăit decît spaima războiului, cu mama care plînge, cu tata departe, nu avem nici o veste de la el, cu domnișoara profesoară care și ea plînge... Mi se pare că așa va trece toată viața... Acum e altfel... o să fie altfel...

O tutuise cu simplitate, cu voie, cu bucurie. Mîna ușoară și atentă a Zoei i se așază pe braț. Rezemîndu-se de Ana, Zoe făcu cîțiva pași. Ana își simți lacrimile exaltării și recunoștinții aproape. Se simțea slabă și puternică totodată. Nu știa dacă asupra ei a căzut responsabilitatea unei vieți noi sau dacă ea fusese primită într-alt suflet.

— Uite, am ajuns la coafor. Și acum să hotărîm cum te tunzi: ca mine, uniformă, sau te facem o Ioană d'Arc?

— Ioana d'Arc.

— Bine.

O jumătate de ceas mai tîrziu plecau de la coafor.

— Avem aproape același drum, îi spuse Zoe. Eu stau la Cotroceni, pe Splaiul Domnița Maria. Dacă vrei, facem drumul împreună. Coborîm bulevardul Elisabeta și apoi Cheiul Dîmboviței pînă la podul Elefterie.

— Desigur.

Răspunsul fusese o exclamație de bucurie.

Viața întreagă Ana își va aminti acel drum făcut împreună. Fiecare pas fusese important pentru că fiecare pas fusese conștient. Era parcă drumul unui înțeles nou, plin de avînt, găsit în fiecare casă, fiecare piatră, fiecare colț. Ana privi

cu încredere în jurul ei. Alături ei auzea pasul acelei ființe de la care pornea parcă îmblînzirea vieții.

Mergeau tăcute. Pașii egali măsurau ritmic înaintarea. Cînd au ajuns pe Cheiul Dîmboviței, departe, drept în fața lor, soarele apunea. Roșu se reflecta în oglinda tremurîndă a gîrlii. O salcie, aplecată singuratică asupra apei, își profila însetarea liniștită.

Zoe îi arătă în depărtare un grup de case:

Vezi casa aceea mai înaltă, cu acoperiș roșu, acolo stau.

Era clipa despărțirii. Mîinile se împreunară, dar în locul cuvintelor de bun rămas, o tăcere lungă, plină de emoții pentru Ana își făcu loc. Șopti:

— Vreau să stau mult cu tine.

Zoe rîse încet, un rîs îmblînzit.

Și tot acolo, în fața lor, același soare fantastic, apunea cu o revărsare roșie, abundentă, de lumină generoasă.

Rămasă singură, Ana căută să meargă cît de repede. Știa că întîrziase. Se temea de privirea cu care o va întîmpina mama ei. Se simțea vinovată. Se grăbi mai tare. Începu să alerge. Strada Carol Davila, cu pomii ei rotunzi de salcîmi retezați era plină de o umbră pustie. Ana își urmă drumul cu același pas grăbit. Bătăile inimii se potoliră. Intră repede prin scara de serviciu în casă.

O găsi pe Lucia Stavri stînd în fața unei mescioare așternută cu un șervet alb și două tacîmuri.

— De unde vii? o întrebă privind-o fix.

— Am fost și la coafor.

— Văd.

— Și la dentist am așteptat destul.

— Și apoi?

— Am condus-o pe domnișoara Zoe Mihalcea pînă aproape de casă. Stă pe Cotroceni.

— Dar că te aștept și că sînt îngrijorată te-ai gîndit?

— Mamă!

— Aș dori ca altă dată să nu-mi mai faci una ca asta. Nu știam ce să mai cred. Pe întuneric... singură... Ai uitat că e război?

În odaie se făcu tăcere.

— Și... pe domnișoara aceea Mihalcea o s-o mai vezi?

— Mi-a spus să vin la ea acasă chiar duminică, șopti Ana, cu gîtul strîns de emoție. Ar fi vrut să spună mamei ei lucrul acesta ca o victorie, dar brusc se simți parcă vinovată de marea ei exaltare pentru o străină.

— La ea acasă?

— Da.

După o pauză, Ana continuă:

— Prepară și ea tot clasa a șaptea, ca și mine. De ce te uiți așa la mine, mamă? Nu-ți place cum îmi șade părul tăiat?

— Ba da, îți stă foarte bine. Chiar foarte bine.

Și Lucia Stavri surîse ușor.

— Adevărat! exclamă Ana cu bucurie.

Se azvîrli spre mama ei, o sărută.

— Nu trebuie să fii supărată... că am întîrziat... dacă ai ști ce drăguță e domnișoara Mihalcea!

Cuvîntul „drăguță" îl spuse într-adins, ca să micșoreze, să atenueze bucuria.

— Bine... bine... o să mai vorbim noi.

Și mama ei o îndepărtă ușor. Anei i se păru că mama ei exagerează cu severitatea, că se poartă cu ea de parcă ar fi fost un copil de zece ani. Voia să spună ceva, să afirme voința ei, dar o zări atît de părăsită și tristă, încît o milă acută o cuprinse. Îngînă înduioșată:

— Nu trebuie să fii supărată. N-am vrut să te supăr cu nimic. Te rog iartă-mă.

Ochii Luciei Stavri se umplură de lacrimi.

Mîncară în tăcere, apoi Ana își luă rămas bun de la mama ei. La ea în odaie, cînd trecu prin fața oglinzii se zări acolo străină ei. Ochii fierbinți, părul liber, gîtul gol, suplu. Se opri uimită. O mișcare de triumf îi înălță trupul. I se păru că întrecuse marginile în care se simțea pînă în ajun încercuită. O putere vie îi cuprinse ființa.

În casă era o liniște totală. Nici o mișcare. Totul era lin. Ana luă o foaie de hîrtie, un creion și scrise mare, apăsat: „*Je porterai les âmes| plus haut que l'espérance | vers la vraie victoire de la volonté | ivre de la vie*". Mai tîrziu, se culcă, stinse lampa. Rămase în întuneric, cu ochii deschiși multă vreme. Bucuria că e vie, că trăiește, nu o lăsa să adoarmă.

CAPITOLUL III

Duminică, la Stavri veni la masa de prînz un frate al Luciei Stavri. Teama Anei de a întîrzia la Zoe îi strică plăcerea de a-l vedea.

Se aşezară imediat la masă, dar dejunul foarte sărac în mîncăruri se prelungi totuşi, din pricina conversaţiei, pînă aproape de două şi jumătate.

— Ce mai e nou? întrebase Lucia Stavri. Zvonurile sînt atît de fantastice, de nu ştiu ce să cred. Se zice că Rusia e în plină revoluţie?

— Se pare că da şi se mai pare că e un lucru de mare anvergură. O întorsătură absolut neaşteptată... Trăim timpuri ciudate, de mari schimbări...

Ana realiza importanţa veştilor, îşi da seama că şi de ele depinde soarta ei şi alor ei şi a tuturora, totuşi nerăbdarea de a pleca la Zoe o chinuia. Zoe îi spusese: „Te aştept cît de curînd. Te aştept". Pe furiş, se tot uita la ceas. La trei fără un sfert, graba ei nu mai putu fi stăpînită. I se făcu brusc teamă că întîrziase mult, că Zoe nu o va mai aştepta... Pînă acolo îi trebuia o jumătate de ceas. Ana se ridică, mulţumi şi merse în sala de baie. Încuie uşa şi începu să se spele în grabă. După cîteva minute auzi o bătaie în uşă.

— Cine e ?

— Eu.

Era glasul mamei.

— Ce e, mamă ? Mă spăl. Sînt udă.

— Nu poţi să deschizi puţin ?

Ana descuie. Lucia Stavri rămase în cadrul uşii.

— Ascultă, spuse după o pauză plină de reticenţe, probabil te pregăteşti să mergi la domnişoara Mihalcea.

— Da.

Privirea Luciei Stavri se ridică asupra Anei. Ana aşteptă cu teamă. Mama ei se apropie de ea.

— Şi... dacă... te-aş ruga să nu te duci acolo ?

Ana simţi că i se turbură inima.

— Nu, mamă, spuse încet dar cu încăpăţînare, trebuie!

— De ce trebuie ?

— De ce să nu merg ?

— Nu are nici un sens prietenia asta între voi.

Ana spuse năvalnic:

— Parcă viaţa pe care o ducem are sens! Parcă războiul are sens! Durerea noastră are sens!

Luciei Stavri i se făcu milă de Ana. Gîndi: „numai lacrimi şi boală şi foame la vîrsta ei".

Dar Ana izbucni:

— Şi apoi n-are ce să nu-ţi placă. E atît de bună cu mine! Şi mie-mi face atîta plăcere. O să învăţăm împreună!

Lucia Stavri o întrerupse:

— Fără explicaţii. Te-am rugat. Atît. Totuşi ţin să-ţi spun de la început că am încredere în tine, că te rog să nu mă dezamăgeşti. Am suferit şi eu destul. Să nu adaugi şi tu suferinţă inimii mele!

Ana era în mijlocul odăii, dezbrăcată, obrazul şi braţele ude. Nu răspunse nimic, privi în jos, spre pămînt, cu încăpăţînare. Îşi aminti cît de îngrozitor se plictisise pînă o întîlnise pe Zoe... Zile fără sens, ore lungi, clipe sarbede...

— Cel puţin, mai spuse Lucia Stavri, şi de data asta cu o bruscă severitate, s-o iei pe Lina cu tine, să nu mergi singură.

Ochii ei cenuşii avură o sclipire de violenţă reţinută.

— Bine, să vină cu mine.

Şi Ana căută să surîdă, dar Lucia Stavri ieşi brusc din odaie, trîntind uşa.

Ana merse la Zoe întovărăşită de servitoare. Recunoştea cu fiecare pas drumul făcut acum trei zile cu Zoe. Strada, podul Sfîntul Elefterie, cîmpul din faţa Facultăţii de Medicină, bulevardul Independenţei, toate fuseseră martori la încheierea prieteniei lor. Pe Şplaiul Domniţa Maria, Ana revăzu spre moara Ciurel salcia însetată cu frunzele toate

aplecate, atingînd apa într-un gest de totală delăsare și liniștită voluptate. Văzu din depărtare și casa Zoei, „casa aceea înaltă, cu acoperișul roșu", așa cum îi spusese Zoe, arătînd cu privirea-i verde spre locul unde o va aștepta.

Ana, îmbrăcată în alb, înainta repede. Se simțea ușoară și curată. Părul liber flutura.

Cînd Ana ajunse în fața casei unde locuia Zoe Vrînceanu, rămase uimită. Din ea se degaja ceva trist și dement.

Casa, cu un demisol înalt, un parter cu geamuri somptuoase și etaj, era atît de inegal clădită încît părea ridicată acolo de o voință nehotărîtă, o voință care nu se putuse concentra, care șchiopătase, revenise, se frămîntase, se avîntase, pentru a se chirci și înfricoșa din nou. Nu era vorba de o lipsă de stil, ci de o totală lipsă de cea mai umilă unitate.

Acoperișul casei, de tablă vopsită roșie, era susținut de ziduri de diferite înălțimi și planuri inegale, iar sus de tot părea să sprijine înălțarea misterioasă a vreunui pod disproporționat de mare. Acolo la o mansardă, înainta un balconaș mic și ornamentat, un balcon ridicol, o ultimă afirmare a unei fantezii dezordonate, penibil ca o criză de nervi, sau un țipăt neașteptat.

Ana intră pe poarta grea de fier din fața casei. Urcă niște trepte largi de piatră și sună la o ușă mare făcută toată din geamlîc și adăpostită de o umbrelă, scoică, ce înainta majestuos.

Dar după ce sună, Ana așteptă zadarnic. Nici un pas, nici o mișcare, nici o ființă nu se arătă. Ana sună a doua oară mai lung, mai insistent, dar nici de data asta nimic nu tulbură liniștea clădirii. Ana se întristă. Nu înțelegea ce înseamnă imobilitatea asta. Plecase Zoe de acasă? Uitase că ea, Ana, vine?

— Să merg să văd prin curte, spuse Lina.

— Te aștept aici, șopti Ana.

Inima îi bătea cu nerăbdare. După cîteva minute, Lina apăru de după casă. Strigă:

— Domnișoară, să veniți aici, să vorbiți, că eu nu știu să spun pe cine căutați.

Ana ocoli casa, intră pe o poartă lăturalnică de lemn gălbui, care ducea într-o grădină dosnică imensă și neîngrijită. Aici totul era mai straniu decît fațada. Privirea

uimită i se opri deasupra unui deluşor ce sta în mijlocul grădinii, o movilă plină de merişor amar, tăiat geometric. Sus, pe vîrful movilei, era clădită o căsuţă minusculă ca în poveştile cu pitici. Căsuţa avea un parter şi un etaj, fiecare compus numai din cîte o odaie mică, suprapusă. Nişte trepte înguste, tivite de o alee de brazi scunzi, urcau pînă la uşa parterului. Căsuţa, cu dealul, cu florile, cu merişorul, cu brazi pitici, semăna cu un covor fantezist. Ana privi cu încordare. O senzaţie de vis, de ceva văzut o dată în împrejurări uitate, o ţinea locului, ameţită.

— Adineaori era o femeie aici, domnişoară... A dispărut şi ea!

În fundul curţii se afla alt corp de case, scund, îngust şi lung. Geamurile şi uşile se înşirau egal aşezate. O fereastră, o uşă, o fereastră, o uşă, ca la mînăstire sau puşcărie. Părea că nici o odaie nu comunică cu cealaltă şi că fiecare odaie are ieşire directă spre curte.

Una din uşi se deschise şi o femeie apăru în cadrul ei.

— Pe cine căutaţi?

— Pe domnişoara Mihalcea-Vrînceanu Zoe...

Femeia arătă cu capul la corpul principal de case, spre nişte trepte.

— Să intraţi pe aici, dar nu ştiu zău dacă or fi acasă?

Ana înaintă un pas pe scara arătată, dar se opri. Prima treaptă avea un soclu rotund, un fel de coloană retezată la un metru. Pe el, în bătaia soarelui, era aşezat un bărbat foarte tînăr, de o mărime puţin obişnuită. Din pricina înălţimii îşi ţinea spatele încovoiat. Mîinile mari, lungi, păroase, erau aşezate pe genunchii lui proeminenţi. Cu toate că ochii lui erau îndreptaţi spre Ana, părea că moleşit de soare n-o vede. Privirea îi era goală, verde, putredă, înfricoşătoare, cretină.

Ana mai înaintă un pas spre scara arătată de femeie. În capătul ei, tocmai sus, zări prin uşa deschisă o sobă de bucătărie, cratiţi atîrnate de perete, o masă mare de brad.

— Aici e bucătăria, şopti Ana.

— Nu face nimic, puteţi intra şi pe-aici.

— Am sunat în faţă şi nu a răspuns nimeni, adăugă Ana şovăind.

— Aşa spun şi eu. Intraţi pe-aici. Numai de-or fi acasă. Intraţi şi căutaţi. Bateţi pe la uşi.

Ana se hotărî şi înaintă încă un pas, dar cînd puse piciorul pe prima treaptă, bărbatul acela uriaş întinse mîna lui păroasă şi o apucă de braţ, rîzînd încet, un rîs cretin. O ţinu strîns.

— O cauţi pe Zoica? O fi la ea în odaie, hai, ce zici? Ce crezi?

Ana, înspăimîntată, căută să-şi tragă mîna. Bărbatul nu-i da drumul, o privea cu acelaşi rîs lipsit de duh.

— Păi dacă vrei să te las să treci, trebuie să mă săruţi. Asta e taxa de intrare. Altfel nu se trece, gîngăvi. Buzele i se mişcau greu.

În Ana sîngele îngheţă. Căută să se desfacă din strînsoarea bărbatului care o trăgea spre el. Se uită cu spaimă în jurul ei. Dar femeia cu care vorbise cu o clipă mai înainte strigă obraznic:

— Să te astîmperi, Traiane, că te spun cucoanei şi te duce iar la spital să-ţi facă injecţii.

— Lasă, lasă, că ştiu eu să mă port cu fetele frumoase şi ruşinoase.

Îi dete drumul Anei cu umilinţă şi spaimă.

— Mergeţi, domnişoară, fără frică înăuntru şi căutaţi-o pe domnişcara.

Ana intră în bucătărie, ajunse la o uşă care ducea în interiorul casei şi bătu întîi încet, apoi mai tare. Nici un răspuns şi nici o mişcare nu se auzea. Deschise uşa. Văzu o odaie foarte mică, dar cu pereţii căptuşiţi somptuos în lemn de stejar ca pentru o sufragerie uriaşă. În mijlocul odăii o masă mare, masivă, umplea într-atît odaia, încît în jurul ei abia mai aveau loc scaunele. Pe masă era o bucată de pîine neagră şi un cuţit mare.

Ana înaintă şi bătu la uşa din faţa ei. Neprimind nici un răspuns, o deschise binişor şi intră într-un antreiaş pătrat şi mic. Odaia asta era plină de uşi. Toate la fel, mari pînă la tavan. De îndată ce închise uşa în urma ei, odaia se întunecă complet şi Ana simţi un miros tare de oţet, murături, ceapă, salată de ardei, mîncare. Pe dibuite, Ana înaintă şi bătu la una din aceste uşi. Neprimind nici aci nici un răspuns, o deschise. Era un dulap imens plin de rafturi cu farfurii, tot felul de borcane şi resturi de mîncare. Ana închise repede dulapul. Intimidată, bătu la o altă uşă,

prima întîlnită. Aci, neașteptat, din interiorul acelei odăi, un glas răgușit de femeie somnoroasă întrebă:

— Cine e?

— Vă rog, nu stă aci domnișoara Mihalcea-Vrînceanu? Zoe Mihalcea?

Se auzi scîrțîitul unui pat mișcat de un corp greu, apoi ușa din fața Anei se dădu de perete și în pragul ei apăru o femeie mare, grasă, cu părul vîlvoi. Ochii, imenși, negri, congestionați, aveau luciri de cărbuni aprinși. Femeia părea furioasă.

— Pe cine cauți? întrebă obraznic privind-o cu ochi dogorîtori.

— Pe domnișoara Zoe Mihalcea.

— Și ce vrei cu ea?

— Mi-a spus să vin azi la ea.

— O fi uitat că ți-a spus! Ce știu eu!

Ana o privea cu uimire. Era foarte puternică, cu buze groase și moi. Ochii ei, de o mărime neobișnuită, avizi, scormonitori, erau ușor ieșiți din orbite. Părul ei de un negru violent, despletit, avea fire argintii presărate prin el. Ana se simți zdrobită sub puterea animalică a femeii cu glasul atît de obraznic.

— În definitiv, dacă ții mult s-o vezi, urcă și singură sus, pînă la ea. Caut-o prin casă. Nu, nu pe acolo. Asta e dulap, nu vezi, frate? Uite scara, pe ușa ailaltă.

Ana mulțumi și, sub privirile ochilor amenințători, deschise o ușă și văzu într-adevăr o scară. Urcă treptele. Era umilită, speriată.

Cînd ajunse sus, avu penibila impresie, deslușita impresie că a intrat într-o casă de nebuni: se afla în pod. Un pod imens, adevărat labirint de spații întortochiate în jurul coșurilor sobelor casei, într-o învălmășeală uimitoare de mobile vechi: cufere de paie, găleți, lămpi, mulțime de mese, sute de scaune prăfuite, pînze de păianjeni. Un pod cum numai în vis poți imagina. Un pod în care părea că fusese un banchet de stafii, un pod unde se înfăptuise o judecată cu sînge și moarte. Un pod făcut pentru a ascunde și crește crima în el.

Ana, fascinată, cu toată teama, întîrzia, apoi încet, se retrase de-a-ndăratelea, fără să îndrăznească să întoarcă spatele acelui gol înfricoșător. Își aminti de rugămintea

mamei ei de a nu merge la Zoe în casă... I se părea că o pîndesc pericole din toate colţurile. Îi era teamă de toate zidurile acestei case. I se părea că acum nu va mai şti să ajungă în curte, că se vor deschide mereu alte uşi, alte dulapuri, alte poduri. Umbla în vîrful picioarelor. Dar nu făcu nici cîţiva paşi şi auzi un zgomot misterios. Se opri, speriată. Inima începu să-i bată violent. Ascultă. Paşi uşori ca o şoaptă, paşi de mătase, inconsistenţi, urcau treptele spre pod. Un pas ca o atingere de orb. Inima îi bătea din ce în ce mai repede. Îi era nespusă spaimă. Se aplecă peste rampă să vadă cine vine, să se ascundă dacă o fi nevoie.

O văzu pe Zoe: ea urca scara. Era învăluită într-o mătase neagră. Urca încet. Pasul lent trăda o plictiseală atît de intensă, încît îi obosise corpul. Privirea verde, somnambulică, părea oarbă în trăsăturile împietrite ale obrazului.

Ana rămase nemişcată, nemaiputînd respira. Cînd Zoe o văzu pe Ana în capul scării, avu o tresărire. Mîna schiţă în aer o mişcare de apărare, apoi păru că se deşteaptă. Ochii înviară:

— Tu eşti? M-am speriat! şopti. Credeam că nu o să mai vii. Ai întîrziat.

Uşoară, Zoe înaintă către Ana şi-şi aşează mîna în mîna Anei.

— Am venit pînă aci... am nimerit aci... îngînă Ana Mi-a spus o doamnă să urc...

— Da, mama probabil. Nu face nimic. Mergem la mine.

Zoe ţinea în mînă o cheie mare de fier. Cu ea descuie o uşă din partea cealaltă a podului, imediat la stînga. Intrară de data asta într-o odaie mansardată, întunecoasă şi violent parfumată a tămîie, săpunuri, esenţe scumpe. Ana o văzu pe Zoe cum încuie în urma lor uşa cu cheia, cum face apoi lumină, dînd la o parte o perdea mare şi grea de catifea. Balconul cel mic şi ridicol era al odăii acesteia. Odaia era destul de mare şi foarte curată, cu o mulţime de cărţi şi caiete pretutindeni. Cînd Ana se aşează pe canapea, o simţi dură, fără arcuri, o simplă saltea pusă pe o ladă de scînduri. Într-un colţ al odăii era un lavoar de porţelan cu un lighean şi o cană plină cu apă. Alături, cîteva cutii şi sticluţe, săpunuri, farduri luxoase.

Zoe era încă în picioare şi o privea pe Ana.

— Scoate pălăria, îi spuse. Îți este cald.

— Am crezut că nu ești acasă, îngînă Ana.

— Ba da. Te așteptam. De la unu te așteptam, cu toate că îmi dam seama că nu poți veni atît de devreme.

Privirea verde alunecă spre Ana. Ana șopti:

— Și eu m-am grăbit... dar n-am putut mai devreme...

Privea cu uimire pantofii Zoei. Erau ușori, de fir, ca de bal. Rochia de mătase neagră îi era lungă pînă-n pămînt, Ana se văzu îmbrăcată cu rochia de pînză albă pe care și-o călcase ea singură, cu grijă, însă de atîtea ori; sub rochie, avea rufe aspre de școlăriță, de copil. Se simțea stingherită. O dureau mîinile. Nu știa cum să și le așeze.

— Ce bine-ți stă cu părul tăiat, îi spuse Zoe. Și ce bine că ești îmbrăcată în alb. Cînd umbli, semeni cu „Primăvara" lui Boticelli. Miroși a curat, ca aerul, parcă niciodată nu te-a atins nimic. Îți stă foarte bine așa cum ești. Uite, vezi, aci sînt cărțile și aci caietele mele. O să citim împreună. O să fie foarte bine.

Ana zise:

— Profesoara mea nu mai poate veni. S-a logodit.

— Da?

— Da, și e și urîtă și bătrînă și mă plictisea îngrozitor!

— Și eu am un logodnic, spuse Zoe cu un ton atît de neobișnuit, clownesc, încît s-ar fi părut că spune o glumă de care Ana ar fi trebuit să rîdă. Dar Ana se simți dezagreabil stingherită.

— Ești logodită?

— Logodită! Așa spune mama, dar eu nu știu nimic. Stai să ți-l arăt.

Zoe se aplecă și scotoci într-un dulăpior plin de hîrtii și de cărți.

— Uite-l, spuse. Seamănă cu o gîscă. Mai ales ochii îs de orătanie. Nu? Vezi ce satisfăcut e?

Întinse Anei o fotografie mare și lipită pretențios pe un carton, a unui om frumușel și îngîmfat. Într-adevăr, ochii lui semănau cu ochi de pasăre domestică.

— Îți place? întrebă Zoe.

— Nu.

— Nici mie.

— Atunci... nu-l iubești!

Zoe rîse batjocoritor, acel rîs scurt, uscat, apoi azvîrli fotografia în ligheanul în care se afla pe fund apă spumoasă.

— De altfel de doi ani de cînd a plecat în război, o fi și murit. Îl privește.

— De ce spui că ești logodită cu el? întrebă Ana cu grijă.

— Așa spune mama. Era destul de folositor: mergeam cu el dimineața la șosea, ori ne plimbam cu barca în Cișmigiu.

— Și dacă nu-l iubești, de ce-l primești?

— Trece timpul mai ușor. Înțelegi... cîteodată... mă plictisesc...

Ana își aminti fața Zoei cînd urcase scara podului, atunci cînd nu știa că Ana o vede. Într-adevăr, cuvîntul plictiseală era puțin față de adînca deznădejde răspîndită pe fața aceea care părea că va aluneca spre leșin din lipsă de gînduri. O tristețe care se așternuse ca un val cernit, privirea omului care, rămas singur, dorește numai să moară și întreaga viață să se stingă...

— Dar toate astea sînt fleacuri, adăugă Zoe, văzînd-o pe Ana gînditoare.

Glasul era cald, deodată cald.

— Tu ai tată? întrebă Ana.

— Tată?

Zoe spuse cuvîntul încet și rar. Se gîndi ca și cum ar fi trebuit să-și amintească ceva îndepărtat, nesigur.

— Ba da, urmă apoi repede. Am tată. E plecat în Rusia... Uite, vino să-ți arăt pînă unde am ajuns cu lecțiile. Dacă vrei, am să-ți recomand profesorul meu, ca să înlocuim profesoara plicticoasă.

Se auzi o bătaie în ușă.

— Cucu! Eu sînt... cîntă un glas, prefăcîndu-se copilărește răsfățat, dar Ana recunoscu totuși cu spaimă glasul răgușit și obraznic al doamnei grase de jos, mama Zoei.

— Plimisi vizite? urmă glasul. Cucu! Cucu! Eu sînt, cînta glasul îmblînzit.

Zoe avu un gest de enervare. Se sculă însă și descuie ușa.

Elena Mihalcea intră în odaie. Își pieptănase părul, se fardase puțin, dar fața păstra, adîncite, urmele pernei pe care dormise. Avea o rochie de stambă înfloratã, de cel mai prost gust. Întreaga ei făptură răspîndea o forță violentă, îngrijorătoare. O curiozitate de neînvins îi cuprin-

sese privirea. Se uita la Ana. Părea că scotoceşte pînă la cele mai mici amănunte şi totul deodată cu nerușinare.

— Ce faceţi aci amîndouă? Ei, ia te uită ce fetiţă drăguţă şi-a găsit Zoe! Ia te uită că are şi ea părul tăiat şi nu-i stă rău maimuţii! Unde v-aţi cunoscut? Mie de ce nu mi-ai spus nimic? se plînse din nou glasul sîsîit şi prefăcut, unde v-aţi cunoscut?

— La dentist, spuse Ana cu grijă, punîndu-şi mîna în mîna mare şi moale, care se întinsese către ea cu neglijenţă. Se simţea strivită de puterea trupului femeii şi mîna ei înghiţită de căldura celeilalte mîini.

— Stai jos, spuse Zoe cu enervare. Nu ne dai un ceai?

— Da, da, dacă vreţi.

Elena Mihalcea se sculă.

— Ia te uită! Ţi-ai vîrît logodnicul în lighean! Vrei să-i faci baie?

Hohoti de rîs. Cînd vru să iasă, se lovi de uşă.

— Iar ai încuiat! Ei drăcie, ce o să creadă fata asta de noi, că te încui aşa?!

— Nimic. Am eu grijă ce să creadă.

— Bine, bine... am spus numai aşa. Nu te supăra.

De afară, glasul Elenei Mihalcea striga cu putere, cu o violenţă de animal rănit:

— Gheorghe, Gheorghe!

Zoe şopti Anei cu grabă:

— Nu o să putem fi singure azi.

— Gheorghe, Gheorghe!

— Pe mine mă strigaţi? se tîngui un glas din depărtare şi Ana recunoscu glasul tărăgănat şi lipsit de duh al bărbatului care încercase să o sărute.

— Dar ce, pe tine te cheamă Gheorghe? strigă Elena Mihalcea cu furie. Sau nici cum te cheamă nu mai ştii? Ia te rog să-ţi vezi de treabă şi să stai la locul tău.

Se făcu liniște. Zoe înălţase capul şi asculta cu grijă.

— Gheorghe, Gheorghe! răcni iar Elena Mihalcea.

Se auzi un pas bărbătesc urcînd repede şi cu îndemînare scara. Imediat Elena Mihalcea se reîntoarse în odaie.

— Ia te uită ce drăguţă e! spuse, apropiindu-se de Ana. O pipăi. Îi puse mîna pe sîn. Ana se înroşi, se trase înapoi.

— Lasă fata în pace, mamă! O sperii.

— Că nu ţi-o mănînc!

Elena Mihalcea rîse gros și lung.

— Cîți ani are?

— Șaptesprezece.

— Nici nu îi pare. Și este probabil delicată și bine crescută ca o floare, surîse rece Elena Mihalcea.

— Dar și încăpățînată cu blîndețe, urmă Zoe.

Păreau că se sfidează. Zoe făcu o pauză, apoi hotărî:

— E în același an de liceu cu mine. O să învățăm împreună.

— Va să zică domnișoara o să mai vie pe la noi. O să mai avem această plăcere.

Nu s-ar fi putut deslușî dacă cele spuse erau o mojicie ori o drăgălășenie. Glasul fusese monoton, total lipsit de intonație.

— Da, în fiecare zi, spuse Zoe răspicat.

— Bine, bine. Nu te supăra. Să vie, dacă vrei tu. De ce să nu vie?

— Ai pus de ceai?

— Da. Vine. Dar o țigară ai?

— Uite. Fă-ți.

Elena Mihalcea și Zoe își răsuciră cîte o țigară în tăcere. Contrastul între ele era atît de izbitor, încît Ana nu-și putea lua privirea de la ele. Și totuși, cu tot contrastul, Ana regăsea asemănări. Ochii mai ales. Aceeași imensitate de ochi, dar pe cînd ai Zoei, palizi și verzi, răspîndeau o lumină curată, cei ai Elenei Vrînceanu, negri, păreau dogorîtori de pofte.

Elena Mihalcea lipi țigara, alunecîndu-și limba pe foiță. Limba îi era groasă, grea, iar buzele, moi și umede, erau ușor învinețite.

Zoe surprinse privirea Anei. O clipă, ochii li se întîlniră. Înțelegerea lor a fost atît de deplină, încît părea că fuseseră spuse cuvinte clare, hotărîtoare.

Se auzi o bătaie scurtă în ușă și un servitor foarte curat, tînăr, vioi, simpatic, intră în odaie, purtînd o tavă cu ceai. O dată cu el, zglobiu, intră și un cîine fox.

— Botti, Botti!... strigă Elena Mihalcea.

Cîinele îi sări în brațe și o linse pe față.

— Unde să pun tava domnișoară?

Zoe făcu loc printre cărți.

— Gheorghe, te rog să ai grijă să-i dai și lui Traian un ceai, spuse Zoe.

— I-am dat, domnișoară, am eu grijă. Am dat și duduii din curte, care a venit cu domnișoara.

— Care duduie? se răsti Elena Mihalcea.

— Eu am venit cu fata din casă, spuse Ana.

— A, bine! Să-i dați și ei ceai, dacă vreți. Război, război, dar de ce să nu-i dăm? Să-i dați zahăr la ceai, că doar n-o să-l bea fără zahăr! Și matale o să vii mereu cu servitoarea după mata? Nu te lasă mămica altfel?

— Nu, altă dată am să vin singură.

— Bine, bine, foarte bine! Să vii sănătoasă. Sigur, prima dată e mai greu, pe urmă se învață omul...

Gheorghe plecă.

— Să-i dăm și lui Botticel o bucățică de zahăr? Ce, el nu e om?

Începu să-l mîngîie. Îl răsturnă, îl apucă de sex.

— Băiatul mamei. Voi nu știți că o să trebuiască să-i căutăm și lui o nevastă. Ce, el nu e om?

— Lasă cîinele! spuse Zoe. A devenit insuportabil.

Ochii săi se acoperiră cu o privire rece.

— Bine, nu te supăra.

Elena Mihalcea se sculă și împărți ceaiul, care era adus gata vărsat în cești sărăcăcioase, puse pe o splendidă tavă de argint. Niște pesmeți cu anason stăteau pe o farfurioară. Elena Mihalcea, deodată foarte dispusă, încîntată, începu să soarbă din ceai, zgomotos. Apoi își răsuci din nou o țigară.

— Să-mi faci și mie una, te rog.

Elena Mihalcea întinse Zoei o țigară înainte de a o lipi, apoi o întrebă și pe Ana:

— Vrei poate și mata una?

— N-am fumat niciodată.

— Ei! oricine cînd începe n-a fumat niciodată.

Lumini galbene, lacrimi parcă degrăsime, îi înecau rîsul ochilor.

— Vrei să fumezi? o întrebă și Zoe.

— N-am fumat niciodată, repetă Ana.

— Poți încerca.

— Ce atîta daraveră, hocus-pocus, uite țigara! Gata! Lipește-o. Hocus-pocus-preparatus.

O privi pe Ana fix, cu mulțumire.

— Așa! Acum trage foc să se aprindă. Așa! Ei, văzuși că nu mușcă! Uite, Botti, cum fumează fetița noastră cea

nouă. Că tu nu știi, Botti, scumpul meu adorat, că Zoe a găsit-o și a adoptat-o. A tuns-o și acum o să vină zilnic pe la noi, ci-că. O să-i dăm ceai cu zahăr și tutun de țigări.

Amețită de țigară, cuvintele Elenei Mihalcea îi păreau Anei, cu toate că o sfidau, totuși plăcute. O putere crescuse în ea, o putere care cerea să fie întrebuințată, să lupte.

— Ia te uită cum trage cu furie! Fată cu temperament, nu glumă! Are dreptate Zoica, se pricepe la oameni. Psiholoagă nu glumă! Cu părul tăiat, cu țigara în gură, parc-ar fi o nihilistă. Cît pe aci să mă înșel: credeam că-i o floare timidă, o floare de seră...

Ana se simțea complet amețită. Nu îndrăznea să mai ridice privirea. Fumul de țigară o slăbise brusc. Cu atenție, sorbi din ceai. Își amintea obsedant cum mama ei o rugase să nu meargă la Zoe. Era rău că venise? O pîndea ceva rău? Tot ce văzuse în casă era amețitor. Nu înțelegea nimic și totuși i se părea hotărît gîndul că va veni de acum zilnic în casa asta și că se va obișnui cu felul lor de a fi.

După ce bău ceaiul, Elena Mihalcea începu să o descoasă pe Ana. Ce rude are în București, ce avere, ce cunoștințe, cu ce se ocupă fiecare, cîte focuri aprind iarna, de cîte ori fac baie, ce mănîncă, cîți servitori au, cîte odăi...

Zoe tăcu tot timpul, plictisită, însă neîndrăznind să schimbe vorba. La urmă, Elena Mihalcea începu să caște, să dea semne de nerăbdare, dar din odaie nu se clinti.

Cînd Ana vru să plece, Zoe, cu o vădită insistență, începu să-i spună să vină neapărat a doua zi, apoi se pregăti s-o conducă pe Ana pînă la poartă. Dar Elena Mihalcea, imediat se sculă înviorată, cu grabă, și, sîsîind, se plînse:

— Și pe mine mă lăsați asi? Meg și eu cu voi. Ț̂e ziți, Botti, mă iau fetele cu ele?

Ana își da seama cu uimire că Elena Mihalcea căutase să nu le lase nici o clipă singure.

Coborîră tot prin bucătărie, ganguri și uși întortochiate. Afară o găsiră pe Lina, care aștepta stînd de vorbă cu Gheorghe și cu niște femei de prin curte. Părea să nu se fi plictisit cîtuși de puțin. Traian, bărbatul înalt și cretin, era și el acolo. Elena Mihalcea merse cu Ana și Zoe pînă la poartă. Greoaie, se mișca alene, legănîndu-se. Căuta să se reazime cînd de Ana, cînd de Zoe, care părea că suportă cu greu apăsarea trupului gras. Botti sărea de colo, colo, lătrînd.

Ana își luă rămas bun de la Elena Mihalcea, apoi de la Zoe, care din nou încercă zadarnic să rămînă o clipă singură cu Ana:

— Fac cîțiva pași cu ea, spuse.

— Îmbrăcată așa? ca madam Cuțit? se răsti Elena Mihalcea. Ce vrei să te prindă sergentul și să te ducă la poliție sau la Mărcuța?

— Te aștept mîine neapărat, spuse din nou Zoe cu o bruscă hotărîre și apăsare în glas. Să vii neapărat, că te aștept. Să vii devreme. Vii direct la mine în odaie. Azi am fost niște leneșe.

Ana plecă. Se mai întoarse odată și o văzu pe Zoe dispărînd în curtea casei, fină, ușoară. Alături, trupul imens, greu, al Elenei, se legăna domol.

Pe drum, Lina începu să povestească tot felul de lucruri aflate.

— Sînt niște oameni foarte bogați, domnișoară. Casele astea sînt toate ale lor, și mai au și altele multe. Au și restaurant. Sînt milionari.

Ana își aminti mesele și scaunele din pod, podul imens, cestile de ceai sărăcăcioase, dulapul cu resturi de mîncare... Totul amestecat cu ameteala fumului de tutun fumat.

— L-ați văzut pe băiatul acela lung care nu este întreg la minte? E fratele domnișoarei Zoe, la care ați fost. Îl cheamă Traian. Nu are minte nici cît un copil de trei ani și tot prostii vorbește. Am rîs de nu mai puteam de tot ce spunea. Au fecior de îi servește... Îl cheamă Gheorghe... Pînă a început războiul, purta mănuși albe și nu făcea nimic, numai că servea la masă și deschidea ușa la musafiri.

Ana asculta. Totul i se părea făcut din aceleași surprize ca tot ce se lega de Zoe. Nimic nu i s-ar fi părut imposibil, dar în clipa aceasta tocmai asta îi plăcea. Își da seama că însăși teama pe care o resimțise, cînd se trezise în pod singură, făcea parte din aceeași fascinare care o lega de Zoe. Mîine se va duce din nou și apoi mereu... Elena Mihalcea le va lăsa să învețe. Vor putea sta și de vorbă. Erau atîtea de spus!

Cînd ajunse acasă i se păru că intră într-o liniște nemișcată. O găsi pe mama ei citind lîngă fereastră. Înaintă spre ea, vru s-o sărute, dar își aminti la timp că fumase. Gura îi era amară.

— Te-ai întors? Ai petrecut bine?

Glasul Luciei Stavri era potolit, dar Ana nu crezu în sinceritatea acestei neașteptate liniști. Nu putea uita scena de acum cîteva ceasuri, cînd mama ei o rugase să nu meargă la Zoe. Se așează binișor pe marginea canapelei.

— A fost și mama ei cu noi, începu glasul ei nesigur. Ne-a dat ceai.

— Da? Și cum e mama ei?

— Nu seamănă cîtuși de puțin cu Zoe. E grasă, voinică, deloc distinsă. Zoe e mult, mult mai fină... cu totul altceva. Mamă, Zoe spune că, dacă vrei dumneata, pot învăța cu ea. Ne-ar putea recomanda profesorul ei...

CAPITOLUL IV

A doua zi, Ana plecă după masă, la trei fără un sfert, singură, fără Lina. Ducea în mînă un ghiozdan plin de cărți și caiete. Umbla repede. Sub braț strîngea ghiozdanul cu energie. Îi era parcă un motiv al vizitei ei în casa aceea tulburătoare. Îi era teamă de întîmpinarea pe care i-o va face Elena Mihalcea Vrînceanu. De data asta, Ana nu mai încercă să sune la intrarea din fața casei. Merse direct prin curte și bucurîndu-se că Traian, fratele Zoei, nu era la capul scării, se grăbi să intre repede în bucătărie și în odaia imediat alăturată. Apoi, prin ușa din stînga, trecu în odaia cea mică plină de uși, dulapuri și miros persistent de murături, de mîncăruri reci stătute. Aici se opri însă, nedumerită. Nu mai știa deosebi ușa care duce spre Zoe. I se părea că niciodată nu va putea învăța rostul ușilor nesfîrșite și toate la fel. Erau acum parcă mai multe ca în ajun, iar în odaie și mai întuneric. Liniștea casei în care pătrunsese hoțește o tulbura. Putea crede că este închisă într-o casă cu toți pereții la fel, special construită ca să te amețească. Aici, ascunsă de una din uși era scara care ducea la Zoe. Zoe o aștepta. Făcu un pas și bătu la una din uși. O va deschide dacă nu va primi nici un răspuns. De data asta căuta să-și amintească bine ușile. A treia din stînga. Ana auzi însă același scîrțîit ca în ajun; un pat mișcat de un corp greu gemu. Un cîine lătră. Era Botti. Ușa din fața Anei se deschise imediat. Apăru Elena Mihalcea. Era tot despletită, ochii congestionați și fața atît de întunecată, străină, încît Anei i se păru că Elena Vrînceanu nu o recunoaște din pricina întunericului.

— Eu sînt, şopti Ana Stavri.

— Văd. Ce vrei ?

— Am venit la Zoe...

— Şi ce mă priveşte, o întrerupse violent Elena Mihalcea, nemaiaşteptînd nici o explicaţie. Sau ai de gînd să baţi la uşa mea de cîte ori ai să binevoieşti să vii? Sau crezi că Zoe nu are să aibă altă treabă decît să te aştepte în poartă ca să nu nimereşti la uşa mea şi apoi să stea cu dumneata ?! Botti, taci, idiotule!

Ana se dădu instinctiv un pas înapoi. Sîngele i se urca în obraz. Elena Vrînceanu dispăru, închizînd uşa cu o pocnitură violentă. Faţa Anei ardea ca şi cum ar fi primit palme. Rămase fără nici o mişcare, împietrită. Mirosul acru de oţet al odăii o sugruma. Vru să fugă, dar uşile toate o pîndeau ca o batjocură. I se părea că pe oricare o va deschide, va da de o altă spaimă. Întunericul din odaie era deplin. Lacrimi fierbinţi de revoltă şi umilinţă îi umplură ochii. Nu se va mai întoarce niciodată în casa asta. Gîndul unei astfel de despărţiri de Zoe o înecă de plîns. Încă o clipă şi va pleca pentru totdeauna...

Dar tresări. O altă uşă se deschise binişor, ca de la sine, Zoe apăru în prag, înaintă pînă lîngă Ana şi o apucă de braţ. Ana se lăsă dusă.

— Vino, spunea glasul Zoei, vino.

Urcară scările repede, alergînd, strînse una de alta. În odaie la ea, Zoe încuie repede uşa cu cheia. O luă pe Ana de amîndouă mîinile, îi căută privirea, şopti:

— Mi s-a părut că-ţi aud glasul... de aceea am coborît... ştiam... te aşteptam...

Ana îşi simţea ochii fierbinţi. Aplecă pleoapele.

— Să nu fii supărată... I-e necaz că vii la mine. Ai văzut ieri cum a stat cu noi ? Azi a crezut că vei pleca fără să aflu eu şi că nu te vei mai întoarce niciodată... Aşa face cu toată lumea... care ar putea ţine la mine...

Ana tăcu, copleşită. Glasul Zoei şoptea aprins ca o flacără:

— Tu n-ai să pleci... Tu ai să rămîi... Tu ai să ai puterea să stai... tu nu ai să mă laşi singură... niciodată...

Ana ameţise. Simţea pe faţă cuvintele Zoei, care alergau sacadate.

— Are să mă dea afară, spuse.

— Nu o cunoşti. A încercat numai. Acum, că nu a reuşit, va fi foarte drăguţă cu tine, ca şi cînd nu s-ar fi întîmplat nimic... Astea sînt mijloacele ei din totdeauna. O cunosc.

Dar deodată Zoe se îndepărtă. Glasul i se înăspri:

— În definitiv, vei face cum crezi că este mai bine. Acestea nu sînt lucruri care se cer ori care se explică. Vei face cum doreşti. Dacă poţi să rabzi toată demenţa casei noastre, bine, dacă nu... Eu nu-ţi ascund că este greu aici.

Ana deschise ochii. Lacrimile, adunate sub pleoape, alunecară pe obrazul ei.

— Ştii prea bine... că... niciodată nu voi pleca de lîngă tine... Orice va fi... Mi-a fost numai frică să te pierd. Că poate tu nu vrei... Atît.

Zoe era în faţa ei. O privea, căutînd să pătrundă pînă în adîncul sufletului, mai departe parcă, în viitorul sufletului.

— Bine, spuse, şi după o pauză, adăugă:

— Mai tîrziu... altă dată... ai să te înveţi... cu toate... Acum să ne liniştim... Să citim. O să fim foarte silitoare. Vino, stai.

Îi vorbea ca unui copil mic şi pe care ştii să-l stăpîneşti complet şi cu uşurinţă.

Se aşezară în faţa mesei. Zoe, cu mişcări îndemînatice, aşeza pe masă cărţile, caietele. Ana o privea. Iubea ochii atît de limpezi, iubea îmbinarea sprîncenelor, iubea paloarea feţei, gura aceea cu surîsul atît de trist pecetluit în carne. O iubea.

Cu o mişcare vie, Ana se aplecă şi îşi aşeză buzele pe mîna Zoei. Cînd Ana ridică privirea, nu ar fi putut ghici pe chipul Zoei nimic. Poate uimire şi severitate, ori victorie poate...

— Fii cuminte, spuse glasul cu aceeaşi taină ca a obrazului ei, în care nu se putea citi nimic, sau orice.

Se auziră paşi pe scară şi o bătaie în uşă:

— Eu sînt, domnişoară.

Zoe se sculă şi descuie uşa. Gheorghe, servitorul, intră cu o tavă cu două ceşti mari, pline cu cafea turcească. Pe tavă mai erau şi două ţigări.

— V-a trimis coniţa cafea. A pus, în afară de ersatz, şi naturală. Mi-a spus că e ca să învăţaţi mai bine.

Servitorul surîdea. Aşează tava pe masă şi plecă. Zoe, în picioare, lîngă masă, privea ceştile.

— Vezi, spuse Anei, arătînd spre tavă, o cunosc bine, ţi-am spus.

Ana nu înţelegea nimic. Totul îi era însă indiferent. Bucuria de a fi lîngă Zoe întrecea totul.

— Gasteropodele... dicta Zoe cîteva clipe mai tîrziu, trăgînd un fum din ţigara aprinsă şi Ana scria deslușit, apăsat, fumînd şi ea.

Ana sta aplecată şi scria cu o atitudine de copil silitor. Voia prin silinţă să-şi plătească bucuria.

Un ceas întreg trecu astfel. Ana se căznea să fie atentă. Îi era însă greu. Glasul Zoei citea rar, deslușit, dînd din timp în timp lămuriri clare, dar printre cuvintele Zoei se strecura, pentru Ana, revenirea glasului Elenei Vrînceanu. Rece, cinic, căutase să o dea afară. Pentru ce? Acum, Ana îşi da seama că se află în pod, într-o odaie mansardată, cu balcon ridicol şi i se părea că dacă nu ar fi fost Zoe cu ea, mulţimea de pericole ar fi pîndit-o. Dar Zoe pentru ce se încuia în odaie? Îi era şi ei desigur frică. Nu pîndea un pericol? Dar ce pericol? Pentru ce Zoe vorbea atît de puţin şi niciodată despre ea?

— Ai înţeles tot ce-am citit?

— Da.

— Nu prea pari atentă.

— Am să fiu. Pînă mă învăţ aici. E adevărat că ai învăţat pianul la Leipzig?

— Cine ţi-a spus?

— Doctorul, dentistul.

— Da, am învăţat. E adevărat.

— Ai să-mi cînţi şi mie?

— Nu.

— De ce?

— Nu mai cînt niciodată.

Glasul Zoei era aspru.

— De ce? Nu ai pian în casă?

— Ba da, pianul e jos în salon. Dar nu mai cînt niciodată.

— De ce?

Zoe se enervă.

— Interogatoriu?

— E rău?

— Da. Şi dacă nu eşti cuminte şi tot timpul lecţiilor mă ţii de vorbă, nu am să te mai chem în orele de lucru.

— Ba da.

— Mama ta, pe mine o să fie supărată dacă nu ai să lucrezi cînd vii la mine şi o să fie mai grav decît primirea pe care ţi-a făcut-o mama mea. Nu crezi?

— Bine, bine.

Se auziră paşi pe scară. Zoe ascultă.

— E profesorul, spuse.

Se sculă şi descuie uşa. În odaie intră un bărbat înalt, slab, blond. Părea să tot aibă treizeci de ani, cu toate că, pe lîngă ochi, cute mărunte erau vizibile.

— Sărut mîinile, spuse, intrînd repede. Nu-şi putu ascunde uimirea văzînd-o pe Ana.

— Prietena mea Ana Stavri. Domnul Vasile Macovei. O să înveţe cu noi. Nu-i aşa că e frumoasă?

Ana se înroşi. Privirile acestui om, foarte severe, erau mai mult decît uimite, aproape nemulţumite, iar Zoe, pe muche de glumă şi impoliteţe, părea că nu observă nimic.

— Începem lecţiile?

— A spus mama, domnule profesor, să mă interesez dacă dumneata... vei avea timp să-mi dai şi mie lecţii... dacă se va putea... zise Ana, stingherită, căutîndu-şi anevoie cuvintele, ca şi cum ar fi uitat româneşte.

— Sigur, are timp, spuse Zoe. O să învăţăm împreună.

Profesorul se înclină.

— Treceţi aici, continuă Zoe. Avem mult de lucru. Te anunţ că noua dumitale elevă are de gînd să fie leneşă, deci să nu te laşi încîntat de întrebările pline de inteligenţă pe care le va pune. În definitiv, îţi mai dau cinci minute ca s-o priveşti în voie şi apoi mă supăr dacă nu începem lecţiile.

Ana se simţea din ce în ce mai stingherită. Într-adevăr, profesorul o privea cu insistenţă, o cerceta de parcă ar fi fost un obiect, iar nu o fiinţă vie.

— Cîţi ani are duduia?

— E minoră, spuse Zoe fără să-i privească şi continuînd să aşeze cărţile pe masă.

— Aproape şaptesprezece ani, şopti Ana.

— E adevărat că dumneata eşti leneşă, duduie? Nu pot crede.

Un surîs ironic, dar blînd, îi flutură pe buze.

— Ba da, spuse Ana, sînt leneşă.

— Nu-ţi place să înveţi?

— Ba... da... să citesc.

— Atunci?

Ana înălţă din umeri, uşor enervată. Zoe spuse:

— Să-ţi explic eu cum stau lucrurile; nu-i place să înveţe, îi place numai ce visează ea în timpul cît învaţă. Uită lecţiile şi ţine minte ce a visat. O metodă foarte proastă pentru examene. De fapt, e o fire de poet... eu aşa cred.

— Bine, bine, spuse Vasile Macovei, să învăţăm împreună.

Erau încă în odaia care se umpluse de fumul ţigărilor fumate de ei trei. Se întunecase de tot. Lecţia se sfîrşise mai de mult. La urmă, Vasile Macovei şi Zoe discutaseră. Nu erau niciodată de aceeaşi părere. Anei i se păru, spre mirarea ei, că Zoe caută contraziceri numai din plăcerea de a contrazice şi nicidecum că ar crede ceea ce afirmă. Vasile Macovei îi atrase atenţia că a început să se contrazică chiar pe sine însăşi.

— Nu mă contrazic, spuse Zoe, cu o batjocură liniştită, ci demonstrez că orice poate fi susţinut. Că logica este un instrument, nu o dovadă a adevărului. Adevăr nu există.

— Dar dacă vreodată vei avea de susţinut ceva în care crezi, ce te vei face?

— Îl voi susţine, ştiind că altul poate susţine contrariul.

Zoe spuse, căutînd să pară veselă, vizibil să minimalizeze:

— Au trăit oameni şi idei fără mine pînă acum; or mai trăi.

Ana avu o tresărire, îl privi pe Vasile Macovei: îl văzu cum închise, o clipă, pleoapele, ca un om care a fost pe neaşteptate lovit. Vizibil făcu un efort să se stăpînească. Surîsul ironic i se aşeză din nou pe buze, dar în surîs părea că se ascunde o posibilitate unică, fără greşală, dar care nu poate fi spusă şi altora. Şopti ca pentru el:

— Bineînţeles că a trăit lumea şi fără dumneata... dacă asta ţi se pare suficient... fie şi aşa, dar asta nu înseamnă oare a trăi inutil?

Zoe era aşezată pe un scaun fără spetează. Fumul ţigării îi aluneca pe faţă, pierzîndu-se în părul ei des şi ondulat, scăpînd apoi încet, mai eterat. În umbra odăii, faţa Zoei

avea o paloare stranie, făcută din ultima lumină a înserării. Ceva fantomatic, de inconsistenţă.

Ana simţi din nou acea teamă a nesiguranţei: Traian, fratele Zoei, cu rîsul idiot, aştepta în dosul nenumăratelor uşi. Elena Mihalcea, cu glasul ei atît de obraznic, atît de impudic... Zoe vorbise atît de batjocoritor... Afară se întuneca. Strada era pustie... Era război, oameni omorau alţi oameni...

— E tîrziu, spuse, speriată.

— Te va conduce domnul profesor, şopti Zoe, ghicindu-i teama.

— Desigur, desigur.., natural. Unde locuieşte domnişoara?

Zoe îi conduse pînă la poartă. Purta aceiaşi pantofi cu fir ca în ajun, rochia tot lungă pînă în pămînt, dar albă de data asta, de un alb impresionant. În poartă se despărţiră.

Vasile Macovei şi Ana Stavri se depărtară. O adiere uşoară şi parfumată de primăvară alerga fără stingherire în lungul Dîmboviţei, goană neoprită, contrastînd cu aerul nemişcat şi călduţ ce fusese în odaia Zoei. În dreapta drumului, un gard de sîrmă ghimpată despărţea trotuarul de cîmpul viran al Facultăţii de Medicină. Strada era slab luminată şi complet pustie.

— E răcoare, spuse Ana.

— Da.

— Şi foarte tîrziu.

— Nouă. Poate şi mai mult.

— Da?

Făcură cîţiva paşi în linişte. Vasile Macovei părea foarte preocupat.

— Dumneata o cunoşti de mult pe duduia Mihalcea?

— De cîteva zile numai.

— Unde v-aţi cunoscut?

— La dentist. Ne-am împrietenit numaidecît.

— Mata ai părinţi...

— Da. Tata e profesor. E la război acum, în Moldova. Sînt numai cu mama. Dumneata nu ai plecat în Moldova?

— Nu... sufăr... de inimă. Şi... după ce ai să termini liceul, spuse Vasile Macovei cu acelaşi ton obosit dar foarte atent, ce ai să faci?

— Nu știu. Poate medicina.

— Ca să nu te desparți de duduia Zoe, desigur.

— Da, probabil.

Vasile Macovei o privi, mai bine zis o măsură, apoi zise:

— Este meritoriu să nu minți, dar ar fi mai... bine dacă țelurile dumitale de viață ar fi altele.

În clipa asta pentru Ana nu exista nici un fel de țel mai bun.

— De exemplu? întrebă.

Vasile Macovei izbucni în hohote de rîs nestăpînite:

— Ia te uită... ia te uită... ce candoare! Asta-i bună. De mult nu am rîs cu atîta poftă, cu toate că drept să spun numai de rîs nu este! Te salvează vîrsta și puritatea! Nu-și imaginează alt „țel" în viață decît să facă medicina, pentru a sta lîngă tulburătoarea Zoe Mihalcea! Ha, ha, ha!...

Vasile Macovei se opri brusc din rîs. Întrebă:

— Cum, dumneata niciodată nu te-ai gîndit la ceva mai... serios?

— Oh, ba da, m-am gîndit... M-am gîndit chiar mult... m-am gîndit chiar așa de mult încît îmi este cîteodată greu să trăiesc. Știu mereu că în orice clipă, pe pămînt sînt oameni care suferă, și mai ales știu că unii oameni fac pe alții să sufere, și nu înțeleg pentru ce. Și... pentru că nu pot rezolva problema asta și pentru că nici nu văd cum aș putea ajuta ca să se schimbe ceva... la un moment dat m-am gîndit chiar să mă sinucid... dar soluția asta nu e pentru mine, eu vreau să trăiesc... nu știu de ce, dar vreau... Viața îmi place... Oamenii mă înfricoșează...

— Dar duduia Zoe?

— Oh, cînd stau lîngă Zoe... Lîngă ea uit... ce mă doare... Și... acum îmi este prietenă, nu o mai pot părăsi... Nu este ușor la ei în casă!

Vasile Macovei, ascultînd, plecase capul și umbla așa. Părea copleșit, ca și cum ar fi fost responsabil de starea de spirit a Anei. Păru chiar că se frămîntă. Șopti:

— Totuși... uitarea că este durere pe lume nu este bună...nu e o soluție...

— Știu... dar lîngă Zoe mi s-a părut că totuși vreodată voi putea face ceva și pentru ea... și poate și... mai mult...

— De exemplu?

— De exemplu să scriu... După ce mă voi lămuri... oarecum...

După o pauză destul de lungă și după ce Vasile Macovei o mai privi odată cu atenție, o întrebă:

— Ești foarte slăbuță. Ești bolnăvicioasă?

— Da. Trei duble pneumonii pînă acum și foarte ușor scuip sînge. Am stat enorm singură, întinsă... Atunci m-am gîndit... și am încercat să scriu. Scriu poezii, pînă una — alta.

— Da, da, șopti Vasile Macovei, mai mult o confirmare a lui. Apoi deodată zise:

— Ești un copil bun. Îmi pare bine că te-am întîlnit. Mai tîrziu, mai tîrziu... ai să înțelegi multe... lucruri. Caută să citești mult și să te faci ceva mai puternică, fizic.

— Da.

Pașii lor răsunară din nou deslușit pe trotuar, apoi Vasile Macovei întrebă:

— Și dumneata nu te-ai gîndit deloc că... prietenia asta cu duduia Zoe ar putea... să nu-ți facă tocmai bine?

Ana tresări.

— Pentru ce? întrebă repede.

Vasile Macovei tăcu îndelung. Ana insistă:

— Domnule profesor, te rog să-mi răspunzi: pentru ce?

— Drept să-ți spun, chiar m-am bucurat că plecăm împreună, tocmai pentru a vorbi cu dumneata, a-ți atrage atenția. Nu e bine.

— Dar pentru ce?

— Cum să-ți explic... Oricine ți-ar spune la fel. Mama dumitale a fost în casă la ei?

— Nu.

Ana făcu socoteala că pînă acum, numai în cîteva zile, trei oameni — dentistul, mama ei și acum profesorul — îi spuseseră același lucru. Și apoi ea însăși nu-și putea ascunde că era tulburată... Își aminti scena avută în antreiaș cu Elena Mihalcea...

— Crezi că Zoe e rea? îngînă Ana, dîndu-și seama cît de copilărească îi este întrebarea și cît se teme să nu afle cumva ceva iremediabil. Inima i se strînsese.

— Ce întrebare! A, nu! Într-adevăr inocența dumitale e dezarmantă! Ce îmbinare ciudată e în dumneata!

— Atunci Zoe...

— E o ființă care sperie pe orice om cu simț... normal. Toată casa lor... În fine, pe scurt, duduia Zoe are o mentalitate care i se potrivește ei și nu dumitale.

— Bine, dar acea mentalitate e a ei și nu a mea.

— Și în curînd va fi și a dumitale.

— Și ar fi chiar atît de rău dacă m-ar influența?

— Da. Tot ce este în dumneata elan, încredere, generozitate, căutare de valori nobile, la ea este oboseală, deprindere, tristețe, negație.

— Și pentru că este tristă trebuie părăsită?

— Probabil. E singură, vezi bine. Există un simț comun, sănătos...

— Pe ceilalți îi privește, eu nu pot s-o părăsesc. E prietena mea.

Mergeau din nou în tăcere. După cîteva clipe Ana se simți prinsă de braț, ținută locului cu putere.

— E foarte periculoasă casa asta pentru dumneata. În clipa asta văd că nu vrei să mă înțelegi. Mi se pare că ar fi de datoria mea să-i spun mamei dumitale...

— Cu ce drept? șopti Ana.

— Cu dreptul omului cinstit.

— E inutil, spuse Ana după o mică pauză. Glasul îi era tot blînd, de loc supărat. Și mama mi-a spus să nu merg și tot am mers.

— Pari o ființă foarte încăpățînată dumneata!

— Da, blîndă și încăpățînată, șopti Ana și rîse ușor, încet.

— În felul dumitale poate că nici dumneata nu ești...

— Normală, completă Ana cu același rîs lipsit de ironie.

— Da, exact. Dar, slavă domnului, nu ca Zoe. Aș zice chiar tocmai dimpotrivă...

Ana și Vasile Macovei merseră cîtva timp în tăcere. Se auzeau iar în înserare numai pașii lor. Dar Ana izbucni:

— Nu înțeleg ce vreți! Vreți să stau în colivie... ferită de orice. Barza să aducă copiii și cînd cineva suferă sau nu e ca toată lumea, eu să dau bir cu fugiții, lîngă mămica...

Se simțea în stare să îndure primirea făcută ei de Elena Mihalcea, să rabde atmosfera acelei case, să se încăpățîneze împotriva oricărei alte păreri. Ar fi dorit motive care să-i poarte sufletul pînă la eroism. Nimic nu o putea despărți de Zoe. Nimic. Îi reauzea glasul: „Tu n-ai să pleci... tu

ai să ai putere să rămîi... tu n-ai să mă laşi singură...“ Amintirea glasului ei era un tonic.

Lîngă ea, Vasile Macovei umbla tot în tăcere.

— Asta este strada Carol Davila, mi se pare, spuse Vasile Macovei şi privi în jurul lui ca şi cum s-ar fi rătăcit. Ana se trezi şi ea din gîndurile ei:

— Am ajuns. Aici locuiesc.

Ana se opri şi-i întinse mîna.

— Bună seara. Mulţumesc mult.

— În tot cazul, adăugă Vasile Macovei, cred că înţelegi că am vorbit numai pentru că am crezut că aşa e bine...

— Nu voi spune nimănui nimic. Ştiu să tac. Şi am înţeles pentru ce mi-ai vorbit şi-ţi mulţumesc pentru grijă.

Vasile Macovei schiţă un gest evaziv, ca şi cum nu despre asta ar fi fost vorba. Totuşi păru mulţumit că a fost înţeles. Spusese cu un ton care ar fi putut părea chiar visător:

— Poate că am exagerat... că mă înşel. În tot cazul ţin să-ţi spun că într-un fel ai dreptate: nu poţi sta în colivie, dar nu uita că-ţi asumi o mare responsabilitate mergînd acolo... totuşi... aş zice... nu ştiu de ce, că am încredere în dumneata. Sper să capeţi experienţă de viaţă fără să-ţi pierzi... prospeţimea. Ar fi păcat de dumneata. Ţine minte. În fine... la revedere, la revedere. Poimîne la aceeaşi oră. Tot acolo.

Ana intră în casă. Merse repede pînă în odaia mamei ei. Se uită la ceas. Trecuse de nouă.

— Am venit atît de tîrziu pentru că am avut de învăţat. M-a condus pînă aci profesorul cel nou.

Ana spunea aceste lucruri nu ca o scuză, ci le afirma cu un ton hotărît.

— Bine, şopti mama ei.

— Cred că am să învăţ foarte bine acum. Mamă, profesorul acesta îl cunoaşte pe tata. Mi-a vorbit frumos de el.

— Ca toată lumea, Ana.

— Da, mamă, ştiu.

CAPITOLUL V

Ana mergea acum zilnic la Zoe. Făcea drumul cu același pas ritmic, ușor. Copacii, casele, pietrele străzii, cîinii, gardurile, glasul păsărilor, totul îi era scump, căci erau ale drumului care ducea spre Zoe. O exaltare îi sta neîntrerupt în suflet. Simțea că totul se așază adînc în nervii ei, ca o pecetluire. Ajunsă acolo, urca repede scările pînă la odaia Zoei. Cunoștea acum toate ușile. O găsea pe Zoe la ea în odaie. Clipa asta Ana o aștepta ziua întreagă, clipa aceea în care, ca un miracol mereu repetat, îi apăreau în față ochii Zoei. Ana înainta repede spre mîna Zoei care sta întinsă.

— Mergem să învățăm în grădină. Vino, spunea Zoe.

— Da.

În răspuns era fericire. Ochii Zoei, lacuri verzi și clare, cuprindeau orizonturi ilimitate. Gîndurile Anei plecau amețite. Zoe și Ana coborau scările împreună, ușoare. Rochiile fluturau.

Grădina era despărțită de curte printr-un gard de lemn încuiat cu un lacăt mare și greu. Cheia grădinii o ținea Gheorghe. Acolo chiriașii nu aveau voie să intre. Ei mișunau neîncetat, purtați de viața lor măruntă, prin curte.

— Gheorghe, cheia!

— Am descuiat.

Intrau în grădină. Sub un cais bătrîn, acum plin de fructe, o masă de lemn de brad, acoperită c-o față de pînză albă, groasă, țărănească, primea cărțile, caietele. Întîi citea Zoe, apoi Ana. Glasurile se îmbinau, împăcate. Ușor vîntul adia în pomi. Mîna Zoei se așeza ca o pasăre blîndă pe cîte o foaie de hîrtie care voia să zboare. Din timp în

timp, elanuri mari, fierbinți, de recunoștință, i se înălțau în suflet Anei. Nu dorea nimic. Nu aștepta nimic. Fericirea lîngă Zoe îi umplea viața. Crîmpeie de versuri legănau gîndurile Anei:

Îngerul, în pasionate
Palori adolescente
Statură de argint
Cu aripi și spadă de lumină
Pură flacără necruțătoare
Cu strălucirea ochilor
Dînd ecou luminii,
A deschis orizontul.

Gest hieratic
Simbolică înfrățire
Cu însetarea așteptărilor
Împuternicind etern înălțarea
În vis fără sfîrșit
Și faptă pe pămînt.

Alături, în curte, se auzeau vocile vecinilor care forfoteau. Uși se trînteau, glasuri vorbeau, găleți sub cișmea se umpleau cu apă, gîlgîind cu ropot victorios. Lîngă gard, așezat pe o piatră mare, caldă de soare, sta Traian ceasuri întregi, cu ochii ațintiți la ele. Pe genunchii lui proeminenți ținea un abecedar, din care se căznea să învețe literele. Bolborosea fără înțeles, dar cu mare importanță, silabe copilărești: o, u — ou, o, m — om. Din timp în timp, plictisit, aduna de jos o pietricică și o azvîrlea pe masa cu cărți.

— Să nu vă speriați, fetelor, le striga, vreau numai să văd cum zboară păsările.

— Să fii cuminte, că noi învățăm.

— Bine, bine, las' că știu eu că înveți să te faci doctor ca să mă vindeci pe mine. Am să mă însor atunci cu o fată frumoasă.

Rîdea fără să se mai poată stăpîni, cu sughițuri, privind la Ana. Glasul lui răgușit, nesigur, căuta să mai adauge ceva, dar nu izbutea de atîta rîs.

— Liniștește-te! îi ordon Zoe și brusc, ca la comandă, rîsul lui se potolea. Privirea lui de cîine umil apărea. Înfunda din nou capul în abecedar: O, m — om...

Anei îi era frică de el. Nu se putea învăța cu rîsul lui cretin, mîinile uriașe și păroase întinse către ea ca s-o apuce, sau măcar s-o atingă. Ochii lui putrezi, cu sprîncenele neobișnuit de stufoase, aveau o severitate tristă, o virilitate dureroasă.

Cînd oboseau cu cititul, Zoe și Ana se plimbau prin grădină. Iarba neîngrijită, înaltă, era plină de buruieni înflorite și frunze aspre, amare. Soarele pătrundea printre crengile pline de frunze și fructe, își cobora lumina de aur pe pămînt. „Sînt fericită, sînt fericită" își spunea Ana tainic, ca o încercare, ca și cum cuvintele astea ar fi putut dezlega totul magic și ca într-adevăr fericirea să poată căpăta un sens etern.

După cîteva săptămîni, Ana se temu că tensiunea exaltării ei nu va putea rămîne pentru totdeauna pe aceeași culme. Cu toate că i se părea că o va iubi mereu pe Zoe și la fel de intens și pur, perfecțiunea clipelor îi păru totuși precară. Însuși faptul că o întîlnise pe Zoe primăvara și într-atîta lumină și că erau și că se simțea și ea atît de tînără, îi părea un hazard miraculos și simbolic, dar efemer. Crezu că niciodată în viața ei nu va mai trăi zile de atîta desăvîrșită fericire. În clipa cînd gîndi aceste lucruri, exaltarea prieteniei ei pentru Zoe își atinse paroxismul. Ceea ce simți nu s-ar fi putut compara decît cu o clipă de recunoștință dusă pînă la îngenunchere.

Elena Mihalcea, total îmblînzită acum față de Ana, le trimitea cafele turcești cu năut, aburind parfumate, pline de caimac și țigări și pîine neagră unsă cu marmeladă acră. Toate ca în vreme de război. Dar Ana le mînca și bea cu plăcere, dîndu-și seama că le va ține minte toată viața.

Adesea, Elena Mihalcea sosea și ea în grădină. Sosea alene, grasă sub veșnicele ei capoate violent înflorate, cu Botti care sărea și lătra în jurul ei. Se așeza și bea acolo cafea cu Ana și Zoe. Fuma țigară după țigară. Bea și coniac sau țuică îndulcită, pahar după pahar. Mai întotdeauna cînd bea, se înveselea, rîdea.

Ana se simţea atît de fericită în casa asta, lîngă Zoe, încît fără voie îşi dete seama că începuse să ţină şi la Elena Mihalcea.

De trei ori pe săptămînă, pe la cinci, venea Vasile Macovei pentru lecţii. Ana îl vedea sosind, înalt, blond, uşor plecat din umeri, puţin strîmb, făcîndu-şi loc prin aer cu umărul. Purta întotdeauna sub braţ o servietă, de care avea mare grijă şi pe care o legăna în ritmul mersului lui.

— Sărut mîinile.

Se aşeza. Aştepta pînă i se potoleau bătăile inimii bolnave. Înălţa apoi privirea către Ana şi Zoe. O privire scurtă. Ana îi surîdea liniştitor, cu înţelegere şi încredere.

Ana se căznea să fie atentă, să înveţe, astfel ca venirile ei la Zoe să fie bine motivate şi pentru mama ei, Lucia Stavri. Tot ce auzea însă îi era îndepărtat şi nimic suficient: state care se creau prin sacrificii şi avînturi mari şi se distrugeau apoi prin lene, intrigi şi cruzimi; cifre care cunoşteau viteza luminii dar nu ştiau ce este lumina; formule chimice emoţionant de simple, care se încăpăţînau să se îmbine într-un fel şi nu într-altul; aparate care căutau să împartă materia pînă la imponderabil ca să-i afle şi prinde puterea... Şi i se părea Anei că oamenii, în loc să se bucure de cele ce le este la îndemînă, stau la pîndă ca animale sălbatice, că vor ieşi de acolo deodată cu strigăte de ură, ca să se omoare unii pe alţii cu cele ce au descoperit...

„Acum este războiul cel mai mare din cîte au fost. Chiar în clipa asta, oamenii omoară oameni. Tot ce au învăţat nu a folosit la nimic decît să omoare mai bine! Oare orice descoperire nu foloseşte decît tot pentru crimă? Războiul ăsta o să treacă şi o să fie poate un alt război mai mare, în care să distrugă ce au cucerit acum, în care au să găsească din nou explicaţii gesturilor lor, sentimentelor lor de ură. Mereu explicaţii inteligente la lucruri greşite, la crime... Poate scuze... Veşnic, în mii şi mii de ani, oamenii se vor zbate pe pămînt ca într-o cuşcă, fără să poată trece mai departe, dincolo de marginile răutăţii, minciunii, invidiei, ipocriziei? Avea oare Zoe dreptate, care neagă tot, sau Vasile Macovei, care pare să apere tot?“

Ana simţea cum i se împotmoleşte mintea în îmbîcseala asta de gînduri care nu parveneau să se înşiruie frumos pînă

la ultima lor posibilitate. Totuşi, acest om, Vasile Macovei, avea dreptate spunînd că uitarea nu este o soluţie de viaţă. Ana avea remuşcări şi pentru că, de cînd o cunoştea pe Zoe, aşteptarea întoarcerii tatălui ei şi a păcii nu-i mai era atît de dureroasă. Avea remuşcări că poate fi fericită, dar continua să fie fericită. Lîngă Zoe căuta cu dinadinsul această legănare în uitare. Aştepta totuşi ca într-o zi să răsară un răspuns, o formulă care să dezlege sensul vieţii. Cînd ajungea la concluzia asta, inima îi bătea mai repede. În acelaşi timp, totul i se părea simplu: „Într-o zi, într-o zi voi afla şi voi înţelege pentru ce trăiesc".

Încet, afară se întunecase. Trecuse încă o zi.

În noaptea aceea, un vis pe care, din timp în timp, îl visa, se repetă: alerga. Ar fi recunoscut imediat locul unde începe fericirea , i se părea că niciodată nu fusese atît de aproape de fericire. Căuta. Alerga. Emoţia era atît de mare, atît de supranaturală, încît i se părea că, dacă vreodată ar găsi locul acelei fericiri, niciodată nu s-ar mai putea întoarce înapoi în viaţa de pînă atunci. Ar fi fost nebunie şi imposibilitate. Căuta. Alerga. Inima îi bătea repede. Din ce în ce mai deslușit. Prin însăşi creşterea emoţiei ştia că va recunoaşte locul fericirii. Tensiunea creştea... dar brusc Ana se deşteptă. Inima îi bătea într-adevăr neobişnuit de repede, iar respiraţia îşi căuta un ritm pierdut.

Imediat îşi dete seama că fericirea pe care o simţea în vis nu era începutul drumului care duce la fericire, că fericirea din vis era o fericire inconştientă şi că fericirea, fericirea pe care o căuta ea, trebuia să cuprindă totodată şi sensul vieţii în eternitatea ei.

Deşteptată din vis, Ana împreună mîinile ca pentru rugăciune. Se simţi absolut singură pe lume şi în viaţa întreagă. Părinţii, Zoe, prietenii, dragostea ce ar putea-o resimţi vreodată i se păreau toate în clipa asta făcute dintr-o esenţă coruptibilă, chinuitoare, plină de întrebări, dar în acelaşi timp altceva nu cunoştea şi nici nu imagina. Simţea un strigăt adunat în gît ca pentru o chemare în ajutor. Se simţea în pericol.

Era așezată în mijlocul patului, în mijlocul întunericului. Nu vedea nimic în jurul ei. În întuneric, ochii îi erau ca și orbi, inutili. I se păru că stă pe marginea unei înțelegeri supreme și că totul se topește, dispare, fără să poată fi prins. Căută să-și ție mintea exact în același loc al intensității în care se afla, să nu devieze, să nu lunece. Ecouri îndepărtate din visul fericirii tresăreau încă în inima ei. Respirația îi era rară, aproape oprită. Ar fi vrut să știe din ce realitate este făcut visul și din ce realitate faptele zilei. I se părea că dacă ar înțelege această diferență s-ar întîmpla ceva miraculos. Trează căuta visul. Își așeză mîna pe umăr. Totul era ca de obicei. Și trupul ei era acolo și gîndurile ei erau acolo și tot trupul ei și tot gîndurile ei fuseseră și în vis. „Deci, își spuse, voi putea poate aduce în faptele zilei, fericirea din vis".

Se culcă din nou. În tot cazul știa acum că fericirea lîngă Zoe nu era ce aștepta, Zoe era numai un narcotic.

„Totuși, toate fericirile astea, își mai spuse, trebuie să aibă ceva comun, deoarece tot din mine pornesc, tot eu le simt".

Într-o după masă, pe la sfîrșitul lecțiilor, Elena Mihalcea apăru din nou în grădină. Era foarte gătită, părul ondulat, obrajii fardați, mîinile ei groase și congestionate pline cu tot felul de inele și brățări. Picioarele, în ciorapi transparenți, se revărsau din pantofii de lac, iar la gît, șiruri de mărgele se afundau în cutele cărnurilor umezite de transpirația care ieșea la iveală prin pudră. Botti, ca de obicei, o urma lătrînd și sărind în jurul ei.

Traian se sculă în picioare și se dădu la o parte cu o uimire plină de admirație. Elena Mihalcea trecu cu maiestate pe lîngă el, mulțumită de succes. Un surîs de vanitate satisfăcută îi flutura pe buzele-i groase. Vasile Macovei se sculă și el în picioare.

— Nu vă deranjați, nu vă deranjați, scumpii mei! Voiam numai să vă spun, mîine fiind sfînta Elena, că avem musafiri în casă, care au venit să mă felicite și să veniți și dumneavoastră să ne faceți cinstea și plăcerea, că doară nu v-o mînca nimeni și nici nasu nu o să vă cadă.

Ana se înroşi. Se sculă şi ea încet în picioare. Zoe îşi privea mama cu atenţie.

— Mă invitaţi şi pe mine? întrebă Traian. Cine ştie... Niscai prăjiturele... înţeleg eu multe...

— Tu să taci! Ei, veniţi, ce-aţi rămas pe gînduri, că nu o să fie marea cu sarea! Vă invit cu toată eticheta cuvenită şi voi staţi ca muţi! Vreau şi eu să le arăt ce lume cultă am în familie. O să vorbiţi filozofie pe latineşte la mine în salon. Se vede cît de colo că Ana e de casă bună...

O arătă pe Ana în treacăt, cu un gest al bărbiei.

— Doamnă... începu Vasile Macovei.

— Nici un fel de doamnă. Vii sau nu vii?

— Ştiu, te ruşinezi că e lume... şopti Traian.

— Mamă, lasă omul să vorbească întîi şi pe urmă să afli ce vrea să spună.

— Vorbiţi, vorbiţi cît ăţi pofti! Cine vă împiedică?

Se făcu linişte.

— Doamnă, regret. Dacă ştiam... dacă mi-aţi fi spus de ieri...

Elena Vrînceanu izbucni într-un hohot de rîs.

— Da' cine ştia de ieri! Şi-au adus aminte oamenii de mine, de ziua mea, au venit şi basta. Sau credeţi că e faifocloc ca să ştiu dinainte! Cheltuiesc atîţia bani cu lecţiile şi nici atîta lucru nu puteţi face pentru mine!

Privirea Zoei fulgeră.

— Mamă!

Vasile Macovei răspunse însă cu calm. Nu se putea şti dacă îşi bate joc ori se căzneşte să fie pe placul Elenei Mihalcea.

— Dacă este aşa, doamnă, voi lăsa oricare altă obligaţie şi voi veni la dumneavoastră în salon. Cred că nu vă îndoiţi că acest lucru îmi va face o deosebită plăcere.

— Parcă eu îţi cer să-ţi facă plăcere. Eu cer să vii măcar aşa, de ochii lumii. Am şi eu vanitatea mea.

— O vom satisface, doamnă!

— Ce te uiţi aşa la mine? întrebă Elena Mihalcea pe Zoe. Las'că ştiu eu să deosebesc cînd îşi bate joc cineva de mine! Să nu-ţi închipui că sînt chiar aşa de proastă.

— Nu, dimpotrivă, şopti Zoe. Ştiu.

— Eu am învăţat azi două litere, şopti Traian. Pînă mîine le ştiu.

— Și cu cine vom avea plăcerea să stăm de vorbă? întrebă Vasile Macovei cu aceeași exagerată politețe.

— Ia nu mai face dumneata atîtea mofturi cu mine, că nu se prinde. Știi bine. Vino și ai să vezi cu cine ai să ai plăcerea.

Îl luă de braț, se rezemă de el, se lipi de el, gura aproape de urechea lui, rîzînd, șoptind, răsfățîndu-se. Slab, înalt, blond, Macovei părea că se proptește în pămînt ca să-și ție echilibrul, să nu cadă, răsturnat de greutatea trupului Elenei Mihalcea.

Ana simți mîna Zoei strecurîndu-se sub brațul ei.

— Vino, îi spuse, vino să petrecem, că așa vrea mama.

Intrară în salon. Traian cel din urmă își strecură trupul uriaș cu timiditate și cu o curiozitate avidă. Salonul era o odaie foarte mare, împodobită cu coloane de marmură, cu oglinzi pînă în podea, cu plante artificiale lăcuite. Două covoare imense acopereau aproape în întregime parchetul. Perdele groase de catifea roșie atîrnau la geamuri. Fotolii multe, scaune și mai multe, o masă lungă și un pian de concert erau tot mobilierul. Mai mult o odaie de banchet la restaurant decît un salon particular.

Elena Mihalcea Vrînceanu, urmată de Zoe, Ana, Vasile Macovei și Traian, intră maiestuoasă, triumfătoare, în încăpere.

În salon era lume multă. Fiecare musafir părea făcut după schițele unui caricaturist care ar fi depășit permisul. Fețele domnilor erau lucioase de transpirație, ale doamnelor acoperite cu un strat gros de pudră densă, ca de făină. Un aer de mucegai, naftalină, tărîțe și alcool umplea odaia. Fiecare rochie, fiecare haină era din mai multe culori nepotrivite și triste. Cercei, broșe, lanțuri și flori artificiale completau cochetăria fiecăruia.

Elena făcea prezentările. Cu o mînă grea gesticula, izbind în piept de-a rîndul pe fiecare pe care-l numea. Părea un joc din care se va alege cine e „leapșa".

— Domnu Sică Constantinescu, comerciant, domnul Vasile Macovei, profesorul nostru; doamna Clara Wiegel, văduvă din războiul Independenței 1877; domnișoara Nuța Lerescu, copil unic la părinți cu stare; domnișoara Zoe Mihalcea Vrînceanu, celebra mea fiică pe care o cunoașteți din reputație și din văzute, făptură fenomenală. Domnișoara

Ana Stavri, o copiliță timidă și încăpățînată, o bună prietenă de-a Zoei, vine aici zilnic. Doamna Dorina Popescu, femeie fatală. Doamna Ionescu, o rudă din Brăila...

Ana întîlni tot felul de mîini: grase și calde, noduroase ca de lemn, lungi și vîscoase ca de clei de pește mucegăit...

— Am venit și eu — hi, hi, hi — șopti Traian, care nu îndrăznea să întindă mîna.

— Dă frumos mîna și să taci, că te dau afară!

— Las' că tac, dar recomandă-mă și pe mine.

Traian dădu mîna cu toată lumea și cu Ana și cu Zoe, fără însă să îndrăznească să se apropie de Elena Mihalcea. O privea rînjind.

— Să termini, îi șopti ea cu venin.

— Lăsați băiatul, că nu face nimic rău, spuse domnul Sică Constantinescu, zis și „Invalidul". Părea să fie musafirul cel mai important.

Elena Mihalcea îl privea cu admirație.

Traian, arătîndu-l cu degetul, spuse:

— Te cunosc eu și pe tine. Te-am văzut la colț la băcănie cu șorț alb: m-ai dat afară o dată!

— Cine ți-a dat voie să ieși din curte? se răsti Elena Mihalcea.

— Mai scap și eu din cînd în cînd, hi, hi, hi!...

Toată lumea rîse. Traian băgă mîinile în buzunarele pantalonilor și începu să zdrăngăne bani.

— Cine ți-a dat bani? De unde ai bani? răcni Elena Mihalcea.

— Ei cine? Cine mă protejează și pe mine cu niscai țigări și gologani.

Se uită rîzînd la Vasile Macovei. Elena Mihalcea îl amenință zglobiu cu degetul pe Vasile Macovei.

— Risipitorule!

— Cu atît mai frumos în zilele astea de criză, spuse doamna Wiegel, văduva Independenței, care purta pe cap o perucă blond deschis și mîncată de molii.

— Într-adevăr, spuse domnul Sică Constantinescu, nu sînt zile de glumă.

Domnul Sică Constantinescu avea o mînă mai scurtă ca cealaltă. Era însă cît un munte, cu umeri masivi, frunte îngustă, păr abundent, cărunt, gît puternic, ochi mari negri, sprîncene stufoase. Galant cu Elena Mihalcea, se îmbulzea

în jurul ei cu o dexteritate plină de haz. Toți îl priveau gata să izbucnească în hohote de rîs la fiecare mișcare a lui.

— Azi să nu vorbim politică, spuse Elena Mihalcea. Vă rog să nu aud de blestematul ăla de război, că-mi vine rău. Mi-e destul că mănînc pîine amestecată cu paie. O după masă avem și noi de uitare. Și nici de revoluție să nu vorbiți. Să facă revoluție cine vrea la el în țară, da' nu la mine în salon. Românul are bun simț, să știți de la mine, și nu va face niciodată revoluție. Se descurcă omul și fără revoluție. Ura!

Azvîrli ochii peste cap și se lăsă să cadă în brațele domnului Sică Constantinescu cu un strigăt ascuțit. El o prinse, o strînse puțin și apoi o așeză din nou în picioare, cu o grabă de clown care ajută la deretecatul circului. Traian izbucni isteric în rîs.

— Să sperăm că în curînd va fi pace, suspină cineva.

— Dar dumneata de ce nu ești la război? întrebă domnul Sică Constantinescu pe Vasile Macovei.

— Inima, răspunse acesta din urmă și surîse cu dezgust. Își așeză degetul arătător în dreptul inimii.

— Numai trei bărbați sîntem în odaie, spuse Traian, dar eu sînt cel mai înalt.

Hohotele de rîs nu mai conteneau.

— Totuși nu văd nici un motiv ca să se facă pace... Situația...

— Terminați o dată cu blestematul ăsta de război! Să se ocupe de el cine l-a făcut! strigă Elena Mihalcea Vrînceanu, și-și trecu mîna de repetate ori prin fața ochilor, ca și cum ar fi gonit muște încăpățînate.

Începu să cînte. Îl luă pe Sică Constantinescu de brațul cel sănătos și începu să-l învîrtească prin odaie.

— Domnule profesor, spuse Elena, îți recomand în special pe domnișoara Nuța Lerescu, sau, dacă preferi, pe Dora Popescu, ființe care, sper, nu-ți vor refuza amabilitatea și-ți vor vindeca inima. Fii galant, că te prinde. De altfel, mi se pare că sfatul meu este superfluu. Îți văd ochii lucind ca la „coup de foudre". Vezi numai să nu provoci o dramă de gelozie la mine în salon.

Toată lumea rîse iar Traian se încovoiase și se înneca, nemaiputînd respira de rîs. Botti începu să latre furios.

— Două deodată, îngînă Traian.

— Să taci că te omor! Eşti complet lipsit de delicateţe. Aşa te-am crescut? Te dau afară! răcni Elena Mihalcea.

— Să nu mă baţi. N-am vrut să spun nimic de ruşine, spuse Traian cu spaimă. Privirea lui de mucegai îşi întinse din nou tristeţea pe faţa lui prea mare.

Dora Popescu sta într-adevăr lîngă profesor şi cocheta cu el ostentativ. Brună, foarte înaltă, degaja o sănătate animalică, primitivă; dinţii ei sănătoşi erau descoperiţi pînă la gingii.

— Na! spuse Elena, trăgîndu-l delicat pe Vasile Macovei de păr şi imitîndu-i glasul şi rezervele: „dacă aş fi ştiut... dacă m-aţi fi anunţat de ieri... "Ei vezi! Unde dai şi unde crapă, vorba românului!

Vasile Macovei însă, furios, ochii într-adevăr lucind de nervi stăpîniţi, sta pe ghimpi. Răspundea monosilabic întrebărilor Dorei Popescu.

Uşa se deschise şi Gheorghe apăru în odaie cu o tavă mare de argint plină de farfurioare cu dulceaţă de caise şi pahare cu apă.

— Cafea nu este? întrebă Zoe.

— Gata pusă pe tavă în bucătărie.

— Bravo! Să vie! strigă Elena Mihalcea.

Gheorghe umbla cu tava de-a rîndul la fiecare musafir, ca la chetă. În odaie era cald, din în ce mai cald, zăduf. Musafirii băură apă rece din pahare, cu plăcere. Apoi Gheorghe sosi din nou cu altă tavă, plină de ceşcuţe mici cu cafea turcească şi-şi reîncepu plimbarea lui prin salon. Mai tîrziu, neaşteptat, aduse o tortă mare, rotundă, frumos garnisită cu bomboane şi fructe zaharisite. La apariţia ei se înălţară exclamaţii:

— Superbă!

— Parcă ar fi timpuri normale! Parcă n-ar fi război!

— Trăiască Elena Mihalcea!

— Gazdă, nu glumă!

Se vedea pe feţele tuturor lăcomia, curiozitatea, nerăbdarea. Traian, într-un colţ, cu ochii ţintă la tort, părea nedumerit şi înfricoşat.

De data asta, chiar Elena Mihalcea împărţi fiecăruia porţia cuvenită. Tăie feliile încet, cu precauţie, cu îngîmfare. Traian fu servit cel din urmă. Tot timpul stătu cu gura uşor întredeschisă, într-un vădit chin al aşteptării.

— Sărut mîna, spuse. Glasul îi era aspru, mai adînc ca de obicei. Elena îi întinse farfurioara şi i-o împinse cu bruscheţe, cu necaz în mîini.

— Na şi ţie, îi şopti.

În odaie era înăbuşitor de cald. Tăcuţi, musafirii îşi aveau în mîini linguriţe şi farfurioara cu prăjitură. Mîncau, atenţi. Clara Wiegel înghiţea bucăţi mici, închizînd discret ochii. Domnul Constantinescu Invalidul şi Elena stau aşezaţi pe aceeaşi canapea, rezemaţi unul de altul. Mîncau lacom, vîrînd bucăţi mari în gură, dar mestecînd îndelung. Traian mînca privind la fiecare îmbucătură, în jurul lui, speriat parcă să nu i se fure farfuria de vreunul din musafiri, şi îngrijorat totodată să nu mănînce prea repede şi să rămînă fără prăjitură, în timp ce ceilalţi ar mai fi avut.

Elena, din bucata ei, rupse o bucăţică mică de tot şi i-o dădu lui Botti. Apoi oferi apă musafirilor. Era fericită. Părea un actor după o reprezentaţie reuşită, primind felicitări. Circula prin salon cu paşi alunecaţi, ca şi cum acu-acu şi-ar fi repezit trupul gras într-un dans eterat. Găsi de mai multe ori prilejul să-l mîngîie pe domnul Sică Constantinescu. Îi trecu mîna prin părul lui des, aspru. Fredonă, sună, dădu ordine... Părea că se leagănă, că se răstoarnă, ca şi cînd n-ar fi fost la ea în salon, ci pe coverta unui vapor care tanga. Îl ameninţă din nou pe Vasile Macovei cu arătătorul. Sîsîi:

— Ei vezi! şi domnul făcea moftuli, voia să se eschiveze! Voia să ştie cu sine va avea onoalea, plăselea...

Deodată începu să ofteze, să geamă exagerat, să se vaiete ostentativ.

— Ce e? ce e? o întrebară musafirii.

— Păcat că nu vrea Zoica să ne cînte la pian! Am putea dansa, spuse Elena Mihalcea, în cele din urmă.

— Da, zău! De ce să nu ne cînte? Ştiam şi noi că de, străinătate, una alta...

— Aş, nu vrea! Aşa-s copiii! Cheltuiesc părinţii o mulţime de bani cu ei şi apoi nu vor să te distreze puţin la un adicătelea. Uite pianu, uite şi mîinile care au învăţat, dar degeaba, nu se aude nimic.

Şi ce-i părea Anei mai curios din tot ce se petrecea în salonul Elenei Mihalcea era atitudinea Zoei care, cuprinsă de vioiciune neobişnuită, obraznică, se strîmba la toată lumea,

trăgea de păr pe cucoane, răsturna farfuriile, punea scrum de ţigară peste prăjituri, se urca pe scaune. Ochii ei luceau fără să cuprindă nici un gînd aşezat, nici o voinţă de înţelegere. Forfotea prin odaie cu graţia unui animal exotic şi inconştient. O nervozitate excesivă o făcea să rîdă mereu cu un rîs rece, dezagreabil, lipsit de simpatie ori pudoare, o bătaie de joc faţă de toţi din salon, care o priveau cu o uşoară teamă şi curiozitate.

Zoe se apropie de Ana şi arătîndu-l pe Vasile Macovei şi pe Dora Popescu, care continua să stea alături de profesor şi să-şi desfăşoare toate graţiile, spuse destul de tare ca să fie auzită:

— Profesorul nostru e asediat de Calul Troian.

Ana nu se putu stăpîni să nu rîdă. Într-adevăr, Dora Popescu semăna cu un cal. Pînă şi genele ei lungi, adumbrind ochi blînzi şi mari, aveau ceva din privirea cailor. Vasile Macovei însă aruncă Zoei o privire încărcată de furie. Părea că stă pe cărbuni aprinşi.

— Mi se pare că vine ploaia, spuse deodată glasul domnişoarei Nuţa Lerescu, care rămăsese pudic lîngă geam. Glasul ei întrerupse hohotele de rîs, care nu conteniseră. Toţi ridicară privirile. Într-adevăr, se întunecase brusc. O perdea de nori negri se trăsese peste lumina zilei.

— Vai de mine, ne prinde ploaia!

— Să ne grăbim...

— Abia sosirăm.

— Asta e o adevărată malşansă.

— Dar cine vă dă voie să plecaţi? strigă Elena Mihalcea, ca picată cu ceară roşie şi-l luă pe domnul Sică Constantinescu Invalidul de gît. Îl strînse tare şi începu să plîngă cu un glas de copil somnoros şi speriat: î î î î....

— S-a deranjat atîta năşica şi noi o tulim aşa după tratăţie! exclamă domnul Constantinescu cu energia unui om care e gata să înfrunte orice pericol.

— În tot cazul eu am să plec, doamnă, spuse Vasile Macovei. Eu vă spusesem... de altfel... numai cîteva minute... O altă obligaţie...

— Te priveşte! Nu-ţi place, nu stai! N-ai decît să umbli în ploaie, în furtună dacă-ţi place mai mult ca la mine în salon, că de cînd ai intrat, parcă ţi-a luat scaunul foc sub şezut...

— Doamne! dar nu e cîtuşi de puţin vorba...

— Hai, hai, nu mai umbla cu mine cu mofturi, că nu merge! Am să-ţi fac altă dată farsa să te poftesc dinainte, cu trei zile, ca la etichetă, şi să te vedem atunci cum te mai descurci cu invitaţia...

Vasile Macovei era în picioare lîngă Elena Mihalcea. Sta exasperant de indiferent la ropotul de cuvinte al Elenei Mihalcea. Cînd ea termină de vorbit, Vasile Macovei îi sărută mîna, se înclină faţă de toţi ceilalţi, aşa luaţi în bloc, înainte de a părăsi odaia. Plecă.

— Acum cine o să mă ducă pe mine acasă? şopti Ana Zoei. Dacă mai stau, se întunecă de tot afară şi „profesorul" a plecat!

Zoe se întoarse brusc către Ana, o luă de mînă.

— Ai să stai aici cu mine! Mai tîrziu te duce Gheorghe acasă. O să înţeleagă mama ta că din pricina ploii ai rămas aici.

Foarte repede se porni într-adevăr o ploaie grozavă. Întîi picături mari şi rare pestriţară trotuarul, strada, acoperişurile. Apoi ploaia căzu torenţială. Adevărată rupere de nori. Din pomi emana o fericire, o aşteptare concentrată. Tunetul se rostogolea în nori.

Musafirii se adunaseră toţi pe la ferestre. Priveau afară cu o dezolare exagerată, cu exclamări.

— Ia te uită ce ploaie!... Am spus noi că ne apucă! Dacă plecam, ne apuca pe toţi aşa cum l-o fi apucat pe profesor... Acum ne-a blocat... Numai de n-ar ţine prea mult... Lasă, frate, că era nevoie pentru recoltă. Nu te plînge...

Elena Mihalcea privea şi ea la ploaie. În odaie se făcu un moment de linişte. Toţi priveau cu o atenţie copilăroasă la apa care stropea geamurile şi umpluse deodată strada, curgînd şiroaie pe marginile trotuarului. Pomii, sub ploaie, căpătaseră o aplecare de spate care primeşte un duş. În odaie, aerul era îmbîcsit, cald, putred. Geamul nu se putea deschide din pricina furiei cu care îl lovea ploaia.

O dată cu ploaia dezlănţuită, se aşeză o potolire asupra tuturor. Timpul trecea greu. Nimeni nu mai vorbea decît fraze răzleţe:

— Şi nu se mai potoleşte!

— Adevărat potop!

— Rupere de nori!

— Nici peste un ceas n-o să putem pleca!

— Sigur!

— Uite ce este, spuse Elena, eu zic că, fără să ne mai jenăm, eu am să vă reţin la masă pe toată lumea şi o să mă scuzaţi. Mîncăm ce-om găsi, aşa, ca pe nepoftite, nepregătite, nepusă masă, ca în timp de război, ce mai una alta! Dar pentru altă dată, vă promit un bairam.

Glasurile invitaţilor se ridicară toate deodată. Nu se putea înţelege din ce spuneau decît cuvinte răzleţe, învălmăşite în zgomotul apei care se prăbuşea cu aceeaşi furie pe geamuri şi acoperişuri.

— Vai de mine!... Năşica... Mersi ... deranj... vizită armenească... dulapuri... lupi... foame... mersi... mersi...

— Lăsaţi, frate, se zbătea Elena Mihalcea, rîzînd ca gîdilată şi luptîndu-se să se rupă din mîinile celor care o reţineau, ca să fugă la bucătărie.

— O să mulţumiţi după, nu înainte, şi atunci o să vedem dacă mai aveţi de ce!

— Aşa e dumneaei, energică, spuse Traian, rîzînd cu o mulţumire senzuală. În glas avea admiraţie, duioşie chiar. Ştia că dacă sînt musafiri, pe masă vor apărea bunătăţi neaşteptate, aduse din cămara misterioasă în care nu avea voie să pătrundă, pe care o cunoştea numai prin mirosurile ce se înălţau din ea.

— Are şi murături, şopti. Las' că ştiu eu.

Elena zburdă spre uşă, scuturînd victorios asupra capului cheile cu un clingăt ce prevedea o sărbătoare. Dispăru.

— Are şi alte lucruri bune în cămară, mai şopti Traian cu acelaşi glas îmblînzit.

În odaie, aerul era din ce în ce mai cald, mai îmbîcsit. Mirosea a transpiraţie. Se auzea ploaia lovind geamurile cu vioiciune. Ana se simţea prost. Un vag gust de leşin îndepărtat, un rău ameţit, ca într-o legănare monotonă. Ar fi vrut să fugă, să iasă din odaie. Suferea şi pentru ea şi pentru Zoe. Ar fi dorit mai bine s-o vadă ca de obicei tăcută, izolată, decît cuprinsă de acea exuberanţă bolnăvicioasă, plină de batjocură. Nu avea sens prezenţa lor acolo. Trebuia să fi pretextat că au de învăţat şi să fi plecat, să fi urcat în intimitatea odăii Zoei, caldă ca o mîngîiere, armonioasă ca şi cum fiecare gest al Zoei s-ar fi aşezat asupra mobilelor,

lucrurilor. Sau cel puțin dacă Zoe ar fi stat liniștită, cuminte, pînă ar fi trecut aceste ceasuri.

Afară, ploaia cu încetul se potolise și acum cădea liniștită. Musafirii deschiseseră geamurile. Deodată un val curat de aer curățat de orice impuritate năvăli în odaie. Aerul intra în valuri largi. Mirosul curat de pămînt ud înviora viața în tot ce are ea veșnic nou.

De cînd plecase Elena Mihalcea din salon, musafirii se strînseseră între ei și șopteau, nemaibăgînd-o pe Zoe în seamă. Căscau, își întindeau brațele, respirau zgomotos, priveau la ceas, la ploaie, cu exclamații de cîini legați în lanț și plictisiți. Politețea lor spirituală făcuse loc la o destindere plăcută, un intermezzo între două oboseli sau două plăceri. Traian, lîngă ei, rîdea pentru orice fleac și căuta cu tot dinadinsul să atragă atenția asupra lui. Acum glumeau cu el, iar Traian se întrecea vorbind alandala tot felul de lucruri fără sens.

Gheorghe intră în odaie.

— Conița vă poftește la masă, spuse și plecă.

Toată lumea se grăbi, se îmbulzi. Nu știau drumul. Se loveau unul de altul și de mobile. Rîdeau, deschideau toate ușile întîlnite în cale. Se auzea glasul Elenei din depărtare:

— La masă ! La masă!

Musafirii ajunși în cămăruța întunecoasă deschiseră din greșală ușa dulapului cu murături și chicoteau, ca și cum dulapul ar fi fost anume pregătit ca să se distreze ei. Bîjbîiau prin întuneric cu mîinile întinse.

— La masă! La masă!... strigă glasul.

Botti lătra ascuțit, cu furie și nervi.

— Venim, venim...

— Cucu, cucu! striga Traian.

În fine, domnul Constantinescu Invalidul nimeri ușa cea bună. Deschizînd-o, antreiașul se lumină. Domnul Constantinescu spuse:

— De nu auzeam vocea inimii, ne pierdeam cu toții în labirintul dumitale.

Zoe asistase la toată scena, ținînd-o strîns pe Ana de mînă, fără să le vină într-ajutor.

Intrară în sufragerie, dar încăperea era atît de mică, încît musafirii nu se puteau mișca. Erau în picioare unul lîngă

altul, striviți, îmbrîncindu-se ca să ocupe locurile pe care Elena Vrînceanu le arăta.

Masa mare de stejar și scaunele din jurul ei ocupau toată odaia, așa încît de îndată ce s-au așezat musafirii nu a mai fost loc să te miști în jurul lor. Un singur loc mic rămăsese între ușa bucătăriei și ușa care ducea în antreul întunecos. Atît.

Traian, rămas în picioare, căpătase din nou o față crispată, o privire dureroasă. Se ferea, cu cotul brusc ridicat în fața obrazului de cîte ori mama lui începea să vorbească prea tare.

Nu erau destule scaune.

— Să-l trimitem pe Traian în bucătărie, spuse Elena Mihalcea volubil, fără să-l privească.

Traian începu să plîngă cu hohote.

— Nu, spuse Zoe. O să stea pe scaunul meu și eu am să stau pe același scaun cu Ana.

— Ce sînt prostiile asta?...

— Uite așa! Dacă nu, mă duc eu cu Ana în bucătărie. Mîncăm amîndouă cu Gheorghe.

— Bine, bine, să stea dacă vrei tu.

Traian avea priviri de cîine rîios, ud.

— Ce tirani sînt copiii în ziua de azi! exclamă ironic Zoe. Elena Mihalcea suspină.

— Am să fiu cuminte, spuse Traian.

Zoe se așează pe același scaun cu Ana. Ca să nu alunece o ținea strîns de talie. Mai tîrziu, cînd vru să mănînce, Zoe i se așează pe genunchi. Ana o simțea ușoară, caldă. Zoe îi trecu brațele de după gît, își așează capul pe umărul ei.

— Mă lași să dorm? întrebă.

Ana îi mîngîie părul. Era fericită. Uitase complet și de casă și de tristețea de acum cîteva minute. Totul era bine.

Musafirii mîncau și beau cu poftă. Gheorghe sosea mereu cu mîncări. Din locușorul gol din sufragerie, întindea farfuriile Elenei Mihalcea, care servea pe fiecare în parte, cu părtinire, probabil după kilogramele fiecăruia, căci cu cît musafirul era mai gras, cu atît căpăta mai mult. Nimeni nu mai vorbea. Se făcuse din nou liniște completă. Zoe nu vru să mănînce decît dacă Ana îi dădea în gură. Se răsfăța din ce în ce mai mult.

— Dacă nu ar fi fată, ci băiat, aș crede că vrei să te măriți cu ea, îi spuse Elena Mihalcea. Ia te uită ce de drăgălășenii!

Traian mînca, vîrînd bucăți mari de pîine în gură, care îi umflau obrajii cînd într-o parte, cînd într-alta. Mesteca greu și înghițea cu o mișcare lungă a gîtlejului. Bea apă aproape după fiecare înghițitură. La sfîrșitul mesei părea tot atît de flămînd ca la începutul ei. Musafirii, încălziți de vin, erau volubili, gălăgioși. Glumele erau din nou neîntrerupte. Cele mai multe o priveau pe Elena Mihalcea și cuprindeau un compliment deghizat. Traian începu să picotească de somn. Rîdea din cînd în cînd gălăgios și căuta să fure vin din paharele vecinilor lui. Apoi ceru voie să meargă să se culce. Se sculă solemn și vru să sărute mîna mamei lui. Încercă, întinzîndu-se peste masă, să apuce mîinile celorlalte doamne. Elena îl împinse:

— Hai, pleacă!

— Bună seara, îi spuse Zoe.

— Merg să mă culc, spuse Traian și rămase o clipă în ușă, să rîdă.

Plecă. Zoe se așeză pe scaunul părăsit de el, lîngă Ana. Musafirii reveniseră la obișnuitul subiect: cît de grea era viața în timp de război, ce puțin zahăr se găsea, cîte ore trebuia fiecare să aștepte la rînd ca să capete pîine, cîți oameni fuseseră prinși cu contrabandă de germani și împușcați, care erau nemaipomenitele mijloace ca să poată strecura totuși mîncare mai multă în oraș... Și toți o lăudau pe Elena Mihalcea care știuse din timp să facă atîtea provizii, încît să nu sufere prea mult.

— Una e Elena Mihalcea!

— Dacă nici dumneaei nu o fi gospodină, apoi cine?

Timpul trecea.

— Imediat ce s-o putea, îi șopti Ana Zoei, să meargă Gheorghe cu mine acasă, să nu fie mama îngrijorată. E foarte tîrziu. Niciodată n-am întîrziat așa!

— Pleci? îi șopti Zoe. Atunci eu ce mă fac aici fără tine?

Ana simți că se înroșește de plăcere.

— Dar nici nu trebuie să fie mama neliniștită! Ce să facem?

— Îl trimitem pe Gheorghe să spuie că dormi aici, că avem musafiri.

— Aici?

— Da, cu mine, sus. Mai punem o canapea. Nu mă lăsa singură azi.

Zoe cuprinse mîna Anei cu hotărîre. O strînse şi o păstră.

— O să se supere mama ta, mai şopti Ana, ştiind totuşi că ar trece, ca să stea cu Zoe, peste orice piedică, împotriva oricărei voinţe străine lor.

— Nu, nu se supără. Azi e bine dispusă. Ştiu eu. Dimpotrivă, s-ar supăra dacă ai pleca, i-ai strica seara.

— Cum vrei tu...

— Aşa vreau.

— Bine.

Musafirii, din ce în ce mai dispuşi, beau cafele peste cafele, coniac şi fumau ţigări. Feţele lor congestionate pluteau în nori de fum. Nimeni nu se scula de la masă. Odaia mică era tulbure, îmbîcsită. Ana ameţise. Poate băuse prea mult vin. Zoe îi turnase mereu rîzînd, bînd cu ea din acelaşi pahar. Anei i se păru că Zoe bea exagerat de mult şi că o îndeamnă şi pe ea prea mult.

Mai tîrziu, Ana avu penibila impresie că, fără motiv, Zoe se întristase deodată. O simţea iarăşi depărtată, singulară, ireală. Tăcută, cu coatele pe masă, faţa rezemată în mîini privea la musafiri cu o privire opacă, întunecată.

— Ce ai? o întrebă Ana.

— Nimic. A început să mă doară capul. Ar fi bine totuşi să mergi acasă. O să se sperie mama ta.

— Ai spus că o să meargă Gheorghe să spuie...

— Te priveşte.

Ana se simţea ameţită. Într-adevăr, băuse prea mult.

— Vrei să mergem sus acum? o întrebă Ana pe Zoe.

— Nu. Se supără mama. Stăm aici.

Elena Mihalcea oferi şi lichioruri. Apoi domnul Constantinescu cîntă un duo cu Elena Mihalcea: un cîntec sentimental. Gheorghe deschise uşa bucătăriei şi rămase în picioare în pervazul uşii, să asculte. Ana se simţea din ce în ce mai ameţită. Zoe nu o mai băga în seamă. Elena Mihalcea îl apucă pe domnul Constantinescu Invalidul cu braţul de gît. Ana îşi aminti de Lucia Stavri, mama ei. O vedea parcă aevea, singură, icoană liniştită. Acum se uita cu spaimă la Elena Mihalcea care, fără să se mai stăpînească, sta atît de aproape de Constantinescu-Invalidul, capul lipit de

capul lui, încît părea că sînt unul şi acelaşi trup. Gelos, Botti căuta mereu să i se urce în braţe. Ana se gîndea cu spaimă că dacă mama ei ar fi ştiut lucrurile astea, nu ar mai fi lăsat-o să vină la Zoe.

— Poate totuşi... ar fi bine să plec, şopti Ana.

— Faci cum vrei! îi răspunse scurt Zoe şi nu o privi.

— Bine, rămîn.

Ana nu se mai gîndi la nimic. Bău din nou vin şi lichior. Vedea cum trece timpul, cum e din ce în ce mai tîrziu, cum li se roşesc ochii musafirilor de somn şi de fumul de tutun. Apoi se gîndi că dacă mama ei ar fi fost îngrijorată, ar fi trimis pe Lina după ea. Probabil înţelesese că din pricina ploii întîrziase. Ştia că întotdeauna se găsea la Zoe cineva care s-o conducă acasă...

Deodată Elena Vrînceanu păru că o vede pentru prima dată în seara aceea. Îi spuse cu sfidare:

— Ia te uită ce copil răsfăţat! La ora asta şi încă nu este în pat! Ce-o să spună mă-sa?

— Doarme azi aici, spuse Zoe. Glasul îi era rece, indiferent.

— Unde?

— La mine în odaie.

— Pe ladă? Una peste alta? Halal noapte!

— O să aducă Gheorghe din salon canapeaua cea mică.

— Cea mică?!

Nu întrebase ca să afle dacă cea mică sau cea mare, ci din uimire repetase mecanic ultimul cuvînt auzit.

— Da, cea mică, exact.

Privirea Elenei Mihalcea fulgeră.

— Ce-o să spună mă-sa?

— Nimic. Cînd pleacă lumea, merge Gheorghe şi lasă acolo o vorbă.

Gheorghe se amestecă.

— E uşoară canapeaua, coniţă.

— Bine, bine, faceţi cum vreţi, şi mai lăsaţi-mă în pace! La dracu... cu toate şmecheriile voastre.

Din momentul acela Elena Mihalcea îşi dădu complet drumul. Începu să bea fără reţinere pahar după pahar, se rezemă, se agăţă, se răsturnă, se frecă de domnul Constantinescu-Invalidul care, din cînd în cînd o cuprindea cu mîna validă de talie, şi după ce o strîngea cu forţă, o îndepărta, o

așeza din nou, dreaptă, pe scaunul ei; iar Zoe păru că a uitat total că Ana stă lîngă ea.

— Bea, îi spuse de cîteva ori și-i umpluse din nou paharul, dar fără s-o privească. Ana băuse cu însetare. Și-i era din ce în ce mai sete.

Gheorghe dispăruse. De cîteva ori, Elena Mihalcea îl strigase zadarnic.

— A înnebunit și ăla, remarcă Elena Mihalcea, dar fără să se supere mai tare.

Aerul din odaie era înecăcios de fum. Abia de puteai zări. Musafirii aveau ochii roșii. Domnul Constantinescu-Invalidul povesti cîteva anecdote picante.

Mai tîrziu, doamna Clara Wiegel începu să vorbească de mers acasă. Părea o fantomă demodată. Ceilalți se deșteptară ca dintr-un vis.

— Așa-i frate, că avem și noi casele noastre, paturile noastre...

Elena îl cuprinse pe domnul Constantinescu de gît cu disperare:

— Vai de mine! Vreți cu tot dinadinsul moartea mea! Vai! Vai!...

— Trebuie, nășico, trebuie.

Zoe se sculă în picioare. Domnul Constantinescu se ridică și el și spuse:

— Sper că veți veni și dumneavoastră pe la noi... să ne faceți plăcerea...

— Să n-ai nici o grijă, îi spuse Zoe cu obrăznicie și cu plictiseală, o să venim negreșit. Ne mai distrăm și pe la dumneata.

— Da... să poftească și domnișoara...

Și o arătă pe Ana cu un gest al capului.

— Fără grijă: o să vină și ea... O să-i facă și ei o deosebită plăcere.

Musafirii își luară rămas bun, zgomotos. Pe Elena Mihalcea doamnele o sărutară de-a rîndul. La urmă, Elena îl sărută și pe Sică Constantinescu-Invalidul. Gest larg, voit teatral, pasionat. Îndelung.

— Hai, ce atîtea mofturi! O pupică ici și acum și ici.

Se strînseră în brațe, se sărutară iar. Ceilalți priveau și rîdeau. Pe urmă au plecat cu toții, conduși pînă în stradă de Elena Mihalcea, Zoe și Ana.

Afară, aerul spălat de ploaie era de o puritate nebănuită. Ana şi Zoe erau una lîngă alta, mînă în mînă. Se reîntoarseră în casă.

— Noapte bună, mamă, spuse Zoe.

Era în faţa Elenei Mihalcea, slabă, străvezie. Părul abundent, buclat, părea să-i copleşească fiinţa. Elena Mihalcea, roşie la faţă, grasă, voinică, foarte înaltă, o privi lung cu jăratecul congestionat al ochilor ei imenşi.

— Bună seara, bună seara. Mergeţi de vă culcaţi. Nu mă sărutaţi? Mîine e ziua mea. Toată lumea m-a sărutat. Ce o să crează fata asta? Hai, că n-oi muri!

Zoe se apropie un pas, apoi încă unul, încet. Se înălţă şi întinse obrazul. Se sărutară fără să se îmbrăţişeze. Ana le privea. În clipa asta îşi simţi glasul strîns şi o durere adîncă în trup, o nevoie căznită de a plînge.

— Hai să te sărut şi pe tine, îi spuse Elena.

Şi Ana se simţi învăluită de un trup gras, cald, moale. Buze umede i se lipiră de obraz. Mecanic, Ana căută să sărute şi ea, dar nu întîlni faţa.

— Noapte bună.

— Noapte bună.

Elena plecă în odaia ei, urmată de Botti, care părea şi el obosit.

— Mergem şi noi, spuse Zoe Anei. Vino. O să-l aşteptăm pe Gheorghe să se întoarcă de la mama ta, să ne aducă canapeaua din salon. Aşteptăm sus.

Urcară scările încet, dibuind, ţinîndu-se de mînă. Umblau alene, fără să vorbească, ameţite de alcoolul băut.

În odaie, înaintînd, voind să aprindă lampa, se loviră de ceva.

— Ce-i asta? spuse Zoe cu uimire.

Era canapeaua pe care Gheorghe o adusese în odaie înainte de a pleca; o cuvertură, perne, cerşafuri, erau trîntite pe ea.

— Uite şi o cămaşă de-a mea, îi spuse Zoe, azvîrlind o cămaşă. Cămaşa de mătase se abătu pe capul Anei ca o aripă mîngîioasă. Zoe rîse încet. Ameţită, Ana îşi desfăcu capul din cămaşă.

Ana se simţea încă tristă, deprimată. Îi era dor de mama ei. I se părea că totuşi nu ar fi trebuit să rămînă, ci să fi plecat cu Gheorghe. Nu vorbeau. Aşezau paturile în tăcere.

Oboseala, tristeţea da mişcărilor lor ceva leneş. Ana se aşează pe marginea patului. Tristeţea din suflet crescuse. Totul i se părea nesigur, periculos.

— Cînd ai să fii doctor... ai să temuţi din casă de aici, da? întrebă Ana.

Glasul îi era firav. Înaintea ochilor ei trecea încă amintirea musafirilor Elenei.

— Da.

— Şi... pînă atunci... mai repede... nu s-ar putea?

— Nu.

— De ce?

— N-aş avea cu ce trăi.

— Sînteţi bogaţi.

— Nu mi-ar da nimic.

— Poate cînd se va întoarce tatăl tău. Nu?

— Mai ales atunci nu.

În ochii Zoei sclipirile verzi se aprinseră neobişnuit. Anei i se păru că poate acum ameţită de vin Zoe va vorbi! Pentru ce Zoe n-o iubea pe mama ei? Doară nu din snobism! Iar defectele Elenei Mihalcea nu-i păreau Anei suficiente ca să explice răceala Zoei. Cîteodată i se părea că răceala merge pînă la repulsie.

— De măritat, n-ai să te măriţi niciodată, îngînă Ana şi se simţi deodată extraordinar de părăsită şi fără rost pe lume.

— Ah, nu, niciodată, răspunse Zoe şi umerii ei avură o cutremurare uşoară.

— De ce?

— Nu e pentru mine.

Zoe privi în jurul ei, ochii păreau ameţiţi, fierbinţi. Glasul îi era şi el ameţit.

— Am să mă mărit cu tine, zise Zoe, vorbind greu ca omul care a băut prea mult.

— Zoe, cum vorbeşti?...

— Nu vrei? O să stăm toată viaţa împreună. Eu am să fiu doctor... şi tu... Eu cred că ai putea să scrii... Am văzut poezii de ale tale... Nu ţi-ar plăcea să fii o mare... mare poetă?...

— Îmi place orice şi nimic în afara ta.

Zoe o privi în tăcere, rîse apoi a batjocură:

— Mai bine să te măriţi tu cu... un ofiţer cu uniformă şi pinteni... să ai ordonanţe... să te servească... să le pui mănuşi albe să nu li se vadă mîinile muncite...

Zoe rîse un rîs detracat.

— Zoe, lasă prostiile... Mai bine taci. Am băut prea mult.

Zoe o privi în tăcere.

— Cîteodată îmi este teamă pentru tine... nu oare din pricina mea... viaţa asta, în casa asta... Ar fi trebuit să te gonesc... Poate mai e timp... să te gonesc acum, să te gonesc chiar acum în noapte, ce zici?

— Zoe, mi-e atît de bine lîngă tine! Fără tine mă plictisesc de moarte... Tu nu ştii cît mă plictiseam înainte... Am fost mereu bolnavă, singură, ceasuri şi zile. Citeam... Mă gîndeam... Apoi războiul, atîta tristeţe. Acasă, mama nu vorbeşte. Îl aşteptăm pe tata cu groaza în suflet... Nu am avut adolescenţă. Ce-i distrează pe alţii, pe mine nu mă distrează. Numai de cînd te-am întîlnit pe tine am uitat de mine, de război, de groază... M-am născut cu groaza oamenilor răi, în suflet. De cînd eram mică mă durea trupul cînd auzeam că oamenii sînt răi, că se chinuiesc unii pe alţii. Îmi vine să leşin, doresc să mor... Tata e pe front... Oamenii se omoară unul pe altul... Înţelegi... Lîngă tine uit... uit...

Ameţeala vinului băut descătuşase voinţa de viaţă în Ana. Vorbea fără reţinere, cu toate că glasul îi era voalat, şoaptă, ca pentru ea. Erau în picioare, una în faţa celeilalte. Zoe o privea fix. Ana mai zise:

— Cînd vin spre tine, respir mai adînc, cu plăcere. Simt că trăiesc. Cînd plec, se întunecă ceva în mine. Departe de tine, aştept ceva, dar nu ştiu ce. Poate pur şi simplu să mă întorc la tine. Uite, astă seară am băut. De aceea vorbesc. Mîine din nou am să tac, dar acum trebuie să-ţi spun că de cînd exist, aştept o fericire, un înţeles al vieţii... o bucurie mare, totală. Şi lucrul ăsta, lîngă tine, se amplifică... într-atît încît au fost momente cînd am crezut că tu însăţi eşti pentru mine un sens de viaţă... dar pe urmă mi-am dat seama că nu eşti tu, ci că eu trebuie să pricep ce am de priceput... dar... mai ştiu că fără tine mi-ar fi trebuit ani şi ani ca să mă maturizez... Tu mi-ai dat o precocitate de-a gata. Cîteodată cred că experienţa ta de viaţă a trecut în mine direct. Parcă, de cînd te cunosc, am trăit mii şi sute de ani, de mult, şi, deodată lîngă tine mi-am adus aminte totul, din

adîncurile mele. Lîngă tine am început să scriu și poezii. Cînd sînt cu tine, simt ceva pe care, cînd sînt cu ceilalți oameni, îl pierd. Înțelegi?

Zoe făcu ușor cu capul un semn afirmativ.

— Asta e tot, adăugă Ana și se opri brusc și surîse copilărește, fără apărare.

Erau una în fața celeilalte, înalte, tinere. Zoe avea încă privirea stranie, de om beat. Se depărtă și zise în șoaptă:

— Nu sting lampa de tot.

— Bine.

Și Zoe micșoră fitilul lămpii. Acum, în lumina blîndă a odăii Ana o întrezărea pe Zoe ca o umbră. O văzu cum, căutînd să-și îmbrace cămașa de noapte, își dezgolise sînii. Erau mici, rotunzi.

Vinul prea mult ce-l băuse era încă amețitor în sîngele Anei. Odaia se învîrtea încet, aluneca, pleca, se topea... Apoi se dezbrăcă și se vîrî la ea în pat. Rămase nemișcată, cu ochii închiși. Îi era frig. Cearșafurile erau reci, umede. Odaia încă se legăna, purtată ca o apă străvezie și blîndă ce se revărsa din lumina galbenă a lămpii. Într-adevăr, ce va face mai tîrziu? Va scrie? Era singurul lucru care-i plăcea. Versuri îi cîntau în minte...

În orice gînd trecut
Mă regăsesc străină mie,
Cred că am murit de mult.
Melancolie liniștită,
De visuri stinse,
Ca aripi de îngeri pe mormînt.
Ființa toată aplecată
Așteaptă, ascultînd uimită
La murgul timpului ce trece
Și se scurge, pentru alții, viu.

Se gîndi: influență eminesciană. Apoi își șopti mai departe:

Inima e tristă, pînă la moarte tristă.
Dacă ai strigat, n-a folosit,
Tăcerea ar fi fost putere.
Dacă ai plîns, n-ai izbutit,

Privirea în soare ar fi izbăvit.
De slăbiciune, de prăbușire,
De ora zadarnic pierdută
Inima e tristă, pînă la moarte tristă.

Mai tîrziu, Ana auzi glasul Zoei care o chema în șoapte:

— Ana!

Ana înălță capul.

— Da.

— Nu ți-e frig? Nu vrei să vii la mine în pat?

Glasul Zoei era schimbat, cu o înfiorare, așa cum Ana niciodată nu-l auzise. Ana se ridică.

— La tine?

— Da, vino.

Zoe îi făcu loc. Ana se furișă lîngă ea. Își așeză capul pe umărul ei și rămase nemișcată. Zoe o cuprinse încet în brațe. Ana își simți corpul lipit de al Zoei. În lumina slabă o odăii, o clipă văzu fața Zoei atît de aproape de a ei, atît de palidă, ochii atît de verzi, încît i se păru că totul se va topi și că ea, Ana, se va pierde în privirea aceea decolorată. O vuire lentă curgea prin ființa Anei, o amețeală care o purta departe de viață și o aducea înapoi în uimire. Totul era amețitor. Anei i se făcu frică. I se păru că se va întîmpla ceva insuportabil, iremediabil...

Brusc, neașteptat de brutal, Ana se desprinse. Mai văzu odată privirea Zoei: o privire încordată, rătăcită. Privirea cuprindea și ură și silă și spaimă și încăpățînare. Ana sări din pat și merse pe canapeaua ei. Rămase nemișcată, așezată pe marginea canapelei. Spuse:

— Nu e loc... acolo... E mai bine așa... singură... aici.

Ana înțelesese. I se părea că scăpase de la ceva înfricoșător. Se simțea curată, pură ca o flacără. Amețeala vinului îi trecuse ca prin minune. Era lucidă pînă dincolo de fire. Vag, se gîndi că, a doua zi, Zoe o va goni... Dar în clipa asta Anei nu-i era teamă de nimic. Nici de singurătate, nici de plictiseală, nici că o va goni Zoe. I se păru că este invincibilă.

Trecu timp. Zoe se întorsese cu fața la perete și sta nemișcată. Ana nu mai spuse nici un cuvînt. I se părea de prisos. Își simțea respirația înălțîndu-se în trup cu acuitate. O acuitate exaltată, conștientă. Și din ce în ce conștiința

sentimentului fără pată pe care-l avea pentru Zoe îi umplea sufletul. Știa că trecuse pe lîngă un pericol, dar că acum, devenită conștientă, pericolul dispăruse complet. Acum, pentru totdeauna, fusese curățată posibilitatea aceea de a păcătui împotriva firii.

Tîrziu, Ana se culcase în așternut și, obosită, adormise.

Cînd se deșteptă se lumina de zi. O văzu pe Zoe în patul de alături încă adormită. Părea obosită și o expresie de iremediabilă durere îi era întipărită pe față. Părea că se luptă cu greutatea somnului care o țintuia într-un vis urît.

Ana o privea cu sfială. I se părea că făptuiește o indiscreție. Totuși o privi. Genele lungi ale Zoei așezau o umbră pe obraz. Capul i se odihnea cu moliciunea unei flori rupte. Fața Zoei, cu toată expresia de durere obosită, căpătase ceva infantil: copil părăsit în casă pustie.

Ana înțelesese că ce voise Zoe în noapte nu fusese decît tot o bolnavă încercare de evadare. Își aminti fața ei din prima zi, cînd fusese la Zoe, atunci cînd, suită în pod, o văzuse urcînd scara. Tristețea acelei fețe era de neuitat.

O imensă milă o cuprinse pe Ana, o imensă nevoie de a o ajuta. Sentimentul era plin de o voință vitală. Ah, de-ar putea-o ajuta!

Apoi Ana nu mai avu răbdare să stea așa nemișcată în întunericul odăii. Dorea lumină, soare... Se ridică și începu să se îmbrace, căutînd să nu facă zgomot, dar la un moment dat scăpă pieptenul pe jos. Zoe avu o tresărire a întregului corp, o tresărire de spaimă. Se deșteptă cu mîinile întinse, în apărare:

— Cine? strigă și se înălță gata să fugă. Ochii ei mari erau plini de frică și nedumerire.

— Zoe, eu sînt... Te-am speriat...

— A , tu ești... visam urît.

Zoe se liniști imediat. Imediat privirea ei din totdeauna răsări, îndepărtată. Zise:

— Ai dormit bine? Aseară am băut prea mult... mult prea mult! Ce nebunie! Eram beată!

— Da, am băut prea mult, și Ana rîse ușor de tot, ca un om care cere, fără cuvinte, iertare.

CAPITOLUL VI

Ana și Zoe erau sus în odaie. Era într-o după masă devreme. Deodată, în liniștea odăii, se auzi pasul lui Gheorghe care urca scara în goană. Cînd intră în odaie avea fața speriată, schimbată.

— Domnișoară, spuse în șoaptă și totuși violent, vă rog să poftiți imediat jos. Sînt doi ofițeri nemți și au găsit în soba din salon revolvere ascunse. Dumneavoastră știți că se pedepsește cu moartea... veniți repede!... Cucoana a leșinat. Dacă nu veniți o iau așa leșinată și o duc pe sus. Dumneaei mi-a șoptit înainte de a leșina să vă chem.

Zoe îl privea pe Gheorghe, părea însă că nu-l vede și că se gîndește profund și fulgerător de repede. Apoi se sculă și merse în fața oglinzii și, în grabă, cu aceeași privire pierdută și cu mișcări neatente își așeză părul. Se și pudră.

— Vino și tu, îi spuse Anei, ieșind.

Coborîră scara cu iuțeală, ușoare alunecînd, abia atingînd treptele. Gheorghe le urma.

Cînd au intrat în salon, Ana observă că în drum din odaie pînă în salon, fața Zoei se schimbase total, căpătînd o frumusețe strălucitoare așa cum se schimbă o odaie dacă îi aprinzi toate luminile. Ochii îi luceau.

Intră în salon, oprindu-se în prag cu mișcarea de stăpînire teatrală a marilor vedete care au fost așteptate timp de trei acte. Pe fața ei flutura un surîs uimit, răsfățat.

— Ce e? ce s-a întîmplat? întrebă înaintînd pînă în mijlocul încăperii unde se opri.

În odaie nu se auzeau decît gemetele Elenei Mihalcea, care părea dispusă să se deștepte din leșin.

Cei doi ofiţeri străini erau nemişcaţi, nedumeriţi şi de leşinul Elenei Mihalcea şi de neaşteptata apariţie a Zoei. Dar Elena Mihalcea, venindu-şi din ce în ce în fire, după ce a zvîrlit Zoei o privire furişe începu să plîngă cu hohote zgomotoase şi să-şi frîngă mîinile. Căută să alunece de pe canapea jos, cu toate că era ţinută de Gheorghe şi Dora Popescu, care tocmai venise în vizită. Reuşi să cadă în genunchi. Începu să se tîrîie aşa spre ofiţeri.

— Iertare! iertare! striga. Nu vreau să mor. Nu ştiu nimic. Nu sînt eu de vină... nu le-am ascuns eu... Cine ştie cine le-o fi pus... eu nici nu ştiu să trag cu revolverele... cine ştie să tragă le-o fi pus...

Nu s-ar fi putut spune către cine plînge şi se vaietă. Părea că înaintează către ofiţeri, dar că se jeleşte către Zoe.

Zoe o privea fără se mişte. Licăriri uşoare, tresăriri îi treceau pe faţă ca nişte fulgere nervoase de mînie reţinută. Ofiţerii erau tot nemişcaţi, ţinînd în mîini revolverele găsite. Dar deodată Zoe se hotărî şi înaintă către ei:

— Ce-i asta? întrebă într-o germană perfect vorbită. Pentru ce mi-aţi luat revolverele?

O clipă, Elena Mihalcea tăcu din plîns, dar începu îndată din nou plînsetele şi gemetele, dar pe un ton mai slab, ca un acompaniament monoton la cuvintele Zoei.

— Domnişoară, spuse în fine cu greu unul dintre ofiţeri, făcînd un pas către Zoe şi salutînd stingherit. Am primit un denunţ şi într-adevăr am găsit aceste revolvere... la dumneavoastră... în casă, ascunse aici în sobă. Doamna pretinde că nu ştia de existenţa lor...

Zoe se întoarse din nou către Elena Mihalcea, care înălţă mîinile către ea într-un gest de implorare:

— De unde să ştiu, strigă, cine le-o fi pus... cine le-o fi pus... cine ştie să tragă cu revolverele?

Zoe o privi şi ea din nou, parcă cu mai multă atenţie. Privirile lor se întîlniră. O umbră neînţeleasă trecu pe faţa Zoei. O întunecare. Se întoarse din nou către ofiţeri. Spuse rar:

— Da, într-adevăr eu le-am pus aici. Le-am ascuns tocmai de dînsa. Ei îi este foarte frică de revolvere.

— Bine, dar dumneata nu-ţi dai seama ce-ai făcut? Ştii că lucrul acesta se pedepseşte cu moartea?

— Pentru ce ? n-am făcut nimic rău! Bineînțeles că dacă aș fi știut că nu este voie, nu le-aș fi ascuns.

— Sîntem în timp de război. Legile sînt foarte aspre.

— Totuși rămînem oameni, nu ? Intenţiile contează, nu ?

Zoe surîse. Ofițerul părea foarte încurcat. O roșeață ușoară se urcă pe obrazul celuilalt ofițer. Părea nervos.

— Totuși...

— Nu le-am ascuns cu nici o intenţie rea. Nu voiam să le pierd. Sînt lucruri la care ţin...

— Doamna — și o arătă pe Elena Mihalcea — nu trebuia să vă lase...

Elena Mihalcea, văzînd că e vorba de ea, începu din nou să urle.

Zoe spuse enervată:

— Nu știa. Să nici nu mai vorbim despre ea. Sînt majoră.

Și brusc, Zoe surîse din nou. O lumină. Ofițerii se uitau cercetători în jurul lor. Elena Mihalcea, cu o mimică exagerată de cabotin de mahala, simula o naivitate uluită. Suspina și căuta ostentativ, cu mîinile așezate pe gură, să-și astupe gemetele.

— Ce facem, întrebă Zoe, cu același ton liniștit. Nu vreau să-mi luaţi revolverele.

— Dar, domnișoară, problema este mult mai gravă decît v-o închipuiţi! Nu este vorba numai... să le luăm...

Zoe se enervă.

— Ce de timp pierdut cu fleacuri! De aproape doi ani de zile de cînd sînteţi în ţară și de cînd sînt ascunse revolverele aci, au trecut la noi prin casă zeci de soldaţi și ofițeri de-ai dumneavoastră, găzduiţi la noi... și nu li s-a întîmplat nimic rău... nici cel mai mic rău... I-am îngrijit, i-am adăpostit... Învinuirea mi se pare ridicolă... Sîntem două femei în casă... E chiar revoltător... Aceste meschine delaţiuni... Importanţa pe care o daţi... pierdere de vreme...

Zoe se apropie de ofițeri. Puse mîna pe revolverele pe care ei le întinseră pe masă. Vorbea într-aceeași limbă germană, însă cu accente îmblînzite. La început, discuţia păru aprinsă, aproape ceartă, iar mai apoi tonul se făcu mai intim. La un moment dat, Zoe luă revolverele și le întinse ofițerului, care le strecură în buzunarele ample ale unifor-

mei. Apoi ofițerul scoase o hîrtie formular pe care o completă și o dete Zoei.

Salutul german, riguros, aplecă trupurile lor în fața Zoei. Elena Mihalcea, desprinzînd nițel din palmele în care își ascunsese strîmbăturile cu care se căznea să plîngă și transformîndu-le în paravan, făcu celor din odaie cu ochiul. Nimeni nu rîse.

Ofițerii plecară fără să salute pe cei rămași în urma lor. Plecară, urmați de cele două sentinele cu care veniseră. Se auziră pașii lor greoi și zgomotul cizmelor care loveau parchetul.

În odaie se făcu liniște. Elena Mihalcea mima cu strîmbături clownești bucuria omului care a reușit să păcălească pe cineva manifestînd și o admirație exagerată față de Zoe. Se auzi glasul lui Traian, care stătuse cu gura căscată, ascuns într-un colț ca să privească.

— I-a dat gata Zoica noastră...

— Așa e ea, spuse Elena Mihalcea cu obrăznicie. Nimeni nu-i rezistă!

Zoe o privi o clipă și apoi neașteptat, cu scîrbă, strigă:

— Rușine!

Elena Mihalcea își privi copila cu o exagerată uimire, prefăcută uimire, așa cum ai putea privi pe cineva pe care, după ce l-ai îngrijit, te-ar pălmui pe neașteptate.

— Dar asta ce mai fu, oameni buni? întrebă, rotind ochii în jurul ei, ca un martir persecutat.

Dora Popescu se apropie și începu să-i vorbească în șoaptă, ca s-o potolească.

Fără s-o mai privească Zoe ieși din odaie urmată de Ana. Urcară scările în goană. Zoe căzu pe lada pe care dormea și-și acoperi fața cu mîinile. Ana, speriată, căută s-o liniștească.

— Zoe, Zoe... scumpa mea...

— Ce rușine! șopti Zoe. Ai văzut? ce comedie! Ce lașitate! E oare posibil atîta lașitate... dezgustătoare! Ce lipsă de demnitate!

— Zoe, dar pentru ce ai ascuns revolverele? Trebuia să știi că așa ceva nu se face!

Zoe o privi cu uimire. Înălță fața.

— Nu le-am ascuns eu. Nu știam nimic. Mi le-a luat ca să le ducă. Credeam că le-a dus... Ea le-a ascuns.

Ana amuți.

— Și te-a lăsat pe tine...

Anei i se făcu întuneric în fața gîndurilor și în același timp un sentiment de teamă o împiedica de a mai vorbi. Atinsese lucruri care tăinuiau mai mult decît simple întîmplări, simple neînțelegeri între mamă și fiică. Acel ce ascunsese revolverele putea fi condamnat la moarte, executat... Elena Mihalcea...

CAPITOLUL VII

Pace. Cuvîntul îşi desfăşură sonoritatea pe pămîntul întreg. Sosise clipa cînd trupul omenirii, din învelişul lui de rană, va lăsa la iveală adevărul. Vindecare ? Desfigurare ?

Şi era spaimă în aşteptarea asta, era spaima socotelilor din urmă, a socotelilor care numără în bloc cîţi morţi, cîte lipsuri, cîte suflete, cît prăpăd, cît gol, cîte strigăte, cîte lacrimi au fost întrebuinţate ca să macine, rupţi din eternitate, patru ani de ură şi demenţă.

Trupurile împrăştiate în toate colţurile lumii se întorceau acum acasă în şiruri lungi. Fiecare îşi purta pe umeri povara durerii trăite.

Lumea era cuprinsă de freamătul nerăbdării a mii de năzuinţi spre viaţă, spre libertate.

Pace în nelinişte.

Va trebui oare să se stingă toţi acei pe care îi atinsese războiul ca să se cureţe pămîntul de ura semănată în gîndurile oamenilor ? Sau vor fi de acum înainte oameni buni, simpli şi care vor şti să respecte tot ce poate bucura, fără să încerce din nou nebunia crimeisau apa moartă a plictiselii ?

Părerile erau, ca întotdeauna, împărţite. Unii credeau că, sub nici un motiv, oamenii nu vor mai tolera un astfel de măcel. Alţii, că de data asta „pacea“ încheiată nu era decît o simplă odihnă pentru a măsura apoi din nou şi mai sălbatec puterile trupurilor, a poftelor şi întunericul gîndurilor, că demenţa oamenilor, care niciodată nu ştiuseră să găsească fericirea, va izbucni din nou, curînd, şi că atunci...

Gîndurile astea pluteau nesigure în timp, însă cu violenţa unui sfîrşit de veac. De altfel, fiecare ştia că într-adevăr

orice era acum posibil. Nu se potolise nimic, nu cîştigase nimeni nimic, nu se lămurise nimeni cu nimic. În fiecare cuvînt, în fiecare gest nu era decît numai dorinţă de uitare, de beţie, de grabă, de recuperare a timpului pierdut, dar nimeni nu ştia ce doreşte şi cum ar putea răscumpăra amărăciunea anilor de război, iar despre ce se petrecea acolo în Rusia, nimeni nu ştia să spună ceva precis.

Ana simţi în jurul ei groaza acestei bîjbîieli grăbite, a acestor încercări febrile de posesiune precară a vieţii. Îi era frică. Îi era frică pentru toţi oamenii. Cum erau să se înţeleagă oamenii între ei, cînd fiecare în parte nu se înţelegea pe sine şi nu se împăca cu sine ?

Era într-o după-masă. Ana aţipise. Grija o deşteptase. La un moment dat i se păru că va suferi pentru toţi oamenii, pentru tot ce este neînţeles pe pămînt şi pentru fiecare strigăt anonim. Şi spaima crescu la gîndul că, în fiecare clipă, sute de strigăte se înalţă, neauzite de nimeni. I se păru că se înăbuşe sub o greutate de neînvins, sub greutatea faptului că trăia fără să înţeleagă pentru ce. Ana se deşteptase înspăimîntată. Ochii, măriţi de groază, priviseră în jurul lor cu intensitate. Ştia că spaima nu fusese vis, ci gînduri reale, gîndite în somn. Îşi da seama că ele, prin importanţa lor, erau puncte stabile care mai tîrziu vor putea fi socotite aşa cum ai socoti obiecte care îţi aparţin. Şi îşi mai da seama că deodată se spărsese monotonia zilelor războiului, că nimeni şi nimic nu există decît numai acea uriaşă aşteptare a milioanelor de oameni care doreau pacea şi că acum din nou omenirea, tîrîndu-se încet, tîrîndu-se de-a lungul zilelor, înaintează spre o soartă necunoscută. Pacea ? Cuvîntul mai fusese spus de atîtea ori, sporadic întotdeauna, şi repetat din timp în timp, pauze între două crize colective de demenţă... Iar război ? Şi pînă cînd război ? Cînd vor înţelege oamenii că se poate trăi fără ură, fără crimă ? Ana cunoscu din nou acel sentiment ciudat, cuprins între exaltare şi disperare, de milă pentru toţi oamenii...

Cu toate că germanii nu părăsiseră încă Bucureştii, o parte din ofiţerii români de rezervă, demobilizaţi, avură voie să se întoarcă la căminurile lor.

Tatăl Anei, Bogdan Stavri, veni acasă printre primii. Nu ştia nimeni că va sosi atît de repede.

Într-o după-masă, soneria de la intrare zbîrnîi şi, după cîteva minute, Lina, fata din casă, urcase scările în goană. Gîfîia.

— Coniţă... a sosit... domnu. E jos.

Ana şi Lucia Stavri au coborît scările alergînd. Ana îşi simţea inima bătînd repede şi, mai ales, o emoţiona profund pasul grăbit şi nesigur al mamei ei.

Ana îl recunoscu după întreaga lui făptură, puternică, un bloc masiv ce aştepta emoţionat în întunericul antreului. Nimeni nu vorbea nimic. Ana auzea plînsul nestăpînit al mamei ei, care înconjurase cu braţele trupul bărbatului ei, ca un om care încearcă, stîngaci, să se salveze de la înec. Durerea aşteptării acumulată în atîta timp o înăbuşea. Ana avu senzaţia că plînsul mamei ei plîngea şi pentru ea, că plînsul acela nestăpînit îi face bine, ca şi cum ar porni din trupul ei. În clipa asta, mai clar ca niciodată, înţelese că fiinţa asta, mama ei, era tot ce putea fi mai sfînt pe lume pentru ea, că nici un fel de dragoste nu o putea înlocui. Se simţea carne din carnea ei, mică şi firavă. Ar fi dorit să îngenunche în faţa mamei şi a tatălui ei îmbrăţişaţi. Atunci, din ochii Anei, fierbinţi, izbucniră lacrimi, un plîns nestăvilit, care plătea dureri uitate şi dureri viitoare.

A fost o plăcere deosebită pentru fiecare să-şi amintească şi să împlinească din nou ritualul vieţii cotidiene al casei. Era parcă o victorie cu fiecare obicei restabilit, o pecetluire a dreptului de a fi fericit. Ana căuta să ajute acestor înfăptuiri, dar după cîteva ceasuri abia îşi da seama că participă forţat, aşa cum fac oamenii maturi cînd se joacă cu copiii ca să-i distreze: cu duioşie şi indiferenţă. Ceva i se uscase în suflet. După masă, totuşi, sosind la Zoe, îi spuse cu elan vestea:

— A venit tata.

Zoe rămase nemişcată, înălţînd asupra Anei o privire rece.

— Da! exclamă fără uimire, fără curiozitate măcar şi, după o pauză, adăugă, căutînd să surîdă ca să acopere indiferenţa:

— Te-ai bucurat... văd!

— Da, spuse Ana, dar elanul fusese frînt şi nu înţelegea purtarea Zoei.

— Probabil... o să sosească şi tatăl tău acum... repede... şopti, vrînd să nu o supere.

— Da, da, desigur...

Glasul Zoei era lipsit de consistenţă. Plutind peste fapte. Nici privirile ei nu se aşezau pe nimic. Cu gesturi mecanizate, aruncă pe masă cărţi şi caiete. Ana privea uimită cum putea exista atîta sensibilitate şi indiferenţă la un loc? Fără voia ei, o întrebă:

— Nu te bucuri că s-a făcut pace?

— Pace?

Neaşteptat, glasul Zoei cuprinse ură.

— Oamenii sînt incapabili să facă pace. Cînd nu se înşîngeră cu războiul, au ei grijă să se chinuiască într-alt fel. Nenumărate mijloace, neînchipuite mijloace de a se chinui unii pe alţii. Ei singuri creează răul, ei singuri născocesc durerea. Sînt incapabili de fericire, nedemni de fericire... oamenii! A, va mai trece timp pînă se va face pace pe pămînt, te asigur! Nu cred ca tu sau eu să vedem minunea!...

Şi Ana se înspăimîntă.

— Nu-ţi dai seama, urmă Zoe, sosind deodată şi neaşteptat la suprafaţa indiferenţei ei obişnuite şi întrecînd-o, căpătînd în glas o exaltare care se urcă, amară, din trup pînă în cuvinte. Nu-ţi dai seama cît de puţini oameni au mai rămas pe suprafaţa pămîntului care să nu fie mînjiţi cu sînge de om? Au murit milioane de oameni omorîţi de oameni. „Să nu ucizi". Oamenii aceştia, criminalii, s-au reîntors la căminurile lor, au familii. Patriotismul e în totală contradicţie cu religia şi le înveţi pe amîndouă deodată la şcoală! Viaţa toată e construită pe aceste feluri de ipocrizii. „Să nu ucizi şi să iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuţi", dar aproapele tău e numai acela care are interese materiale comune cu tine. Şi acum toţi oamenii au sînge pe mîini şi sînt eroi. Unde sînt oamenii cu mintea limpede, cu gînduri unice, cu mîinile curate? Oamenii care cunosc sensul vieţii şi ştiu pentru ce trăiesc?

Ana îşi simţea gîtul strîns, din ce în ce mai strîns. O mare durere îi cuprinse sufletul. I se părea că nu va mai putea trăi, că ce vorbea Zoe erau gînduri gîndite împotriva vieţii şi ieşite acum la suprafaţă ca un strigăt mult timp reţinut, închis. Dar în conştiinţa Anei se făcu clar că aceasta

nu trebuia acceptat, că împotriva acestei mentalități trebuie luptat, luptat cu îndîrjire.

Spuse rar, dar deslușit:

— Totuși, au fost oameni care și-au dat viața pentru alți oameni... Au fost sfinți... martiri... eroi...

— Da, au fost... Într-adevăr au fost.

Glasul Zoei alunecase deodată într-o modulație moale. O privi pe Ana cu uimire, cu atenție. S-ar fi părut că e întîia dată că o vede. Și, în același timp, Ana simți că ce spusese era într-adevăr ceva real și drept, ceva important, ce depășea mintea omenească obișnuită, mediocră.

Zoe, fără să mai spună un cuvînt, deschise o carte și începu să citească. Glasul ei era acum răbdător, potolit, ca de copil cuminte.

CAPITOLUL VIII

Intrînd la Zoe în odaie, Ana văzu cu uimire un bărbat tînăr, foarte frumos, brun. Cînd omul se sculă în picioare, Ana mai putu vedea că e de statură mijlocie, dar foarte bine făcut. Lîngă el, Zoe, uşor mai mărunţă ca el, surîdea un surîs răsfăţat.

— Dorin Iuga, Ana Stavri.

Imediat înţelese că acest bărbat e îndrăgostit de Zoe. O privea cu toată catifelarea ochilor lui negri, cu supunerea genelor lungi care se aplecau ca o închinare. Părea să fie una din acele fiinţe care nu cunosc nici contrazicerile, nici lupta. Părea că trăieşte profund încredinţat că ce simte e exact ce trebuie să fie...

Reîncepură să vorbească nimicuri. Dorin Iuga era student în medicină la Iaşi. Descria Zoei facultăţile de acolo, sălile, laboratoarele, clinicile, profesorii. Apoi se uitară amîndoi la cărţi, aplecaţi, capetele atingîndu-se. Ana simţi o nelinişte curioasă. I se păru că Zoe, inconştientă sau crudă, se joacă cu lucruri periculoase.

Elena Mihalcea Vrînceanu sosi şi ea în odaie. Îl mîngîie pe Dorin, îl sărută.

— Îl cunosc de cînd era mic, îi explica din cînd în cînd Anei şi-l mîngîia din nou. Se face doctor, ca Zoica. De ce nu te logodeşti cu el, Zoe? Sau să se logodească Ana cu el. Aşa n-o să vă despărţiţi niciodată tus-trei!

— Lasă, mamă, că are timp şi de nuntă. Acum să înveţe.

— Bine, să înveţe, ce, am spus eu să nu înveţe? Dar mi se pare mie, după cîte văd, că nici n-o să prea înveţe copilul. Singur acolo în străinătate!

— Care străinătate, mamă? E la Iaşi cu familia lui.

— Bine, Iaşi să fie, dar tot departe de tine e, asta voiam să spun, dar tu întotdeauna te prefaci că nu mă înţelegi. Acum că s-au întors bărbaţii de pe front, trebuie să vă măritaţi şi voi! Aveai şi tu un logodnic, dacă nu mă înşel! Trebuie şi el să se întoarcă, dacă n-o fi murit pe acolo... O să trebuiască să alegi, să te hotărăşti... Colecţie de logodnici n-ai să faci... Vine tat-tu şi te prinde cu ei toţi...

Dorin Iuga surîdea. Părea învăţat cu felul Elenei Mihalcea de a vorbi.

— Am să mă mut la Bucureşti, spuse.

— A, ce idee bună! exclamă Elena Mihalcea. Aşa o să poată alege Zoe mai uşor.

Elena Mihalcea îl sărută din nou.

— Lasă, mamă, că ştie el că nu aleg pe nimeni.

— Atunci măcar pe fata asta s-o măritäm cu vreunul din ei.

Dorin Iuga purta la mînă o brăţară. A doua zi, Ana o văzu la mîna Zoei, dar nu întrebă nimic.

Ana se învăţă repede cu Dorin şi-l acceptă ca pe ceva natural. Dorin venea zilnic. Sta în odaie ca un animal de lux, răsfăţat, blînd, armonios.

După cîtva timp sosi într-adevăr, aşa cum prevăzuse Elena Mihalcea, şi fostul „logodnic", cel cu fotografiile azvîrlite în ligheanul cu săpun şi apă. Apăru Sisi Bejan, îngîmfat, sigur de el. Elena Mihalcea îi sări de gît, îl sărută, făcu prezentările.

— Bine că te-ai întors, că altfel Zoe se mai logodea şi cu alţii. Domnu căpitan... pardon, văd că eşti maior, felicitările mele, te-a avansat! Sisi Bejan, domnul doctor Dorin Iuga şi domnişoara Ana Stavri. Ea încă nu ştie ce vrea să facă. E cam artistă...

Zoe nu dădu logodnicului nici cea mai mică atenţie. Dar omul părea gata să rabde orice obrăznicie şi răsfăţ al Zoei. Vorbi cu Elena Mihalcea, povesti întîmplări din timpul războiului, fumă, bău cafele, oferi ţigări la toată lumea. Elena Mihalcea părea încîntată că-l vede. Îşi împărţea drăgălăşeniile între Dorin şi Sisi cu risipă de gesturi şi glas. Dorin părea plictisit, abia răspunzînd amabilităţilor ei.

Ana îl văzu pe Sisi Bejan, „logodnicul“, de cîteva ori în casă la Mihalcea Vrînceanu, la răstimpuri de zile. Apoi Sisi dispăru.

— Unde e Sisi, „logodnicul“? întrebase Ana.

— L-am dat afară, răspunse Zoe liniştită. Era într-adevăr peste măsură de plicticos, nu? Ce adormitoare banalitate, un adevărat somnifer.

Ana bănui că-l gonise pentru Dorin şi se întrebă cu uimire, cu nedumerire, dacă Zoe ar fi în stare să-l iubească pe Dorin. Se purta drăguţ cu el, răsfăţat, capricios, dar atît. Zoe părea să se joace cu el ca cu o păpuşă.

— Pe Sisi „logodnicul“ l-am dat afară, mai spuse Zoe mai tîrziu, pentru că-şi luase aere de stăpîn. În ăşti doi ani, petrecuţi departe, ajunsese într-adevăr să creadă că este „logodit“, imbecilul! Tu înţelegi... noi sîntem bogaţi... Probabil îşi făcuse socoteli plăcute. Ar fi fost în stare să rabde orice. A trebuit dat afară.

Dorin Iuga însă venea mereu. Trecuse o lună şi venea mereu. Slăbise. Atît. Nimic altceva n-ar fi putut da de bănuit că suferă. Acelaşi aer blînd, languros şi viril totodată. Putea sta ore întregi în odaie fără să vorbească, fumînd, întins pe lada acoperită de covor. Ana şi Zoe, ca de obicei, citeau, vorbeau în şoaptă. Dorin, cea mai mare parte din timpul în care Ana şi Zoe învăţau, şi-o petrecea cu ochii închişi. Ana se obişnuise cu paloarea aceea sidefată şi cu umbra genelor lungi. Cînd venea Vasile Macovei, profesorul, Dorin se scula în picioare. Nu pleca întotdeauna, ci rămînea adesea citind vreo carte sau chiar ascultînd. În zilele în care profesorul nu venea, Dorin o conducea pe Ana acasă. Umblau repede. Nu vorbeau aproape de loc. Cîteodată, Anei i se părea că-i este frate. Îi era milă de el. În ultimele zile, i se părea măcinat de gînduri grele. Dar niciodată Dorin nu-i spuse nimic. Niciodată.

Şi brusc Dorin Iuga nu mai veni la Zoe.

— Unde e Dorin?

— A plecat la Iaşi, răspunse Zoe. A plecat alaltăieri dimineaţă.

— Cînd se întoarce?

— Cred că niciodată.

Privirea Zoei căpătase, o dată cu ultima frază, ceva fix, încăpăţînat, speriat.

— Pentru ce?

— Cred... că a înțeles că nu se poate nimic.

Apoi, aproape după-masa întreagă trecu fără să vorbească despre Dorin, cu toate că amintirea lui era obsedantă în odaie. Și totuși mai tîrziu, cînd se întunecase în încăpere, înainte de a aprinde lampa, Zoe adăugase cu glasul în șoaptă:

— M-a rugat să merg cu el la gară. Am fost. M-a rugat să-i duc flori. I-am dus.

Și Zoe se uită din nou la Ana cu aceeași privire care cuprindea și spaimă. În umbra odăii, ochii ei aveau sclipiri ca de oglinzi verzi. Zoe se frămîntă cîtva timp, apoi șopti iar:

— Nu se putea altfel. Era imposibil. Trebuia.

Zoe își trecu mîna prin fața ochilor, ca și cum ar fi vrut să alunge ceva supărător, obositor. Se ridică și merse de aprinse lampa. Era în picioare în mijlocul odăii, în lumina care sta deasupra ei, orbitoare:

— Nu trebuia să-mi ceară nimic, adăugă ea cu violență. Mie să nu mi se ceară nimic. Nimeni să nu-mi ceară. Nu pot da nimic.

Ana nu răspunse. Știa. Zoei nu trebuie să i se ceară nimic.

CAPITOLUL IX

La Mihalcea Vrînceanu în casă erau încartiruiţi ofiţeri francezi, sosiţi de pe frontul de sud balcanic. Elena Mihalcea era fericită.

— Tineret! Lasă să fie tineret şi zgomot de cizme în casă! Vouă nu vă plac uniformele franceze? Au un şic! Este unul mai ales... Ăl de veni aseară! Ce să spun: stea de cinematograf! Artist! Voi parcă aţi fi călugăriţe. Eu nu mai pot. S-a făcut pace şi vreau să trăiesc. Am să mă împrietenesc cu ei, dacă voi nu vreţi. Am să merg cu ei la plimbare şi să joc cărţi! Tat-tu parcă a murit... nici o veste. L-o fi omorît revoluţia din Rusia. S-o fi aventurat pe-acolo cu cevaşilea afaceri, că e neîntrecut în de-al de astea... cu banii... Unde nu gîndeşti face bani. Şi l-or fi prins... O fi mort, eu văduvă...

Elena Mihalcea încercă să plîngă, dar se răzgîndi. Continuă:

— În tot cazul dacă mă împrietenesc cu ofiţerii francezi şi dacă el s-o întoarce, o să vadă că duc şi eu o viaţă de intelectuală! Atîţia ofiţeri străini! Ăl de ieri seară cred că e conte... În tot cazul numai oameni învăţaţi am la mine în casă. Numai politică se discută. O să crează, cînd s-o întoarce tat-tu, că am făcut club de nihilişti! Degeaba, că nu ştiu franţuzeşte, că tot ştiu şi înţeleg: Moscu, Moscu, Lenin... maximalism nu e greu de înţeles nici pe franţuzeşte... Viaţă de văduvă fără măcar să ştii de ţi-a murit bărbatul sau nu, fără să ai libertatea să te duci la plimbare, să primeşti un musafir mai în intimitate! Doi ani! Numai Botti, căţelul, ştie cîte suspine, cîte nopţi de nervi! Ce, eu sînt de lemn? Cum vine un băiat mai drăguţ prin casă

pe-aici, Zoe îl gonește. De ce nu mai vine Dorin? Dar Sisi? Și cînd veneau, numai la ea în odaie îi ținea, ca și cînd eu nu trebuie să mă mai distrez cîte puțin... Erau plăcuți, aduceau bomboane, flori, se parfumau! De ce i-ai gonit, Zoico, fără să mă întrebi? Numai la tine te gîndești! Eu parcă nici n-aș exista, parcă n-aș fi mă-ta! N-ai nici un pic de milă pentru mine! Parcă n-aș avea copii! Oi fi tu tînără și frumoasă și nu-ți rezistă nimeni... Las' că-l văzui eu și pe francezul artist de cinema de aseară, contele, ce ochi făcea cînd a dat de tine... dar nici eu n-oi fi de lepădat... Dacă aș vrea numai!... Dar mă gîndesc la tat-tu... Acum veniră mai mulți, toți tineri... vor și ei să petreacă... O să vedem cît o să dureze... Mîine, poimîine o să-i dea Zoica și pe ei afară... pe toți ofițerii francezi și pe conte... și ce ne facem noi fără conte... în salon...

Aci, Elena Mihalcea încercă din nou să plîngă, dar nu reuși decît să se miorlăie:

— Că dacă pleacă ei, cine o să ne mai dea și nouă o bucățică de pîine? Cine o să ne protejeze cu cevașilea mîncare? Tocmai acum cînd începurăm, mulțumită lor, să trăim ceva mai bine. După atîta mizerie, foamete în lege, nu glumă, pîine amestecată cu paie și aia puțină, de te-a-pucă pîntecarița oricît de constipat ai fi fost din fire, iacă-te că ne văzură ochii pîine albă! Unde sînt francezi e și pîine albă. A venit armata lui Sarailie...

— Sarrail, mamă, generalul Sarrail.

— Tot una e, că e vorba de mîncare și n-ar fi rău cevașilea sarailii... cu nucă și miere... că din Turcia a venit și el... adică francezii, că asta am vrut să zic, dar tu întotdeauna crezi că eu vreau să zic altceva... Și în definitiv, nu vrei să te măriți, nu vrei și pace!...

Aci Elena Mihalcea se înfurie:

— ...dar cum vrei să se mărite fata asta? O aduci aici în odaie la tine, o încui și gata! O să se supere mă-sa, că doară nu toate femeile trebuie să rămînă nemăritate ca tine. N-o fi de lemn ca tine toată lumea! O să spună mă-sa că, din pricina noastră, și-a ratat viața, sau îți închipui că dacă ai tuns-o scurt, modern, ajunge ca să fie fericită? Citiți, citiți... Mă mir că nu vă doare capul... Treaba voastră. Merg să văd dacă nu au nevoie de mine mititeii... abia sosiți, frumușeii. Cine știe? Cine știe?! Parlez-vous

française? Oui, monsieur... Vorba vine că vorbesc... Bien, bien. Bonjour, madame... Moscu, Moscu, Revolution... Maximalisme... bien, bien... nihilisme.

Plecă fredonînd.

Dar Zoe părea schimbată în ziua aceea. Din timp în timp, Ana o privea. Deodată Zoe așeză pe masă cartea din care citea. Nu vorbi imediat. Își întoarse fața către Ana. Ochii îi erau înecați într-o lumină verde strălucitoare.

— Tu l-ai văzut pe ofițerul francez care a venit aseară la noi?

— Nu.

Zoe tăcu, adîncită în amețeala unor gînduri care păreau în clipa asta să nu cunoască limite.

— Credeam că l-ai văzut jos cînd ai venit. E foarte frumos.

— Frumos.

— Da, extraordinar.

— Ai vorbit cu el?

— Da, ieri seară cînd a sosit. Părea un erou din legende. Un tip galic, blond. Și cu toată înălțimea și puterea, de o desăvîrșită eleganță. Extraordinară apariție.

— Inteligent?

— Nu știu. Probabil da. O astfel de frumusețe trebuie să aibă toate perfecțiunile. E ceva unic.

— Stă la voi?

— Da. Pînă și mama și-a dat seama că este o apariție rară.

— O să stea mult?

— Nu știu.

Zoe făcu un gest evaziv, care părea că vrea să contureze gînduri vagi. Apoi rămase nemișcată. Din întreaga ei făptură nu se mai vedeau decît ochii, care erau de un verde auriu, transparent. În lumina lor aluneca un joc intens de sentimente.

— Te-ai îndrăgostit, șopti Ana foarte încet.

Zoe tresări. Își trecu mîna prin fața ochilor, ca vrînd să se deștepte.

— Nu, spuse și ea tot în soaptă. Nu.

Părea împietrită în gînduri din care nu va putea niciodată ieși. După o clipă întinse mîna și luă de pe masă o carte. Începu să citească. Glasul ei, glas rănit, se înălță.

Îl depăna cu răbdare în cuvinte, cu o răbdare dureroasă, o caznă dusă împotriva inutilităţii însăşi. Buzele rostind cuvintele, se mişcau ca într-o rugăciune monotonă, spusă fără credinţă.

Plină de elan, Ana dori ca Zoe să fie într-adevăr îndrăgostită de acel ofiţer francez şi el de ea, să o vadă plecînd cu el cît de departe de casă, să nu mai fie acea nespusă melancolie aşezată ca un blestem pe faţa ei.

Şi lucrul îi păru posibil. Niciodată nu văzuse în ochii ei acea extraordinară lumină cînd vorbise despre cineva.

În ziua aceea Ana plecă fără nici un cuvînt. Zoe o privi cu aceeaşi ochi verzi pînă la imposibil, ochi lichizi, o iluzie. Cînd se despărţi de Zoe, Ana simţi o sfîşiere în suflet. I se păru că Zoe, dusă de gînduri încîlcite, se va pierde în ele. Ar fi vrut să strige, s-o roage pe Zoe să se deştepte. A fost un moment de panică a nervilor, o înfricoşare mai adîncă decît înfricoşările materiale ale temerii precise. Totuşi, tot ce ştia şi tot ce nu ştia despre Zoe îndreptăţi această clipă de presimţire rea. Îi era frică, frică, aşa cum ţi-ar fi dacă deodată ţi-ai da seama că toţi oamenii din jurul tău sînt nebuni, manechine, ori morţi.

Ana făcu drumul spre casă încet. Se simţea obosită şi se bucura să se întoarcă acasă. Îi era dor de tatăl ei. Abia acum, după cîteva zile de la sosirea lui acasă, îşi da seama cît îl aşteptase; cît dor îi fusese, cîtă imensă nevoie avea de prezenţa lui în casă. Mama ei, Lucia Stavri, recăpătase o veselie de mult pierdută, o tinereţe nouă. Casa părintească i se păru Anei singurul loc pe pămînt care o va primi oricînd, în orice împrejurare.

Pe strada Carol Davila domnea o linişte încremenită. O stradă plină de pomi şi cu casele toate retrase, fiecare cu cîte o grădină în faţă, ca un cuvînt politicos către trecători. O stradă bătrînească, demodată. Începuse să se întunece. Lumina serii plutea rară. Părea că la cea mai mică adiere, la cel mai umil glas ori mers grăbit, se va stinge deodată. Din pricina acestei lumini precare, totul părea încremenit într-un gest fără sens şi etern.

Ana se strecură uşoară. După cîtva timp, auzi în urma ei un pas. Un pas rar şi catifelat, leneş... Se putea ghici că pasul purta un trup mai greu ca al Anei şi că pasul larg, bărbătesc, cu toate că rar, o va întrece pe Ana. Pasul,

auzit așa în înserare, cuprindea o noblețe și îi făcea plăcere Anei, ca o înțelegere între ea și acel om, o înțelegere uimitor de simplă, dar binefăcătoare. Ana nu se mai simțea atît de singură. Înadins nu se întorcea. Căută să ghicească ce fel de om poartă acest pas, dar nu putea imagina decît tot o umbră. Lumina străzii era acum șubredă, făcută ca dintr-o cenușă ușoară, pe care un suspin ar fi putut-o spulbera.

Cu precauții mari, Ana își rări pasul, voia să dea timp celui din urma ei s-o ajungă, s-o întreacă. Pasul se apropia. Era lîngă ea... Cînd trecu pe lîngă Ana omul întoarse capul și o privi. În clipa asta, în ochii întîlniți se citi o cazină, cazna de a-și aminti ceva... Brusc, Ana cea dintîi știu: era un vecin, Ștefan Banea, care sosea în timpul bombardamentelor de aeroplane și ale țepelinului german, noaptea tîrziu, cu pardesiul elegant azvîrlit pe umeri, cu fularul alb fîlfîind la gît, ca la ieșirea dintr-un bal, să se ascundă la Stavri în pivniță. Aceleași buze calde, aceiași ochi lipsiți de voință ai omului bogat, răsfățat, neînvățat cu răspunderi. Ana surîse. Ștefan Banea ridică pălăria. În ochii lui, nedumerirea crescu. Se opri:

— Domnișoara...

— Stavri... Ana Stavri.

— A, da, da, desigur! Dar cum te-ai schimbat! Drept să-ți spun, nu e de mirare că nu te-am recunoscut. Erai un copil bolnav. Te-ai făcut o domnișoară frumoasă! Îmi face plăcere că te-am întîlnit! Dar ce schimbată ești!

Ana nu răspunse cu toate că și ei îi făcea plăcere reîntîlnirea asta, mai ales că într-adevăr văzuse în ochii lui Ștefan Banea sinceritatea admirației.

— Tot vecini sîntem?

— Dacă nu te-ai mutat, da.

— Dar domnul Stavri?

Glasul lui avu o moliciune neașteptată, temîndu-se să nu lovească.

— S-a întors și tata.

Inima Anei se umplu de bucurie, ca și cum ar fi aflat acum, prin înseși cuvintele ei, că tatăl ei se reîntorsese. Tot atunci înțelese sfîșietor că s-ar fi putut să nu se întoarcă

— De unde veneai atît de încet și ușoară? întrebă Ștefan Banea, privind-o cu un surîs cald și intim.

— De la o prietenă. Stă pe-aici. La Cotroceni. Învăţăm împreună. Cu toate că... spuse Ana şi se înroşi uşor, ea este mai mare ca mine.

— Mă mir că nu te-am recunoscut imediat, căci, în definitiv, dacă te-ai făcut frumoasă, totuşi ai aceeaşi privire de copil cuminte şi mirat, ca acum doi ani cînd ne întîlneam în pivniţă, noaptea, în timpul bombardamentelor. Erai răcită, tuşeai. Nu te superi: Cîţi ani ai? Întreb pentru că ai atît de puţini, încît trebuie să fie o plăcere să răspunzi: şaptesprezece, şaisprezece?

Ştefan Banea se apropie mai mult şi o privi pe Ana fără nici un fel de reticenţă. Ochii îi erau încărcaţi de slăbiciune şi bunătate.

— Optsprezece, surîse Ana.

— Şi prietena dumitale?

— Douăzeci şi trei.

— O, ce prietenă mare! Ana şi Ştefan reîncepură să umble încet. Şi cum o cheamă pe această prietenă?

— Zoe Mihalcea Vrînceanu.

— Mihalcea Vrînceanu... Dumitru Mihalcea Vrînceanu... Da, cum nu? Îl cunosc pe bătrîn. Probabil tatăl ei. Ştiu. Ştiu... Are mania restaurantelor, a bufetelor, a staţiunilor balneare... Ce tip! La drept vorbind este mai mult dement decît original. Lucrul este incontestabil. Era celebru mai ales în partidul liberal pentru mesele pe care le da la el acasă sau prin restaurantele lui: lachei cu mănuşi albe, argintărie, aur, orhidee... A avut şi cîteva procese infamante, din care nu se ştie cum a ieşit basma curată. Agent electoral, dar mai ales agent al prefecturii şi siguranţei... se zice...

— Tatăl ei!

— Da. Bineînţeles, nu de aceea spun că era nebun... Nebunia e un lucru atît de greu de delimitat! Dar văd că vorbesc de el ca şi cînd nu ar mai fi printre vii. Nu s-a întors?

Ana ascultase cu încordare.

— Nu. Nu încă. N-au avut nici o veste, spuse Ana. Apoi întrebă cu aviditate: Atunci... poate mania grandoarei? Nu?

Îşi amintise de odăile din faţă, spre stradă, mari, imense, cu coloane... arcade... oglinzi din tavan pînă în podea...

— Nu, nu. Altceva... În fine... Se spun atîtea! Destul de interesant. Dar pentru ce te duci mata acolo? Cum te-ai împrietenit tocmai dumneata cu această domnișoară Zoe Mihalcea? Și ce înseamnă că învățați împreună?

— Își termină liceul acum, cu mine.

— Și cum se face că nu a terminat liceul dacă are douăzeci și trei de ani?

— A învățat întîi pianul, la Leipzig. Acum vrea să facă medicina. Dă două clase deodată.

— Am auzit că e excepțional de frumoasă.

— Foarte frumoasă. O cunoști?

— Personal, nu.

— Vrei s-o cunoști?

Ana se înroși din nou.

— Da. Ai să mă duci și pe mine acolo?

— Da. Desigur.

— Cînd?

— Eu merg și mîine.

— Trec pe seară și te iau de acolo. Vrei?

— Da? Adevărat?

— Da.

— Bine.

Ștefan Banea ceru adresa. Ana i-o dădu, gîndindu-se că Elena Mihalcea va fi încîntată. „Ce, eu sînt de lemn? Ce, eu nu trebuie să mă distrez?“ îi auzea glasul. Era sigură că Ștefan Banea îi va place.

În timp ce-i explica cum să găsească mai ușor casa și intrarea, bărbatul o privea cu atenție. O întrerupse:

— ...și... dacă vrei, îi spuse, eu pot să-ți fiu prieten. Nici nu știi cît de dulce ești!

Ceva nedeslușit trecu prin sufletul Anei, o neliniște, o tulburare.

— O, cînd ai s-o vezi pe Zoe, ai să te îndrăgostești de ea imediat.

— Nu, eu am să mă îndrăgostesc de dumneata. Îmi placi mai mult ca ea.

— De unde știi? N-ai văzut-o.

— Da, dar pe dumneata te-am văzut.

— Dar eu nu vreau să te îndrăgostești de mine!

— Bine, atunci n-am să mă îndrăgostesc nici de dumneata.

— E atît de ușor să faci cum vrei?

— Copilării!... Te conduc pînă acasă?
— Am ajuns.
Ana arătă cu mîna poarta.
— Da, aşa-i. Transmite, te rog, părinţilor dumitale salutările mele — Sărut mîinile, duduie Ana. Prieteni?
— Prieteni.
— Promis?
— Da.
— Pe mîine seară la Mihalcea Vrînceanu.
— Te aştept.
Se despărţiră imediat. Intrînd în curte, Ana observă că se făcuse într-adevăr întuneric deodată, ca şi cum lumina, la pîndă, ar fi profitat de un moment de neatenţie din partea Anei, ca să se abată deodată asupra oraşului.

CAPITOLUL X

A doua zi, Ana îl cunoscu și ea pe ofițerul francez. Urcase încet scara care ducea în pod, spre odaia Zoei. Se gîndea că în ultimele zile, multe lucruri se schimbaseră. Se gîndea și la întîlnirea ei cu Ștefan Banea. El făgăduise că va veni pe seară, făgăduise că vor fi prieteni și lucrul îi părea Anei natural. Se simțise lîngă el liniștită, adevărată, simplă. Îi va povesti și Zoei întîlnirea cu Ștefan Banea. Poate vor fi prieteni toți trei. Ana își aminti iar fața plină de intensitate a Zoei, cînd vorbise de ofițerul francez. „Cu toată puterea și înălțimea, de o eleganță imaterială...", spusese Zoe. Ah, omul acesta nu pecetluise clipa apariției lui cu indiferență!

Sus, cînd Ana ajunse la capătul scării, neașteptat o întîlni pe Zoe. În momentul cînd se apropie să-i dea bună ziua, Zoe o prinse în brațe cu sălbăticie, cu o disperare de nebănuit.

— Zoe! ce faci?

— Taci!

Și Ana înțelese că îmbrățișarea nu fusese pentru ea. Zoe părea cuprinsă de o beție amețitoare, arzătoare, care ar fi putut omorî o ființă obișnuită. Ochii îi erau flăcări.

— L-ai văzut — Nu știam că un om poate revărsa atîta lumină! Cînd apare, se face lumină! Ana, l-ai văzut? E înalt. Trebuie să înalți fața ca spre soare ca să-l vezi. I-ai văzut mîinile? Nu știam că pot fi oameni atît de prezenți... Ce victorie!... Mergem, vino... E soare... Vino!

Coborîră scara. Pașii păreau purtați de vînt. Pașii nu atingeau treptele.

Jos, în salonul cel mare și rece l-au găsit pe el.

— André de Bozas, Ana Stavri.

Şi, întîlnind mîna lui, Ana avu impresia că o emoţie, o căldură nestăpînită se răspîndeşte din mîna aceasta. Era parcă un ecou îndepărtat, reţinut, bărbătesc al îmbrăţişării cu care Zoe o întîmpinase în capul scării.

Într-adevăr, Zoe avusese dreptate: omul era neobişnuit de frumos: înalt, blond, fin, puternic, cu o privire de erou de legendă.

Au plecat imediat. Afară, toamna exaltase întreaga natură. Aerul avea legănări imense, moi. El era înalt, Zoe de o suplete de vis. Umblau toţi trei repede, tăcuţi. Lăsară în urma lor oraşul. Trecură pe sub un pod. Ajunseră la un deal. Ana o văzu pe Zoe alergînd. Ea cea dintîi, cu mult, a fost întîi sus. Pe corpul subţire, o rochie de tafta brumărie fîlfîia ca o flacără vie, ca aripi aprinse. Frunzele pomilor erau de aur, de aramă, de argint. El se oprise. O privea. În ochii lui un sentiment de voinţă, de hotărîre sălbatică îşi făcuse loc. Zoe era acolo sus, deslușit profilată pe cerul vast, clar, albastru pal al toamnei însorite.

Apoi au mers toţi trei mai departe. Au coborît pe partea cealaltă a dealului. Au ajuns în satul Militari. Obosiţi, au intrat într-o cîrciumă umilă. Cîrciuma avea şi o sală largă, decorată pe sus cu ghirlande de flori de hîrtie rămase de la ultimul bal. Erau numai ei trei, singuri. Au cerut ţuică fiartă. O aduse un băiat mic, cu ochii mari, negri. Ţuica aburea parfum de scorţişoară. Imediat ce bău din ea, Ana simţi că se abate asupra ei o plăcută toropeală, dar nu-şi mai da seama dacă şi ceilalţi sînt sau nu ameţiţi. Cuvintele lor erau cu totul oarecari, spuse numai ca să umple golul prea intens, prea încărcat de gînduri şi sentimente exaltate. Glasul lui avea accente metalice, tăioase, de om care, la un moment dat, poate hotărî orice şi apoi înfăptui orice ca să împlinească hotărîrea luată.

Zoe şi Bozas se priveau cîteodată, iar Anei i se păru că din intensităţile privirilor lor dezlănţuite vine puterea care o ameţea, şi nu din băutură, dar nu înţelegea pentru ce Zoe o luase cu ei. Ce căuta un al treilea între aceşti doi oameni? Ei singuri erau o lume. Ei singuri puteau să nu mai aibă nevoie de absolut nimic altceva. Totul era nemărginit ca lumina. Ana ameţită de ţuică nu avea în minte

nici un cuvînt, pentru că nici un cuvînt nu ar fi avut puterea să spună ceea ce voia. Senzaţiile erau directe, ca atingeri.

Într-un colţ al odăii, un pian cu coadă vechi, fără un picior, sta părăsit. Zoe se sculă şi se apropie de el. Îl deschise şi-l privi cu uimire, ca pe un animal ciudat, nemaivăzut. Atinse clapele atît de uşor, de nici un sunet nu se auzi. A închis apoi capacul încet, cum ai închide sicriul deschis o clipă, o ultimă dată...

Ana ar fi vrut să-şi sfîşie, să-şi rupă tot ce-i apăsa sufletul, cu mîinile, ca pe ceva fizic, să sfarme limita trupului.

Cînd au plecat spre casă, începuse să se întunece. Ana era îngrijorată. Ştefan Banea făgăduise că va veni. Cum îl va primi Elena Mihalcea? Cu părul vîlvoi, cu ochii plini de cărbuni aprinşi? Îl va da afară sau îl va săruta imediat, luîndu-l de gît şi va dansa cu el prin odaie?

Ana cu Zoe şi André de Bozas au plecat toţi trei spre casă, fără nici un cuvînt, ca şi cum ar fi plecat spre marginile pămîntului, acolo unde nu vor mai întîlni niciodată oameni.

Era răcoare. Blîndeţea aerului cenuşiu îşi legăna domol miresmele. Pămîntul, cerul, aerul, erau pline de o nostalgie constantă, necesară. Ana, în întuneric lîngă Zoe, lipită de ea, ar fi vrut să plîngă. Ar fi vrut să-i întrebe pe aceşti doi oameni ce hotărîseră şi cînd vor pleca, şi de ce o luaseră acum cu ei, şi pentru ce, cînd sparg tăcerea, nu găsesc decît cuvinte indiferente, ca şi cum dintr-un blestem uitat de ei nuşi-ar putea aduce aminte nici ceea ce ar trebui într-adevăr să spună, nici ce ar trebui într-adevăr să facă.

Toţi trei în întuneric alunecau ca nişte umbre. Pe drum, cîini îi lătrau. Ana vedea profilul lui pur, nobil, îndepărtat, încăpăţînat, şi o vedea şi pe Zoe alături de el, umblînd uşor...

Apoi în depărtări se văzură lumini. Acolo era oraşul.

Cînd au ajuns acasă la Zoe, din stradă zăriră ferestrele salonului bogat luminate, iar în salon au găsit-o pe Elena Mihalcea gătită, stînd cu Botti pe genunchi, în faţa unei mescioare şi jucînd cărţi cu Ştefan Banea, cu care părea în cea mai perfectă, caldă şi veche prietenie. În odaie mai erau cîţiva ofiţeri francezi, tineri, veseli. Cîntau la pian, fumau, dansau, răsfoiau reviste şi beau cu Elena Mihalcea Vrînceanu şi Ştefan Banea cafele turceşti şi lichioruri. Traian

era și el acolo, așezat într-un colț și moțăia somnoros, abia putînd să mai țină ochii deschiși și trupul drept.

Elena Mihalcea părea încîntată. Făcu o primire zgomotoasă Zoei, Anei și căpitanului Bozas. Începu să facă prezentări în dreapta și în stînga, neamintindu-și numele nimănui, vorbind volubil și amuzîndu-se de zăpăceala ei.

— Ați venit, frate? Credeam că v-ați pierdut pe drumuri! Bonne promenade? Fiica mea, domnul Ștefan Banea. Îl cunoaște pe tat-tu de cînd lumea și pămîntul. Ana i-a spus să vină. Se cunosc de pe cînd sosea țepelinul. Sînt vecini. E, ce zici, domnule Ștefan, nu ți-am spus eu? O prințesă căzută la noi în casă. Asta e Zoe de care ți-am vorbit. Ia zi, Ana, dar dacă domnul Ștefan s-ar fi supărat că nu te-a găsit aici? Las', las', că am avut eu grijă de el! I-am spus că nu sînteți normale. A înțeles imediat situația.

Ștefan Banea rîdea.

Și Elena Mihalcea îl luă de braț.

— Bine că o văzui și pe Ana cu un logodnic!

— Nu sîntem logodiți, spuse Ana cu bruschețe.

Se simțea amețită.

— Ei, logodiți! Vorba vine! Așa se spune cînd nu știi ce este între un băiat și o fată.

Ștefan Banea rîdea cu poftă. Ana îl văzu cum privește cu uimire spre Zoe și André de Bozas. Spuse Elenei Mihalcea Vrînceanu:

— Oi fi știind dumneata ceva mai mult ca noi, scumpă doamnă.

— Așa spun și eu! Și acum nu vă jenați, vorbiți franțuzește, că așa cîte nițel mai înțeleg și eu.

Elena Mihalcea o privi o clipă pe Zoe și apoi o scuipă.

— Ptiu, să nu-i fie de deochi, că frumoasă mai e! Dama cu camelii amorezată, salvată de la moarte și declin! Elle est très belle!

Unul din ofițeri începu din nou să cînte la pian. Un altul o invită pe Ana să danseze. Ana refuză. Elena Mihalcea o împinse.

— Haide, frate, nu mai face mofturi! E tînăr, e frumos! îi șopti Elena Mihalcea cu necaz. Iar cînd văzu că Ana vrea să plece imediat cu Ștefan Banea, Elena Mihalcea aproape plînse. Ochii îi erau într-adevăr plini de lacrimi. Ana

se simţi datoare să mai rămînă, cu toate că se simţea obosită, ameţită şi ştia că acasă părinţii o aşteaptă.

Elena Mihalcea sună pe Gheorghe şi comandă aperitive, ţuică şi vermut.

Ştefan Banea şi Ana mai rămaseră acolo încă aproape un ceas, în care timp toată lumea bău şi mîncă. Ana mai bău şi ea cîteva pahare de vermut.

Cînd plecă cu Ştefan Banea, ceilalţi rămaseră în odaia plină de fum de tutun, în atmosfera de veselie a încăperii.

Pe drum, Ştefan îşi dădu imediat seama că Ana băuse prea mult. O luă de braţ şi-i vorbea în şoaptă, răsfăţînd-o ca pe un copil. O tutuia.

— Nu trebuie să observe ai tăi că ai băut.

— Desigur.

De altfel, mintea Anei era perfect limpede, numai că i se părea acordată cu un ton mai sus decît obişnuit. Totul, restul lumii suna fals. Glasul lui Ştefan Banea, aproape de urechea ei, tutuind-o, era parcă dovada acestui fel curios de-a fi a lumii.

— Să spui că te doare capul şi să mergi imediat să te culci.

— Da.

O luă de braţ strîns. O duse cu grijă, ca pe ceva fragil.

— Ce copil scump! M-am bucurat aşa cum nu-ţi pot spune că sîntem prieteni, că mi-ai dat voie să vin să te iau...

— Îţi place Zoe?

— Nu.

— De ce? Nu e frumoasă?

— Frumoasă? Extraordinară, îţi spun drept. Dar ofiţerul acela, André de Bozas, ce e cu el? Ce apariţie! E îndrăgostit de ea, nu?

— Da.

— Ce pereche! Trebuie s-o răpească şi să fugă cu ea. Nu?

Sufletul Anei se strînse.

— E inevitabil, nu? Aşa ar trebui...

— Cred că da. Dar ce ai? Eşti geloasă?

— O, nu. Dar o să-mi lipsească... e drept, dar... m-aş bucura...

— Dar în definitiv, ce cauţi tu în casa aceea?

— A, te rog, să nu începi şi dumneata.

— Şi eu? Deci s-au mai găsit oameni normali care...
— Da, da... Azi însă...
— Azi?
— Aş vrea să strig... să strig. Înăbuş.
— Elena Mihalcea ţi-ar spune că trebuie să te măriţi.
Ana rîse încet.
— Eu nu vreau să mă mărit... încă...
— Nici cu mine?
Ana rîse iar.
— De altfel, ştii — şi aici glasul Anei se făcu deodată grav şi tremurat — eu niciodată nu pot să-mi închipui nimic din viitorul meu, din viaţa mea. Şi nici dorinţi... simple nu am. Nu... cred că am să mor poate curînd sau că are să se întîmple ceva... ceva...
— Ce?
— Nu ştiu. Ceva ce nu există... pe lume.
— În tot cazul să te culci imediat. Să nu stai de vorbă cu părinţii tăi.
— Bine, bine.
Îl vedea pe Ştefan Banea alături de ea. Profilul proeminent, cald, leneş. O lavalieră neagră şi o pălărie cu marginile mai largi ca de obicei îi dau omului o ţinută oarecum de artist, fantezistă, de boemă, o eleganţă demodată...
— Să porţi odată un fular de mătase albă la gît, îi spuse Ana. Aşa soseai în pivniţă cînd venea ţepelinul... Cînd te-am cunoscut...
Ana îşi aminti nopţile reci cu coborîrile dibuinde pe scări pînă în pivniţă, cu tusea pe care nu o putea opri, cu frica din suflet care suna cu bătăi grăbite în inimă. Îşi amintea groaza din ochii oamenilor care stau ascunşi ca să se apere de bombe. Acum era pace. Ana voia să priceapă mai bine cuvîntul cu făgăduinţele lui, dar ameţeala din trup o ducea fără rost în crîmpeie de amintiri disparate. Şi peste toate persistau ochii Zoei, mari, verzi. Zoe iubea, îl iubea pe omul acela sosit neaşteptat în viaţa ei. Va pleca cu el departe... Pe ea o va lăsa singură... pentru totdeauna... şi oare pe ea, Ana, o va cuprinde iar plictiseala pe care o trăise înainte de a o cunoaşte pe Zoe?
Ajunsă acasă se despărţi de Ştefan Banea.

— Sărut mîinile. Şi nu uita: spui că te doare capul... Te culci apoi... imediat.

Rîdea.

— Da, da.

— Eşti tristă?

— Nu ştiu.

Într-adevăr, ajunsă acasă, Ana se culcă imediat. Odaia se clătina. Geamul era larg deschis. Acelaşi aer rar de toamnă, ameţit de prea mult spaţiu, intra în odaie. Sus pe cer, stelele sclipeau şi-i păreau Anei tot atît de aproape ca orice obiect din odaie. Uşor le-ar fi putut atinge cu mîna. În tot cazul, privindu-le, le atingea totuşi. Erau făcute din fericire şi foc. Pînă acolo se urcase toamna ameţitoare. Stelele se clătinau, sclipeau, purtate de adierile cerului. Ce plimbări imense pe infinitul negru!

Din nou Ana ar fi vrut să se sfîşie, să rupă cu mîinile ceva ce limita sufletul. Un geamăt dureros i se înălţă din piept. „Pentru ce le este oamenilor frică de moarte, pentru ce... cînd moartea nu există!...“

CAPITOLUL XI

Şi Ana aştepta. În fiecare zi aştepta ca Zoe să spună deslușit că a hotărît, că a ales. Îi vedea împreună, Zoe alături de André de Bozas, enigmatică, frămîntată, dar tăcută. El, înalt, cu o liniște încăpățînată în privire, ca și cum ar fi putut mai ușor muri decît să treacă peste ce a hotărît.

Dar ce hotărîse? Sau hotărîrile lui depindeau de Zoe și Zoe nu voia să hotărască? Încăpățînarea lui era numai a așteptării? Și dacă Zoe nu-l iubea, atunci pentru ce acea risipă de lumină în privirea ei cînd era alături de el, cînd îl vedea intrînd în odaie?

Singură cu Ana, Zoe avea pe față ceva tragic, prinsă de fapte fatale care nu depindeau de ea. Ana o simțea pe Zoe cu nervii încordați pînă la nebunie, pînă la izbucnire. Dar ce voia, sau ce aștepta?

Cu uimire, Ana își dădu seama că Zoe caută să nu rămînă niciodată singură cu André de Bozas. Niciodată nu-l găsea la Zoe în odaie, așa cum îl găsise atîta timp pe Dorin Iuga.

Mereu, toți trei, vorbeau puțin și întotdeauna altceva decît de ce, obsedant, gîndeau. Și veșnic plimbări pe jos, departe, în vîntul de toamnă din ce în ce mai rece și care începuse să poarte sălbatic pe sus frunze veștede.

Ana se simțea peste măsură de tristă. Totul i se părea periculos suspendat în necunoașterea a ce va fi, ca o respirație nedescătușată. Își da seama că dacă vreodată Zoe va pleca cu André de Bozas, pentru ea, Ana, Zoe va fi pierdută. Știa că o astfel de hotărîre îi va aduce un gol pe care nu va avea cum să-l umple. Totuși, dorea plecarea Zoei,

fericirea ei. Gîndul acestui sacrificiu o umplea în aceeaşi măsură de tristeţe şi bucurie. Aştepta.

Elena Mihalcea însă îşi petrecea zilele într-o continuă veselie. În bucătărie mirosea permanent a spirt denaturat şi lămpi de gaz, la care Gheorghe fierbea nesfîrşitele cafele turceşti, făcute acum numai cu cafea veritabilă, nu ersatz. Elena Mihalcea reparase soneria intrării principale şi se circula prin somptuoasa marchiză. Salonul cel mare cu colonade şi arcade era mereu plin de ofiţeri francezi de toate vîrstele şi toate gradele şi de ofiţeri români prieteni cu aceştia din urmă.

Favoritul Elenei Mihalcea era însă Ştefan Banea. Îl adoptase. Pentru el avea o slăbiciune deosebită, pe care o manifesta fără reticenţe, ascunzîndu-se numai de domnul Sică Constantinescu Invalidul care, împreună cu ceilalţi vechi cunoscuţi, făceau o bandă aparte. Cu ei se lăsa întotdeauna cu chef şi băutură multă, cîntece şi pupături.

Pentru Ştefan Banea însă se găseau bomboane, prăjituri, neaşteptate ţigări surpriză, vin bun. Şi, de cînd venea Ştefan Banea, Elena Mihalcea începuse să se poarte şi cu Ana mai blînd şi s-o răsfeţe. Credea că dacă Ana s-ar supăra, nici Ştefan n-ar mai veni. Faptul că Ana fusese în stare să aibă un „logodnic", cum se încăpăţîna Elena Mihalcea să-i spună, o făcuse să crească în ochii Elenei Mihalcea enorm.

Pe Zoe însă, de la o vreme, Elena Mihalcea o privea cu sfială şi nu îndrăznea să-i spună nimic. Parcă-i era teamă de ea. Iar cu André de Bozas, neştiind franţuzeşte, era pusă în imposibilitate de a comunica. Ana o surprinsese de cîteva ori privindu-l pe André de Bozas fix, cu o curiozitate uluită, fără nici un fel de simpatie. Ana îşi dădea seama că Elena Mihalcea aştepta şi ea ca Zoe să hotărască.

În întreaga casă era o aşteptare încordată. Ceva trebuia să se întîmple. Totul era prea intens ca să poată dura astfel multă vreme. Zoe însă tăcea.

CAPITOLUL XII

Ana mergea încet spre Zoe ca pe un drum în care, din pricina stării ei de suflet, s-ar fi putut pierde.

În aerul molcom al orașului pîndea o demență. Pacea nu adusese liniștea. În aer era vuiet de dorințe nesatisfăcute. Oamenii pe pămîntul întreg căutau să petreacă. O beție a nervilor surexcitați. Fiecare gest era de suprafață, dar violent prin apetit. Totul strident, anarhic, făcut în frenetică grabă. Cîteodată Anei i se părea că graba asta plutește pretutindeni, vine din soare, din stele, din spații cosmice. O negare în bloc a tot ce fusese bun sau rău pînă acum. O căutare a ceva nou.

Ana însă mergea încet. Îi era teamă, ca și cum drumul i s-ar fi înfundat în întuneric.

Ana știa că prietenia ei pentru Zoe se schimbase cu ceva. Peste aceeași prosternare în fața sentimentului răsărit clar, fără pată, trecuse un fior.

Ceea ce era între Zoe și André de Bozas o făcuse pe Ana să-și piardă încrederea în Zoe. O crezuse capabilă de gesturi hotărîte și acum o vedea căzută într-o totală apatie. De cînd apăruse André de Bozas, Zoe era ca bolnavă, o boală a voinței... Intensitatea primelor zile ale întîlnirii ei cu André de Bozas nu putea fi susținută decît numai printr-un gest egal sentimentului; tărăgănările acestea, orele petrecute în salonul Elenei Mihalcea Vrînceanu nu puteau sfîrși decît printr-o dramă, fie chiar drama inutilității. Ana era înspăimîntată. El, André de Bozas, avea privirea din ce în ce mai întunecată. Dacă omul brusc va

dispărea și dacă abia atunci Zoe va înțelege că ar fi trebuit să aibă puterea să hotărască?

Ana umbla încet. Era același drum ca de obicei, făcut spre Zoe, dar parcă azi Ana își umbla pe suflet. Fiecare pas făcut cotidian pe trotuarul acesta se însemnase adînc în nervii ei, atît de adînc, încît poate încă în clipa morții își va da seama că purtase toată viața amintirea drumului spre Zoe în ea. Drumul se făcuse una cu ea. Drumul îl va putea face și noaptea în vis. Îl va recunoaște după o singură piatră, după mirosul prafului ridicat de pasul ei, după tresărirea sufletului ei plin de așteptare.

Ana înainta. Cîțiva pași îi făcu cu ochii închiși. Drumul era atît de-al ei, încît privirea îi era inutilă. Dar cu ochii închiși neliniștea crescu. Senzația că își calcă pe suflet cu fiecare pas, că va trebui să se oprească și să fugă, să evadeze din acel drum, drumul spre Zoe, o făcu să se oprească. Și i se păru că orice pas este inutil și că într-o bună zi va înțelege că a întîrziat dureros pe toate drumurile, pe gesturi inutile... pe așteptări inutile...

Un geamăt slab de copil lovit i se urcă în gît. Și totuși trebuia să înainteze! Drumul era la fel ca în fiecare zi... fiecare piatră la fel, și acum, la fel și revărsarea aceea miraculoasă a soarelui care apunea acolo în dosul Facultății de Medicină. Un pas și apoi încă unul înainte sau înapoi, dar de evadat nu se putea evada. Goana înapoi sau înainte era tot o stare pe loc, legată de ceva necunoscut, tot atît de necunoscut oriunde. În viață sau în moarte. Era legată nu de Zoe, ci de ea, de însăși ea, Ana. Ea era drumul.

De altfel, nu avea importanță ce va fi. Totul putea să se sfîrșească acum. Nu avea importanță că ar fi murit, acum ori altă dată, și poate Zoe gîndește și ea la fel... Poate de aceea nu are puterea să se despartă de o viață care a fost, pentru a începe una nouă.

Ce o putea reține în mediocritatea omorîtoare în care trăia? Pentru ce nu pleca departe printre lucruri, oameni și țări noi? Vraja necunoscutului nu avea putere asupra ei? Aștepta și ea totul numai și numai dinăuntrul ei? Sau se omorîse în ea el anul necesar pentru a crede și a voi?

Ana umbla încet.

Cine îi va putea spune la ce servește tot ce se întîmplă și unde va găsi răspunsul care va deschide alt sens vieții decît acesta al întrebărilor, al bîjbîielilor în nedumerire?

Și totuși își da seama că totul este important și etern. Își amintea clipa și nu putea desluși pentru ce acele clipe, precare și ele, fuseseră atît de violent pecetluite în suflet de-i dăduse senzația eternității.

Și apoi și alte clipe, astea uitate complet, goluri în amintire, dar care totuși existaseră și legaseră într-o implacabilă înlănțuire viața. Îți porți eternitatea chiar în clipele pe care le uiți, chiar în clipele cînd negi eternitatea, îți porți eternitatea implacabilă... eternitatea... care se desfășoară zi de zi...

„Zoe". Zoe era prietena ei. O va iubi mereu, chiar dacă niciodată nu va înțelege pentru ce a iubit-o. Totul se însemna în viață cu aceeași răbdare ca și clipele...

Totuși, se mai putea să uite ce gîndește acum, să uite că „totul era etern", să uite și, într-o zi, revoltată, să strige, să strige, înspăimîntată cînd moartea s-ar apropia liniștită, crezînd că e demult acceptată, ca ceva natural. Da, vor fi clipe de revoltă, de durere încă... Și Zoe va muri o dată, și va mai trece apoi atîta timp, încît acest lucru va deveni și el fără importanță...

„Ce simt acum nu se poate explica nimănui. Fiecare poate înțelege numai pentru el. Atît".

Ana ajunse în fața porții casei lui Zoe. Atunci, ca deșteptîndu-se din somn, totul se schimbă și imediat Ana grăbi pasul. Acum poate va afla ce a hotărît Zoe cu André de Bozas.

Ana nu merse la intrarea principală să sune ci trecu mai departe prin curte ca să intre prin ușa din dos. Intrarea somptuoasă din față, pe care Elena Mihalcea o deschisese și prin care acum toată lumea circula, îi părea Anei ceva nesigur, un capriciu al Elenei Vrînceanu, și mai ales făcută pentru oameni străini. Intrînd ca întotdeauna prin bucătărie, se simțea mai la ea acasă și mai ales la adăpost de eventualele mofturi ale Elenei Mihalcea Vrînceanu.

Trecu repede prin curte și înainte de a merge în casă se îndreptă spre grădină să vadă dacă, din întîmplare, Zoe nu e acolo. Pentru toamna tîrzie, soarele era încă destul de cald.

În grădină, masa pe care de obicei învățau lipsea, dar îl zări pe Traian stînd nemișcat în mijlocul buruienilor îngălbenite de toamnă, aiurit și parcă mai înalt și mai adus din spate ca de obicei. Cînd o văzu pe Ana, rîse zgomotos dar stingherit.

— O cauți pe Zoica, hi, hi, hi... dar degeaba o cauți, cucu!

— Zoe e la ea în odaie, Traiane?

— S-a ascuns la ea în pod, hi, hi, hi... S-au schimbat lucrurile, pe-aici! Nu mai este omul liber să facă ce vrea. Hi, hi, hi. Așa este cînd se face pace: mîncare mai multă dar adio libertate!

— Zoe e la ea în odaie?

— Las' că știu eu! N-o să mai iasă niciodată!... Știu eu multe. Nici pe tine n-o să te mai lase să vii. O să stai acasă că te bate.

Se auzi din grădină un glas bărbătesc necunoscut și care totuși semăna cu al lui Traian, un ecou răgușit, îmbătrînit, stors de vlagă.

— Traiane, cu cine vorbești?

— E! cu cine? Cu o fată frumoasă. Hi, hi, hi...

Traian încercă să rîdă, dar pe fața lui trecu o teamă, o intimidare.

De după frunziș apăru un bărbat. Omul răsărit misterios semăna cu Traian. Mult mai mărunt pe lîngă statura uriașă a lui Traian, dar avînd aceleași brațe mai lungi decît trebuia, aceeași aplecare rotundă a spatelui, o îmbătrînire precoce... În tot cazul, aplecarea asta a spatelui da ceva viclean omului. Capul părea că vrea să se ascundă între umeri, că se codește să iasă drept la iveală, la lumina zilei... Și apoi aceiași ochi ca ai lui Traian, prea mari și rotunzi, cu privirea verde mucegăită. Ochii luceau straniu, și parcă nu din curiozitate ori inteligență, ci din concentrarea asupra unei idei absurde. Privire de maniac.

— Pe cine cauți dumneata? întrebă omul cu glasul moale ca zborul liliecilor în noapte. Bărbatul se apropie un pas și o privi pe Ana cu o uimire bolnăvicioasă.

— Pe domnișoara Mihalcea, spuse Ana, simțind că ceva rece i se prelinse pe spate.

— Și ce vrei cu ea?

— Am venit... la ea.

— Dar ce dorești dumneata cu ea ?

Uimirea pe fața lui trăda acuta curiozitate de a ști ce vrea Ana de la Zoe, ca și cum o vizită la Zoe ar putea fi ceva cu totul extravagant. Omul se mai apropie un pas de Ana cu o privire fixă, de miop sau nebun. Privirea omului era îmbîcsită de contraziceri și greutăți insuportabile. Gîndurile îi păreau încercuite, cuibărite în sînge murdar, violent, fierbinte, obraznic, impudic. Deodată buza de jos a gurii lui alunecă grea și dezveli dinții prea mici, galbeni și stricați. Cu o plescăitură imperceptibilă, vîscoasă, își trecu limba pe buze, o limbă grea care păru că nu are loc în gură, și închise din nou gura.

Ana simți că nu se poate mișca din loc. Privirea aceea așezată asupra ei o împietrise, își simțea sîngele răcindu-i-se în vine. Îl privea și ea pe om cu aceeași curiozitate.

— O fi la ea în odaie, spuse omul tîrziu, dus pe gînduri.

— Mulțumesc.

— Dumneata cunoști drumul, îngînă omul și făcu încă un pas spre Ana.

Erau acum aproape unul de altul. Omul părea că se mișcă spre Ana, împins de o forță inconștientă, că e gata să închidă ochii și să înainteze orbește ca să așeze mîna pe Ana.

Ana făcu un pas înapoi, speriată.

— Mulțumesc... știu... singură...

— Știe, rînji Traian, vine în fiecare zi.

Traian vorbea mai încet ca de obicei, cu sfială. Mîinile lui mari îl plictiseau. Le purta cu greutate, atîrnate inutil și incomod de umeri. Rîse un rîs servil de bufon speriat, isterizat, gata să facă o glumă sau s-o ia la fugă.

— Sînt prietene, continuă, văzînd privirea cercetătoare a omului așezată asupra lui. Și Ana, plecînd, îl mai auzi deslușind:

— Au și un profesor cu țigări. Se fac toți doctori, și mama se face doctor și pe urmă mă însor și eu, hi, hi, hi... Trăim și noi cum putem... ca la război de! Hi, hi, hi!

Glasul se stinse într-un rîs cretin și trist. Ana îl auzi sfîrșindu-se în urma ei ca un ecou de demență și desăvîrșită tristețe.

Ana alergă pînă la Zoe. O găsi într-adevăr la ea în odaie. Era întinsă pe pat, nemișcată, cu ochii mari deschiși.

Părea mai diafană ca niciodată. Ceva transparent și totuși puternic, ceva uimitor, o înfățișare de înger la capăt de mormînt.

Ana se azvîrli spre Zoe. Se ascunse lîngă ea. Zoe o cuprinse.

— Ce este?

— Nu știu. Stai puțin cu mine.

— Ce e?

— Cine era domnul din grădină?

— Tata, spuse Zoe și se îndepărtă de ea.

Ana ar fi vrut să plîngă, dar spaima reținea lacrimile.

— Zoe, stai lîngă mine. Nu știu ce am. Am să mai pot veni la tine?

Zoe nu răspunse. Era foarte palidă.

— Va fi nevoie... poate... de cîteva zile... pînă voi vorbi cu el... să nu vii.

— Zoe!

— Provizoriu. Pe urmă trimit pe Gheorghe să te cheme.

Ana se revoltă.

— Și dacă totuși am să vin?

Zoe o privi fix.

— Cred că înțelegi că dacă spun că e mai bine să aștepți cîteva zile acasă... înseamnă că știu ce vorbesc.

— Îmi este teamă și pentru tine, șopti Ana.

— Prostii! Eu sînt învățată.

— Cînd a venit?

— Azi noapte.

— Și Traian mi-a spus că n-am să mai pot veni.

Pași urcau scara. Ana și Zoe ascultară.

— E Ștefan, spuse Ana.

Ștefan Banea bătu întîi încet la ușă, apoi intră.

— Sărut mîinile.

— Bună ziua.

Se opri în prag. O privi pe Zoe cu atenție, apoi o întrebă:

— Domnul din... grădină... e tatăl tău... nu?

Și continuă s-o privească cu aceeași privire fixă.

— Da, spuse Zoe și imediat întoarse capul.

Ana asculta cu încordare.

— S-a întors?

— Da.

— Cînd?

— Azi noapte.

Și deodată Ana își dădu seama că Zoe și Ștefan vorbeau în șoaptă.

— Unde e Elena Mihalcea, mama ta?

— La ea în odaie.

— Invizibilă?

— Probabil.

— Și... ceilalți... toți? E în stare să-i fi dat pe toți afară! Ce ochi!

Zoe îi făcu un gest enervat să tacă. Pe fața ei trecu o umbră grea.

— Lasă-mă, spuse, și-și ascunse fața în mîini.

În ziua aceea, Ana Stavri și Ștefan Banea plecară foarte devreme. Umblau tăcuți unul lîngă altul. Totuși Ștefan îi spuse Anei:

— Cred că acum... ar fi bine să mergi mai rar pe-acolo, iar cîtva timp poate de loc.

— Pentru ce?

— Cum pentru ce? Nu vezi ce atmosferă de demență a adus bătrînul Mihalcea Vrînceanu cu el? Auzisem că-i nebun, dar e mai grav decît mi-am închipuit. Pur și simplu ți se face frică. Ai impresia că e capabil de orice...

— Dar ce-o să se facă Zoe? Singură n-o pot lăsa. La început cînd am mers acolo, Elena Vrînceanu a căutat să mă sperie... ca să nu mai merg pe-acolo... și eu tot m-am dus.

— Bine, bine, n-am spus nimic. În definitiv, ce ți se poate întîmpla rău? Cred că nimic. Dacă nu te sufocă atmosfera aceea de balamuc... poți merge. Văd că rezișți.

Dar Ana nu răspunse nimic. Își da seama că lucrurile erau mai grave decît atît. Niciodată Zoe nu-i spusese să nu mai vină pe acolo, nici la început cînd Elena Mihalcea, mama ei, căutase s-o dea afară. Dimpotrivă... Acum însă... Pentru ce-i spusese să nu mai vină? Și atunci, Zoe nu era și ea în pericol?

— Ce s-au făcut ofițerii francezi? întrebă Ștefan.

— Nu știu. N-am stat de loc cu Zoe. Cînd ai venit tu abia sosisem și eu.

— André de Bozas! Unde este André de Bozas? Sau crezi că el va răbda atmosfera... De ce n-a plecat cu el la timp? Ce aștepta? Nu ți-a spus Zoe nimic?

— Nu, nu. Nimic.

— Bine. Ca de obicei. Casa misterelor. Pentru ce nu a plecat cu el? Ce-au așteptat? Și ce așteaptă acum? Da, da. În tot cazul, dacă ții neapărat să mai mergi pe-acolo, am să vin cu tine. Nu te pot lăsa singură.

— Și Zoe mi-a spus să nu vin cîteva zile, șopti Ana și grija din suflet crescu brusc, dureros.

— A, da?

— Da.

— Ei vezi?

Și Ana adăugase iar cu același glas speriat:

— Dar tu, nu-i așa că tu ai să mai treci pe acolo... să-mi aduci știri?

Și Ana își trecu brațul sub brațul lui Ștefan. Înduioșat, Ștefan răspunse:

— Bine, bine.

O strînse lîngă el mai aproape, protector.

Seara era răcoroasă. În aer era miros de zăpadă, de iarnă. Vîntul fluiera nestingherit pe splai. Pe jos, frunzele moarte sunau metalic, zdrobindu-se sub pașii lor.

CAPITOLUL XIII

Două zile Ana aşteptă o veste de la Zoe. Îi era inima strînsă. Îi era teamă. Noaptea îl visă pe bătrînul Dimitrie Mihalcea Vrînceanu. N-ar fi putut desluşi de ce se teme, dar totul i se părea îngrozitor. În adîncul visului trecea umbra lui André de Bozas. Era înalt, grav. Zoe se zbătea...

Ana se deşteptă şi mai înfricoşată. În noapte i se părea că Zoe suferă, că Zoe se chinuie, cere ajutor... o strigă... Apoi, că poate Zoe plecase, fugise, că niciodată nu o va mai vedea. Niciodată...

A treia zi, Ana nu mai putu răbda. Se hotărî să trimeată pe Lina, fata din casă, pînă la Ştefan Banea, să-l roage să meargă la Zoe să-i aducă veşti. Ştia că dacă Ştefan nu ar putea să meargă la Zoe s-ar duce ea, cu orice risc. Scrise cîteva rînduri către Ştefan. În timpul cînd închidea plicul, auzi soneria intrării. Ana merse chiar ea să deschidă. Mereu credea că vine o veste de la Zoe, că i-o aduce Gheorghe sau altcineva.

Era Ştefan Banea. Plin de zăpadă, înfrigurat, prost dispus. Nu voi să dezbrace paltonul ca să intre în casă. Rămase în antreu în picioare, pe pragul de lîngă uşă. Îi spuse Anei că Zoe e bolnavă şi că ar fi bine să meargă s-o vadă.

— Ce are? întrebă Ana cu glasul speriat, slăbit deodată. În gînd i se iviră reminiscenţe încîlcite dar pregnante din visul nopţii: Zoe zbătîndu-se, bătrînul cu ochii demenţi... cu glasul moale...

— Nu ştiu, n-am văzut-o. Am vorbit cu mama ei, cu Elena Mihalcea.

— Dar dacă nu mă va lăsa s-o văd?

— Elena Mihalcea ți-a trimis vorbă să vii. Nici lor nu le convine să creadă lumea că au sechestrat-o. Înțelegi? Și preferă să mergi tu decît altcineva. E natural.

— Da...

— Am să vin de altfel să te iau. I-am spus și Elenei Mihalcea că voi veni.

— Da?

— Da. Să nu ai nici o grijă.

— Ești bun. Mulțumesc.

Erau unul lîngă altul. Ana avea lacrimi în ochi.

Lucia Stavri, mama Anei, sosi în vestibul. Ștefan îi sărută mîna, scuzîndu-se că nu poate intra. Era încă alb de zăpadă. În cîteva cuvinte își amintiră timpul în care Ștefan venea să se adăpostească de bombardamentele țepelinului la ei în pivniță. Apoi Lucia Stavri întrebă de Zoe.

Ștefan își da seama că Ana îi vorbise mamei ei și de el și de Zoe, dar totul atenuat, ascunzînd cele mai multe lucruri. Răspunse foarte vag.

Se simțeau toți trei stingheriți. Îngrijorarea și nerăbdarea Anei sporeau minut cu minut.

Ștefan Banea se înclină și plecă în grabă.

După masă, Ana plecă imediat. Făcu drumul în goană. Ningea des, cu fulgi mari. Cînd ajunse la Zoe, se hotărî să meargă direct la ea în odaie. Îi era groază de o eventuală întîlnire cu bătrînul Mihalcea Vrînceanu. Urcă scara repede. La ușa Zoei bătu încet de tot, cu grijă. Nu primi nici un răspuns. Atunci deschise ușa și intră în odaie. O izbi în față o căldură înăbușitoare. Perdelele erau trase. Umbra odăii învăluia lucrurile. Apoi văzu fața Zoei pe pat, în perne. Părul dat la o parte descoperea cu simplitate fața, o față slăbită, mică și palidă de om foarte bolnav. Ochii atît de mari ai Zoei abia se întredeschiseră. Printre gene se prelinse o privire umedă, lovită, sfîrșită.

O emoție violentă o stăpîni pe Ana. Ar fi dorit să înainteze și s-o cuprindă pe Zoe în brațe. Nu putea înțelege cum putuse sta trei zile departe de Zoe fără să simtă că e bolnavă, că are nevoie de ea.

— Zoe, șopti, eu sînt...

Îngenunchie la picioarele patului. Își rezemă fruntea de așternut și plînse. Zoe era tot atît de nemișcată. Ana căuta să-și stăpînească hohotele care o înecau amarnic. Îi

era milă de fața aceea atît de palidă, venită dintr-altă lume, chemată de acolo înapoi... În odaie era liniște. Nu se auzea decît plînsul Anei.

— Te iubesc, Zoe, șopti, te iubesc.

Dar Zoe nu se mișca. Respirația îi era sacadată, imperceptibilă, prea ușoară.

— Nu știam că ești bolnavă... Aș fi venit... Tu știi... Aș fi venit... oricum...

Își lăsă lacrimile să cadă, abundente. În aceste cîteva zile Zoe ar fi putut muri. Fața ei era îngrozitor de palidă, de străvezie.

— Nu... plîn... ge. A... cum... e bi...ne.

Ana tresări cu groază. Se uită cu spaimă la Zoe, plînsul oprit în gît. Zoe vorbise bîlbîit, cu greutatea unui paralitic.

Ana își auzea inima bătînd violent; nu îndrăznea însă să mai întrebe nimic. Dar glasul Zoei, acest glas greu, dibuind ca un trup care-și caută drum în noapte, se înălță din nou. Ana asculta cu aceeași spaimă.

— Vezi... nu... m... mai... pot... vor... bi. După... șoc...

— Care șoc?

— Am... căzut... am le... șinat...

— Pentru ce?

— M... m-am... cer... t... at, cu... ai mei.

— Tatăl tău?

— Da... El și... ea.

Zoe tăcu. Tăcu și Ana. Îi era frică. Îi era frică să întrebe. Își așeză din nou capul pe patul Zoei. Și plînse iar. Își simțea corpul scuturat ritmic de plîns și simțea și patul legănat de hohotele ei.

Mai tîrziu, cînd deschise ochii, văzu și fața Zoei udă de lacrimi.

— Te iubesc, șopti iar Ana, te iubesc. Ești tot ce am mai scump pe lume. Te iubesc.

Vîrîse mîinile sub plapumă și găsise picioarele Zoei reci ca marmura. Le încălzi cu mîinile ei.

Zoe plîngea. Un plîns tăcut care se furișa pe fața ei, izvora din ochii ei mari cu privire fără țintă și atît de obosită încît părea că se va stinge, se va topi o dată cu lumina zilei.

— Altă dată să mă chemi, îi spuse Ana. Cum ai putut să nu trimiți pe Gheorghe după mine imediat?

— Nu... a... am ştiut nimic.
— Suferi?
— Nu.
Faţa Zoei era nemişcată.
— N-a fost nimeni cu tine?
— Do... c... torul... Obre... ja... cînd au vă... zut că nu mor, l-au chemat.

Ana păstra lăuntrică zvîrcolirea. Pe şira spinării curgea foc. Ar fi vrut s-o ia pe Zoe în braţe şi să fugă din casa asta în care simţea că mintea nu foloseşte, în care obosea orice elan. Ar fi vrut să cheme, să strige, să se ştie şi să existe cuvînt mai grav decît acel veşnic „te iubesc" care i se îneca în gît, fierbinte ca un val de sînge.

— Te iubesc, şopti iar.

Şi totuşi ştia că Zoe n-o iubeşte, că Zoe nu mai poate iubi, că Zoe nu iubeşte pe nimeni, că Zoe trecuse în lumea celor care nu mai pot iubi. O linişte fără motiv îi potolise sufletul. O vedea pe pat întinsă, palidă, şi-şi da seama că Zoe era alta. Pentru ce André de Bozas nu însemnase destul ca Zoe să se fi putut decide? El era singurul om care înfăţişase perfecţiunea în ochii Zoei şi totuşi Zoe...

Clipele se pierdeau, socotite numai de căderea albă şi tăcută a fulgilor de zăpadă. Ana îi vedea lunecînd. Cădeau încet, plutind albi, atît de încet, încît puteau fi urmăriţi cîte unul în parte cu privirea.

De departe dinspre Cotroceni, plecat din spitale sărace, militare, din margine de oraş, sosea marşul funebru care ducea soldaţii morţi. Goarna se auzea la început atît de stinsă, din atît de largi depărtări, învăluită, împiedicată de perdeaua deasă de fulgi de zăpadă, încît cîntecul putea fi confundat cu un gînd. Putea să fie sau să nu fie. Putea să fi murit cineva sau să nu fi murit.

Totuşi, încet, notele goarnei se desluşeau. Mortuare, se desprindeau din aerul îngheţat din ce în ce mai deslușite.

Zoe tresărea. Ochii i se deschideau o clipă. Glasul ei, învăluit în oboseala gîndului, sosea bîlbîit, surd:

— Î... în... că... unul.

Marşul mortuar se apropia, cuprindea tăcerea. Ritmic suna. Simţea cazna cailor care trăgeau trupul mort şi pasul sărac al celor care urmau pe jos, prin zăpadă, dricul. Ta-ta-ta...

Ana și Zoe ascultau încordate, nemișcate, pînă se sfîrșea marșul în aceeași topire, în tăcerea iernii. Mureau unul după altul, nenumărați. Mureau soldații în iarna aceea de după război, sute și mii. Mureau acum în spitale, așa cum muriseră pe front. Întîi de glonț, acum de boală. Mureau cu uimirea aceea din ochii celor care mor la douăzeci de ani și nu știu pentru ce.

În odaie era cald. Imediat ce se potolea focul, Zoe șoptea, cuprinsă de friguri:

— Foc...

Ana umplea din nou soba sărăcăcioasă.

La un moment dat, un val de viață revoltată cuprinse trupul atît de slab al Zoei. Își înălță fața străvezie, făcută din lumină și, luptîndu-se cu greutatea imensă a cuvintelor care i se încurcau în gît, începu să vorbească. Fiecare cuvînt era o cazană, un înec. În ochii ei se aprinsese un foc dogorîtor.

— M-am... cer... tat... cu... ei...

Mîna ei slabă și obosită și-o trecu prin fața ochilor.

— Era... u... atît... de... u... rîți! Au strigat... Am fugit. Am căzut... O noapte... am s.. tat.. pe... jos. M-a... gă.. sit.. Gheor... ghe. A venit... și... ea. Au che... mat doctorul...

Ana asculta cu încordare dar își da seama că Zoe, cu toată boala, cu toată neobișnuita revoltă, nu povestește totuși decît tot numai ce vrea ea, lucrurile lămuritoare rămînînd tot ascunse. Pentru ce se certase cu părinții ei? Cu ce o putuseră supăra într-atît încît să cadă pe scară și, după o noapte, să se deștepte bîlbîind atît de grozav?

Ana își îngropă fața în mîini. Rămase nemișcată. Întrebă încet, cu grijă:

— André de Bozas n-a întrebat de tine?

Dar Zoe nu răspunse imediat. Părea străină oricărei preocupări sau că poate nu auzise întrebarea. Totuși, tîrziu, se hotărî și bîlbîi:

— Nu... mai... e... aci...

— A plecat?

Glasul Anei tresărise. I se părea că presimțirile i se împlinesc și că de-acum totul va fi rău. În odaie se făcu din nou o liniște nemișcată. Apoi glasul Zoei sosi totuși liniștit, îndepărtat:

— L-a dat... a... fară... tata.
— Afară? Pe el?
— Da.
— Dar...
— Era gelos.
— Cine?
— Tata.

Zoe spuse ultimele cuvinte deslușit, totuși glasul ei părea că se retrage iute înapoi, cu scîrbă, așa cum faci cînd strivești cu piciorul un gîndac.

— Gelos! șopti Ana și simțea cît e de dureroasă amețeala gîndurilor.

Și după o altă pauză, Zoe adăugă:

— Fac... cu toată... lumea... a... șa... cum au... vrut... să facă cu tine. Nu... o... oricine... poa... te răbda. El... a plecat, a dispărut.

Nu-i spuse numele. Îl învăluise într-o umbră.

Afară ningea, aceeași ninsoare lentă din înalt de cer. Trecu mult timp, apoi, în aceeași liniște. Gîndurile Anei erau amețite. Ar fi vrut să întrebe, să știe, dar nu îndrăznea. Își da seama că nu trebuie să întrebe, că ar fi fost inutil. Omul plecase. Se sfîrșise și cu el. Îl lăsase să plece, așa cum îl lăsase și pe Dorin. Înfățișarea lui André atît de victorioasă, victoria luminii însăși parcă, nu folosise, nu putuse să învingă piedicile? Zoe rămăsese aici... în vizuină, în întuneric.

Și mai tîrziu Zoe vorbi din nou. Glasul îi era atît de slab încît Ana abia auzea cuvintele. Glas prins la întîmplare, misterios și străin ei, un glas care se căuta pe sine. Spuse:

— Dorin a murit.
— Dorin? Dorin Iuga? A murit?
— Da.
— Cine ți-a spus?

Dar Zoe închisese ochii. Sta împietrită. Ana nu îndrăzni s-o mai întrebe nimic. Nu avea sens s-o mai chinuie cu întrebările. Zoe însăși era între viață și moarte. Ana o privea cu înfricoșare. Oare își da seama în ce stare se află? Din trupul ei nu mai rămăsese decît o impresie de ceva prea ușor, cu o urmă abia perceptibilă a respirației insuficiente.

— Pent... pentru ce? pentru ce? îngînă Zoe... A... spus... a spus...

Zoe se opri.

— Ce? întrebă Ana cu încordare.

Pe faţa Zoei trecu un fior de scîrbă. Se crispă, se zvîrcoli.

— Ce... grozav!... şopti încă şi tăcu apoi. O tăcere bruscă.

Ana întinse mîna şi o aşează pe fruntea Zoei. O clipă, trupul Zoei cedă sub potolirea mîinii, se destinse, se încrezu, apoi, deodată, brusc, aşa cum se răsucesc înainte de a lua foc crengile aşezate pe jar, trupul Zoei se încordă. Un geamăt violent, ca o înjunghiere, un plîns, un hohot sfîşietor, se înalţă din trupul ei. Plînsul păru că o va zdrobi, că trupul prea slab nu avea putere să suporte violenţa durerii. Zvîrcolirea era o cazmă de a goli trupul de scîrbă. Strigătele înăbuşite se amestecară cu hohotele.

Ana se înspăimîntă. O cuprinse.

— Zoe! Zoe!

Dar Zoe nu auzea. Plîngea cu o putere inexplicabilă, cu deznădejde, pe care Ana o simţea ecou în sufletul ei.

Dar Zoe se potoli repede.

— Iartă-mă, şopti.

Tresăriri lungi se prelingeau în lungul trupului ei: cele din urmă lumini ale fulgerelor de după furtună. Lacrimile curgeau mari şi calde. Ana era din nou îngenunchiată lîngă pat şi plînsul ei se amesteca cu al Zoei.

— Te... r.. rog... spune... mamii... să vină... aci...

— Mama ta? să vină aici?

— Da.

Ana se uită cu neîncredere la Zoe. Oare ştia ce spune?

— Tre.. bu.. ie.

— Nu pot eu?

— Nu. Du-te. Să vină.

Ana se ridică. Şi glasul bîlbîit mai îngînă:

— Tre... buie.

Ana ieşi. Ochii îi erau roşii de lacrimi. Cînd fu afară, se opri o clipă în pod, la capul scării, acolo unde căzuse Zoe, acolo unde, acum cîteva săptămîni, Zoe o întîmpinase, în ziua aceea a primei plimbări cu André de Bozas... Cît de îndepărtată părea ziua aceea plină de lumină şi fericirea iubirii!...

Ana își potoli ochii cu vîrful degetelor. Își așeză părul. Apoi coborî.

Merse pînă în antreiașul cel mic și plin de uși. Se opri. Îi era teamă. Nu știa dacă bătrînul Mihalcea Vrînceanu e acasă sau nu. Îi era teamă de el, îi era teamă de demența aceea, așezată blestem în ochii lui, în gesturile lui.

În casă era liniște. Nu se auzea nici o mișcare, nici un glas. Ana bătu încet la ușa odăii Elenei Mihalcea. Nu primi nici un răspuns. Îndrăzni și încet încercă clanța. Ușa se deschise. Odaia era goală. Somiera desfăcută, rezemată de perete. În bucătărie, de asemenea nu găsi pe nimeni. Ana trecu prin sufrageria minusculă în gangul care ducea la odaia lui Traian. Merse și bătu la ușa odăii lui.

— Traiane!

Traian deschise imediat ușa. O deschise încet, vîrî capul. Era murdar de barbă nerasă. Părea speriat. Vorbea în șoaptă.

— Ce vrei? întrebă.

— Unde e mama ta?

Traian, și mai speriat, arătă spre odaia care de obicei era închiriată.

— Să nu te duci că te bate... spuse. Fiecare trebuie să stea la el în odaie nemișcat. Numai la closet poți să mergi și nu de atîtea ori de cîte ori ai vrea. Trebuie să te ții...

— Tatăl tău e acasă?

— Nu, e la Brașov. Cumpără Brașovul și toate pădurile că e milionar. Las' că știu eu. Mi-a spus Gheorghe. Tu n-ai o țigară?

— Nu.

— Zoe e bolnavă?

— Da.

— Las' că știu eu. O fi bătut-o și pe ea. Eu fac economii așa cum pot. Nu m-am ras de o săptămînă. Și săpunul costă bani. Las' că știu eu...

Traian plecă. Închise ușa încet. Ana rămase nemișcată. Apoi după un timp, se hotărî și bătu la ușa odăii din fund pe care i-o arătase Traian. Bătu încet, cu grijă.

— Cine e?

Era într-adevăr glasul Elenei Mihalcea.

— Eu.

— Cine eu?
— Ana.
— Intră.

Ana intră. Elena Mihalcea era culcată în pat, învelită cu o broboadă mare de lînă cenușie. Din broboadă ieșeau picioarele încălțate cu ciorapi. Fața îi era buhăită, ochii ei de foc erau imenși și congestionați, buzele arse, părul despletit.

— Ce vrei? întrebă cu glasul ei cel mai obraznic și abia înălțînd capul.

— Bună seara.

— Bună seara. Ce vrei?

— Zoei îi e rău, spuse Ana încet.

— Și ce vrei să-i fac?

— M-a rugat să-ți spun matale să vii puțin pînă la ea. Vrea să te roage ceva.

Elena Mihalcea se ridică alene și se rezemă în cot.

— Ia ascultă, fetițo, altă treabă n-ai decît să te amesteci în ce nu te privește?

— Zoei îi e rău.

— Las' că știu eu răul ei! N-o să mă-nveți dumneata ce am de făcut, că doar mă-sa sînt. Ce vrea ea nu se poate. Știu eu mai bine ca dumneata. Ți-am spus-o de la început: n-ai ce căuta la noi în casă! Să stai cuminte la mămica dumitale și să te mai astîmperi cu venitul pe-aici, că de Zoe știu eu mai bine ca ea ce-i trebuiește. De-aș asculta de ea, bine ne-ar merge, frumos am ajunge!

Ana simțea că nu mai are sînge în trup. Elena Mihalcea vorbea încă:

— Credeam că ai să fii destul de deșteaptă și că ai să te lămurești singură. Dar văd că merge greu. În definitiv, du-te și stai cu ea pînă te-i sătura — că doar nu este spus că n-ai să te saturi niciodată — și lasă pe ceilalți în pace. Fiecare cu viața așa cum o pricepe la el în casă. Acum a venit bătrînul și ce era înainte nu se mai poate. Ce, parcă eu trăiesc ca mai înainte! M-ai înțeles? Nu-i nimic de făcut. Nimic. Hai pleacă! Ce vrea ea nu se poate. Las' că știe ea.

Ana plecă. În gang se opri. Se rezemă de zid. Nu plîngea. Ceva i se împietrise în trup. Poate sîngele prea rece. Îi era frig.

Capul lui Traian, uriaș, cu ochii putrezi și focul stins sub sprîncenele stufoase, apăru în ușa odăii lui.

— Te-a dat afară? Nu-i nimic. Bine că nu te-a bătut. Știu eu. Nu trebuie să plîngi. Dacă vrei, vino la mine în odaie și te iau de nevastă. Hai fetițo, vino!

Căută s-o apuce de mînă, rîzînd. Ana se trase.

— Nu te speria. Toată lumea crede că sînt prost, dar eu știu aproape toate literele.

Ana plecă. Traian îi șopti:

— Dacă te duci la Zoe, spune-i să-mi dea o țigară, că a — și arătă spre odaia mamei lui — nu vrea să-mi dea. Facem cu toții economii.

Ana se tîrî pînă în odaia Zoei. Urcă scările greu. Fiecare treaptă — o caznă. O găsi pe Zoe liniștită.

— Ce-a spus?... întrebă glasul ei poticnit penibil la fiecare silabă.

— Că nu poate veni.

— Bine.

Nu părea de loc mirată, nici supărată. Totul părea natural. Ana căzu pe un scaun. Mintea îi era absolut fără nici un gînd. Un ceas întreg trecu fără să vorbească nici ea nici Zoe. Afară ningea mereu. Din depărtări, un trup de soldat, mort tînăr și nemîncat, trecu din nou, dus de goarna mortuară. Ana simțea cum cîntul i se întipărește adînc în nervi. I se părea că va regăsi notele astea ascunse în toate clipele de suferință.

Melodia se îndepărtă, liniștită, izolată, de sine stătătoare, pentru fiecare soldat, aceeași.

Mai tîrziu, Gheorghe veni în odaie. Ca de obicei aducea pe o tavă două cafele turcești și dulceață. Ana nu se mai mira de nimic. Totul era natural. Astfel se petreceau lucrurile în casa asta. Și mai ales nu trebuia să gîndești nimic. Felul în care îi vorbea Elena Mihalcea nu erau decît încercări fără însemnătate.

Gheorghe o privea pe Zoe cu atenție.

— Domnișoară, spuse, nici azi n-ați mîncat nimic. Să gustați din dulceață.

— Puțin.

Gheorghe se apropie, o ajută să se ridice, să mănînce. Ana îl privea. Nu simțea puterea să se scoale și să-i ajute.

I se părea natural să-l vadă cum o îngrijește pe Zoe ca pe un copil bolnav.

— Gheorghe... spuse Zoe, cu greu.

Gheorghe se aplecă mai aproape.

— Să mer... gi... la doctor. Să vină... ne... apă... rat...

— Merg.

— Nu pleci... pînă nu... vine... cu tine.

— Îl aduc. Vă este mai rău?

Se putea citi îngrijorarea pe fața lui. Înainte de a pleca, Gheorghe netezi plapuma, pernele... Gesturile îi erau pline de milă și atît de blînde, încît Ana rămase înmărmurită.

Un sentiment fratern pentru Gheorghe o făcu să-i surîdă blînd cînd privirile li se întîlniră.

— Vin îndată, domnișoară.

Gheorghe plecă. Ana îi strecură în mînă cîteva țigări.

— Îi dai și lui Traian, șopti. Glasul și-l auzi plin de lacrimi.

Timpul trecu din nou. Începuse să se întunece. Ana nu îndrăznea să aprindă lampa. Privea afară și aștepta ca Ștefan să sosească. Făgăduise. O va duce acasă. Acasă putea găsi liniștea, puritatea gîndurilor, o viață simplă, curată, și totuși simțea că această viață nu-i era suficientă, și că azi, în casa Zoei, îi este sufletul prins, că va răbda orice numai să fie lîngă ea. Totuși, momentan se bucura să meargă acasă. I se părea că acolo va găsi poate mijlocul s-o poată ajuta pe Zoe mai efectiv...

Pași urcară scara. Sosea doctorul cu Gheorghe.

Doctorul era înalt și slab, osos, brun.

Se prezentă Anei:

— Corbeanu.

Îi sărută mîna. Gheorghe, o clipă se rezemă de ușă și apoi plecă.

Doctorul nu părea mulțumit. O privea pe Zoe cu enervare.

— N-ar fi trebuit să mă chemi azi. Spusesem mîine.

— A... fost im... imposibil, șopti Zoe și paloarea ei se intensifică. O transpirație ușoară îi umezi fruntea.

Doctorul, în fața patului, în picioare, o privea supărat. Păreau, și doctorul și Zoe, foarte supărați. Ana nu înțelegea ce se petrece, dar se simțea de prisos.

— Trebuie să plec, spuse. S-a întunecat de tot.
— Da.
— Pot veni mîine?
— Da.

Ana plecă. Coborînd scara, îl întîlni pe Ştefan Banea care venise s-o ia, după făgăduinţă. Plecară imediat împreună.

Afară, în stradă, frigul nopţii de iarnă, fulgii de zăpadă îi spălară faţa, lacrimile, plămînii, apăsarea, gîndurile Anei. Suspină adînc:

— Ai plîns? întrebă Ştefan Banea.
— Da.
— Într-adevăr, ai şi de ce.

Mergeau tăcuţi. Anei îi era imposibil să vorbească. Se simţea ca o bolnavă. Ar fi dorit să fie îngrijită, mîngîiată... Oare într-adevăr Dorin Iuga murise? Era oare adevărat?... „Şi în pămînt te vei întoarce..."

— Ştefane, ai aflat că a murit Dorin Iuga?
— Nu ştiu nimic. Cine ţi-a spus?
— Aşa mi s-a părut că a spus Zoe... dar e atît de... Îi e prea rău ca s-o mai chinui cu întrebări. Nu ţi-a spus Elena Mihalcea?
— Nu vorbeşte aproape nimic. Au înnebunit cu toţii. Urîtă casă!
— Crezi că-i este şi ei frică de bătrînul Mihalcea?
— Dumnezeu ştie...
— Dar André de Bozas... el... de ce a dispărut?!...
— André de Bozas!... Ei bine, el şi alţi cîţiva ofiţeri francezi împreună cu el, se vorbeşte în oraş că ar fi fost expulzaţi din ţară disciplinar... S-ar fi amestecat în treburile politice ale ţării noastre... Ana, ţi-am mai spus eu ţie, odată, că bătrînul Dimitrie Mihalcea Vrînceanu — cum pompos îi place să i se spuie — are reputaţia bine stabilită de agent al Siguranţei...
— Ştefan!
— Da, da şi nu striga aşa! Da, da, André de Bozas a plecat fără revenire, desigur pîrît de bătrînul Mihalcea. Eu aşa cred.

Ana tăcu îngrozită. Ştefan mai spuse:

— În tot cazul, dacă nu te poate nimeni și nimic opri de-a merge în casa aceea, fii prudentă, cu toate că, nu te supăra, de tine, „il s'en fiche"! Eu voi căuta să vin așa ca întotdeauna să te iau și să te duc acasă...

Ana își înălță în noapte fața. Deasupra, cerul era foarte aproape, dar negru. Simți fulgii de zăpadă sosind încet din acest cer și topindu-se ca imateriali, pe fața ei. „Așa se topesc și zilele" își spuse.

Își trecu mîna sub brațul lui Ștefan Banea. Se sprijini de el. Respiră mai adînc aerul rece, tăios, de gheață, al nopții.

CAPITOLUL XIV

A doua zi dimineaţă, pe la 11, Gheorghe sosi la Ana cu o scrisoare din partea Zoei. Un bilet, un petec de hîrtie ruptă dintr-un caiet şi îndoit în patru. Fără plic. Cîteva cuvinte numai şi un scris abia vizibil, însemnat acolo de o mînă bolnavă, prea uşoară.

„Să nu vii cîteva zile. Plec din casă. Mă mut la o rudă. Te voi anunţa imediat ce se poate. Zoe".

Atît.

— Domnişoara Zoe a scris biletul acesta? întrebă cu neîncredere Ana, cu toate că îi recunoştea scrisul. În goană, fel de fel de gînduri îi trecură prin minte: poate fusese scris sub ameninţarea părinţilor ei... o vor trimite din Bucureşti... Vedea posibile orice monstruozităţi şi totuşi nimic precis.

— Da, chiar în faţa mea răspunse Gheorghe.

— Se mută?

— Da.

— Azi?

— Dumneaei aşa vrea. Să vedem dacă o avea putere.

— Nu-i este mai rău?

— Nu, parcă ceva mai bine.

— Nu ştii la cine se mută?

— Pe la Expoziţie. În strada Lînăriei. Nu ştiu numărul, cunosc numai casa. Au o rudă dumnealor. Aţi văzut-o şi dumneavoastră odată în primăvară, într-o seară de ploaie cînd aţi dormit la domnişoara.

Vag, Ana îşi aminti de o femeie cu părul cărunt, slabă, înaltă. Dar Gheorghe deodată se opri şi spuse cu alt ton, de la egal la egal, de la om la om, diferenţa socială deodată ştearsă prin preocupare şi înţelegere comună:

— Să nu vă fie teamă. O să se facă bine. Eu stau mereu pe lîngă dumneaei. Și vă anunț imediat dacă puteți veni s-o vedeți.

— Bine, Gheorghe, aștept.

Ana îi dădu o cutie de țigări pentru Traian și pentru el. Gheorghe mulțumi și plecă.

Gîndul că nu poate merge la Zoe ca de obicei, tocmai acum cînd o știa bolnavă, o neliniști și mai rău. I se părea că se pot întîmpla, în lipsa ei de la căpătîiul Zoei, tot felul de lucruri rele, iar dacă se va vindeca Zoe, viața va fi tot atît de fără sens, căci va fi aceeași viață care o îmbolnăvise pe Zoe. Îi era groază de casa aceea plină de neobișnuit și întuneric. Ar fi dorit să plîngă dar nu avea lacrimi, ar fi vrut să se poată bucura pentru un gînd cît de îndepărtat, dar nu găsi nimic.

Totul i se părea searbăd, cu sonorități de ecou monoton. Cărțile, din care căuta să citească ca să uite, erau și ele inutile. Nici una nu rezolva gîndurile Anei. Goale și ele ca și viața, atunci cînd sufletul nu mai știe primi. Mereu, obsedant, o vedea pe Zoe bolnavă, întinsă, îi auzea glasul bîlbîind cuvintele înfricoșătoare, auzea și glasul lui Ștefan anunțînd, abia sfîrșit războiul, timpuri mai grele... și auzea parcă și goarna funebră după soldații morți de tifos și subalimentație... și-și da seama că totul era într-adevăr cît se poate de trist. Singurul fapt care o lega cu o speranță că o va vedea pe Zoe era cuvîntul lui Gheorghe. Totuși îi era frică: dacă Elena Mihalcea și bătrînul Mihalcea îl vor da și pe el afară și apoi o vor ascunde pe Zoe? Cu o precizie extraordinară Ana își aminti privirea Elenei Mihalcea, congestionată, dușmănoasă, strigîndu-i: „Auzi! să stai la mămica dumitale acasă, că n-ai ce căuta la noi!“

Ceea ce o durea însă pe Ana Stavri mai mult era că n-o putea ajuta pe Zoe. Ar fi vrut s-o ia de acolo, din casa aceea, s-o îngrijească. Tot felul de planuri inutile îi treceau prin minte și totul gîndit în grabă, simțind că fiecare minut putea fi fatal. Totul îi părea amețitor de periculos.

La un moment dat i se păru că vede o posibilitate eficace de a acționa... Un plan... Ștefan o va ajuta... Va înțelege și o va ajuta... Atunci se hotărî să treacă pe la Ștefan Banea. Îl va căuta. Va vorbi cu el. Îi va destăinui planul ei. Da, poate el va accepta...

Ana se îmbrăcă repede. Se duse la mama ei în odaie și-i spuse că merge după tîrguieli.

Ana ajunse la Ștefan Banea. Casa, așezată în fundul unei grădini, avea o marchiză de fier la intrare. Ana intră în grădina mare. Apoi, ajunsă în fața marchizei, sună. Așteptă. Sună iar de cîteva ori. Nimeni nu răspunse. Casa era adîncită în tăcere. Pomii grădinii erau triști și goi. Ana bătu la ușă destul de tare. La un geam, niște perdele groase de catifea roșie se ridicară. Capul lui Ștefan Banea apăru. Părea somnoros, trezit chiar în clipa aceea.

Cînd o văzu pe Ana, o uimire intensă, amestecată cu teamă i se așeză pe față. Ana, ca să nu-l sperie, căută să surîdă, dar îi erau buzele atît de crispate, că nu le putu destinde. Începu iar să tremure. Ștefan deschise repede geamul.

— Ce e? întrebă. Ce s-a întîmplat?

— Nu, nu te speria. Vreau să stau puțin cu tine. Vreau să intru.

Fără să răspundă, Ștefan închise cu grabă geamul. Perdeaua căzu cu o mișcare somptuoasă. După cîteva secunde, Ștefan apăru la ușa marchizei. O deschise.

— Vino repede înăuntru. E frig.

Ana intră. Găsi o odaie supraîncălzită. Un miros dens de tutun umplea odaia.

— Nu ți s-a întîmplat cu adevărat nimic? întrebă cu aceeași neliniște Ștefan. Spune drept.

— O, Ștefane! eram tristă și îngrijorată peste măsură. Zoe mi-a scris să nu merg azi la ea. Se mută ci-că la o rudă. Înțelegi! Eram atît de îngrijorată! Este atît de bolnavă! Atît de singură! Nu mai știam ce să fac ca să-mi treacă vremea... Am vrut să vin la tine să stăm de vorbă... să vedem ce e de făcut...

Ștefan îi surîse.

— Vrei un ceai?

— Nu.

— Nimic?

— Nimic.

— O picătură de vin roșu, poate?

— Da, poate.

Ana surîse. Tristețea însă îi era nemișcată.

— Șezi aici, te rog. Dacă ai ști ce plăcere îmi face prezența ta, chiar așa, cu toată tristețea ta! Ana, nu mă așteptam să te văd.

— Ce făceai?

— Dormisem. M-am deșteptat și citeam... Fumam...

Ana privi în jurul ei.

— E frumoasă odaia ta, îi spuse.

— Plină de amintiri. Acum, din asta trăiesc. E aproape tot ce mi-a rămas. Cîteodată mi se pare că am visat tot ce am trăit pînă acum. Aici, cîteodată mi se pare că sînt la Paris.

Ștefan, înadins ca s-o liniștească, îi arătă fotografii în care el era cu alți prieteni, colegi... Și apoi alte fotografii mai tîrziu, tot el semănînd cu cel de acum, mai gras, mai personal cu cît treceau anii.

Emoționată de grija lui Ștefan, Ana îl întrebă totuși, așa, din politețe:

— Nu mai pleci la Paris?

— Nu mai pot. O parte din avere am cheltuit-o, așa cum vezi, prostește, în petreceri, iar o altă parte din avere a trecut în exproprieri. Sînt plin de datorii, procese, amintiri și nici o speranță. Uite, vezi, aici aveam douăzeci de ani...

Ana căută să fie atentă, dar era peste măsură de tulburată. Îl simțea și pe Ștefan tulburat, dar altfel tulburat decît ea. Abia acum își da seama că, venind la Ștefan, nu făcuse ceva obișnuit. Abia acum își da seama pentru ce căutase un alibi spunînd că va merge după tîrguieli mamei ei. În odaie era foarte cald. Mirosul dens de tutun, patul nefăcut, tablourile, cărțile, covoarele erau toate așezate așa încît dădeau senzația de lux și voluptate. Îl vedea pe Ștefan pregătind pahare pentru vin și niște prăjiturele uscate. Îl simțea, cu toate veștile ce i le adusese, bucuros. Ana își da seama că bucuria era că o vede acolo cu el, că viața acestui om e făcută acum din bucurii efemere.

Ana bău vinul cu plăcere.

— E bun, șopti gustînd din vin și surîse încet.

Ștefan, în picioare în fața ei, o privea. Zise:

— Știi, îmi pare bine că ai venit, că te văd aici.

Se apropie de Ana și-i cuprinse umerii cu amîndouă mîinile.

— M-am simțit la un moment dat atît de singură... apoi tu... ai spus că-mi ești prieten.

— Sigur, sigur...

Ștefan părea însă că nu prea o ascultă pe Ana. O privea cu intensitate.

— Îți stă bine căciulița asta de blană, Ana. Ești ca un prinț rus. Ce gît frumos ai! Ești frumoasă, Ana.

Ana se înroși.

— Da, dar sînt atît de tristă! Dacă ai ști, dacă ai ști ce...

— Uită o clipă! O să vorbim de asta mai tîrziu. Aș vrea ca acum, deodată, să ai peste douăzeci și cinci de ani, treizeci de ani. Tinerețea asta a ta, privirea ta mă idiotizează. Nu știu ce să vorbesc cu tine, nu știu ce te interesează.

— O, acum nimic. Sînt prea îngrijorată.

Ștefan se apropie și-i sărută fruntea, părul, tîmplele. Ana simți un fior necunoscut ei. Tăcu. Nu făcu nici o mișcare. Simți urcînd din adîncul trupului o asvîrlire caldă a sîngelui.

„Și totuși, se gîndi, nu-l iubesc și nici nu doresc nimic cu el".

Dar Ștefan se îndepărtă brusc cu o mișcare violentă.

— Hai să mergem, să plecăm, spuse cu grabă și forță.

— Da, sosi ecou glasul Anei și, ascultătoare, se ridică de pe scaun.

— Să nu mă lași să stau altă dată lîngă tine, auzi?

— Bine, șopti Ana.

Înțelesese că ce simțise, ceea ce se poate simți, sînt bucurii ale trupului și numai ale trupului. Instincte ascunse în trup și care pot fi deșteptate, care se pot repeta mecanic, după voie, ori cînd; dar fericirea, fericirea era cu totul altceva...

„Dacă fericirea ar fi acest lucru, toți oamenii ar putea fi fericiți", își spuse. „Astea sînt numai senzații, iar nu sens de viață".

O melancolie o cuprinse, pierduse în clipa asta din nou o posibilitate de a înțelege ce e fericirea.

— Să mergem, șopti. Să nu mă aștepte mama... să nu fie îngrijorată. Și începu să-și îmbrace repede paltonul. Căută să se îmbărbăteze: „În definitiv, dacă Elena Mihalcea

o insultase, nu avea nici o importanţă. Şi apoi, poate că, cu puţină răbdare, şi Zoe se va reînsănătoşi şi mai apoi... atîtea lucruri se vor putea întîmpla, neaşteptate, care vor schimba totul în bine... Întotdeauna trebuie lăsată o margine de aşteptări optimiste. Hazardul..."

Înainte de a pleca, Ana goli în grabă şi pînă în fund paharul cu vin.

— Ce beţivă!

Ana surîse. Ştefan părea tulburat încă, dar în privire i se aşezase o blîndeţe, ceva ocrotitor, privirea luminată din ochii celor care ţin în pumn o pasăre cu inima vie. Înseninată, Ana îi surîse şi ea. De cînd era lîngă el, se simţea ceva mai bine.

Afară, aerul era rece. Zăpada îngheţată scîrţîia sub paşi. Cerul cenuşiu, căzut jos, nemişcat, plin de noroi, era greu. Ana şi Ştefan făcură cîţiva paşi pe strada Carol Davila. Salcîmii tăiaţi rotunzi, dezgoliţi de frunze, păreau cuiburi uriaşe, părăsite.

— Vino, intrăm o clipă, te rog, în grădina asta, spuse Ştefan. O plimbare sentimentală printre arbori e de o actualitate absolut necesară.

Pomii imenşi de la poartă te puteau face să crezi că intri într-o adevărată pădure. Trunchiurile erau cojite alb şi negru. Sute de ciori aşezate pe crengi se înălţară, speriate. Un croncănit uriaş, un fîlfîit de aripi umplu cerul. Ana simţi deasupra capului ei, sus, vîrtejul aripilor. Mai departe, un pom răsturnat era întins ca un trup mort, îngheţat şi părăsit. Ana şi Ştefan se aşezară pe el. După cîteva clipe fîlfîirea aripilor ciorilor se potoli. Păsările se lăsau pe crengile uscate ale pomilor ca ciorchine negre, grele... Se făcu o tăcere minunată, de gheaţă.

Şi foarte departe, în tăcerea asta, învăluit în densitatea întregului cer înnourat, sosi ritmul marşului funebru care ducea din nou un trup tînăr spre groapă.

— Ascultă, şopti Ana, înfiorată şi violent îşi aminti de Zoe, de faţa ei bolnavă, chinuită, de gla ul ei bolborosind cuvinte înspăimîntătoare.

— Ce?

— Nu auzi?

— Nu.

— Ascultă. Trece un mort. Ce de morți, Ștefane, în iarna asta, ce de morți!

Ascultară. Goarna se apropia din ce în ce mai deslușit, cînta rar, monoton.

— Da, șopti Ștefan și aplecă fruntea. Ce de morți! Ciudată pace! Iar cei ce n-au murit pe front, mor acum în spitale, de inaniție și lipsă de medicamente...

O nerăbdare o aprinse pe Ana ca un fulger. Nerăbdarea de a ști, de a înțelege. Întrebările se precipitau, se frămîntau în mintea și inima ei. Dar cine ar fi putut răspunde? Cine ar fi putut răspunde la întrebări, așa ca apoi viața să se desfășoare clară, fără margini, pînă dincolo de moarte, pînă dincolo de întrebări?

Goarna se apropia. Speriate, ori ademenite, ciorile, sus în crengile moarte, croncăniră, fîlfîind iar sute și sute de aripi.

— Tu crezi — întrebă Ana, că există nemurirea sufletelor?

— Nu știu. Cum să știu?

— Dar alți oameni știu?

— Cred că nu știe nimeni. Pînă acum nu s-a ajuns la nici un fel de dovezi... Știința...

— Ești sigur că nu știe nimeni?

— Nu... nici asta nu știu... Totuși dacă...

Ana rămase pe gînduri.

— Cîți ani ai tu? întrebă Ana mai tîrziu.

— Patruzeci și cinci. De ce?

— Patruzeci și cinci... Și... pînă la vîrsta asta n-ai aflat încă?

— Ce?

— Dacă nemurirea sufletului există sau nu și, în fine, pentru ce trăim, murim, suferim, ne bucurăm... și mai ales pentru ce răbdăm... pentru ce există oameni care-și jertfesc viața pentru un ideal...

— Vorbești copilării, Ana dragă.

— Nu. De loc. Eu pînă la patruzeci și cinci de ani am să aflu.

— Copilării! Cum ai să afli?

— Nu știu cum, dar am să aflu. Am să mă gîndesc mult. De pe acum citesc tot ce-mi cade în mîini...În fine, am să aflu. O dată am să cunosc sensul existenței. Vreau să știu pentru ce trăiesc... ce rost am pe lume.

— Copilării!

— Copilării, copilării, uşor de zis, dar te asigur că ce simt acum nu este cîtuşi de puţin copilărie. Eu simt în mine posibilitatea, nevoia mai ales de a înţelege tot. Sînt capabilă de sacrificii mari ca să ajung la înţelegerea asta.

— Probabil că nu e decît dorinţa de a trăi tot... O curiozitate naturală la vîrsta ta...

— Crezi?

Glasul Anei era cuprins de spaimă.

— Desigur, grăi Ştefan. În copilărie vrem poveşti cu zîne. Adolescenţi, vrem alte lucruri imposibile... Pe urmă ne potolim.

Ana se gîndi adînc, cu violenţă, cu violenţa pericolelor mari...

— Nu, nu, izbucni, nu se poate! Trebuie să existe oameni care nu obosesc cu anii şi care au căutat şi au înţeles adevăratul sens al vieţii. Pentru ce merg unii oameni la moarte dacă n-ar crede în nimic?

— Au mers oamenii la moarte de bună voie şi pentru idei false sau răufăcătoare.

— Da, dar eu vreau mai întîi să înţeleg şi pe urmă să acţionez. Eu nu sînt o fanatică... Eu vreau să pricep... ceva logic, nobil... Am nevoie de ceva care să fie valabil şi pentru viaţa cotidiană, practică şi să-mi mulţumească în acelaşi timp şi gîndurile de sens al vieţii... şi al morţii şi al durerii...

— Ţi se pare. Aşa trăim toţi. Fatalişti într-un fel şi apărîndu-ne drepturile personale în acelaşi timp...

— Vă priveşte. Eu îmi dau seama că oamenii trăiesc încercînd să se ameţească şi să-şi petreacă timpul cît mai uşor, agreabil, tocmai ca să nu gîndească. Dar eu nu pot aşa. Oamenii care n-au rezolvat nimic sînt probabil oameni care nici nu s-au gîndit că vor rezolva problemele vieţii. Dar eu m-am gîndit. Pentru mine nu mai poate fi liniştire. Am să am răbdare să pun toate întrebările, fără prejudecăţi, fără teamă...

— Şi dacă ai să ajungi la răspunsul că viaţa n-are nici un sens şi că de aceea oamenii caută să se ameţească?

— Atunci... Ştiu eu? Probabil că pînă la sfîrşitul vieţii am să caut, crezînd mereu că eu sînt de vină că n-am găsit încă... Am să mor poate la adînci bătrîneţe, crezînd încă

în posibilitatea asta de a găsi un răspuns valabil... Nu pot tolera să văd atîta durere în jurul meu, să rabd dacă nu înţeleg pentru ce rabd. Eu văd că stelele nu se ciocnesc, că legi perfecte cîrmuiesc natura şi că în acelaşi timp oamenii fac războaie şi se chinuiesc unul pe altul pentru cine ştie ce interese. Mă întreb: oare durerea nu este dovada libertăţii omului de a alege, libertatea omului de a greşi sau de a nu greşi?...

Faţa Anei se făcuse palidă. Ochii îi străluceau metalic, stranii, exaltaţi. Ştefan o privi cu uimire şi îngrijorare.

— Totuşi... spuse, tu eşti atît de blîndă, atît de supusă, atît de slabă! Tu tolerezi de la oameni mai mult ca oricine.

— De la oameni... izbucni Ana, dar nu de la sensul vieţii, fie că unii îl numesc Dumnezeu sau sistem filozofic. Oamenii... ce gîndeşte majoritatea oamenilor n-are importanţă. Ei sînt ca nişte copii. Şi, cu cît sînt mai greşiţi, mai răi, mai demenţi, cu atît importanţa lor scade. De aceea poţi întoarce obrazul celălalt: pentru că nu mai are importanţă, pentru că ţi-e milă de demenţa lor. Dar ceilalţi oameni, geniile ştiinţei, culmile, oamenii care îndrăznesc să vorbească despre bine şi rău... de la aceia cer mult, mult... iar de la Dumnezeu... tot.

O clipă îl privi pe Ştefan, fără însă să pară că-l vede. Continuă:

— Am să stau şi am să mă gîndesc, am să am răbdare să îndur orice şi într-o zi am să ştiu deslușit dacă mai pot căuta sau dacă a început ameţirea, orbirea, cedarea.. iresponsabilitatea în faţa eternităţii... în faţa inimii mele.

Ana îşi asculta cuvintele cu uimire, ca şi cînd n-ar fi fost ale ei. Nu ştia, nu ştiuse pînă acum cît era de adevărat, de autentic ceea ce spusese acum. Deodată înţelesese că toate gîndurile astea făceau parte din ea, din tot ce era mai primordial. Ştia că nici în clipa morţii nu va uita aceste gînduri.

— Citind, trăind, ai să te potoleşti, tocmai văzînd că nimeni n-a aflat. Vei toci curiozitatea...

— Nimeni n-a aflat?

— Eu aşa cred.

— Te-ai interesat cu de-amănuntul, special?

— A, nu.

— Atunci n-ai dreptul să vorbești. N-am nevoie de păreri. Credeam că știi. Tu ai citit tot? Ai gîndit tot?

— N-am această pretenție, dar totuși cred că dacă ar exista ceea ce spui tu, aș fi aflat și eu... pe de lături.

— A, nu! Lucrul acesta nu e atît de ieftin! Trebuie să fie foarte simplu după ce ai aflat, dar pînă atunci, îngrozitor de ascuns.

— Ascuns... unde?

— Nu știu... Dar simt că e ceva... copleșitor de mare. Așa ca facerea lumii. Ceva infinit. Ascuns în creierul, în inima unor oameni...

— Atunci de ce nu vorbesc acei oameni?

— Și dacă au vorbit și n-au fost înțeleși?

Tăcură.

— Nu este suficient că trăim? întrebă mai tîrziu Ștefan.

— Nu. Pentru mine, nu. E abia începutul.

Departe, goarna mortuară se topise, învăluită în lumina cenușie a iernii.

— Nu-ți este frig? o întrebă Ștefan. Îi strînse cu grijă haina, fularul.

Ana se lăsă răsfățată. O liniștea grija lui Ștefan.

— Dacă te-aș iubi, îi spuse Ana cu glas destrămat, poate — și, ușor, îi atinse obrazul cu vîrful degetelor — aș putea ca dovadă să-ți povestesc tot ce-mi amintesc despre tine de cînd te cunosc. Îmi amintesc totul cu toate amănuntele. Ții minte cînd veneai noaptea la noi în pivniță, în timpul bombardamentelor, al țepelinului, al aeroplanelor? Atunci te-am cunoscut. Vrei să-ți povestesc cum erai îmbrăcat? Ce-mi plăcea mai mult era fularul tău alb, azvîrlit neglijent, ca la ieșirea dintr-un bal. Ceilalți erau cenușii, speriați; numai tu erai elegant, ostentativ liniștit. O dată am ieșit în timpul bombardamentelor afară ca să văd și m-ai certat și m-au adus înapoi. Ții minte? Eu țin minte și ghetele tale și cravatele tale și surîsul tău, dar nu te iubesc.

— Bag de seamă că e periculos ce vorbești tu. Vrei să trăiești după capul tău și are să treacă viața fără să fi trăit.

— La mine, capul și inima sînt legate.

— Atunci pentru ce nu trăiești liniștită?

— Dar cum trăiesc ceilalți oameni e bine?

— Știu și eu? Poate că da.

— Atunci de ce nu sînt fericiți? Eu sînt convinsă că normalul trebuie să fie fericirea. Și nu vezi ce nebunie e în lume? Ce aviditate! Ce frenetică exaltare pe lucruri de o materialitate atît de mediocră! Cotidianul a devenit ordinar! Prefer să stau în afara vieții decît să mă amestec dansînd, bînd, chefuind, iubind în mod stupid pe primul venit... sau pe... al doilea, al treilea... în aceeași căutare ametită... a simțurilor. Sigur că-mi dau seama că trăiesc periculos, dar cel puțin nu am gust de cenușă în suflet. Pur și simplu la mine e numai o imensă așteptare a ceva miraculos... O! de cînd eram copil... aștept... din totdeauna aștept. Aștept... aștept... aștept o lume nouă. Aștept.

— Ce?

— Am zis: o lume nouă.

În aerul rece Ștefan simțea respirația Anei fierbinte, gura blîndă, ascultătoare, pură. Instinctiv și imperceptibil, Ștefan se aplecă. Dar Ana se trase, alunecă.

— Nu, spuse cu blîndețe, nu vreau.

Ștefan o împinse ușor de lîngă el. Ana rîse deodată, copilărește.

— Bine că nu-mi dai și un brînci...

Ștefan rîse și el.

— Ești de nesuferit.

— Bine, bine.

— Trebuie să plecăm. E frig.

Cînd se ridicară, ciorile speriate își reîncepură zborul ametit, încurcat în crengi și aripi, cu freamăt înghețat, uscat.

După cîțiva pași făcuți în tăcere, Ana se opri și se întoarse către Ștefan, cu fața înălțată spre el. Ștefan văzu ochii aceia fierbinți.

— Ascultă, îi spuse Ana cu tulburare, vreau să-ți spun ceva... să te întreb... sau mai bine zis să te rog... De cînd am venit la tine am vrut să-ți spun... De aceea am venit la tine... și nu m-ai lăsat.

— Da. Ce e?

— Tu să răspunzi numai da sau nu. Dar să știi că este foarte, foarte grav și că mă gîndesc de mai multe zile, dar n-am îndrăznit... Te rog să nu rîzi...

— Hai, Ana, vorbește.

— Știu că tu ții puțin la mine.

Ștefan surîse.

— Exact.

— Dacă vreodată te-aș ruga, dacă te-aș ruga... să te căsătorești cu mine, dar... — aci o roșeață vie se urcă pe fața Anei.

Ana se opri din nou. Ștefan o privea cu uimire și intensitate. Părea că vrea să înțeleagă nu ce spune Ana, ci ce gîndește Ana.

— Dar...

— Dar... știi, eu nu te iubesc... Ți-am spus...

— Nu te mai frămînta. Înțeleg: vrei s-o ajuți pe Zoe. O căsătorie cu mine de ochii lumii, ca să ai casa ta, banii tăi...

Ana îl privi pe Ștefan cu recunoștință.

— Da, spuse într-un suspin.

Apoi se făcu tăcere. Ana aștepta, încordată.

— Nu răspunzi nimic?

— Și.. cînd ai să găsești pe unul pe care ai să-l iubești cu adevărat, atunci noi o să divorțăm?

— Eu n-am să iubesc niciodată pe nimeni.

Ștefan izbucni în rîs. Nu se putea opri. Rîsul acesta o cuprinse și pe Ana, dar fără voia ei. I-era necaz că rîde, se simțea tristă, singură, părăsită și gata să izbucnească în plîns. Ștefan se potoli.

— Și-așa, spuse, tu n-ai să iubești niciodată?

— Nu așa cum iubesc oamenii. Nu-mi ajunge. E moarte și tristețe în dragostea oamenilor. Dacă am să iubesc, am să iubesc altfel...

— Drept să-ți spun, nu mai am nici poftă, nici putere de a mai rîde, cu toate că e foarte comic tot ce spui. Dezolant! La optsprezece ani! Regret: pericol, pericol! Îți confunzi viața cu experiențele Zoei.

— Atunci nu vrei să-mi răspunzi la întrebare?

— La cererea în căsătorie?

Dar glasul Anei se încălzi. Cu o notă mai jos, grav deodată, cuprinse o reală durere.

— Zoe poate muri, spuse. Credeam că tu ai să mă înțelegi. Suferă îngrozitor. Trebuie să plece din casa aceea. Acum mi-am dat seama. Nu văd altă scăpare. Poate muri. Trebuie să încercăm s-o scăpăm.

Ștefan păru mișcat. Fața lui plină de bunătate și lipsită de voință se frămîntă.

— Dar ce-mi ceri tu este o nebunie, Ana.
— Știu. Așa pare. Totuși eu cred că tu poți înțelege.
— Trebuie să mă gîndesc...
— De ce?
Dar Ștefan se revoltă.
— Nu, este o nebunie și ridicol să mă mai gîndesc. Nu, nu, e imposibil. Averea pe care vrei s-o cheltuiești cu Zoe e muncită de părinții tăi, pentru tine... Ai să rămîi fără nimic. Eu sînt sărac... Sînt un om sfîrșit, lipsit de voință, de dorința de a mă schimba. Sînt un stricat... dar nu într-atît încît să nu-mi mai pot da seama că ce vrei tu acum e un lucru periculos. Te asigur că nu face.
— Cum „nu face"? Dar ce, sîntem în piață? Dacă aș putea s-o salvez pe Zoe socotim dacă „face"?
— Tu...
— La mine în casă ar putea avea o altă viață. Tu ai să fii liber ca acum. Absolut liber și tot atît de prieteni, nu?
Ștefan rîse din nou și-și apucă cu mîna fruntea.
— Extraordinar de simplu. Zoe, tu și cu mine! Cu alte cuvinte vrei să deschizi o casă de nebuni. Frumoasă ideie! Poate, afară de noi trei, să luăm și pensionari străini?
Ana se simți jignită.
— Eu cred că ce ți-am spus nu este atît de imposibil și de urît și, în definitiv, te-am rugat să te gîndești și să-mi spui da sau nu, iar nu să-ți bați joc de mine.
— Urît? Dimpotrivă, frumos, recunosc, frumos ca ideie dar imposibil. Trebuie să înțelegi bine: imposibil. Tu nu-ți dai seama că Zoe nu este... normală, că eu... nu sînt ca toată lumea? Știi ce viață duc? Credeam că cel puțin tu n-ai să pierzi instinctul de conservare.
— Zoe trebuie să plece din casa părinților ei. Altfel va muri.
— Probabil.
Ana își ascunse fața în mîini. Ștefan căută să i le desfacă.
— Nu te supăra pe mine. Nu crede că sînt nesimțitor, dar dacă ai ști cum vei obosi cu toate lucrurile astea, cum îmi vei fi recunoscătoare... mai tîrziu că îți vorbesc așa acum! Crede-mă! Mai sînt o mulțime de lucruri pe care nu ți le pot spune așa deodată, n-ar avea nici un sens... Dar mai tîrziu vei înțelege că nu se poate face altfel. În locul Zoei

orice femeie normală ar fi fugit acum din casă. N-ai văzut splendoarea aceea de bărbat aşteptînd un cuvînt, un semn, ca să-şi dea şi viaţa pentru ea? Pentru ce l-a lăsat să plece?

— L-a gonit tatăl ei.

— Şi înainte de a veni tatăl ei? Dar să lăsăm astea, să revenim la propunerea în căsătorie. Îţi repet, în ce mă priveşte, sînt un om stricat, incapabil de a munci, un ratat. Uite, chiar şi acum aş trăi cu tine dacă ai vrea, cu toate că-mi dau perfect seama că ar fi o crimă din partea mea, monstruos. Sînt un destrăbălat, un bun de nimic. Ce să-ţi mai spun: aş fi fost în stare să mă culc şi cu Elena Mihalcea dacă s-ar fi nimerit vreo împrejurare mai... prielnică. Nu înţelegi? Sînt o cîrpă. Faţă de tine am un sentiment curat, pur, neaşteptat de pur, şi totuşi n-ai văzut că, fără să vreau, imediat ce sînt lîngă tine, am gînduri nepermise... A trebuit să te rog să plecăm imediat din odaia mea... cu toate că intrarea ta acolo pentru mine a fost la început o bucurie curată... Şi dacă ne-am căsători, de ochii lumii cum spui tu, s-ar putea ca într-o bună zi să te trezeşti căsătorită de-a binelea cu mine şi, fără voia ta, luată de împrejurări, de intimitatea promiscuă... Şi asta fără să mă poţi suferi. Da, da, mă cunosc, sînt un senzual, un afemeiat, orice femeie îmi place. Şi, după căsătoria noastră „reală", te voi înşela ordinar, voi toca şi din banii tăi. Eu pe de o parte, Zoe pe alta... Te vei trezi într-o bună zi, şi o foarte apropiată zi, fără nici un ban şi fără să fi putut salva pe nimeni.

— Eu totuşi cred că voi avea destulă putere ca să nu vă las să cheltuiţi... aşa repede.

— Tot e bine că numai crezi şi nu eşti sigură! Zoe însă ar fi în stare să cheltuiască o avere de o sută de ori mai mare decît cea pe care o ai tu şi măcar fără să-şi dea seama că o face; iar tu niciodată nu vei fi în stare să-i refuzi ceva... În faţa ei eşti anihilată.

— Trăieşte atît de modest!

— Cred şi eu. Cu părinţii care-i are! Ei o cunosc mai bine ca tine.

Ana se aprinse.

— Ei? Părinţii ei o cunosc pe Zoe?

— Da, desigur. Şi mai ales ştiu să se opună.

— Ce pot ei înţelege?

— Au ei un instinct care nu dă greș. Un simț practic. Știu, de exemplu, că pe mîna Zoei nu trebuiesc lăsați bani.

— Pe ce-ar putea cheltui? întrebă Ana cu mare nedumerire.

Ștefan o privi fix, cu atenție. O pauză suspect de lungă. Apoi îngînă încurcat:

— Pe... orice.

— Totuși...

— Hai vino, îi spuse Ștefan și o luă de braț cu o bruscheță mîngîioasă. Vino. Mergem. Ești imposibilă. Ești un copil bun... Taci... vino!

Gîtul Anei se strînse de emoție... Își reținu lacrimile cu greu.

Ștefan și Ana plecară. Se făcuse un frig de cristal. Pomii păreau înghețați și ei, morți. Aerul era dureros de rece. Umblară repede. Dar înainte de a ieși din grădină, Ștefan se opri.

— Totuși, spuse, ai dreptate, nu ești ca toată lumea. E frumos cum gîndești. E foarte frumos.

Glasul îi era emoționat. Ana se azvîrli spre el.

— Atunci vrei? Primești?

Ștefan îi mîngîie obrazul cu delicatețe.

— Nu, cîtuși de puțin! Nu! E foarte frumos, recunosc, dar așa... ca ideie. Însă... în realitate impracticabil. Refuz categoric.

CAPITOLUL XV

Lumina cenuşie a iernii prevestea o întunecare imediată. Ana se grăbi spre noua locuinţă a Zoei. Străzile erau triste, pustii. Zăpada, din pricina întunericului care se lăsa, părea murdară. Ana coti strada Carol Davila spre Izvor, apoi urcă Dealul Spirei. Ajunse imediat în strada 13 Septembrie. Cazărmile liniştite, văruite cu alb, păreau imense spitale, cu mulţime de geamuri din care sute de speranţe căutau spre viitor.

Pentru că umblase repede şi urcase dealul, respiraţia Anei era adîncă. Aerul rece, curat, adusese o bucurie. Se grăbi spre Zoe. Tot ce simţea bun era pregătit să fie împărtăşit Zoei. Cu cît era mai aproape, cu fiecare pas, duioşia din suflet creştea. În aceste cîteva zile în care nu o văzuse pe Zoe, îşi dăduse ca niciodată de bine seama cît îi era Zoe de necesară.

Ana ajunse în dreptul parcului Carol. Ca un bloc masiv de pomi, grădina era stăpînită de înălţarea crengilor care se împietriseră într-o inextricabilă ţesătură, bloc fatal al unei voinţe violente. Ana îşi aminti cum se plimbase cu Ştefan în cealaltă grădină, acum cîteva zile. Ştefan nu putea prinde esenţa din care era făcută dragostea ei pentru Zoe. Elanul, puritatea, partea eternă, perfectă, îi scăpa complet. El înţelegea numai tot ce se baza pe slăbiciuni, senzualitate şi, în oarecare măsură, bunătate.

Cotind, de-a lungul uzinei de gaz, ajunse în strada Lînăriei. Acum într-adevăr, lumina zilei începuse să se sfîrşească. Ana se grăbi iar. Obosise. Era îngrijorată. Nu ştia cum o va găsi pe Zoe, cu toate că Ştefan Banea, care o aju-

tase pe Zoe să se mute, îi spusese că e mult mai bine, neașteptat de bine.

Strada sordidă era complet pustie. Lumini aprinse prin case sărace, la lămpi cu fitil și gaz, se strecurau galbene și triste. Din odăi soseau glasuri care cîntau tărăgănat. Era ajunul Crăciunului. Dintr-o curte năvăliră o ceată de băieți cu bîte în mîini. Purtau o stea mare de hîrtie colorată cu o lumînare aprinsă în interiorul ei. Un cîine îi urmărea lătrînd furios. Cîțiva dintre ei purtau pe obraz măști de carton schimonosite, iar pe corp, rochii lungi. Mergeau repede și se certau. Ana, înfricoșată, se furișă fără să îndrăznească să alerge. Dar băieții dispărură într-altă curte. Li se auzeau glasurile cîntînd colinde. Ana se opri. Era în fața casei cu numărul pe care-l căuta. De aci strada se deschidea pe un maidan. Zăpada neumblată lucea în feeria unei înserări, care pentru o clipă își schimbase veșmîntul cenușiu pentru unul violet. Ziua, într-un ultim gest de afirmare colorată, se topea încet în golul imens și negru al nopții care pîndea de sus.

Ana privi încă o dată numărul casei și apoi casa. Numărul era exact, casa însă o înfricoșa. Joasă, ordinară, lungă ca un tren, se pierdea în interiorul unei curți. Era despărțită de maidan printr-un gard văruit. Scînduri rupte păreau lipsurile dinților dintr-o dantură uriașă. Din toată casa numai două geamuri erau luminate, aceeași lumină ca în toată strada galbenă, săracă, de lămpi cu gaz, aceeași lumină pretutindeni ca un ecou trist al zilei sfîrșite.

Ana intră în curte. Căută soneria și pentru că nu o găsi, bătu la geamul cu lumină. După o clipă, cineva din interior deschise ușa și o lăsă crăpată. Ana intră. O găsi în fața ei, într-un antreiaș sărac, pe Zoe. Ea deschisese ușa. Paloarea feței ei era izbitoare.

— Vino repede, șopti. E frig.

Intrară amîndouă într-o odaie alăturată, în care căldura în schimb era înăbușitoare. Mirosea a doctorii, a săpun parfumat, a tămîie, a mucegai.

Odaia era mizer mobilată, cu preșuri țesute din zdrențe, cu un lavoar din tinichea. În fundul unei găleți, se vedea apa tulbure de săpun. Zoe reușise și aici să-și creeze aceeași ambianță ca în odaia ei din pod. În acest decor părea irealĕ, ca o floare tristă.

— Am venit, şopti Ana. Îi era gîtul strîns, nervii stinghe-riţi de emoţie. Elanul conţinut, înăbuşit, căuta să izbuc-nească.

Zoe îi întinse mîna. Ana se apropie, mîngîie şi sărută mîna. Zoe îşi aşează capul pe umărul Anei. Ana sărută fruntea ce-i sta aproape.

— Te simţi mai bine aci?... Ai putut să te scoli?

Zoe se îndepărtă, înălţînd din umeri.

— Nu, spuse, e prost orişiunde.

Ana observă cu bucurie că Zoe nu mai bîlbîia. Ba chiar deodată, apucată de o volubilitate ciudată, neobişnuită ei, spuse:

— Ai văzut casa asta, odaia asta?

Arătă în jurul ei.

— E absurdă, ridicolă, îmi rupe nervii. Azi noapte n-am putut dormi. Mobilele sînt atît de urîte încît am impresia că se strîmbă la mine. Vezi picioarele scaunului ăsta rahitic? Vezi dulapul ăsta buhăit ca un înecat? Vezi scrinul ăsta, ca bătrînii aceia fantomatici care circulă în toate oraşele mari, care par că se culcă şi se scoală aşa îmbrăcaţi cu pălării cu pene pe cap şi se hrănesc cu firimituri furate de la păsări din grădinile publice? Ăsta e ligheanul în care mă spăl şi vino să-ţi arăt scaunul ăstălalt. L-am găsit aci în colţ ascuns de după dulap, ca un duh rău.

Zoe luă cu scîrbă un scăunaş bun pentru un copil de trei sau patru ani. Era de trestie, vopsit bleu-pâle. Îi lipsea un picior.

Zoe îl azvîrli ca pe o cîrpă murdară. Scaunul căzu în mij-locul odăii cu picioarele în sus. Zoe se culcă iar pe pat.

— Ridică perdeaua şi te uită afară. Curtea seamănă cu un cimitir în miniatură. Te rog să te uiţi. Să nu crezi că mi se pare. Să-mi spui: sînt sau nu nebună, seamănă sau nu cu un cimitir? Te rog.

Ana merse la geam. Afară se întunecase brusc şi tristeţea era fără leac.

— Da, este adevărat, seamănă cu un colţ de cimitir.

— Ai văzut muşuroiul acolo unde au îngropat viţă sau trandafiri? E ca un mormînt proaspăt.

— Tu ştii că nu este un mormînt.

— Uşor de zis. Nu este suficient să ştii. Noaptea nu mai ştii. Totul depinde de ce simţi, nu de ce ştii; iar eu simt că

este un mormînt. Văd mortul. Îl cunosc. Ana, îl cunosc.

— Vine doctorul aci la tine?

— Da, vine.

— Corbeanu?

— Nu, el nu mai vine. E inutil. Celălalt, Grosu. L-ai văzut? Un idiot. Face însă ce vreau eu.

— Şi ce vrei tu e bine?

— În tot cazul ştiu mai bine ce am nevoie decît ceilalţi. Probă e că totuşi sînt mai bine.

— Ce medicamente iei?

— Nişte injecţii.

Zoe răspunse repede, ca un om care vrea să ocolească ceva dezagreabil.

— Îţi spun, sînt toţi niște laşi şi înspăimîntător de mărginiţi. Altfel aş putea fi mult mai repede bine de tot. Aş putea poate din nou învăţa şi să nu pierd anul.

— Pentru ce ai venit aci?

— Trebuia, zise Zoe scurt.

Se sculă de pe pat şi făcu cîţiva paşi prin odaie. Întîlni scaunul albastru. Îl împinse cu piciorul. Scaunul se rostogoli. Zoe începu să rîdă crispat. Anei îi era acum frică de rîsul ei care putea prevesti orice, numai veselie nu.

— Lasă scaunul, nu ţi-a făcut nici un rău.

— Cum nu mi-a făcut nici un rău? Cum poate exista ceva aşa de urît şi să nu-ţi facă nici un rău? Asta dovedeşte la ce nivel josnic e mintea omenească. E monstruos să poţi face lucruri atît de urîte cu mîinile tale de om şi să găseşti alţii care să le cumpere. Numai mintea omenească poate concepe astfel de monstruozităţi inutile. Natura nu. Îi urăsc. Înţelegi, îi urăsc pe toţi, pe toţi. Cînd li se întîmplă lucruri rele, catastrofe, înţeleg că le merită. Ei le creează, ei pun la cale. Şi drumul nu s-a sfîrşit încă... ai să vezi... ce de sînge încă, ce de neînţeles, ce de dureri. Oamenii născocesc răul şi urîtul.

Ana înălţă privirea asupra Zoei, dar întîlni, aşezată în faţa ei ca un zid clădit dintr-o exaltare rece, privirea lui Zoe. Glasul urmă cu o răutate bruscă, ivită cu violenţa unui strigăt:

— ...să nu-ţi închipui că tu eşti altfel decît toţi ceilalţi. Ai în tine toate slăbiciunile lor, cu altă orînduire, dar toate cuvintele şi toate sentimentele în dosul cărora îşi ascund adevăratele lor motive care îi fac să trăiască. Pentru ce mă

privești așa speriată dacă nu este adevărat? Nu te-ai despărțit de oameni încă. Și știu, o dată ai să te revolți împotriva mea ca și cum eu aș fi de vină că tu ții la mine. E inutil să negi. Ești de bună credință acum, știu, dar ceea ce îți spun... se va întîmpla.. mai tîrziu.. Și nu va trebui să cînte cocoșul de trei ori...

Ana ar fi vrut s-o întrebe dacă ea, Zoe, se simte fără pată, dar se stăpîni. O milă acută înlocui orice judecată.

— Cred că nu știi... șopti.

— Cred că știu mai bine ca tine.

— Bine, vom vedea.

— Vom vedea.

Se făcu tăcere. Păruse că vorbesc rece ca la un rămășag.

— Dar tu... nu ești ca ceilalți... toți? întrebă totuși Ana, dar absolut fără nici un gînd ostentativ. Dimpotrivă, întrebînd, un fior o cutremură. Dacă din întîmplare Zoe era tocmai din acei oameni care avuseseră puterea să gîndească „tot"? Și dacă pînă acum îi ascunsese acest lucru și acum deodată îi va mărturisi... Dacă înțelesul vieții se va dezlega deodată... fie el cît de rău?...

— Nu. Nu sînt.

Și Zoe făcu o pauză, mai mult o respirație decît o gîndire, ca și cum ar fi durut-o cuvîntul.

— Nu sînt ca ceilalți... oameni. Dar să ferească Dumnezeu să fie și altcineva ca mine.

Zoe se cutremură. Încet Ana înălță privirea către ea. O văzu așezată pe marginea patului și cufundată în gînduri care păreau că-și au rădăcinile într-altă lume. Toată ființa ei părea înger trist pe lespede de mormînt. Dar alături de Zoe pe o mescioară, Ana zări cărțile de școală așezate frumos, așa cum le așeza Zoe cînd învăța. Un semn bun, un semn de vindecare, totuși.

— Ai putut citi? întrebă.

Zoe, fără să clipească, întinse o mînă și o așează pe cărți.

— Da, spuse.

Glasul i se potolise.

— Trebuie să învăț. Se apropie examenele. Acum asta e singura mea scăpare, singurul lucru care mă leagă de viață. Dacă voi avea puterea să devin doctor, acest lucru îmi poate da libertatea. Să începi și tu să înveți și să nu-ți închipui că ai să poți găsi altceva în viață decît ceea ce vei

fi în stare să faci tu singură, să înţelegi tu singură, prin tine. Dar e inutil tot ce-ţi spun. Ai o căldură sufletească înăbuşitoare, care are să-ţi irosească o mare parte din viaţă. Tu trăieşti în altitudinile astea ca la tine acasă. De aceea ţi se pare cîteodată că eşti altfel decît ceilalţi oameni, dar nu este adevărat. Tu trăieşti cu mai multă intensitate fleacurile, ai să-ţi strici viaţa, ai să pierzi enorm din timp dînd importanţă nimicurilor, crezînd că astfel te îndrepţi spre important, primordial. Dar nu trebuie confundată intensitatea cu importanţa lucrurilor. Mă înţelegi? Adevărata valoare a cuiva începe cu posibilităţile lui de alegere între important şi neimportant.

Zoe continuă:

— E rău să-ţi vorbesc aşa. Ar trebui ca pînă acum să tac, să te las. Tu ai început viaţa din altă parte decît mine. De obicei nu i se spune unui copil totul dintr-o dată. Încet, încet, toate valorile vieţii. Mie mi s-a arătat totul chiar înainte de a începe să gîndesc, chiar înainte de a putea înţelege ceea ce văd. Înţelegi ce monstruozitate? Nu e de mirare că-mi vine acum greu să trăiesc... atît de greu să trăiesc. Totuşi, m-am gîndit şi trebuie să ştii şi tu, că oamenii care se sinucid au încă multă putere în ei. Nu aceştia sînt cei mai nenorociţi. Vine o clipă în disperare cînd nici să te omori nu mai poţi. Eu de exemplu acum n-aş mai avea puterea să mă omor. Ar trebui ca lucrul să se facă din întîmplare şi fără caznă. Să adorm conştientă că niciodată nu mă voi mai deştepta. Atunci aş accepta, nu m-aş mai mişca; dar ca să te spînzuri sau să te împuşti, îţi trebuie o putere fizică enormă. Pentru un om obosit e îngrozitor acest efort, altfel s-ar omorî mult mai multă lume... Oftica, înecul, morfina sînt de obicei morţile oamenilor obosiţi. Să te duci la gară să te azvîrli în faţa trenului, să încarci revolverul, sau să ungi frînghia cu săpun, morţile disperaţilor plini încă de temperament nesatisfăcut... a freneticilor... în fine! Altă dată am să-ţi vorbesc mai cu de-amănuntul despre aceste lucruri. Dacă vrei, un studiu asupra sinuciderilor... dacă te interesează.

Zoe se opri. Acum o privea pe Ana cu fixitate. Cînd începu să vorbească din nou, glasul îi era şoaptă:

— Ştii ce se spune? Că moartea lui Dorin nu a fost o moarte... naturală... că s-ar fi sinucis.

— Cine-a spus? tresări Ana.

— Familia lui, fratele lui Adrian Iuga.

— A murit dintr-o infecţie... la autopsie... Ai spus tu...

— Ei spun că s-ar fi infectat voit, a ascuns, nu s-a lăsat îngrijit... în fine o sinucidere simulată.

După o pauză, Zoe adăugă, fără s-o privească pe Ana.

— Au mai spus că din pricina mea.

Şoapta glasului se făcuse mai adîncă.

— Şi... tu crezi că este adevărat? întrebă Ana.

— Da, cred. De altfel, ştiam de mult... Ştiam chiar înainte de a-mi spune el. Pentru ce să mint? Ştiam că se va omorî.

— Atunci pentru ce l-ai lăsat... să plece?

Ana simţea cum îi bate inima tare de tot.

— ... mă plictisea.

— Atunci pentru ce l-ai lăsat să se îndrăgostească?

— ... mă plictiseam. De altfel, la drept vorbind, cînd mi-am dat seama că s-a îndrăgostit era prea tîrziu. Iar acum e inutil să mai discutăm. Tu nu înţelegi toate lucrurile astea şi fără să ţi le mai explic? Întrebi ca şi cum fiecare gest al nostru ar avea un sens precis, o voinţă conştientă, clară. Dar cele mai multe lucruri se întîmplă de la sine. Într-o înjghebare stupidă, şi în afara voinţei noastre. Aceasta e singura noastră scuză. Acum mi se pare că ştiam că se va omorî, însă de fapt nu ştiam, sau mai bine zis nu aveam puterea să ştiu... căci atunci ar trebui imediat să renunţăm la absolut tot ce facem. Nici un gest nu este necesar. Ar trebui să trăim în afara gesturilor, chiar dacă ar părea bune... Oricare ar fi ele, tot încurcă, tot murdăresc... Dincolo de gesturi, dincolo de voinţă... De aceea nici nu au importanţă faptele, întîmplările...

Ana se simţea uluită. Întrebase cu groază despre moartea lui Dorin, dar nu aflase nimic decît o întorsătură neaşteptată şi înspăimîntătoare a gîndurilor Zoei. Asta ascundea tăcerea Zoei de luni şi luni de zile? Sau vorbea încă sub influenţa boalei de nervi de care suferea? Zoe răspunsese cu bruscheţe, o apărare parcă înainte de a fi învinuită. Totul fusese spus cu o voită indiferenţă, ca pentru un simplu fapt divers, dar o tremurare a cuvintelor trăda scîrba, teama şi înfrigurarea. Apoi revărsarea asta neobişnuită de cuvinte nu era oare provocată tot de neliniştea Zoei? Dar boala aceasta ciudată...

Îl revăzu pe Dorin, tinereţe brună, îmblînzită de privirea catifelată a ochilor negri. Supunerea animalului mîngîiat. Ana îi revedea mîinile, întinse parcă pentru a chema: Zoe, oprită în faţa lui, întrebase cu glasul rece, străin: „Ce vrei?“ El o privise adînc, lung, răspunzînd apoi cu violenţa unei hotărîri definitive: „nimic“.

Dar Zoe vorbi din nou:

— Îmi spusese de altfel chiar el că se va omorî. Dar spusese lucrul rîzînd. Cînd a plecat la Cluj, mi-a cerut să merg la gară cu el. Ţi-am spus. Mi-a cerut să-i duc flori. Să mă îmbrac foarte frumos, să fiu foarte frumoasă. „Să ne jucăm de-a îndrăgostiţii“. Am fost, era vesel. Cînd a plecat trenul însă, în clipa cînd a pornit, am înţeles că într-adevăr se va omorî.

— De ce?

— În ochi... se putea vedea în ochi... Pe urmă a trecut multă vreme. Am aflat că începuse din nou să înveţe... L-am uitat. Apoi am socotit: ştii, noaptea în care am căzut leşinată, noaptea în care m-am îmbolnăvit, e exact noaptea în care el a murit.

— Atunci din pricina lui...

— Nu. Cîtuşi de puţin. Simplă coincidenţă. Nu ştiam nimic despre el. Dar cînd m-am deşteptat din leşin, singură la mine în odaie, el sta nemişcat, rezemat de uşă. Mă privea. Atunci am ştiut că a murit. Am leşinat din nou.

Ce vorbea Zoe nu erau halucinaţii aduse de boală? Sau totul era adevăr şi fusese chiar pricina bolii în care Zoe căzuse? Acum prezenţa lui Dorin era parcă din nou în odaie. O atmosferă densă, irespirabilă, „Îmi este frică, de aceea mi se pare că îl simt“, se gîndi Ana. Ochii Zoei, foarte mari, luceau decoloraţi cu transparenţa verde a apelor. Îşi răsturnase capul pe speteaza patului de fier. Părul bogat şi viu se revărsase, descoperind urechile mici, dezgolind gîtul flexibil. Zoe vorbi din nou:

— De atunci e mereu cu mine. Tu nu simţi? Pentru ce misteriosul ia forme atît de stupide, de necrezut mai ales? Îţi dai seama că totul e fără sens?

— E stupid pentru că nu înţelegem, încercă Ana să lămurească, dar întrebă imediat cu înfrigurare:

— E adevărat că l-ai văzut pe Dorin în noaptea aceea?

— Da. Era oprit în faţa uşii, în picioare. Mă privea. Lucrurile astea le ştiu, cu toate că nu-mi aduc aminte decît de privirea lui. Îţi spun că era în picioare pentru că faţa lui era la înălţimea la care trebuia să fie dacă ar fi stat în picioare. Părea foarte sever, aşa cum nu ar fi putut fi vreodată în viaţă şi totuşi, sau poate de aceea, am înţeles că nu e chiar el şi că el, cel adevărat, a murit. De altfel, am leşinat din nou... Nu de frică ci pentru că era ceva insuportabil. Îţi spun că nu mi-a fost frică, dar aerul odăii era irespirabil, strigă Zoe ca şi cum ar fi fost contrazisă. De lucrurile supranaturale niciodată nu te sperii, pentru că în clipa cînd se întîmplă, eşti şi tu supranatural, altfel nu le-ai putea vedea, dar aerul, aerul e irespirabil sau corpul nu mai ştie să trăiască în supranatural, nu mai ştie respira... în fine... am leşinat.

— De ce te-ai îmbolnăvit? întrebă Ana. Căută să n-o privească pe Zoe, ca să nu-i atragă atenţia asupra nimic să-i lase aceeaşi linişte în care Zoe ar putea crede că este singură în odaie, că nimeni nu-i aude glasul. Dar Zoe ridică greutatea capului de pe speteaza patului, privind deodată fix pe Ana ca pe un om care nu are ce căuta acolo unde se află.

După o clipă faţa Zoei se strînse ca sub o durere imensă.

— Ce privire îngrozitoare are! şopti Zoe.

Ana simţi un fior rece trecîndu-i prin trup. Zoe privea în gol, fix.

— Cine? întrebă Ana, nemaiputînd suporta tăcerea şi neîndrăznind să privească în spatele ei.

— Tatăl meu. Dar pentru ce mă întrebi toate astea? Nu vezi că nu trebuie să vorbesc, nu vezi că sînt bolnavă şi că nu trebuie să vorbesc?

— Dacă nu vorbeşti e şi mai rău. Mă pot gîndi la orice.

— Niciodată nu te vei putea gîndi mai urît decît ceea ce este în realitate. Nimeni niciodată nu va putea imagina ce a fost.

— Nu ţi-ar fi mai bine totuşi dacă ai vorbi... Într-o zi totuşi vei vorbi. De cînd te cunosc ştiu că într-o zi vei vorbi. Şi tu ştii că într-o zi vei vorbi...

— Nu, niciodată. Au avut grijă să mă înveţe să nu vorbesc.

— Cine?

— Ai mei. Mama și tata.

Ana ascultă cu uimire.

— ... o dată, de mult, am vrut să vorbesc... am îndrăznit să mă apăr. Știi ce-au făcut?

Aci Zoe făcu o pauză extraordinar de lungă, ca și cum ar fi uitat despre ce e vorba, dar totuși, brusc reîncepu cu același glas febril:

— M-au închis la balamuc. Auzi? Ana, auzi? Am stat doi ani închisă. Acum, dacă aș vorbi, orice-aș spune s-ar crede că sînt nebună, într-adevăr nebună. Înțelegi? Îți dai seama ce-au făcut acești oameni? Tu înțelegi că asupra mea apasă acest lucru, că oricînd, oricînd, dacă aș încerca să povestesc se va putea spune „a fost la balamuc". Pentru ce m-au învățat acești oameni să le spun „mamă" și „tată"? Pentru ce? Pentru ce a trebuit să le spun așa? O perversitate în plus?

Ana se uită cu groază la Zoe. Se îndoia că Zoe știe ce vorbește și i se părea și necinstit să o lase să vorbească. Dar Zoe părea că nu mai poate fi oprită.

— Da, ascultă. Lucrul acesta trebuie să ți-l povestesc. Te privește și ce vei putea desluși apoi din el și la ce-ți va folosi. Poate vei crede și tu că sînt nebună. Te privește și ce vei crede, te privește curiozitatea pe care ai avut-o de a intra în viața mea. Tu ai vrut. Nimeni n-a stat lîngă mine așa ca tine, nimeni. Și pe tine te-au dat afară și te-ai întors cu încăpățînare. Eu nu ți-am dat nimic și tot n-ai plecat. Tu ai vrut. Tu ai ales. Îți spusesem că am fost la Leipzig și am învățat pianul acolo; mai spusesem apoi că acolo am fost bolnavă și că de aceea am întrerupt conservatorul. Te-am mințit. La Leipzig am fost, pianul am învățat dar nu de aceea am întrerupt. Acum am să-ți spun așa cum stau lucrurile.

La un moment dat, aci la București, aveam șaisprezece ani atunci, am simțit că dacă nu plec de acasă, am să mor. Se petreceau lucruri... în fine... cert era că dacă nu plecam, mă omoram. Stam toată ziua încuiată în odaie, nu voiam să văd pe nimeni, mîncarea o ascundeam în pămîntul ghivecelor florilor din salon... La urmă — asta a fost într-o noapte — am hotărît că voi lupta ca să scap din casa asta și să încep o altă viață. Pianul, muzica, este singurul lucru care-mi făcea plăcere, de foarte mică avusesem posibilități

incontestabile. Îmi simţeam puteri deosebite de muncă şi răbdare. Deodată am crezut în reuşită, în victorie, în libertate.

Gîndul că aş putea pleca în străinătate să învăţ a fost de o violenţă uimitoare. Puterea din mine era atît de mare, încît în graba mea, aveam impresia că în noaptea aceea, dimineaţa va sosi mai curînd, adusă mai devreme de voinţa mea... Credeam într-adevăr că începe o viaţă nouă.

Ştiam că va fi foarte greu să plec, că tatăl meu nu mă va lăsa cu nici un chip, dar eu cunoşteam mijlocul de a-l forţa. Credeam în victorie.

Exersam acum toată ziua şi am început să mănînc şi să ies şi puţin din casă.

Mă îngrijea un doctor, pe care l-am rugat să vorbească tatălui meu, dar totul era zadarnic. El era neînduplecat.

Atunci am întrebuinţat mijloacele cele mari: într-o zi l-am chemat pe tatăl meu şi i-am spus că dacă nu mă lasă să plec, sînt hotărîtă la orice. Cum să-ţi explic ce s-a petrecut atunci? În fine... Eu cunoşteam un secret al tatălui meu... ceva... I-am spus că am depus la procuror o scrisoare şi că mă voi omorî şi că totul se va afla.

El a îngălbenit. Am crezut că-l voi vedea căzînd în faţa mea. L-am văzut stăpînindu-se, dar privirea lui... atunci... Da, ar fi trebuit să înţeleg că se va răzbuna. Trebuia să ştiu că se va răzbuna, poate chiar că am înţeles că se va răzbuna, dar am alungat gîndul şi orice teamă. Trebuia să plec.

A doua zi, tata a venit la mine împreună cu mama şi mi-a spus că s-au gîndit că am dreptate şi că într-adevăr pentru sănătatea mea ar fi bine să plec. Mama mă privea cu o răceală sfidătoare.

Peste o săptămînă eram în tren.

La Leipzig a început o viaţă pe care nimeni nu ar fi putut-o bănui şi la care nici chiar eu nu mă aşteptam.

Adesea ţi-am povestit lucruri din Leipzig dar de fapt nu-ţi povesteam decît fleacuri ca să te distrez, însă realitatea a fost alta. La un moment dat tata îmi trimitea atît de puţini bani, iar eu eram învăţată de acasă cu atîta lux — pe vremea aceea tata nu-mi refuza nimic — încît nu-mi ajungeau banii. Plăteam întîi odaia şi pianul, conservatorul, apoi restul — crezînd întotdeauna că-mi vor trimite bani ca să completez celelalte nevoi — îmi ajungea abia cîteva

zile. Exersam de dimineaţă pînă în noapte, şi părea că ce lucram nu era inutil. Învăţam şi compoziţia şi dirijatul. Totul mi se părea perfect şi numai lipsa de bani, surprinzătoare, mă neliniştea, pentru că nu înţelegeam ce înseamnă. Am scris acasă. Am insistat. Nu primeam nici un fel de răspuns decît aceleaşi sume absolut ridicole de bani. Slăbeam grozav. Dar eram atît de obsedată că trebuie să rămîn acolo, că trebuie să isprăvesc cît de repede, încît nici nu-mi dam seama bine de lipsa în care trăiam. Totodată mi se păru natural să împrumut bani. După şase luni, începusem să nu mai ştiu cum să mă descurc. Apoi au mai trecut trei luni, în care timp n-am mai primit aproape nimic, cu toate cererile mele, rugăminţile mele. Apoi n-am mai găsit nici de împrumutat. Nu pot să-ţi spun ce gîndeam. De fapt, nu gîndeam nimic, aşa cum nu gîndeşti nimic cînd eşti îngrozit. Nu voiam să ştiu. Mi se părea că trăiesc ceva imposibil. De altfel, cred că niciodată n-am cîntat la pian mai frumos. Era singurul lucru ce-mi mai rămăsese. Prieteni, cunoscuţi, speriaţi de lipsa în care trăiam, nu mai veneau. Fugeau de mine şi de tăcerea mea, de îndîrjirea mea încăpăţînată. Îmi vîndusem lucrurile unul cîte unul. Au fost şi cîteva scene în care a trebuit să dau afară pe cîţiva adoratori care, văzînd lipsa în care mă zbăteam, au voit să se transforme în profitori...

La urmă, muream literalmente de foame. Eram ameţită de foame, mă mutasem într-o odaie mizeră, exersînd pînă noaptea tîrziu. O dată, la un restaurant unde m-am prefăcut că aştept pe cineva, am furat de pe masă pîine. Atunci m-am hotărît şi am scris acasă, ameninţîndu-l pe tatăl meu din nou. Au urmat apoi cîteva zile de febră. Aşteptam răspunsul. Bineînţeles mă gîndeam din nou la moarte decît să primesc să mă reîntorc acasă în Bucureşti... Aveam şi un revolver cu mine... întotdeauna mi-au plăcut revolverele... Şase zile mai tîrziu, tata sosi. Mă tîrîsem tocmai pînă la pian şi exersam, cînd am auzit o bătaie în uşă. Îmi amintesc că am tresărit violent.

— Cine e? am strigat.

Şi am recunoscut glasul tatălui meu, o şoaptă:

— Eu.

Am deschis uşa. A intrat în odaie. În mîini avea un pachet cu prăjituri. I-am făcut loc să se aşeze. Respira greu. Tăcea.

— Știi că nu mai merge așa, i-am spus.

— Da, da, o să vedem.

— Acasă cheltuim mai mult numai pentru rochii. Aici îmi trebuie mîncare.

Nu părea preocupat să se dezvinovățească.

— Am și datorii, am mai spus.

— Da, probabil. Ai scris. O să se aranjeze totul...

Avea însă în el ceva mai grozav ca de obicei...

Aci, pe fața Zoei se strecură un fior de scîrbă și groază. Și deodată Ana își aminti viu pe omul acela, Dumitru Mihalcea-Vrînceanu, tatăl Zoei. Îi revăzu ochii, aceiași ca ai lui Traian, verzi, și în ceața lor luciri de lumină acoperită, obscenă, suspectă.

Da, Ana știa că omul acesta era capabil de orice monstruozitate, simțise lucrul acesta.

— ...dar părea supus și învins, continuă Zoe. Îmi lăsă și bani. După ce a plecat el, țin minte că am umblat prin odaie ca o jumătate de ceas. Nu mă puteam liniști. Aveam febră și mi se părea că ceva îngrozitor mă pîndește. Am vrut să mănînc o prăjitură adusă de el, dar mi-a fost atît de scîrbă încît am deschis geamul și am azvîrlit pachetul de la etaj în stradă. L-am văzut căzînd vertiginos, turtindu-se, împroșcînd în toate părțile cremă și ceva roșu, fragi probabil. Țin minte că aceeași scîrbă am avut la gîndul că astfel mi s-ar sfărîma capul dacă m-aș azvîrli în stradă ca să termin odată cu toate.

Am căutat după aceea să cînt din nou la pian, dar eram cuprinsă de o neliniște din ce în ce mai mare. Îi vedeam mereu privirea, privirea aceea pe care numai eu o cunosc, numai eu...

Am sunat servitorul, am trimis vorbă proprietarului să vină să ia chiria neplătită. Seara m-am culcat. Îmi era rău. Aveam febră. Am adormit.

Nu știu cît timp a trecut din-noapte, dar am fost deșteptată de zgomot și pași care soseau din gang și odaia de alături. Am crezut întîi că e tot vis, apoi că sînt hoții în casă. Speriată, m-am ridicat de pe pernă și am ascultat. Într-adevăr, se umbla la ușa mea. N-am avut timp nici să sun, nici să strig și ușa s-a deschis în mod natural fără să fie forțată. În prag erau cîțiva oameni cu haine albe, lungi pînă jos. Printre ei am recunoscut pe servitorul casei, care mă servea

zilnic. N-am avut timp să înţeleg nimic; nici să sar din pat, nici să fac lumină. Au venit la mine şi mi-au pus o cămaşă de forţă şi un căluş în gură. În clipa asta am văzut pe servitor care mă privea îngrozit. Cînd i-am întîlnit privirea, el a întors capul. Am leşinat.

M-am deşteptat într-o trăsură de ambulanţă. Eram culcată şi tot legată, în imposibilitatea de a striga. Nu înţelegeam nimic. Sau ce mă gîndeam era peste puterile omeneşti de suportat. Caii mergeau repede. Le auzeam paşii pe caldarîm şi lîngă mine pe banchetă erau aceiaşi oameni în şorţuri albe care pătrunseseră la mine în odaie. Nu vorbeau, păreau liniştiţi. La un moment dat, trăsura s-a oprit. După o clipă trăsura a pornit din nou, de data asta alunecînd pe pietriş. Apoi trăsura s-a oprit din nou şi oamenii m-au dat jos, aşa culcată şi fără să mă dezlege de pe targă. Eram într-un parc. Vedeam lumina zilei care se ivea sosind albicioasă de sus printre ramurile pomilor. Aerul era extraordinar de curat. O pasăre a cîntat.

Am fost dusă într-o odaie. Aci bărbaţii fură înlocuiţi cu femei îmbrăcate în şorţuri.

Hotărîsem să fiu foarte calmă. Mi se părea că ar fi încă singurul mijloc de a găsi o scăpare. Trebuia să pot fi lăsată să vorbesc cu cineva, să ştiu.

Mi-au scos căluşul din gură fără să-mi dea drumul din cămaşa de forţă.

— Unde sînt? am întrebat.

N-am primit nici un răspuns. Femeile vorbeau între ele foarte liniştite. Era una mai în vîrstă, grasă, cu părul cenuşiu, şi alta, tînără, extrem de slabă, cu părul rar şi dinţii stricaţi.

M-au dus din nou pe sus într-o sală de baie imensă. M-au dezbrăcat şi s-au apropiat să mă tundă. În clipa asta însă m-a apucat o revoltă atît de nestăpînită încît, cu toate că-mi dam seama că este foarte rău ce fac, am început să strig îngrozitor, să urlu de spaimă şi revoltă. Însă ele nu păreau cîtuşi de puţin să se sinchisească de mine, dimpotrivă păreau mai mult să se distreze. Pur şi simplu mîinile şi gura mi-au fost legate din nou, şi mi-au tuns părul. Îl simţeam cum cade greu la pămînt, şi cum rămase capul dezgolit, rece. Femeile rîdeau. Apoi, brutal, m-au îmbăiat şi m-au dus într-o odaie mică şi m-au băgat într-un pat.

— Să te mai crezi frumoasă! spuse cea slabă.

Eram tot legată dar criza de nervi nu înceta. Treceam din leşin şi inconştienţă din nou la viaţă şi apoi iarăşi la leşin. În odaie era o lumină orbitoare. La un moment dat, am văzut în faţa mea o figură bărbătească. Avea ochi albaştri şi o barbă mică foarte îngrijită, blondă. Atunci deodată m-am liniştit şi l-am putut privi bine. Era aplecat asupra mea. Privirile ni s-au întîlnit. A fost o clipă pe care nu o voi uita niciodată. În odaie era linişte şi în jurul lui mai erau cîţiva bărbaţi şi femei care ascultau foarte respectuos ce spunea el. Am înţeles că de el depindea soarta mea. Am hotărît că va trebui să-i vorbesc, că nu se pot petrece astfel de lucruri fără să te poţi apăra... dar o senzaţie de frig în cap îmi aminti că sînt tunsă mărunt, ca un ocnaş. Am încercat să vorbesc dar mi se încurcau în gură cuvintele: bîlbîiam.

Omul acela se întoarse brusc după ce mă privise şi, după ce spuse cîteva cuvinte femeii grase care mă îmbăiase, plecă din odaie, urmat de tot grupul care venise cu el. O clipă după aceea, femeia grasă mormăind îmi făcu o injecţie, după care am adormit greu.

M-am deşteptat noaptea. Deasupra capului meu ardea un bec violent, orbitor, atît de orbitor încît îl vedeam şi cu pleoapele închise. M-am mişcat în pat: nu mai eram legată. Eram singură în odaie. Mi-am amintit totul şi din nou m-am gîndit că mai ales nu trebuie să-mi pierd capul şi să nu joc rolul pe care mi-l dăduse tatăl meu. Faţa aceea a bărbatului de care toată lumea asculta îmi apăru din nou în amintire. Mi se păru că el va înţelege, mă va ajuta. Totul nu era decît în funcţie de răbdare, de timp.

Eram singură în odaie. Încet am coborît din pat. Aşa, în picioarele goale am mers pînă la uşă şi am deschis-o. Eram într-un culoar lung plin de uşi, luminat slab în cîteva locuri. Un ceas începu să bată grav. Era douăsprezece. Deodată un strigăt umplu liniştea. Un strigăt imens, îngrozitor. Am înaintat.

— Ce cauţi aici? mă întrebă răstit glasul unei femei. Se ridicase de pe o canapea îngustă ascunsă într-un colţ întunecos, înfundat.

Veni la mine şi mă îmbrînci în odaie.

— Să stai cuminte că iar te legăm.

— Vreau să vorbesc cu doctorul care a fost azi aci.

— Acum noaptea?

Femeia rîse.

Îmi dădui seama că are dreptate şi mi-era teamă pentru că înţelegeam că, de spaimă şi supraenervare, tot ce făceam nu avea rost şi totul era altfel decît hotărîsem.

— Bineînţeles că nu acum. Dar te-aş ruga pe dumneata ca mîine să-i spui că vreau să-i vorbesc. Dacă îmi faci serviciul ăsta, cînd n-am să mai fiu aici, am să te răsplătesc. Te rog. Te rog din tot sufletul. Dumneata nu poţi să ştii cum am ajuns eu aci, dar te rog spune-i doctorului că trebuie să vorbesc cu el şi te voi răsplăti.

Îmi era faţa înecată în lacrimi.

— Ia să mă laşi pe mine cu poveştile astea! Că vă cunosc eu! Că nu oi fi prima care crede că nu e nebună! Bineînţeles că ai să vorbeşti cu doctorul. El vorbeşte cu toţi bolnavii.

— Aş vrea să fiu numai eu cu el. Am să-i spun ceva numai lui... Am să te răsplătesc aşa cum nici nu gîndeşti.

— Ia să te astîmperi şi să te culci.

Afară, ţipătul acela omenesc şi totuşi inuman răsuna din timp în timp ca sub o înjunghiere.

— Cine strigă aşa? Ce-i fac?

— O fi vrînd şi ea să vorbească cu doctorul.

Femeia înălţă din umeri şi mă vîrî cu forţa în pat.

— Să ştii că dacă nu eşti cuminte n-o să-ţi meargă bine.

Am rămas iar singură. Cîteodată mi se părea că eu strig aşa. Mă căzneam să nu strig. Şi la fiecare ţipăt, mă căzneam să păstrez strigătul meu lăuntric.

Mi se părea că este un animal ori un om înjunghiat şi înţelegeam că animalele şi oamenii îşi strigă durerea la fel...

Trebue să ştii că glasul acela striga aşa în fiecare noapte. L-am auzit doi ani de zile. Începea după miezul nopţii şi dura pînă se lumina de ziuă. Se învăţase tot balamucul cu el şi nimeni nu se mai gîndea să-i pună căluş în gură. Apoi era şi lumina aceea deasupra patului meu care mă orbea, mă ameţea ca o poruncă obositoare cu care luptam, mă forţa să închid ochii, să dorm.

A doua zi, a fost vizita multor doctori. El însă nu a venit. Am rugat pe cîţiva dintre ei să-l cheme că vreau să-i

vorbesc. Ca să mă liniștesc, îmi făgăduiau orice. De-aș fi cerut luna mi-ar fi făgăduit-o cu aceeași nepăsare.

În timpul zilei eram îmbăiată, tîrîtă, îmbrăcată, hrănită ca un manechin. Îl așteptam pe el, pe doctorul acela. Era ultima mea nădejde. El ar fi înțeles. Noaptea mai ales credeam în posibilitatea asta. Îl așteptam. Tot timpul mi se părea că va sosi. El știa că-l aștept... De altfel el știa, el știa tot... el știa adevărul... îl acceptase....

După cîteva zile, îngrijitoarele din jurul meu nu-mi mai spuneau, vorbindu-mi de el, „domnul doctor" ci „Iubitul". Acum începură să se distreze pe socoteala încăpățînării mele de a-l vedea, de a-i vorbi. Își povesteau în fața mea și rîzînd cu poftă cum din prima noapte cerusem să rămîn numai cu el singură. Mă întrebau mereu în batjocură dacă vreau să-l văd, dacă vreau să rămîn singură cu el.

Atunci am hotărît să nu mai mănînc, și i-am trimis și lui vorbă că nu voi mai mînca pînă ce nu va veni la mine.

După zece zile a venit, dar nu singur, ci la fel ca la prima dată, parcă din întîmplare, pentru că așa era obiceiul spitalului, cu mulțime de alți doctori.

Eu eram ca în vis.

— Trebuie să începi să mănînci, mi-a spus.

Era prima dată că-mi vorbea. Eu i-am răspuns cu un ton deslușit.

— Nu voi mînca pînă cînd nu vom sta de vorbă. Nu poate să-ți facă nici un rău să vorbești cu mine, pe cînd dacă voi muri aci în spital cred că nu-ți va fi tocmai plăcut.

A făcut un semn plictisit celorlalți care erau cu el și am rămas singuri amîndoi.

— Cine a pus să fiu aci închisă? Tata. Știu.

Înălță din umeri, enervat.

— Domnule doctor, nu vreau să cred că n-ai fost de bună credință cînd m-ai primit aci. Ar fi prea grozav. Dar te rog să judecăm amîndoi: ce dovadă ai avut că el spune adevărul încît să îndrăznești să mă închizi aci? De unde știi că nu este el nebun? Că ce ți-a povestit nu este nebunia lui, nu a mea?

— E tatăl dumitale, domnișoară. Și apoi nu este vorba de nebunie, ci...

— De unde știi că nu este el nebun?

— Dumneata mi-ai fost dată în grijă, nu el.

— Nu ţi se pare că este monstruos ce vorbeşti?
— Vei fi bine îngrijită. După aceea vei fi liberă.
— După aceea voi cădea din nou în mîinile lui.
— Este tatăl dumitale.
— Domnule doctor, de dumneata depinde toată soarta mea, întreaga mea viaţă. Ştiu că mă înţelegi. Nu vreau să te jignesc, dar ştiu cît de bine ne înţelegem. Din prima clipă cînd te-am văzut, nu ai putut să-mi ascunzi nimic. Ştiu tot, tot atît de bine cît şi dumneata tot ce simţi. De aceea am vrut să-ţi vorbesc. Am vrut să te înduplec, am vrut să încerc această din urmă şi unică şansă. Degeaba te ascunzi. Există în dumneata ceva care totuşi poate fi înduplecat. Ştii. De aceea n-ai venit pînă acum la mine. Şi că-ţi vorbesc aşa, ar trebui să-ţi fie şi o dovadă că sînt absolut în minţile mele. Acum eu sînt în faţa dumitale, eu, nu el, tatăl meu. Despre el să nu vorbim. Ar fi prea multe de spus şi de necrezut, atît de necrezut încît nu mi-aş ajuta povestindu-le. De aceea m-a închis aci, căci astfel nimeni nu va mai crede că spun adevărul dacă vreodată aş îndrăzni să povestesc... Înţelegi. Îi este frică. Pe cînd dacă am fost la balamuc, are dovadă că este nevinovat... el, între toţi vinovaţii...

Ana, care asculta într-o tăcere de mormînt, strigă:
— Dar pentru Dumnezeu, ce a fost?

Zoe, după un gest evaziv al mîinii, povesti mai departe, fără să pară că auzise întrebarea Anei:

— ...iar dumneata, domnule doctor, eşti complicele lui atunci? Te rog să te gîndeşti. Voi avea răbdarea să te gîndeşti. Acum că ţi-am spus ce cred, e imposibil să nu-ţi pui această problemă de conştiinţă. Dacă nu sînt nebună şi dacă este adevărat ce afirm eu şi dacă dumneata din... superficialitate te faci complicele unei astfel de... monstruoase drame? Dumneata ştii că din aşa ceva se poate într-adevăr înnebuni. Înţelegi? Mă poţi salva pentru toată viaţa. Am optsprezece ani, el e bătrîn. Pe el îl voi ierta, îţi făgăduiesc, îţi dau cuvîntul meu de onoare. Nu va şti niciodată nimeni ce s-a petrecut. Atît: să nu aibă împotriva mea faptul că am fost închisă, recunoscută nebună. Nu mai cer nimic apoi de la ei. Liberă, de data asta mă voi descurca singură. El şi eu ne despărţim pentru totdeauna. Acum poţi pleca. Ce-am avut de spus, ţi-am spus. Oricînd poţi veni,

dacă ţi se va părea ceva neînţeles, să mă întrebi tot ce doreşti. Te aştept.

A ascultat fără să pară că mă aude, aşa cum asculţi pe un nebun, ca să nu-l contrazici, cu răbdare şi plictiseală. A plecat din odaie fără să-mi răspundă. A plecat.

Eu eram mai liniştită, cu mereu aceeaşi impresie că acest om are şi ceva în el care totuşi putea fi mişcat, că nu este făcut dintr-o totală întunecare. Trebuia acum să am răbdarea să aştept. Mi se părea că voi fi liberă în curînd. Chiar cîteva luni de absenţă, departe de oameni şi de Conservator nu vor însemna nimic, nu voi pierde anul, iar libertatea căpătată de data asta va fi definitivă. Dacă omul acesta va face aceasta pentru mine...

Pentru că mă liniştisem, şi ceilalţi îmi dădeau pace, zilele se perindau mecanic, în aşteptare.

Mi se păruse că voi avea răbdarea să aştept timp mai îndelungat răspunsul lui, de fapt însă nu a fost aşa, căci numai după cîteva zile mi-am dat brusc şi deslușit seama că dacă el ar fi avut posibilitatea să recunoască adevărul celor spuse de mine, nu avea însă motive să întîrzie cu răspunsul lui. Acum ştiam că nici un moment el nu crezuse că sînt nebună, ştia, pentru că primise bani, pentru că mă închisese pentru aceşti bani, conştient de ce înfăptuieşte. El era acela care primise. Pentru ce îmi închipuiam că tot el va recunoaşte? Un om care e în stare să facă ceva, e în stare să şi rabde ce-a făcut. Nu oameni dintre aceştia au remuşcări. Totuşi, primise să-i vorbesc. De ce? Căci nimeni şi nimic nu l-ar fi supărat dacă eu aş fi murit în sanatoriul lui. Deci... Voiam să cred, trebuia să cred! Ce s-ar fi întîmplat dacă n-aş fi crezut? Credeam cu încăpăţînare, aşa cum numai demenţii pot crede într-un lucru pe care-l ştiu neadevărat, căci nebunia este o posibilitate a minţii de a evada în ceva inexistent atunci cînd existentul devine intolerabil. E o sinucidere parţială, o sinucidere a raţiunii comune. Înnebuneşti pentru că altfel n-ai mai putea răbda viaţa. Voind să cred în omul acela, simţeam că pot înnebuni, şi-mi era groază de nebunia aceasta sosită din pricina acestui om. Îl simţeam cum a alunecat din realitate, din posibil şi cum, în aşteptările mele, lua proporţii dumnezeieşti. Îl aşteptam. Gîndul că ar putea înţelege, că ar putea, la un moment dat, vorbi simplu, aşa cum doream eu, îmi dă emoţii

atît de intense încît în cîteva clipe îmi era faţa inundată de lacrimi. Efortul de a mi-l închipui vorbind, aşa cum doream, era egal cu acel pe care-l poate avea cineva în faţa unui mort pe care-l iubeşte şi aşteaptă o miraculoasă reînviere... De altfel, e poate singurul om pe care l-am aşteptat în viaţa mea, mai bine zis în visurile mele. El singur, atunci, ar fi putut şterge tot ce fusese stricat dintru început...

Aşteptarea asta devenise atît de intensă încît pierdusem noţiunea timpului. Fiecare clipă era atît de lungă, de importantă, încît mi se părea că alunec pe marginea eternităţii. Lipsa de oricare altă preocupare îmi golise mintea într-atît încît, trează, prinsesem starea aceea fără timp a omului care visează. Aceeaşi acuitate a senzaţiilor în care noţiunea timpului s-a pierdut, ceva pe care nu l-aş putea descrie decît spunînd că trăiam un vis, aşa cum îl poate visa numai un orb. Nimic nu avea formă nici contur. O înecare într-o lume conturată numai prin senzaţii.

Da, înnebuneam. Cîteodată mi se părea natural ca doctorul să nu vină, îl înţelegeam atît de bine! Eu însă îl aşteptam mereu... Cîteodată mi se părea că am murit de mult şi că am fost uitată, azvîrlită în afara oricărei schimbări. Mă întreb acum dacă atunci am cunoscut gustul eternităţii sau dacă eternitatea e totuşi cu totul altceva. Cîteodată confundam plăcerea cu sensul unei senzaţii. Totuşi mă întreb dacă atunci nu am cunoscut, prin violenţă, senzaţia cea mai mare, şi dacă mai am ceva de dorit sau nu?...

Zoe se întrerupse o clipă. Fiinţa-i fragilă, aşezată pe marginea patului, părea fantomatică. Nu ar fi părut mai absurd faptul că exista aievea, decît dacă, simplu, ar fi dispărut. Ana o privea şi-şi simţea sufletul uscat de lacrimi pînă la sterilitate. Inima i se închina în faţa durerii.

— L-am aşteptat... un an de zile.

Ana tresări.

— Nu am murit, vezi bine, cu toate că, la drept vorbind, a lipsit foarte puţin.

Pe el îl vedeam o dată pe săptămînă. Sosea la fel ca întotdeauna, cu toţi ceilalţi doctori, cu studenţii în jurul lui. Eu căutam să văd în faţa lui, faţa aceea care semăna dezolant cu Cristos, hotărîrea. El, evitînd să mă privească, părea foarte sever şi foarte aferat.

După un an de zile însă, m-am trezit într-o noapte la o realitate construită într-o logică de fapte. Am perceput un fel de rezumat al situaţiei care mi se destăinui deodată ca o socoteală netă. Ceva clar şi simplu ca un zori de zi la ţară. Se face lumină. Cînd răsare soarele e simplu. Îmi amintesc cum m-am ridicat şi cum m-am aşezat în mijlocul patului.

Am rămas nemişcată cîteva minute. Era limpede: nu aveam scăpare. Atunci un dor imens de moarte mi se înălţă în suflet. Un dor intens, cald, plin de emoţie, un dor nemărginit. Moartea mi se părea ceva atît de perfect, încît, de cîte ori mă gîndeam că se poate muri, simţeam o îmbătare. Vedeam înaintea mea întinsuri de apă limpede şi lipsite de temperatură, totul blînd, nemişcat. Un decor de aur al nisipului din fundul apei, luminat de bogăţia soarelui. Simţeam blîndeţea adierilor care legănau apa, simţeam liniştea pomilor oglindiţi în apă, simţeam aerul aburit în oglinda limpede a lacului care m-ar fi adormit fără vise.

Vezi, şi acum cred că moartea pentru cei ce ştiu a muri este cea mai perfectă senzaţie, că nu se poate trăi ceva mai perfect pentru o viaţă umană. Moartea poate fi o victorie. Atunci probabil ţi se dă dezlegarea atîtor lucruri aşteptate, dezlegarea eternităţii... poate a dreptăţii. Moartea era acum o realitate de care nu mă puteam apropia destul de repede după voia mea, cu toate că înţelesesem şi implacabilitatea ei. Aşteptam moartea, o simţeam ca pe o mînă care s-ar fi aşezat blîndă asupra feţei mele şi ar fi oprit aerul de a mai pătrunde în corp; o mînă blîndă. Ştiu că aş fi murit fără să mă zbat, cu bucurie deplină, în dorinţa împlinită a morţii.

Şi mi-am adus aminte că există totuşi o moarte posibilă, mai grea, mai lentă, totuşi posibilă. Aşa credeam atunci. Ştiam din timpul celor zece zile în care rămăsesem acasă în Bucureşti nemîncată, că lucrul este posibil. Din ziua aceea, am refuzat să mai mănînc. Aş putea spune că după hotărîrea luată, m-am simţit fericită. Deodată se potoli toată revolta împotriva tuturor. Tot ce se petrecea în lumea asta a viilor îmi deveni indiferent.

Nu aveam multe gînduri. Totul se petrecea foarte simplu. După cîteva zile, mi se părea foarte natural să nu mănînc, pentru că nu mai aveam putere să mănînc. Durerile, schimbările din corp nu mă făceau de loc să mă gîndesc la mîncare.

După cîteva zile, începu să-mi fie foarte bine. Îmi era uşor să stau nemişcată. Gîndurile îmi soseau în minte cu o vuire lentă, nu se năşteau parcă în capul meu ci păreau sosite din afara mea şi doar auzite de mintea mea prin care treceau la întîmplare. De aceea nici un gînd nu avea însemnătate. Totuşi, mintea, creierul fiind acordate la un diapazon de intensitate anormală, prindeau lucruri noi. Mi se lămureau spontan gîndurile la care pînă atunci niciodată nu gîndisem. Le înţelegeam foarte simplu, fără efort, ecouri a ceva ştiut, a ceva mai dinainte trăit sau care face parte din ceva mai vast şi cu care brusc luasem contact. Viaţa din mine părea că nu mai este suficientă ca să am o voinţă a mea, proprie, dar suficientă ca să mă facă să vibrez şi să interpreteze o altă viaţă, o viaţă care mă înconjura şi se reflecta în trupul meu. Şi ce era bine, peste măsură de plăcut era că scăpasem de ură. Nimeni nu mai avea absolut nici o însemnătate. Fără iertare — ce cuvînt omenesc — îi uitasem pe toţi. Mi se părea că totul ia sfîrşit. Eu însămi luam sfîrşit, dispăream. În mine erau toate sfîrşite. Halucinaţia muzicală umpluse lumea. Nopţi întregi auzeam melodii triumfale ale unei victorii incomprehensibile, ale unor chemări din altă lume. Pluteau asupra mea, iar înălţarea lor din ce în ce mai îndepărtată se topea, potolindu-se.

Armoniile acelea care plecau mi se păreau ultimul contact cu viaţa şi conştiinţa, şi în acelaşi timp şi legătura cu ce va fi. Melodia, îndepărtîndu-se, se rupea din nervii mei, din pămîntul vieţii mele. Sonorităţi armonice care plecau cu deplasări imense de spaţiu. De altfel, ceea ce auzeam ar fi fost imposibil de redat, de conturat în instrumente şi legi armonice. Ar fi fost tot atît de imposibil ca Dumnezeu să fie cuprins în cuvinte.

Ceva luase sfîrşit şi altceva începuse. Moartea? Altă viaţă? Dar aceste lucruri noi erau sigur venite ca să-mi dovedească material că ceea ce crezusem că voi simţi mereu luase sfîrşit.

Moartea care se apropia îmi era parcă mai mult o dovadă că ceea ce fusese pînă în prezent putea pieri, decît o dovadă că începusem să mor, aşa cum un om îşi vede în oglindă părul albit, îşi dă seama nu că îmbătrîneşte, ci că tinereţea a trecut.

Nu făceam din moartea mea o răzbunare, o eventuală pedeapsă pentru cei care mă împinseseră la moarte, şi nici nu simţeam vreo milă ori înduioşare faţă de nereuşita vieţii mele, căci totul acum era prea liniştit, prea natural, prea aşteptat, prea acaparant.

Şi totul concorda ca moartea să-mi fie blîndă. Ori că femeile din spital se plictisiseră de mine şi nu mai incitam cu nimic apatia lor, ori că moartea care se apropia îmi dase ceva ce le înfricoşa. Fapt este că acum în fiecare zi, pe fiecare ceas ce trecea, totul se potolea şi paşii şi buzele lor se catifelau în şoapte misterioase.

Peste zece zile a venit el. Aceeaşi roire de şorţuri albe, acelaşi alai, dar de data asta eram sufleteşte atît de perfect liniştită, încît, cu toate că eram cu ochii deschişi, nu l-am văzut. Ştiam că a intrat în odaie, dar nu-i simţeam prezenţa. I-am auzit şi glasul. A vorbit mai mult ca de obicei. Şi... dar să trecem mai repede peste poveste: ceea ce s-a întîmplat pe urmă, ceea ce a hotărît acest om... În fine, pe scurt, ca să cunoşti faptele, ca să le înţelegi vreodată, trebuie să ştii că văzînd că am hotărît să mor prin nemîncare, a dat ordin să fiu hrănită artificial.

Zilnic au vărsat în corpul meu, pe nas, cu tuburi, un lichid, mîncare. Mi-au legat mîinile şi nu m-au lăsat să mor. A durat luni de zile. Ne încăpăţînam fiecare: el şi eu.

El ca de obicei sosea cam la opt zile o dată. Cînd l-am văzut prima dată de cînd mă hrănea aşa, ştiu că am găsit puterea să mă ridic de pe pat şi să-l privesc în faţă. A fost prima dată cînd am văzut bine de tot, cu adevărat „văzut" un om. Pe faţa aceea se aşezase o pătură de murdărie sufletească, ceva opac, greoi, îmbîcsit şi speriat. Şi tot atunci am văzut că era mai mic de statură decît cerea faţa lui, ca şi cum elanul vital fusese oprit dintr-o meschinărie interioară, o greşeală iniţială şi misterioasă. L-aş fi insultat dacă ar fi existat un cuvînt care s-o apropie cît de puţin de ceea ce simţeam. Iar el a înţeles totul şi fără cuvinte. I-am văzut privirea acoperindu-i-se de ceaţă, de îndoială, de spaimă. Îi era frică, începuse să-i fie frică fără să ştie de ce. A plecat. Pasul îi era îndesat, ceafa grea, încordată în încăpăţînare.

Totuşi, foarte repede mi-am dat seama că voi muri: am văzut sînge în scuipătoare. Primul gînd a fost pentru

el, știam că am cîștigat, că nu mă va mai putea opri încă multă vreme în spital.

Cu grijă, am turnat apă în scuipătoare. Slăbisem atît de mult încît devenisem scheletică. Da, îmi închipui ce înfățișare trebuie să fi avut! Era tocmai ziua cînd trebuia să vină el. În ziua aceea l-am așteptat. Cînd l-am văzut intrînd pe ușă mi-a părut atît de ridicol în cazna lui de a mă ține în viață că am izbucnit în rîs. Îl vedeam parcă din ce în ce mai scurt, mai îndesat, cu ceafa mai groasă, cu privirea mai speriată. S-a înroșit violent în fața rîsului meu. Eu știam că voi ieși învingătoare, că voi muri. A înțeles și el.

Au mai trecut zile. A, ce zile din altă lume! O febră intensă mă ținea trează zi și noapte. Scuipam mereu sînge, pe care reușisem să-l ascund, diluîndu-l în scuipătoare cu apă. El sosea la cîteva zile interval, acum din ce în ce mai des. Eu îi căutam privirea, privirea aceea care acum, înspăimîntată, se ascundea de mine. Știam, știam acum că nu trec clipe multe în care să nu-i fiu prezentă zi și noapte, noaptea mai ales, eu lui, mereu. De cîte ori venea, mi se părea că va izbucni, că va vorbi... Pleca mereu cu aceeași apăsare ipocrită a umerilor, a încăpățînării.

Dar într-o zi sîngele a izvorît abundent. A pornit brusc și nu l-am putut ascunde. A pătat perne, cearșafurile. L-au chemat în grabă. Peste cîteva minute a venit. A rămas singur cu mine. S-a așezat pe un scaun lîngă patul meu. Mă privea fără să vorbească. Eu îi răbdam prezența, așteptînd să plece. Îmi era grea respirația lui pe care o auzeam în odaie ca o insultă. L-aș fi rugat să mă lase să mor liniștită, să termine cu hrana cleioasă vîrîtă pe nas. L-aș fi rugat în genunchi. Îl vedeam în fața mea. Mă privea. Deodată ochii i s-au umplut de o spaimă de nedescris. O tulburare imensă care-i întrecea puterea lui de nesimțire. Și-a ascuns fața în mîini. După cîteva minute, cînd a desfăcut mîinile, l-am văzut palid. O privire rătăcită.

— Am să scriu acasă la dumneata... că ești bolnavă... că trebuie să... nu mai stai aici, a șoptit.

Îl vedeam în fața mea. Se împlinea acum, cînd era prea tîrziu, ceea ce așteptasem atîta. Fața aceea absurdă, imitație de Crist, așezată pe un trup prea scurt, cerea iertare.

Totul era ridicol. Și el și întîmplarea, ridicol de inutile. Am închis ochii.

Se sculă de pe scaun, se apropie un pas de mine. Vocea îi tremura:

— Voi face tot ce dorești, cum dorești. Îi voi obliga să primească tot ce dorești dumneata, tot ce dorești... am posibilitatea.

A făcut o pauză. Respirația i se oprise. Puteam crede că nu mai este în odaie. Apoi a șoptit, furișat, ca o lacrimă de foc:

— Regret ce-a fost.

Mă obosea glasul lui. Am întors fața către perete. Era atît de aproape de mine încît cu genunchii atingea marginea patului meu care se mișca. Îmi era scîrbă de el. Șoaptele lui de pace îmi soseau veninoase.

— Crezi că vreodată ai putea să mă ierți? șopti.

Am rămas nemișcată. Într-adevăr, totul era peste măsură de ridicol. Acest om se simțea îndreptățit să se creadă acum martir. Sînt într-adevăr oameni care își închipuie că dacă cer iertare, păcatul se șterge! Ce ridicol! Cîtă lașitate! Nici Dumnezeu nu poate nici ierta și nici fi iertat! strigă deodată Zoe, dar trecu brusc iar în glasul povestirii:

— Am să mai vin, a spus el. O să vedem ce se poate face... orice.

Și a mai rămas cîteva secunde în odaie, pierdut, umil. Apoi s-a închis ușa în urma lui.

Noaptea i-am auzit glasul din nou, dar nu era el: visam. „Crezi că vreodată ai putea să mă ierți?“

M-am deșteptat și mi s-a părut vis și tot ce fusese.

Probabil trecuseră doi ani. De două ori văzusem cum se desfrunzesc pomii și cum înverzesc. Dincolo de pereții care mă încercuiau, viața urmase să existe ca mai înainte. Oamenii trăind alături de durerile altor oameni și nimic împiedicînd pofta de a trăi. Lumea întreagă mi se părea o cloacă leneșă, și mi se mai părea că o mare primejdie, o primejdie cum nu a mai fost, pîndește ca o pedeapsă fără iertare, fără odihnă, pînă ce se va schimba fața lumii. Vedeam foc, foc mult, și mii de oameni cu mîinile întinse strigînd. Eram în primăvara anului 1914. Și, voi spuneți că acum s-a făcut pace dar eu nu cred... Auzi, Ana, pace nu e pe pămînt. Și multă vreme nu va fi pace... În fine... Dar glasul lui plutea

peste groaza omenirii și părea că vorbește pentru toți în noapte:

— Regret ce a fost.

Abia acum îmi dau seama de realitatea cuvintelor lui care soseau ca o spaimă. În mine era totul mort. Acum nu mai aveam ce face cu libertatea pe care voia să mi-o dea, nu mai voiam să mă întorc printre oameni, dar îmi dam seama că el nu mă va înțelege, că el, cuprins de spaimă și remușcări, va înfăptui ceea ce i se părea lui că poate răscumpăra greșeala fără să mă întrebe pe mine ce doresc. Credea că astfel își va recăpăta liniștea. Eram și acum tot în mîinile lui. Cuprins de spaima remușcărilor, mă va da afară ca să mor departe, nu la el în casă. Știam că acum va fi tot atît de fără milă și fără înțelegere.

Și totuși, dacă m-ar fi lăsat acum să mor liniștită, nimeni nu i-ar fi cerut socoteală: era doctor, eu bolnavă. Ceea ce îndrăznise să facă acum doi ani pentru bani, ar fi trebuit să facă acum din milă. Dacă ar fi mărit doza acelei injecții cu care de atîtea ori mă adormise femeia de serviciu cînd o plictiseam cu insomniile mele, moartea mea ar fi sosit fără absolut nici un fel de surpriză ori supărare pentru nimeni.

O clipă mi-am oprit respirația: o atenție întoarsă asupra mea și am adîncit cîtă viață a rămas în mine legată de trup. Și am simțit deslușit că moartea va sosi prea încet. O vitalitate încăpățînată ca un gînd mediocru mă lega încă de trup. Mi-ar trebui poate cîteva luni încă, poate mai mult... în tot cazul suficient ca el să nu aibă puterea să rabde să mă vadă zi de zi... acum cînd panica îl cuprinsese. Mi se părea că sînt tîrîtă într-o îmbulzeală de corpuri care se străduiesc să înainteze. Îmi era scîrbă. O clipă după aceea, m-am simțit atît de singură, despărțită de absolut restul lumii printr-un atît de total dispreț, încît o spaimă rece îmi cuprinse trupul. Îl simțeam parcă gol pe înălțimile amețitoare ale unui spațiu infinit. Îmi simțeam ființa fluturînd în tremurarea acelui aer prea rar, ca un strigăt de disperare și căruia îi cunoști inutilitatea, într-o imensitate încremenită a unei lumi fără Dumnezeu.

Mi-am dat seama atunci că moartea acceptată este una, iar cea provocată altceva și că între ele diferența și efectele sînt exact opuse. Acum știam că nici de data asta nu voi

scăpa, că mi se va îndeplini soarta așa cum era ea scrisă: că va trebui să trăiesc.

Atunci am plîns.

În acești doi ani nu plînsesem niciodată. Suferisem, dar nu plînsesem. Plînsul mă coborî pe pămînt. Din clipa aceea nu am mai fost o minte dezlegată de trup ci un corp plăpînd, bolnav, ceva ce cere și așteaptă de la oamenii pe care-i disprețuiește, ajutor.

El a venit și a doua zi. A rămas din nou singur cu mine. Părea mai liniștit. Probabil că hotărîrile, chiar cînd sînt greșite, aduc liniște.

— Aș vrea să-mi spui ce dorești să faci cînd vei pleca de-aici. Trebuie să le scriu alor dumitale.

Pe mine mă enervau pînă la durere cuvintele pe care le întrebuința. Din glasul lui șovăitor înțelegeam că înadins, din pudoare, căuta să găsească părinților mei un nume mai potrivit decît tată și mamă, dar găsise ceva mai ridicol: „alor dumitale".

Cu ce erau ei „ai mei"? Ce ne lega decît cea mai deplină dorință de eternă despărțire? Mi-era scîrbă de el, de doctor, și mai ales scîrbă de faptul că totuși într-adevăr, așa cum spune el, ei erau „ai mei". Eram legați, iremediabil legați. Ai mei. Așa ne născusem legați, implacabil...

M-am înălțat:

— Ești laș peste ce-și poate închipui o minte omenească... După ce ai făcut ceea ce ai făcut, găsești puterea să-ți închipui că mai poți îndrepta ceva, că mă poți salva? De fapt, pe dumneata vrei să te salvezi, nu pe mine. Ți-este frică să mă vezi moartă aci, moartă în casa asta, omorîtă de dumneata. Ți-este frică de nopțile care ar urma, de întuneric. N-ai avut nici măcar puterea de a merge pînă la capăt și acum ți se pare că dacă-mi dai dumul, dacă nu voi muri aici și că voi muri departe, nu vei mai fi vinovat de moartea mea, că vei putea uita ce-ai făcut, că vei putea dormi liniștit fără să tresari la orice zgomot neașteptat. Dar știi bine că eu nu mai pot trăi, că sînt moartă, auzi, moartă, m-ai omorît, m-ai schilodit și acum nu mai ai curajul să termini gestul, cel din urmă, mă trimiți înapoi la complici să termine ei ce nu ai curajul să termini dumneata. Atît măcar! Atît să fi făcut: gestul cel din urmă, lovitura de grație... să se termine...

— Ai să te vindeci, ai să uiți...

Ne-am privit. Știa că minte. Știa că am dreptate. I-am văzut privirea aceea șovăitoare, înspăimîntată, slabă în orgoliul ei puternic, în dorința ei de comod, de călduț. Și totuși am găsit forța pentru o ultimă încercare, pe care o știam de altfel inutilă. Am șoptit, mai blînd, o ispitire:

— S-ar uita totul dacă m-ai lăsa aci... să mor... dacă m-ai ajuta aci... te-aș ierta...

Se zbătu.

— Nu, nu pentru nimic în lume. Acum... nu mai pot.

— E singurul lucru curat pe care l-ai mai putea face vreodată.

— Nu, nu. E tocmai ceea ce nu mai pot.

— N-ar ști niciodată nimeni... E singurul lucru pe care ți-l cer să-l faci: ceea ce ai vrut împotriva mea acum doi ani, fă-l pentru mine acum. Te voi ierta.

Își ascunse ca în ajun fața în mîini. Gest feminin la bărbatul ăsta care avusese îndrăzneala să încerce o crimă înfăptuită zi de zi, ceas cu ceas, timp de doi ani de zile și care acum dorea să îndrepte răul tot în felul lui, pentru el, ca să-și recapete liniștea sufletească, nu ca să facă un bine. Sub remușcări se pot ascunde egoisme tot atît de virulente ca sub păcat.

Îmi reda viața după ce o schimonosise în mîinile lui murdare.

Atunci au fost zile cînd mi-am închipuit că-mi mai lipsește foarte puțin ca să cuprind un adevăr care se petrece dincolo de posibilitatea umană de a înțelege, atunci am priceput că există adevăruri mai mari și de altă esență decît cele pe care le pot înțelege mintea noastră, căci altfel cum am putea trăi de îndată ce am înțelege că viața așa cum ni se pare că este, nu are sens?

Cum am mai putea trăi? Bîjbîim. Lumea asta nouă îmi era aproape. Gîndurile mele o pipăiau fără s-o poată contura. Înțelegeam că trăim într-un întuneric din care s-ar putea poate ieși și că acolo, dincolo, ceva amplificat pînă la miraculos, desfăcut de strîmtoarea păcatelor, a fricii, a ipocriziilor, ne așteaptă. O așteptare veșnică, totală, imuabilă...

Pentru ce n-am avut atunci puterea să rămîn în viața aceea care se deschidea în fața mea, în inconștiența demen-

ței, acolo unde nu mai este nevoie absolut de nimic? Ah, ce păcate mă legau încă de viață de a trebuit totuși să mă întorc, după ce întrezărisem unica și totala posibilitate de libertate? Ce demon, ce pedeapsă! Și nici acum nu s-a împlinit totul.

Da, au fost clipe cînd această lume de miracol al unei înțelegeri absolute mi-a fost atît de aproape încît un simplu fior mă despărțea de ea. Să fi fost numai aripa morții? A demenței? Eu totuși aș crede că altceva. Am trăit apoi și cu dorul acelei lumi, mereu...

Viața însă, cea în care trebuia din nou să intru, își pierduse sensul și mă înspăimînta. Eram străină printre oameni. Nu puteam participa la nici un rîs, la nici o lacrimă. Ceva foarte curios: mi-era frică pînă și de obiectele din jurul meu. Nu le înțelegeam rostul și nici esența. Mi se păreau înfricoșătoare și că ascund în nemișcarea lor ceva foarte straniu, o forță care într-o zi ar putea izbucni, și să-și dezvăluie misterul din care sînt făcute... Între mine și viață se așezase o experiență, experiența inutilității faptelor și a timpului, aș putea spune... În fine, recunosc, sîntem orbi în întuneric. Mîinile nu sînt suficiente ca să înțeleagă contururi imponderabile.

Pentru că nu putusem muri, nu-mi mai rămînea decît să am răbdare, să treacă viața. Am început din nou să mănînc. A fost greu. Mă învățasem cu acea hrană vîrîtă în corp în afara voinței mele ori dorințelor mele, cu acele injecții...

El venea destul de des să mă vadă. Sta cîteva minute așezat la mine în odaie. Nu vorbeam nici unul. Cît timp sta la mine în odaie mă privea nemișcat. Înainte de a pleca, mă întreba dacă nu doresc nimic. Niciodată n-am vorbit nici un cuvînt cu el. Scîrba îmi era mereu aceeași. El știa.

Într-o zi a venit urmat de o femeie de serviciu care ducea în brațe o cutie mare, aproape un coșciug. Femeia a plecat iar el a rămas. Stîngaci, mi-a spus:

— Sînt aci hainele dumitale. Trebuie să începi să te îmbraci, să ieși în grădină... la aer.

Se opri și se uită la mine cu aceeași privire speriată. Și, cu toate că mă învățasem cu gîndul că va trebui să trăiesc, totuși, gîndul că va trebui să mă îmbrac, să socotesc dacă îmi place sau dacă e la modă sau nu, deștepta în mine o revoltă, un simț al ridicolului atît de chinuitor încît hohote

de rîs nervoase mi se năpustiră în gît cu muşcături insuportabile.

El mă privea şi — foarte curios — se înspăimîntă, se sperie, el, doctor, el care vedea zilnic zeci de nebuni cu tot felul de crize. Aveam impresia că fiecare hohot îl doare ca palme trase peste obraz. A rămas nemişcat locului, neîndrăznind să se apropie ori să mă atingă. Îi auzeam glasul care mă ruga, mă implora să mă liniştesc...

Şi totuşi nu au trecut după aceea nici două săptămîni şi eram îmbrăcată cu hainele aduse de el. Îmi amintesc perfect lărgimea lor, fluturînd pe corpul meu slăbit. Eram în grădina sanatoriului, unde coborîsem şi unde mă plimbam.

Şi apoi a sosit mama, din Bucureşti, ca să mă ducă acasă.

Da, mama a sosit. Lucrul acesta s-a împlinit şi el şi, ca de obicei, nimeni pe lume n-ar fi putut afla ce ştie această femeie din tot ce se întîmplase. Niciodată n-am putut hotărî care dintre ei doi, tatăl meu sau ea, a fost mai vinovat. Se poate oare ca ea să nu fi ştiut nimic, niciodată nimic, niciodată nimic?

Mi-o aduc aminte perfect. Se îngrăşase mult, era prea roşie la obraz şi purta o „şemizetă" bărbătească albă, cu guler, cravată şi buzunăraş. O batistă, tivită cu danteluţă, ieşea din acel buzunar. Cred că nu se aştepta să mă găsească chiar atît de scheletică. Speriată, a început să-şi şteargă o lacrimă inexistentă. Probabil că i-a fost teamă să nu-i mor pe drum. Doctorul era de faţă. Era o scenă teatrală, falsă, prost jucată, o scenă parcă în parloar la pension în ajun de vacanţă.

— E foarte slăbită domnişoara, spunea el şi cuvintele îi şovăiau. O să trebuiască mult timp îngrijită... cu răbdare. De altfel, v-am scris aceste lucruri...

— Poate mai este nevoie să rămînă aci sub îngrijirea dumitale părintească, domnule doctor, se văita mama şi părea pătrunsă de datoria ei de mamă.

— Nu, nu, îngînă doctorul şi privi pe fereastră cu spaimă.

Era palid, crispat.

Eu stam de-o parte. Abia mă ţineam pe picioare, dar mi-am dat seama că se petrece ceva foarte curios, îmi dam seama că de-acum înainte — iremediabil — voi şti întotdeauna tot ce gîndesc oamenii cînd tac, cînd mint sau cînd se căznesc să spună adevărul şi nu-l găsesc.

În clipa cînd a fost să plec — mama ieşise lăsînd uşa deschisă în urma ei — deodată doctorul m-a întrebat brusc cu glasul strangulat:

— Nu... vrei să-mi dai mîna?

Sîngele mi-a părăsit faţa şi m-am simţit gata de leşin. Îmi sta mîna lui întinsă în faţa mea ca mîna unui cerşetor. Dar n-am putut să mişc mîna mea, s-o aşez într-a lui. Mi-a fost imposibil.

— ...să mă ierţi totuşi... a îngînat şi un geamăt, un hohot i s-a oprit în gît. Ştia că ce cere nu se poate şi că nu va găsi linişte, cu toate că nu ne vom mai vedea niciodată.

Am plecat fără să-l pot privi.

Zoe se opri o clipă, apoi adăugă:

— De altfel, n-am dat mîna cu nimeni... multă vreme... Ce gest orb, de oameni care bîjbîie în întuneric, ca să se caute...

Pe el nu l-am mai văzut niciodată şi n-am mai auzit niciodată nimic şi n-ar fi imposibil să fie mort acum... O fi luptat şi el pentru vreun ideal sfînt ca toţi oamenii cînd merg la război!

Zoe tăcu. Ana o vedea aşezată pe pat în acelaşi loc. O durere intolerabilă i se urcase Anei în suflet. N-ar fi vrut să plîngă, ci lumea să se sfîrşească. Şi parcă Zoe cu durerea ei nu mai era Zoe, ci oricine, orice durere care venise în faţa Anei şi-şi strigase chinul. Ana simţea nevoia să îngenuncheze, astfel ar fi uşurat imensa povară a responsabilităţilor căzute deodată în viaţa ei. Clar îşi da seama că pentru cel ce simte milă pentru toţi oamenii deodată, cu toate durerile lor, nu mai poate fi odihnă şi nici reîntoarcere în indiferenţă.

— Poate că am făcut rău că ţi-am povestit toate astea. De atîtea ori am evitat, spuse Zoe şi privi faţa Anei fix şi cercetător, aşa cum ai privi o faţă pe care ai lovit-o şi cauţi urmele rămase.

Ana făcu un semn negativ fără să poată vorbi.

— ...ţi-am povestit pentru că trebuia. Aşteptai... m-ai forţat... tu.

Zoe vorbi aspru, cu enervarea stranie, neliniştită, a oamenilor neurastenici.

— De altfel, toate lucrurile astea au trecut... E inutil să ne mai emoţionăm... ştii prea bine.

Și glasul cuprinse brusc ură, ca și cum Ana ar fi adăugat prin prezența ei o inutilitate, de nesuferit.

Ana reuși să spună:

— Atunci... te-ai întors acasă?

— Nu. Am rămas la Predeal. Mi-a închiriat mama o odaie. La început, am fost rău bolnavă. Asta mi-a fost de mare folos. Ce-aș fi putut face altceva? Eram singură, atît de singură! Luni de zile n-am vorbit și liniștea din jurul meu era atît de mare, încît îmi era fața ca de piatră, numai ochii și pleoapele le mai simțeam vii. Uneori mi se părea că am asurzit...

Țin minte, prima carte pe care am citit-o, pe care am putut-o citi a fost „Portretul lui Dorian Gray". Cartea a avut asupra mea un efect neașteptat: m-a despărțit de mine brusc. Am reînceput să trăiesc: eu, cea de pînă acum, eram parcă portretul azvîrlit în pod, eu, astălaltă, reintram printre oameni. Nimeni n-ar fi putut citi pe fața mea, viața mea. Eram o mască, o minciună.

Dar Ana, brusc, cu spaimă își dădu seamă că realitatea era și mai înspăimîntătoare ca acea mască de care vorbea Zoe: de fapt, Zoe murise. Ceea ce vedea în fața ei nu era viață, ci gesturi mecanizate, care căutau să scape de plictiseală și să macine zilele pe care Zoe le mai avea de trăit. Nimeni și nimic n-o putea reînvia... Ceilalți, toți, ea, Dorin, André de Bozas... totul inutil.

— Totuși, te-ai reîntors acasă, șopti Ana, încercînd să-și ascundă spaima.

— Da, spuse Zoe, m-am întors totuși. A, nici nu-ți poți închipui cîte lucruri imposibile se întîmplă. Monstruosul fascinează în aceeași măsură ca sublimul. Da, m-am întors acasă, aici. Pe tata l-am găsit vîrît în pat pentru această ocazie. Voiau să mă facă să cred că este pe moarte: avea probabil un guturai...

— Nu ți-a spus nimic... n-a căutat nici o explicație?...

— Niciodată, spuse Zoe cu violență și imperceptibil se înroși. Niciodată n-am mai vorbit cu el de-atunci.

— Niciodată?

Zoe o privi din nou pe Ana fix.

— Nu, niciodată. Nici măcar bună ziua...

Ana nu îndrăzni s-o privească pe Zoe. Înţelesese că se poate trăi o viaţă întreagă fără să vorbeşti. Ochii i se aprinseră de lacrimi. Îi era spaimă de ce întrezărise posibil.

Zoe continuă:

— Am rămas acasă. Izbucnise războiul. Pe urmă el a plecat în Moldova Pe urmă... ştii tot, tăie Zoe brusc povestirea. Adăugă mai tîrziu cu un rîs amar: am avut naivitatea să cred că pot reîncepe să trăiesc.

Se mai auzi o bătaie în uşă.

— Intră, spuse Zoe ridicînd privirea. Dumneata eşti, doctore? Credeam că nu mai vii. Te aşteptam cu nerăbdare şi ceartă. Spuneai că vii devreme de tot. Ai întîrziat.

— Puţin.

— Suficient

— Nu vă este... mai bine?

— Nu.

Privirea Zoei cercetă mîinile doctorului, care purta o servietă galbenă.

— Ai adus ce trebuia? Ai găsit?

— Da, răspunse doctorul, şi nu se putea şti dacă glasul cuprinde timiditate ori plictiseală.

— Ai găsit repede casa?

— Potrivit.

Ana văzuse cum enervarea Zoei crescuse din nou o dată cu sosirea doctorului. Părea nestăpînită, febrilă, că îi este teamă că pierde trenul şi nu îndrăzneşte totuşi din politeţe să întrerupă conversaţia unui indiscret.

— Am fost şi la dumneavoastră acasă. Am vorbit cu doamna Mihalcea-Vrînceanu. A spus că bine, că da. Era şi tatăl dumneavoastră de faţă.

— Ce-a spus?

— Nimic. Asculta.

— Da, bine, mulţumesc. Ana, tu ai să treci în odaia de-alături cîteva minute, spuse Zoe brusc. E o lampă mică acolo şi sper că nu-ţi va fi frig. În tot cazul, îţi iei haina pe umeri. Cîteva minute, te rog.

Ana trecu în antret. Se aşează pe un scaun lîngă bufet, într-un colţ, ascunsă. Lumina lămpii de petrol se răsfrîngea plăpîndă în oglinjoara mică şi apoi în restul odăii. În sală era frig, umed. Mobilele erau şi aici mizere şi de cel mai prost gust. În minte îi vuia ca un ecou glasul Zoei, povestea sana-

toriului și simțea atîta tristeţe încît i se părea că ea, chiar ea fusese acolo și că brusc își reamintise întîmplarea. Și totuși, goluri imense erau în faţa Anei. Povestea nu lămurise nimic, dimpotrivă.

Din odaia de alături se auzeau zgomote metalice și de sticle. Apoi un chibrit luă foc. Ana înţelese că doctorul făcea o injecţie Zoei. Glasurile erau șoaptă acolo. La un moment dat păreau că nu se înţeleg. Apoi glasurile se potoliră iar. Pentru Ana, timpul trecea greu. Nu mai gîndea nimic, dar știa că i se întîmplase Zoei ceva rău. Gust amar i se urca în suflet. Îi era frig.

Dar cineva, din curte, cerceta casa și ușile. Ana recunoscu silueta lui Ștefan Banea. Se grăbi să-i deschidă. Ștefan intră.

— Ce faci tu aici, pe întuneric, în frig, singură? Unde e Zoe?

— Alături, cu doctorul. Sînt numai de cîteva clipe aici.

— Ai înghețat. Dar ce ai? Ce ţi s-a întîmplat? Eștipalidă sau mi se pare mie?

— Nu, nimic....

— Îi este Zoei rău?

— Nu.

— Te-a supărat? Ce ţi-a făcut?

— Nu, nu, nimic... Mă simt puţin obosită... deprimată. Îmi pare bine că ai venit.

Și Ana își așează brusc — o cădere — capul pe umărul lui.

— Ai să răcești aici.

Îi strînse cu grijă haina la piept. În glas fusese emoţie. O strînse lîngă el. Vorbeau în șoaptă.

Ușa se deschise. Se despărţiră brusc. Silueta înaltă a doctorului apăru în ușă. Plecă grăbit, dînd mîna și un bună seara mohorît, supărat aproape.

— Ana, vino, strigă Zoe din odaia de alături.

— Pot intra și eu? întrebă Ștefan.

— Da.

O găsiră pe Zoe întinsă pe pat. Faţa ei, cu cîteva clipe în urmă atît de neliniștită, era acum clară, limpede. Ana se uită cu uimire la ea.

— Ce spune doctorul? o întrebă Ștefan. Arăţi bine.

— Atîta mediocritate! spuse Zoe cu liniște și bunăvoinţă faţă parcă de orice defect.

— Ce ai cu ăst biet om?

— Om? Bine, să-i spunem cum vrei.

— Altă victimă ?
— Poate, spuse Zoe cu aceeaşi detaşare.
— Bineînţeles. Nenorocit ?
— Da.
— Face tot ce vrei ?
— Da, cu mediocritatea care îl caracterizează.

Anei îi displăcea felul acesta al Zoei de a vorbi. O văzuse acum cîteva clipe tremurînd de prea multă sensibilitate, îi văzuse ochii în ceaţa umedă a lacrimilor reţinute, cu spaimă în glas vorbind de Dorin şi de moartea lui, iar acum glumea cu Ştefan asupra victimelor posibile.

În odaie era înăbuşitor de cald, iar mirosul de petrol al lămpii, sufocant. Pentru ce acest lux de priviri luminoase, pentru ce această destindere a feţei, acea miraculoasă înflorire a întregii ei fiinţe ? Şi nu vedea că Ana suferă ? Credea oare că putuse auzi povestea aceea monstruoasă şi acum să se distreze, să glumească?

Şi Ana dori cu însetare liniştea străzii neutre, puritatea aerului rece.

— Trebuie să plec, spuse, e tîrziu.
— Da, imediat, răspunse Ştefan.
— Plecaţi? întrebă Zoe şi o privi pe Ana fix, cu o desăvîrşită atenţie. Era ordin în privire. Ana se simţi cuprinsă pînă în adîncul fiinţei ei. Înţelese imediat. Înţelesese că nu trebuia să vorbească. Aplecă uşor capul în semn de înţelegere.
— Pot veni mîine să te văd ? întrebă şi i se păru deodată că totul s-a sfîrşit între ea şi Zoe.
— Nu, mîine nu, spuse într-adevăr Zoe ?
— De ce? întrebă Ana, tresărind.
— O să-ţi facă bine.
— Zoe!

Şi Ana simţi că i se sfîşie sufletul sub o învinuire nedreaptă şi imposibil de lămurit. Oare Zoe bănuise vreodată cît o iubeşte ? Şi dacă da, lucrul nu o mişca nici cu cea mai mică emoţie ?

— Bine, bine, te aştept.

Ana se aplecă, luă mîna Zoei şi o sărută. O atingere.

Cînd Ana se îndreptă, îl văzu pe Ştefan care le privea fix. Zoe îi spuse:

— Hai, mergeţi. E tîrziu. E frig afară. Ia copilul şi du-l acasă. Pentru azi îi ajunge.

CAPITOLUL XVI

Ana umbla repede și tăcută. Ștefan o luase de braț și-i ajuta să urce un trotuar, să ocolească grămezile de zăpadă, sau să nu alunece pe cîte o piatră sărită din pavaj. În gest punea o căldură protectoare. Anei îi făceau bine prezența și grija lui Ștefan. Umblînd alături de el, i se părea că coborîse dintr-o lume de oroare într-o lume de realități mai blînde. Grija toată rămăsese pentru Zoe, dar Anei, obosită peste măsură, îi făcea un bine infinit mersul ei pe străzi pustii. Pasul legănat adormea durerea gîndurilor. Ana însă știa că deșteptarea durerii era aproape. Ceea ce îi povestise Zoe putuse fi. Viața îi părea Anei periculoasă în violența ei perfidă. Din orice colț al vieții putea izbucni răul.

— Dar ce ai azi în definitiv? Nu te-nțeleg! Nu ești ca de obicei. Ești tristă? o întrebă Ștefan.

— Da.

— De ce?

— O, nimic.

— Ești încă îngrijorată pentru sănătatea Zoei?

— Da, poate... și asta... da, foarte îngrijorată. Nu se poate vindeca în condițiile în care trăiește. Tu ce spui?

— Eu cred că nici n-a fost vreodată sănătoasă. Așa e felul ei, felul lor ai casei Vrînceni.

— Ștefan, tu n-o iubești!

— Nu, nu prea.

— De ce?

— Nu știu. N-o iubesc. Mi-e destul de milă... îmi dau seama...

— Totuși...

— Nici un totuşi. N-o iubesc. Lucrurile astea nu se comandă.

Şi Ştefan vorbi mai departe Anei, aşa cum se vorbeşte copiilor mici ca să-i potoleşti.

— Eu... pe tine te iubesc... ştii...

Dar Ana se revoltă.

— Parcă v-aţi înţeles cu toţii ca să-mi vorbiţi ca unui copil imbecil. Vi se pare că îndepliniţi o sfîntă datorie ca să nu mă lăsaţi să văd decît atît cît vi se pare nimerit. Sînt ca copiii care aud în salon conversaţii care nu sînt pentru vîrsta lor şi apoi la mijloc îi gonesc părinţii afară. Dar cu imaginaţia şi curiozitatea ce facem? Aţi controlat voi, binefăcătorii educatori ai inocenţei mele, ce gîndesc cînd rămîn singură?

— Ana, niciodată n-ai vorbit aşa. Nu trebuie să vorbeşti aşa.

—Un copil ca mine, nu? Dar nu mai sînt un copil, înţelegi. Acum cîtva timp ai îndrăznit să mă săruţi ca pe o femeie şi acum îţi iei aere de protector, de tutore. Sentimente incestuoase poate...

Dar Ştefan surîse acelaşi surîs blînd, protector.

— Ai putea să-mi spui ce eşti, dacă nu un copil?

— Sînt tristă, auzi, tristă...

Ana se opri din mers, se întoarse către Ştefan şi începu deodată să plîngă în hohote. El îi auzi suspinul, care sparse tristeţea trupului, izbucnind în lacrimi. Mîinile Anei, ca aripi lovite, căutară sprijin. Ştefan o cuprinse în braţe, o adăposti.

— Ce-i asta... ce-i asta? spuse speriat.

— Nu-i adevărat că mă iubeşti, nu mă iubeşte nimeni... Aş vrea să mor. Nu mai pot trăi. Nu mai înţeleg nimic...

— Vai de mine, vai de mine! spuse Ştefan, dar de data asta atît de speriat, încît gestul lui de a ocroti pe Ana avu o violenţă hotărîtă, parcă o afirmare a forţei lui, care putea apăra.

— Să nu vorbeşti aşa! Toată lumea te iubeşte. Întotdeauna o să te iubească pe tine toată lumea, auzi, toată lumea, toată viaţa. Tu eşti un înger. Ce-ar spune mamă-ta să te-audă, şi tatăl tău, dar eu, dar chiar Zoe!

— Chiar Zoe!

— A, deci tot de aci porneşte supărarea! Ce ţi-a făcut? Nu trebuie să te mai duci pe la ea. Cine ştie ce ţi-a spus! Te va distruge. Viaţa ei nu este potrivită cu a ta.

Ana plînse mai tare. Plîngea într-adevăr ca un copil, cu toate că durerea ei nu mai era a unui copil. Îşi da seama că va trebui să sufere multă vreme pînă va şti să exprime durerea ca un om matur. Limpezimea ochilor şi frăgezimea feţei nu lăsau să se vadă maturitatea durerii...

— O iubesc.

— Dar nu vezi că este o nebunie să stai lîngă ea? întrebă Ştefan, cu revoltă.

— Totul pare nebunie, hohoti Ana.

— Tu eşti făcută pentru lucruri normale, frumoase. Fugi de acolo!

— Dacă ai şti ce milă-mi este de ea! Cum să fie anormal să-ţi fie milă şi să vrei să ajuţi. E anormal să iubeşti?

— O femeie pe altă femeie?

— Gîndeşti greşit. Eşti prea stricat, prea senzual, prea greoi, pentru a înţelege. Ce importanţă are dacă este femeie ori bărbat, cînd eu o iubesc ca pe o prietenă, mai mult, aş putea spune că tocmai pentru că este femeie ca mine, prietenia mea, mila mea pentru ea are o mai mare valoare. Bărbat să fi fost, probabil că m-aş fi îndrăgostit, dar aşa sînt conştientă de totala puritate a simţămintelor mele. Mai mult, te asigur că dacă ea ar fi născut cît de cît simţăminte dubioase în inima mea, nu aş fi rămas acolo, asta ar fi fost singurul lucru ce m-ar fi îndepărtat, dar nu, nu, o iubesc, în desăvîrşită puritate. Ea a fost prima fiinţă în viaţa mea, pe ea am întîlnit-o altfel decît pe ceilalţi oameni. Parcă o aşteptam... pînă la ea parcă nici nu ştiam că exist... Şi nici n-am gîndit nimic... mi-a deschis o lume nebănuită mie, m-a făcut conştientă de însăşi existenţa mea...

— O să-ţi treacă, o să întîlneşti alţi oameni.

— Da, dar pe ea am s-o iubesc mereu.

— Aşa spune fiecare cînd iubeşte şi apoi tot îi trece.

— Asta cînd eşti îndrăgostit, nu cînd iubeşti. Eu o iubesc, nu sînt îndrăgostită şi te asigur că n-o să-mi treacă niciodată... Iubirea nu trece niciodată... orice lucru adevărat care a existat e veşnic... Eu aşa simt... chiar dacă vine altceva... altceva nu şterge niciodată ce-a fost... Tu crezi că eu vorbesc nebunii... poate că într-adevăr sînt nebunii, poate

că totul e nebunie, dar eu așa simt... Nimic nu se șterge, totul se adaugă și mie... mi-e prea greu... Ți-am mai spus că nu pot trăi fără să înțeleg... Și voi mă încurcați mai rău căutînd să mă feriți acum, la mijlocul drumului... Sînteți proști... nu mă înțelegeți...

Ana plîngea cu hohote. Ștefan Banea ascultă cuvintele care se desprindeau din plîns. I se părea că prinde o ameteală — ameteala ochilor care au privit cerul înstelat — și nu știa dacă este mai ușor sau mai greu după ce ai cunoscut nemărginirea care plutește asupra pămîntului. Și apoi îi era și milă de Ana. Nu cunoștea ce-i povestise, ce îndrăznise Zoe să-i povestească și ce nu. Ce auzise el ici și colo era atît de exagerat, încît nu știa cîtă crezare să dea lucrurilor. Îi era silă și teamă de lumea aceea blestemată și impudică pînă la crimă. În tot cazul nu trebuia, prin întrebări neîndemînatice, s-o facă pe Ana să bănuiască ce se petrece acolo, în casa aceea.

Cu toată inexperiența Anei, lui Ștefan i se părea că în cuvintele Anei trec zvonurile unei lumi în care el nu va putea pătrunde niciodată. Se simțea greoi, purtat de un trup care-l ținea locului în pofte, dorinți, care se mărgineau tot la conturul trupului. Ana îi părea făcută dintr-o fluiditate mlădioasă, mersul trupului adiere, glasul suprateresstru, mîinile ei ușoare, privirea ei fără margini și gînduri dintr-o lume vastă într-adevăr ca cerul înstelat. Sentimentul curios care-l lega de Ana era fascinația, presimțirea și năzuința de a se apropia de lumea asta curată, nouă.

Bineînțeles, nu se va putea opri lîngă Ana. Totul era prea tîrziu. Va rămîne singur, mereu singur... Cu dimineața, deșteptările din somn, triste...

O luase pe Ana de braț și o ducea acum mai repede, părea că ar fi vrut s-o îndepărteze de un loc periculos. Ana închisese ochii, se rezemase cu încredere și se lăsa dusă. Pentru o clipă, gîndurile Anei amorțiseră iară. Era brusc liniștită, ca și cum viața n-ar fi avut probleme, ca și cum conștiința ei nu s-ar fi născut încă. O alunecare prin aer, o alunecare vegetală, cu senzații de odihnă nemărginită. I se părea că uitase cuvintele, că nu mai există decît acea alunecare prin noapte... Dar piciorul ei se împiedică de trotuarul inegal. Corpul întreg se zdruncină și gîndurile își începură din nou desfășurarea dureroasă:

„...nimic nu se şterge, totul se adaugă. Fiecare clipă o înfierare. Totul însemnat pretutindeni. În clipe mărunte era implacabil prinsă viaţa. Nu exista nimic decît clipe. Şi clipele uitate nu erau mai puţin reale ca orice clipă din cele mai violent însemnate..."

Plînsul i se potolise. Umbla cu capul plecat dusă de acelaşi pas, rezemată de braţul bărbătesc ce-i sta alături. Se strînse mai tare de Ştefan. El îi răspunse. Era o înţelegere tăcută în noaptea oarbă, o înţelegere, o acceptare a soartei fiecăruia din ei, a singurătăţii. Umblau în tăcere. Ajunseră în calea Plevnei. Oameni răzleţi, săraci, umblau îmbrăcaţi cu grijă în hainele lor de sărbătoare, ducînd în braţe copii somnoroşi, obosiţi, adormiţi pe umărul lor.

Ştefan Banea se opri în faţa unei barăci de lemn minusculă, o dugheană, cumpără mandarine şi castane. Îşi umplu buzunarele.

— Ţineşi tu cîteva şi-ţi încălzeşte mîinile, spuse Anei.

Ana primi castanele calde în mîini, păsări mici, vii.

Ştefan desfăcu coaja unei mandarine. Parfumul violent în aerul rece sosi pînă la Ana.

— Vrei ? o întrebă Ştefan.

Ana surîse.

— N-am mîini, spuse, arătînd mîinile pline de castane.

Simţi pe buze gustul rece şi parfumat al mandarinei pe care Ştefan i-o strecura ca unui copil. Ana surîse din nou.

Plecară mai departe pe străzi sărace şi pustii. Se auzeau cîntece de Crăciun, cîntate de glasuri de copii. De prin curţi şi din depărtare apăreau stele mari de hîrtie colorată şi luminate în interior de lumînări aprinse şi mereu aceiaşi oameni cenuşii, îmbrăcaţi în haine de duminică, purtînd aceiaşi copii adormiţi pe umăr, treceau agale, ca oameni care au împlinit ceva de mult aşteptat.

Ana simţea că se potolise, că durerea cedase. I se părea acum monstruos că pot exista pe lume asemenea lucruri ca povestea Zoei. Fusese închisă acolo, pe nedrept, în casa de nebuni, de chiar tatăl ei...

Pentru ce, nu putea înţelege. Pricepea însă că motivul — pe care Zoe avusese grijă să-l ascundă — trebuia să fie cel puţin tot atît de monstruos ca gestul dement de a-şi închide copilul pe nedrept în casa de nebuni. Şi nu putea fi vorba de

bani... ci altceva. Lucrul acesta i se întîmplase Zoei, era cert. Dar oare era cert ? Zoe nu minţise? Nu inventase ?

Aci Ana se opri din mers. Uimirea o ţintui pe loc. Sîngele îi fugi din obraz.

— Ce ai iar? o întrebă Ştefan.

— Nimic.

Dar Ana se dezmorţi din uimire. Un val de sînge i se urcă în obraz.

Începu să umble mai repede.

„Nu, este imposibil, îşi spuse, e imposibil ca cineva să mintă aşa . E inutil să minţi aşa!“

Dar ce putea ascunde Zoe cu atîta înverşunare ? Cum se născuse ura dintre Zoe şi tatăl ei? Omul acela era dement. O singură privire de-a lui era suficientă ca să recunoşti demenţa. Traian moştenise sîngele putred. Dar Zoe ? Cum ar fi putut Zoe, atît de fină în sensibilitatea ei, ascunde ceva urît ? Şi ce-ar fi putut ascunde ?

— De unde-l cunoşti pe tatăl Zoei ? întrebă Ana pe Ştefan cu greutate, cu teamă, ca şi cum ar fi comis o indiscreţie necinstită. Întrebarea ei era a omului care, simţind că şi-ar putea pierde credinţa în Dumnezeu, se teme să întrebe.

— O, de mult!

— Da ?

— Desigur.

— De ce ţi-ai permis să-mi spui că nu trebuie să fiu prietenă cu Zoe ?

— Ceea ce mă întrebi e o copilărie. Nu, e inutil. Tu ştii prea bine pentru ce. Nu este o fiinţă care să-ţi poată fi de folos. E un om care distruge. Oricine ţi-ar spune la fel şi tot aşa fără explicaţii ori lucruri precise, ca mine.

— De ce n-a isprăvit Zoe pianul la Leipzig ? întrebă Ana, după cîţiva paşi şi inima îi bătu iar repede şi dureros.

— A.. . fost bolnavă... cred... a spus....

— Ce-a avut ?

— Păi... un şoc nervos... cred.

— Eşti sigur ?

Ştefan o privi pieziş pe Ana.

— De ce mă întrebi pe mine şi nu pe ea ?

— Ca să ştiu ce ştii tu.

— Aşa am auzit.

Și deodată Ana se rușină. Atingerile astea cu neîncrederea o îmbolnăvau. Știa că de o mie de ori preferă să fie mințită decît să se îndoiască. Și apoi — gîndi — faptele nici nu au atîta importanță. Într-altă parte și dincolo de fapte trebuiau căutate adevărul și încrederea. Și Ștefan putea cunoaște o minciună care nu ar fi făcut decît să adauge haosului. Nu astfel te poți apropia de sufletul unui om, iscodind pe vecini și cunoscuți. Dacă Zoe într-adevăr mințise, și ea, Ana, ar afla acest lucru, n-ar fi fost nici cu cea mai umilă fărîmă mai aproape de Zoe ca acum. Ca să te apropii de cineva, ca să nu te mai îndoiești de spusele cuiva, trebuie să ai puterea să te așezi dincolo de minciună, adevăr, neîncredere și curiozitate. Dincolo. În iubire, milă. Atunci poate, desfăcut de interese imediate, să ai puterea să înțelegi lucrurile așa cum sînt...

Și fără legătură aparentă cu gîndurile avute pînă acum, Ana își aminti scena cînd ofițerii germani voiseră s-o ia pe Elena Mihalcea-Vrînceanu, pentru că ascunsese revolverele în soba din salon, la ea în casă. De ce Zoe luase asupra ei acea greșală care trebuia pedepsită cu moartea? De unde acel elan de eroică abnegație pentru o ființă de care nu avea decît dispreț și scîrbă? Și cum se face că Elena Vrînceanu era sigură că Zoe va lua asupra ei toată responsabilitatea?

Ana se întoarse către Ștefan și-i spuse cu forță:

— Nu, nu, n-ai dreptate. N-ai de loc dreptate. N-o cunoști. E mai generoasă, mai adevărată, mai eroică decît tine, decît mine, decît toată lumea, cu mult. Da, este altfel decît ce ne putem noi închipui, de aceea n-o putem înțelege. Ea, bineînțeles, niciodată nu va explica. Ar fi prea mărunt. Admit însă că e greu să trăiești lîngă ea, tocmai pentru că lîngă ea, prin comparație, îți dai seama de toate slăbiciunile, goliciunea oamenilor. Asta e distrugător, nu ea. E așezată dincolo de un comod obișnuit. Trăim în amețeala slăbiciunilor noastre și ea nu. Cu ea orice este posibil.

— ... Poate că ai dreptate... cu toate că exagerezi... totuși e greu să trăiești lîngă ea, spuse Ștefan după o pauză.

— Da. E irespirabil. Totul e prea violent.

Ana însă respiră adînc, desfăcînd din plămîni aerul ce se adunase și mocnise.

Ajunseseră în fața casei Anei.

— Te las acum?

— Da.
— Ce-ai să faci?
— Am să încerc să citesc. Dar tu?
— Puţin prin oraş, poate.
— Şi apoi?
— Vrei să viu dacă nu este prea tîrziu?
— Cît de tîrziu. Să vii, te rog. Să ştii că te-aştept.

Se despărţiră. Ana intră în casă. Ştefan rămase locului, o privi pînă o văzu dispărînd. La urmă, un oftat uşor îi înălţă umerii. Se întoarse. Îşi înfundă pălăria mai adînc pe frunte şi plecă. Întunericul străzii îl primi, îl topi.

În singurătatea camerei, Ana scrise:

Am cunoscut cenuşa topită în sînge,
Pustiul pînă la cer,
Iar mîinile întinse
Au implorat eternitatea, zadarnic.

Îngenuncherea pînă la sînge,
Pînă la leşin,
A rămas piatră de mormînt
Pe rugăciunea tristă ca moartea.

În noapte geamătul n-avea ecou,
Gîndul n-a prins viaţă,
Lacrimile s-au întors în inimă,
Plumb topit,
Pecetluind păcatul.

Doamne, vreau mîngîierea stelelor,
Înfiorarea dezlegărilor,
Vreau răsăritul soarelui,
Vreau viaţă din viaţa ta.

CAPITOLUL XVII

După plecarea Anei, Zoe Mihalcea Vrînceanu rămăsese singură în odaie, întinsă pe pat, cu mîinile încrucişate pe piept, ca la morţi. În odaie era o nemişcare deplină, afară o tăcere desăvîrşită. Zăpada învăluise orice zgomot.

Lumina mică a lămpii de petrol, galbenă, se revărsa. În lumina asta, uşile dulapului păreau oglinzi de bronz, scoase din pămînt. Zoe se simţea prezentă şi totuşi străină de ea însăşi. Ceea ce fusese, tot ce i se întîmplase în viaţă, zi de zi, clipă cu clipă, îi era parcă acum o poveste auzită din guri străine.

În odaie era mereu aceeaşi linişte ca de dincolo de mormînt, o linişte materializată numai de căderea fulgilor de zăpadă, o linişte atît de perfectă încît sufletului i-ar fi fost permis să bănuie că poate trăi fără trup...

Într-un vîrtej, joc nebun, în mintea Zoei treceau oameni şi priviri: a tatălui ei, putredă, a lui Dorin, funebră şi liniştită, privirea Anei verde-cenuşie, îndepărtată în ceaţă şi gînduri, o altă privire apoi albastră, orbitoare, clară... André de Bozas...

Nu, nu, nimeni nu putea nimic pentru ea. Totul i se păru atît de trist şi fără sens, tristeţea atît de adîncă, încît în clipa asta de aplecare asupra tristeţii, Zoe ameţi, înfricoşată. I se păru că moare, că se înăbuşe în atîta infinit şi molcomă tristeţe. Tot ce a fost, fusese — şi nimic nu mai putea fi altfel. De ce trebuise să-i povestească Anei lucruri îndepărtate, să răscolească, să aţîţe, să învie amărăciuni inutile! Şi mîine ce va fi? Ce va veni? Cum se putea trăi viaţa cînd nu aştepţi nimic? Plictiseala devenise finalul.

De altfel, se gîndi, va trebui îndepărtată și Ana. Trebuia să se despartă și de Ana. Era singurul gest bun pe care-l mai putea face și... apoi...

Cu uimire simți că-i va fi greu totuși să se despartă de Ana. Un sentiment uman și prima dată simțit, o duioșie o cuprinse. Niciodată nimeni pe lume nu-i lipsise, de nimeni niciodată nu-i fusese dor, nimeni niciodată nu-i fusese cît de puțin aproape. Totul nu fusese decît cazna de a ieși din această plictiseală, din această îngrozitoare melancolie în care se îneca. Ea, Ana, ea singură știuse să se apropie. O atingere aproape imaterială, cu aripi de înger luminos, și totuși acum cînd trebuia să hotărască despărțirea — pentru binele Anei, numai pentru Ana — înțelese că ființa aceasta îi fusese totuși aproape. Și Zoe știu încă o dată — ca și cînd deslușirile repetate ar fi necesare — că viața ei e absolut inumană, că a fost și va fi mereu astfel. Revoltele, spaima, cazna, geloziile, dorințele fuseseră de mult întrecute dar, cu nimic înlocuite. Se simțea ca un om rămas între două lumi, între viață și moarte. La nimic nu putea participa. „O pedeapsă cum nimeni nu și-o poate închipui". Și **nu** și putea aduce aminte cînd păcătuise într-atît încît să fie necesară atîta suferință. „Și totuși, asta nu înseamnă, își spuse, pentru că nu știu eu, pentru că eu nu-mi amintesc, nu înseamnă că păcatul nu există. Uităm pînă seara ce-am mîncat la dejun. Cine știe de unde mi se trage blestemul acesta, al vieții mele inițiale".

Se sculă înspăimîntată și, cu fața inundată de lacrimi, bîjbîind, luă o seringă dintr-o cutie, o fiolă, și cu grabă, cu hotărîre, își făcu o injecție.

Se întinse din nou pe pat.

Auzi ușa antreului deschizîndu-se încet. Se deslușiră pași. Se auzi apoi sunetul cristalin al unor farfurii. După o clipă, cîteva ciocănituri ușoare la ușa odăii ei alungară cu totul liniștea care fusese.

— Cine e ? întrebă Zoe.

— Eu. Vrei o cafea ?

— Intră.

În odaie apăru doamna Ionescu , ruda la care sta Zoe. O femeie mai în vîrstă, înaltă, slabă, cu părul cenușiu. Ochii îi erau plini de o copilărească curiozitate și umezi, ca la oamenii care plîng ușor.

— Ce ai? Ce, iar nu-ți este bine?
— Tot așa.
— Te-au obosit musafirii?
— Nu.
— N-a venit doctorul?
— Ba da.
— Ce-ai aici?
— Lasă...
— Ce-a spus? Nu ți-a dat medicamente?
— Ba da.
— Le-ai luat?
— Da.

— Ți-am adus cafea, dar nu ți-o dau dacă nu mănînci ceva înainte.

Vorbea așezînd lucrurile prin odaie. Ridică scaunul mic albastru, care sta răsturnat cu picioarele în sus, în colțul unde fusese azvîrlit și-l așează cu grijă la loc. Vărsă apă în lighean și începu să adune firimituri imaginare de pe masă.

— Să mai pun și un lemn pe foc?
— Da.
— Uite, mănîncă. Nu vrei o felie de piept de curcan? E Crăciunul. Ți-au trimis bunătăți și ai tăi de-acasă.
— A fost Gheorghe aici?
— Da.
— De ce nu l-ai trimis aici?
— Aveai musafiri. A plecat imediat. A spus că vine mîine de dimineață din nou.
— Ce ți-a spus?
— Spunea că a spoit odăile alea din curte pe care le-ai cerut. Nu știu zău ce gînd o fi și ăsta pe tine să te muți în chioșc în toiul iernii. Tat-tu a spus că face o sobă mică de teracotă. Nu știu zău ce ți-a venit să te muți acolo pe moviliță! Au chemat și un dulgher de pune geamuri duble, dar de frig tot frig o să fie, asta ți-o spun eu. Pereți subțiri, fără pod. Bate vîntul din toate părțile.

Zoe înălță din umeri.

— Dă-mi cafeaua, că se răcește.
— E pe sobă. Ibricul e plin, dar să mănînci întîi ceva.
— Nu pot. Nu-mi este foame.

— Ai ajuns de nu te mai ţii pe picioare. N-ai să poţi merge la examene. Ce fel de doctor oi mai fi vrînd să te faci! Tu doctor, tu bolnav!

— A început să spoiască odăile?

— Odăile! Vorba vine! Chichineţele, coteţul! De ce nu ceruşi măcar o odaie din cele mari de jos de lîngă salon? E una lîngă odaia părinţilor. Nu vrei să merg la naşu şi să vorbesc eu cu el mai serios?

— Nu, nu. E mai linişte în curte.

— Linişte? Da' de unde! Se aude tot zgomotul, zi şi noapte, de la chiriaşii din curte.

— Nu face nimic. Mie-mi place.

— Ce-ai aici?

— Lasă.

— Gheorghe o să trebuiască să alerge toată ziua prin curte ca să-ţi aducă lemne, apă de spălat, o cafea, un ceai, mîncare... Zău dacă nu era mai bine, totuşi; în pod unde ai stat pînă acum. La aşa casă, aş putea zice somptuoasă, şi tu prin toate colţurile cu calabalîcul, ca ţiganii. Ba în pod, ba în chioşc pe moviliţă! Zău, nu vrei să vorbesc cu naşu şi naşa?

— Dacă spui un cuvînt, să ştii că mă supăr.

— Bine, bine, credeam că vrei.

— Nu. Mi-au propus şi ei dar nu vreau eu.

— Lasă-mă, frate, să văd ce ai în cutia asta.

Zoe luă cutioara cu medicamente şi o ascunse sub pernă.

— Se strică dacă umblăm la ele, şopti.

— Bine, credeam măcar că-mi spui.

— Un întăritor.

— Bine, bine. Dar ce-o să spună lumea, chiriaşii, cînd or vedea pe fata proprietarului că stă singură în chioşc?

— Prostii! îngînă Zoe. Lumea se învaţă cu orice şi de vorbit în tot cazul tot vorbeşte... Şi nu mai deretica atîta prin odaie. Stai. Am ameţit.

— Stau dacă mănînci ceva.

— O bucăţică de cozonac poate.

Doamna Ionescu îi aşează tava cu mîncare pe pat, lîngă ea. Zoe se aşează mai comod pe perne. Gesturile îi erau bolnave dar elegante. Doamna Ionescu o privea cu atenţie.

— Stau şi mă uit la tine şi nu mă pot dumiri.

— Pentru ce ?

— Cu cine Dumnezeu oi fi semănînd şi cum Dumnezeu de te făcură aşa tat-tu şi mă-ta, atît de străină lor!

— Se întîmplă, şopti Zoe, căutînd să-şi domine enervarea.

— Se întîmplă, se întîmplă, nu zic, dar prea se întîmplă de data asta ca niciodată! Te-ai uitat vreodată la tine în oglindă ?

În odaie se făcu tăcere. O tăcere care cuprinse odaia ca o apă tăcută. Dar doamna Ionescu vorbi iar.

— Lumea vorbeşte, dar adevărul nu-l ştie decît Dumnezeu.

— Sigur, spuse Zoe.

Cuvîntul ei rece căzu parcă din înalt de cer senin.

— Şi nu poţi opri lumea de a vorbi, vorba ta.

— Sigur, repetă Zoe.

Doamna Ionescu privi faţa Zoei cu aceiaşi ochi plini de o bolnăvicioasă curiozitate, avidă, şi văzînd privirea Zoei aţintită fix asupra ei, urmă:

— Eu sînt din Brăila ca şi mamă-ta. Tatăl tău mare era preot acolo. În fine, ne cunoaştem neamurile de mult şi încă şi acum cînd merg la Brăila, mai văd bruma de rude ce mai aveţi pe acolo. Mă-ta deci a fost crescută în frica lui Dumnezeu, dar poţi şti pe cine împinge diavolul la păcat? Pentru ce s-a căsătorit mă-ta cu tat-tu nu a priceput nimeni, dar nici pentru ce să fi păcătuit cu un altul nu este de priceput... dar aşa spune lumea... a iubit pe un altul... apoi s-a căsătorit cu tat-tu... aşa că nu ai fi a lui tat-tu... nu eşti a lui...

O respiraţie care a fost parcă prima respiraţie cînd viaţa pătrunse în plămîni, aducînd totodată şi conştiinţa existenţei, îşi făcu loc în trupul Zoei.

— Şi cine ar fi fost... tatăl meu ?

— Nu ştiu... Vreun străin în trecere prin Brăila. E port acolo, trec mulţi străini. Prostii! Că nu semeni cu tatăl tău este adevărat, da nici cu mamă-ta nu semeni. Cu toate că dacă s-ar uita cineva bine la voi, ar vedea că ochii tăi au ceva... forma lor aş spune că e a mă-ti, culoarea însă... Dar ce te uiţi aşa la mine ? Aşa am auzit. Ce sînt eu de vină că vorbeşte lumea ?

— Cine ţi-a spus ?

— La Brăila... mai de mult... vorbea lumea...

— Și... fără dovadă... precizii ?

Doamna Ionescu tresări.

— Ești naivă ! Astea-s lucruri cu dovadă ? Așa se vorbește ! Și mi-am adus și eu aminte văzînd cum de nu poți să te învoiești cu ei. Drept să-ți spun... credeam că-ți fac un serviciu.

— Și el... tatăl meu... știe ?

— Și dacă știe, crezi că o să vină să-mi spuie mie sau ție? Ăștia-s oameni care pleacă și în mormînt cu buzele închise. Vorbește omul și tu mă iei de scurt ca la judecată. Mai mult decît ți-am spus eu n-o să-ți spui nimeni pe lume. Numai eu am fost așa, o proastă, să vorbesc deslușit ce știu. Credeam că ești fată destul de deșteaptă, în fine, modernă și umblată în lume ca să putem vorbi împreună despre lucrurile astea... Credeam că-ți fac chiar un bine...

Doamna Ionescu, roșie la față, se sculă de pe pat, merse la sobă și luă ibricul cu cafea. Turnă cu băgare de seamă lichidul negru și parfumat într-o ceașcă.

— Na, spuse, bea și mănîncă nițel.

Zoe luă tava, sorbi din cafea și ceru un pahar cu apă. Îi era sete, foarte sete.

— Să mănînci că mă supăr, spuse doamna Ionescu cu supărare în glas.

Mecanic, Zoe, ascultînd porunca, puse mîna pe o felie de cozonac. Rupse o bucată, o duse la gură, dar fața i se crispă.

— Nu pot, gemu. Nu pot... acum. Lasă.

Glasul îi era de copil bolnav.

— Cum vrei ! Dar ai să vezi că așa n-o să meargă multă vreme. Te suflă vîntul.

— Mîine, șopti Zoe. Am să încerc.

Doamna Ionescu în picioare în fața ei o privea cu o atenție susținută. Zoe înălță privirea către doamna Ionescu. Lumina ochilor lor se întîlniră. O clipă, dar a fost suficient. Doamna Ionescu începu să plîngă.

— Nu știu, spuse, mi se rupe inima și nu înțeleg ! Vorbește lumea atîtea că te zăpăcește. Cînd îți văd fața ta de sfînt chinuit... nu știu ce să zic! Cu ce te-o fi blestemat Dumnezeu ca să nu fii ca toată lumea, ca să nu trăiești și tu ca

toată lumea... Am crezut că-ţi fac un bine să-ţi povestesc ce-am auzit... Nu te supăra.

Zoe o privea cu aceeaşi intensitate. În faţa lacrimilor ăstora, a cuvintelor femeii, se simţi deodată liniştită, spălată de orice gînd şi într-adevăr atît de pură, atît de supra-înălţată în puritatea asta, încît orice greutate se topi.

— Da, spuse, ai făcut bine că mi-ai spus. Ai făcut bine. Îţi mulţumesc.

Femeia plînse mai tare şi apoi ieşi brusc din odaie, alergînd. Lacrimile o înecau.

CAPITOLUL XVIII

Ana găsi casa deplin luminată, toate odăile încălzite, flori pretutindeni şi mosafiri. Era Crăciunul. În sufragerie, masa era pusă. Totul strălucea. În mijloc se afla un pom mic de brad cu lumînările aprinse. Îl împodobise mama ei în ajun. Toată lumea era veselă şi toţi o primiră pe Ana cu bucurie.

— Cum îi merge Zoiei ? o întrebă Lucia Stavri.

— Parcă ceva mai bine.

— Probabil i-a folosit acea mică schimbare.

— Da, desigur.

Şi Ana adăugă cu timiditate:

— Erau şi cărţile de şcoală pe masă, pregătite. Cred că o să reînceapă să înveţe.

Îşi simţea plînsul aproape şi spaima tot atît de vie. Dar ştia că sub nici un motiv la ea în casă nu trebuie să vorbească. Ana respecta liniştea casei părinteşti. Aci era pentru Ana locul pe pămînt unde frămîntările se potolesc. Minciunile care la început i se păruseră atît de grele să le spună le considera acum o datorie. Pentru ce ar fi povestit mamei ei frămîntările Zoei? Chiar dacă ar fi înţeles-o, n-ar fi putut-o ajuta cu nimic, ci pur şi simplu ar fi suferit şi ea zadarnic. Atît.

Acum, sosind în casa luminată, caldă, plină de oameni veseli, nu ştia care lucru îi părea mai ireal: povestea Zoei, sanatoriul sau atmosfera aceasta de sărbătoare. În definitiv totul era extraordinar, totul, totul... De la cel mai mic grăunte de nisip şi pînă la infinitul cerului — tot.

Ana merse la ea în odaie să-şi schimbe rochia. Focul din sobă se răsfrîngea în jocuri fantastice pe albul pereţilor, ecou prietenesc al gîndurilor ei tot atît de ameţite.

Ana rămase cîtva timp nemişcată pe pat, legănată de vîrtejul flăcărilor. Se simţea foarte obosită. N-avea să gîndească. La urmă hotărî că lucrurile pe care nu le înţelege trebuie puse de-o parte şi că timpul îi va aduce o uşurare.

Ceva mai tîrziu, fără să aprindă lampa, Ana se îmbrăcă pentru masă. O rochie lungă pînă la pămînt, albă. Coborî.

Jos, printre musafiri, lîngă părinţi, Ana căută să trăiască fără gînduri. Să uite. Totuşi tristeţea nu se îndepărtă nici o clipă. Gust de lacrimi plînse, un gust de foc consumat, de cenuşă...

În seara aceea se culcă foarte tîrziu. În odaie, în pat, totul se clătina, se legăna. Era Crăciunul. Oraşul întreg fusese în sărbătoare. O revedea pe Zoe singură la ea în odaie cu ochii atît de intenşi şi totuşi atît de străini de tot ce era pămîntesc. Atît de străini..,

Ana adormi.

Ca zgomotul grindinei pe geam, pietricele mărunte azvîrlite de afară pe fereastra odăii o deşteptară pe Ana. Imediat, abia trezită din somn, Ana aprinse şi stinse repede de două ori lampa mică de lîngă pat. Apoi, grăbindu-se, îşi încălţă nişte pantofi groşi de pîslă, îmbrăcă un halat cald, merse la geam şi-l deschise. Aerul era de gheaţă: curat, tăios, aproape irespirabil.

— Bună seara, şopti Ana.

Din grădină glasul lui Ştefan Banea îi răspunse ca un ecou:

— Bună seara.

În întuneric, jos, Ştefan părea o umbră mai densă ca noaptea.

— Cît e ceasul? întrebă Ana.

— Aproape trei. Te-am deranjat?

— Nu, nu.

— Mi-ai spus să vin la orice oră m-aş întoarce. Te-am ascultat. Am venit. Ţi-ai luat ceva destul de gros pe tine? Să nu răceşti.

— Nu, nu. De unde vii?

Ştefan Banea tăcu. Lumina unui chibrit se aprinse. Ana văzu deslușit fața lui Ștefan luminată de flacăra galbenă. Îl privi atentă. Îi văzu și mîinile apropiate ca să ferească flacăra de vînt, ca o scoică mare, transparentă. Apoi totul dispăru din nou în întuneric. Punctul roșu al țigării se aprinse de cîteva ori, des, ca un ochi nedumerit, ca un semn în noapte.

— Dormea doinnița pură a nopților de iarnă ?

— Da.

— Vezi ! Te-am trezit. Altă dată nu mai vin la ore nebunești !

— De loc. Știi că adorm oricînd, repede.

— Ca un copil.

Și Ștefan rîse. Rîsul Anei îi răspunse ecou.

— Nu te mai superi cînd îți spun că ești copil ? Erai atît de nervoasă azi ! Te-ai culcat de mult ?

— Nu. Am stat pînă tîrziu. Am avut musafiri. Au plecat pe la două. Abia ațipisem.

— N-aș fi venit atît de tîrziu, dar drept să-ți spun, îți duceam de grijă !

Ana rîse iar încet.

— La amante ?

— Da, și acolo.

— Ce te-ai face dacă m-aș apuca să te iubesc ?

— E ... aș vedea eu...

— Ai continua să-mi povestești, ca acum, tot ce faci sau ai începe să mă minți ?

— Nu știu, dar să nu vorbim așa. Nu-mi plac glumele astea.

— Mă gîndeam numai ce grozav te poate încurca un sentiment... frumos. Cîteodată mi se pare atît de curios cum te porți cu mine... Tocmai tu...

— Orice om, fie chiar un stricat ca mine... tot caută și ceva curat în viață. Criminalii care-și iubesc cîinii...

— Mersi !

— Nu, tu pentru mine ești o... posibilitate pierdută... Gîndește-te că m-ai fi putut într-adevăr iubi, că te-aș fi putut iubi... o mică diferență de vîrstă, de obiceiuri... O dragoste curată, ideală, eu ! Toți căutăm asta.

— ... și nimeni nu găsește, îi șopti Ana.

— Asta e altceva, îi răspunse Ștefan, care primise șoapta venită de sus, clară, în aerul nopții și al iernii. Eu îți vorbesc de ce caută oamenii, nu de ce găsesc. Și apoi sînt unii care găsesc astfel de dragoste și nu o păstrează... Sînt atîtea slăbiciuni ascunse în om.

— Am auzit că toți bărbații înșală, că nu se poate altfel. Asta înseamnă că toți oamenii trăiesc în minciună.

Ștefan rîse.

— Vorbești ca din carte. Nu trebuie exagerat. Există și altfel.

— Ești sigur ?

Ștefan se gîndi o clipă, apoi răspunse cu glasul mai atenuat, ca pentru el.

— Da, probabil... există. Trebuie să existe oameni care nu mint, care nu înșală. Așa cred!

— Dar cum poți ști acest lucru ? Cum poți avea certitudinea aceasta? Cum poți ști că un om nu te minte, că sinceritatea lui este deplină ?

Amintirea ochilor Zoei îi apăru în față.

— Certitudinea nu există pentru nimeni. De aceea contează mai mult ceea ce crezi, nu ceea ce este, spuse Ștefan.

— A, nu — strigă Ana — nu! Eu vreau sinceritatea deplină. Pe minciună nu vreau să trăiesc nici să clădesc nimic. Și vreau să știu că sinceritatea există. Vreau certitudinea aceasta.

Glasul Anei fusese aproape strigăt.

— Atunci rămîi singură.

— Prefer.

— De altfel, spuse Ștefan, pentru cel ce minte, efortul de a minți e destulă pedeapsă.

Țigara, jos, în întuneric, punctă cu roș cuvintele.

— Crezi ?

— Da.

— Bine, dar o minciună totuși, la urmă, cît de tîrziu, tot se dovedește, nu crezi ?

— Nu știu. Posibil că da.

— O, și apoi, exclamă Ana și simți un fior, tu știi că cel ce minte nu mai are absolut nici un motiv să mai creadă în posibilitatea adevărului? Că nu minți tu, fiecare pentru sine, e singura dovadă că sinceritatea există. O dată cu

minciuna ta, secătuiești orice posibilitate de a mai ști că adevărul există.

De sus, glasul sosise fierbinte, contrastînd cu glasul domol, blazat, al lui Ștefan.

— Cîteodată întrebi ca un copil și cîteodată știi mai mult ca mine.

— Nu știu, simt.

Dar Ștefan își reluă firul gîndului.

— În definitiv, totul nu este decît o imensă căutare. Oricît ai iubi, oricît de perfectă ai vrea să-ți fie dragostea, cred că totuși poți avea dorințe, tentații mai bine zis, și față de altcineva. Un nestăpînit, un slab își dă drumul și strică ce are; un om puternic și conștient e fericit și de efortul pe care-l face pentru a se stăpîni ca să păstreze curat ceea ce are.

— Atunci, după tine, o dragoste, o dragoste în care să nu mai încapă nici un gînd, absolut nici un gînd pentru nimeni, să fii una cu omul pe care-l iubești, să mențiii exaltarea pură pentru totdeauna nu se poate ?

Ana întrebă încet, rar, cu atenție, cum ar fi desfăcut o rană.

— Nu, nu se poate. Aș dori să uiți ceea ce-ți spun eu acum, totuși este așa.

— Cred că nu voi uita niciodată ce mi-ai spus acum.

— Da, o alegere voită a omului care-ți poate da cea mai mare fericire și o voită excludere a celorlalți pe care i-ai putea dori, atît. Altceva nu se poate între oameni.

Ștefan făcu o pauză și adăugă cu glasul nesigur:

— Și poate mai există o posibilitate aparte, dar e dintr-un domeniu în care nu mă pricep.

— Care ?

— Dumnezeu.

— A, da, da.

— Da, da. Ce liniștit răspunzi! Tu ești o fetiță cuminte și puțin speriată de tot ce aude și vede. M-am gîndit bine: tu trebuie să scapi și de Zoe și de mine.

— Nu o amesteca iar pe Zoe.

— Vrei să scapi numai de mine ?

— Nu, nu, nici de tine.

— La ordinele matale, duduie. Slugă supusă. Totuși te sfătuiesc să cauți să afli singură ce este viața și dragostea.

Pentru ce să iei de-a gata o experienţă străină care nu poate fi decît relativă! Nimeni nu ştie ceva precis. Poate că tot ce spun eu e complet greşit; iar în ceea ce priveşte pe Zoe... mai...

— Mai bine dă-mi şi mie o ţigară.

— Tot Zoe e de vină şi de prostia asta a ţigărilor!

— Dă-mi, te rog.

— Bine, bine, trimite cutia.

Ana dispăru o clipă. Ştefan privi fereastra goală cu duioşie.

Dar Ana apăru imediat. Desfăşură o sfoară de pe un mosor. La capătul aţei, o cutie era legată. Cînd cutia ajunse jos, Ştefan aşează cîteva ţigări în ea.

— Chibrituri ai?

— Nu.

Ştefan rupse jumătate din cutia lui. Împărţi şi chibriturile, apoi din fundul buzunarului de la palton scoase şi un buchet de violete. Le aşează tot în cutie.

— Gata! spuse.

Cutia porni trasă de aţă, sus, spre Ana.

— O, mersi, exclamă. Apoi rîse strengăreşte. Cine ţi-a dat florile, o blondă sau o brună?

— Nu, le-am cumpărat eu pentru tine.

— Înainte sau după?

— Înainte.

— Şi te-ai dus cu ele la amantă?

— Da.

— Foarte frumos!

Glasurile lor sunau clare în aerul îngheţat. Distanţa care-i despărţea aducea numai gînduri dezbrăcate de orice artificiu.

— Nu înţeleg — spuse Ana acum, cu aceeaşi linişte obosită în glas ca şi Ştefan — nu înţeleg de ce te arăţi mai urît decît eşti.

— Pentru că-mi dau seama că altfel te-ai fi legat, m-aş fi legat prea mult de tine şi ar fi fost tot ce se putea mai rău pentru tine şi te iubesc destul ca să te feresc de lucrul acesta. Mă arăt aşa cum sînt, asta este suficient ca să ştii să te aperi. Sînt un om obosit... murdărit... minat... incapabil de ceva nou. E prea mult că o ai pe Zoe. Nu aveai nevoie să mă cramponez şi eu de tine.

— Zoe nu se cramponează, dimpotrivă!

— Asta nu se ştie... o să vedem...

Dar Ana nu avu timp să răspundă. Ştefan vorbea din nou:

— ... şi probabil că-mi place lîngă tine tocmai pentru că eşti atît de copil. Tocmai ceea ce ne desparte mă atrage, tocmai ceea ce e mai frumos în tine, acea puritate, acea fervoare pe care o ai în ochi. Privirea ta e veşnic în rugăciune, privirea ta face sfinţi din oameni, icoane din lucruri. Pe cei mai încărcat de păcate îl odihneşti. Cîteodată te doresc. E prima dată cînd îţi spun lucrul acesta şi e probabil prima dată că ţi se spune lucrul acesta. Probabil nicinu înţelegi ce înseamnă, totuşi trebuie să ştii. Îmi face plăcere să stau lîngă tine dar nu-mi pot lua nici o responsabilitate, nici măcar aceea a prieteniei. Nu sînt demn. Sînt un om sfîrşit.

„Alt om sfîrşit" — gîndi Ana şi revăzu faţa Zoei cu ochii mari şi trişti ca un pustiu după asfinţit.

Jos, în întuneric, lumina unui chibrit se aprinse din nou şi faţa lui Ştefan Banea se apropie de flacără. Ana îi văzu bine trăsăturile cu contururi leneşe, senzuale. Fiinţa lui degaja o eleganţă blazată, uşor demodată. Fumul ţigării scump parfumate sosi pînă la Ana.

— Ana, vorbesc aşa azi, mult, pentru că am băut exagerat. De altfel e Crăciunul azi. Te rog să mă ierţi. Mîine, poimîine se sfîrşeşte şi procesul acela din care probabil am să aflu că am rămas pe drumuri, că nu mai am nimic din averea pe care o aveam. Şi nu ştiu munci. N-am făcut niciodată absolut nimic. Şi mă simt incapabil să încep acum. Peste cîteva luni îmi caut un loc de copist într-un minister sau societate forestieră pe acţiuni. Ştefan Banea zis şi „contele", devenit „conţopistul". *Et ce sera bien merité*. Nu simt nici o revoltă. Nu ştiu însă dacă am să pot răbda. Înţelegi tu, să nu mai am cămăşi suple de mătase, acea perfectă mîngîiere a corpului. Pălării cu boruri largi, lavalière. Tu, pînă una alta, ia de la mine ce poţi... experienţa mea, florile pe care ţi le aduc noaptea, sinceritatea mea. Toate astea la un loc îţi pot fi de folos. Aş fi vrut ca întîlnirea noastră să-ţi fi fost de folos. Cîteodată îmi este teamă de tot ce nu ştii din viaţă. Aş dori să te respecte toată lumea aşa cum o fac eu. Cîteodată mi se pare că prin blazare am trecut la simplitate, că aş putea fi fratele tău şi al Zoei; dar nu este adevărat. Sînt un vicios, un stricat, un leneş. Îmi

plac toate femeile, Ana. Să nu-ţi închipui că nu-mi face plăcere cînd merg aşa ca azi, la femei, cu toate că mă dezgustă lucrul şi-mi dau seama că-mi doresc altceva. E o plăcere stupidă. Mi-aş putea plînge de milă... totuşi, este o plăcere la care nu voi renunţa. Tot ce fac e atît de trist... de inutil! Dacă ai şti cît de nouă eşti! Tot ce este în tine pare nou, viu. Tu nu ştii... nu semeni cu ceilalţi oameni... Nu ştii nimic şi totuşi ţi-aş putea povesti orice, căci tu înţelegi orice. Şi Zoe este inteligentă, dar nu ca tine. Ea are limite, tu nu... Cînd te-am întîlnit atunci seara pe stradă, am avut, văzîndu-te atît de firavă şi pură pe stradă, o emoţie bruscă, inexplicabilă, de care nici nu credeam că sînt capabil...

Sus, cu faţa în aerul rece, ascultînd glasul ce sosea din adînc, din întuneric, Ana avea impresia că este la o ghicitoare care-i dezvăluie misterios viitorul. I se părea că asistă la o desfăşurare a vieţii ei. Acel glas bărbătesc, îndepărtat, îi spunea că o doreşte cu imaterialitatea glasului sosit rece prin frigul nopţii, rece ca o veste ce nu se va împlini niciodată...

Îşi simţea faţa de piatră, curăţată de frigul nopţii în care sta. Totul îi părea îndepărtat şi aproape totodată, covîrşitor şi fără importanţă.

CAPITOLUL XIX

Cîtva timp, Ana se duse s-o vadă pe Zoe în locuinţa ei pierdută, în acea stradă întunecoasă şi tristă.

Dar Zoe era vădit schimbată. O primea pe Ana cu greu şi căuta să amîne sau să scurteze întrevederile. Invoca într-una scuze noi, care i se păreau Anei foarte puţin verosimile.

N-ar fi putut spune în ce consta schimbarea Zoei. Dar pe Zoe aceea pe care o cunoscuse la început n-o mai găsea.

Zoe părea poate mai liniştită ca niciodată, dar o tristeţe adîncă se confunda cu acea linişte. Cuvîntul ei, gesturile ei, mai lente ca înainte, privirile mai pierdute, îi dădeau ceva absent, o plecare într-o lume în care nimeni n-ar putea-o urma. Şi, o dată cu schimbarea asta acum nu mai aveau nici ce vorbi, ca şi cum totul fusese spus: liniştea oamenilor care nu au decît gînduri puţine şi nici unul care să-i lege de lume.

Ana se frămînta. Nu găsea nici un fel de explicaţie acestei linişti neaşteptate. Nu era oare viaţa Zoei tot atît de fără posibilităţi? Cărţile aşezate pe masă, nemişcate, neatinse, păreau că vor să arate şi ele că totul e inutil. Apatia Zoei era atît de mare încît nu era cu putinţă să nu aibă o înrîurire adîncă asupra sufletului. I se părea Anei că asistă la acele schimbări grandioase de decor, realizate prin plecarea sau ivirea în bloc şi brusc a unor nori întunecaţi, purtaţi de o furtună nebănuită de jos de pe pămînt.

Cert era că Zoe era atît de slabă, atît de tristă, atît de pierdută, încît Ana nu îndrăznea s-o întrebe nimic. Poate

că suferea de plecarea lui André de Bozas și nu voia să recunoască ?

Cînd Zoe îi da voie, Ana sosea la ea ca de obicei după masă devreme și, ca de obicei, Ștefan Banea venea pe seară de o lua. Dar timpul acesta de două, trei ceasuri petrecute cu Zoe era chinuitor, orele treceau greu și cea mai mare parte din timp era în odaie o liniște deplină.

Ana încercă de mai multe ori să-i vorbească de cărți, de examene, dar Zoe nerăbdătoare o întrerupea enervată. Pretexta aproape în fiecare zi o durere de cap, iar doctorul acela înalt și slab venea mereu. Zoe părea că-l rabdă și pe el cu greu dar, lucru ciudat, cînd nu venea la timp enervarea ei creștea pînă la deznădejde.

Pentru Ana însă, zilele în care Zoe îi interzicea să vină erau și mai grele. Pur și simplu nu știa trăi. Departe de ea, suferea ca de o micșorare a tuturor facultăților ei. Îndepărtarea asta îi părea atît de chinuitoare încît simțea că se îmbolnăvește. Singura potolire îi erau cărțile. Citea ceasuri și ceasuri cu înfrigurare, cu amețire tot ce-i cădea în mînă, la întîmplare pînă noaptea tîrziu. Ștefan îi aducea teancuri întregi de cărți. Apoi scria, scria la infinit poezii, fără să-și dea seama sau să se întrebe dacă are sau nu talent.

Într-una din acele după-mese mai mult decît triste, în care Zoe îi spusese să nu vină, o neliniște, o presimțire rea o cuprinsese pe Ana și o făcu să nu mai fie stăpînă pe nervii și gîndurile ei. Nemaiputînd răbda despărțirea, cu toate că niciodată nu mersese la Zoe fără voia ei sau fără să se fi înțeles dinainte, și cu toate că-i era teamă s-o supere, totuși se hotărî s-o caute.

Se îmbrăcă în grabă. Voia să vorbească deslușit cu Zoe, s-o forțeze să spargă tăcerea în care se încercuise. Oare trăia încă sub teroarea tatălui ei ? Nu mai dorea nimic ? Nu mai aștepta nimic ? Sau numai lipsa de sănătate o făcea să fie atît de fără vlagă ?

Ana se grăbi. Era tîrziu și nu avea vreme de pierdut și nici să-l anunțe pe Ștefan să vină s-o ia de acolo. Anei îi era groază de întunericul și pustiul străzilor prin care ar fi fost nevoită să se întoarcă. Se grăbi.

Pe măsură ce se apropia de Zoe sporea teama c-o va supăra. Credea totuși că este datoria ei să treacă peste orice, peste orice teamă. Era mînată de o forță neîndurată.

Cînd bătu la ușa odăii Zoei, glasul ei dinăuntru îi răspunse foarte rece și ușor enervat, un glas pe care pentru prima oară Ana îl auzea.

— Cine e?

— Eu, Ana.

Un lătrat de cîine, necunoscut și el, izbucni în odaie. Dar Zoe nu deschise imediat. Se făcuse tăcere acolo în odaie și apoi Ana deslușî șoapta unui glas bărbătesc. După cîteva clipe, ușa se deschise. Un bărbat foarte slab, foarte negru, urît și înalt, stătea lîngă ușă, cu mîna pe clanță.

Zoe era ca de obicei întinsă pe pat. Fața ei avea palóarea florilor străvezii, ținute fără lumină în închisori întunecate.

— Tu ești? Intră.

Un cîine lup tînăr veni lîngă Ana și o mirosi. Îi simți botul rece pe mînă.

— Am venit pentru că... am crezut că nu te vei supăra. Eram îngrijorată cum îți mai este...

Zoe îi prezentă pe bărbatul care-i deschisese ușa.

— Adrian Iuga.

Imperceptibil, Ana tresări și nu se putu împiedica de a-l privi brusc. Acest om era oare fratele lui Dorin Iuga? Într-adevăr, omul acesta urît semăna cu Dorin, dar o asemănare caricaturală, monstruoasă. Tot ce fusese în Dorin frumos, armonios, tînăr, era acum, în replica asta, schimonosit, antipatic, servil și suspect.

Omul părea trecut de patruzeci de ani. Avea un gît subțire, cu mărul lui Adam pronunțat și care — ca o suveică — juca la fiecare cuvînt. Fața extrem de slabă, cenușie pe alocuri, părea lipsită de elasticitate. Bărbatul purta pe braț o bandă neagră de doliu.

Apoi Ana auzi glasul Zoei, voit frivol, într-o frază veche, repetată inutil acum, cea dintîi sosită la îndemînă, probabil prin repetare:

— E frumoasă, nu?

Era vorba despre ea, Ana.

— Da, desigur, răspunse glasul bărbătesc. Este foarte drăguță.

Ana înălță ochii și-i privi pe amîndoi cu disperare. Simți dureros că prezența ei e de prisos, însă-i era imposibil să plece imediat.

Omul acesta, fratele lui Dorin, îi era peste măsură de antipatic. Oare pentru omul acesta Zoe o chema acum rar? Voia să stea singură cu acest om! Era oare posibil? Fratele lui Dorin...

Ana simţi un fior involuntar.

— E frig afară?

— Da, răspunse maşinal Ana.

Ar fi dorit să găsească o frază cît de banală, dar nu făcu nici un efort. Se simţea fără putere. În odaie la Zoe, ca de obicei, era copleşitor de cald. Căută să facă un efort ca să înţeleagă ce se petrece aci în odaia asta, unde oamenii aceştia atît de nepotriviţi stau împreună.

Zoe se sculase de pe pat şi în faţa oglinzii îşi pieptăna părul. Ana o privea, dar i se părea că vede ceva foarte depărtat şi deformat. Asemănarea lui Adrian Iuga cu fratele mort adăuga senzaţiei de coşmar în care Ana se zbătea.

— Eu am să cam plec... şopti Adrian Iuga.

— Nu, să nu pleci, îi porunci Zoe.

Omul rîse, un rîs gutural, vanitos.

— Vine Ştefan să te ia? o întrebă Zoe pe Ana.

— Nu. Nu i-am spus. Eu am... trecut numai aşa... o clipă, să ştiu ce faci... M-aş grăbi să nu se întunece. Trebuie să plec.

— Lasă, duduie, că de s-o întuneca, te conduc eu pînă acasă.

— Puteţi sta deci amîndoi. Nu este nici o grabă, spuse Zoe, dar părea nemulţumită.

Acesta era probabil fratele care o învinuise pe Zoe de moartea lui Dorin şi Zoe nu se dezvinovăţise. Ce puteau vorbi aceşti doi oameni, închişi în odaia asta izolată, singuri? Se împlinise abia o lună de zile de cînd Dorin murise.

Şi Ana, care venise să ceară Zoei deslușiri care să-i dea liniște și încredere, se văzu în faţa unui fapt incomprehensibil şi în care, de data asta, nu mai erau părinţii sau străinii de vină, ci chiar ea.

De ce nu-i mai vorbise niciodată nimic de Dorin? Ana evitase să-i ceară deslușiri, crezînd-o prea slabă, bolnavă, şi iată că o găseşte bine dispusă, stînd în odaie cu fratele celui mort, cel care o învinuise de moartea fratelui său.

— Duduia e din Bucureşti?

— Da, răspunse Ana ca un copil. Și o cuprinse o oboseală atît de mare încît, brusc, întreaga ei ființă se goli de orice voință.

„În clipa asta, se gîndi Ana, înțeleg cum au putut adormi apostolii atunci cînd Iisus era în pericol. Oricît ai iubi pe cineva, sînt momente probabil cînd oboseala te poate doborî".

Gîndurile fluturau. Și simți cum se înroșește. Gîndise că cel puțin apostolii erau absolut încredințați că Iisus nu minte.

O mare căldură îi aprinse sîngele. Foc. Ceva miraculos prin intensitatea neașteptată.

„A da, să poți crede, să poți crede în ceva absolut, sigur, și cu sens".

Și Ștefan Banea îi spusese acum cîtva timp, noaptea, atunci în aerul rece și curat: „poate numai Dumnezeu".

Căldura odăii o învăluise, i se părea natural că nu vorbește și că aude murmurul cuvintelor banale ce-și șopteau Zoe și Adrian Iuga. Îi părea totul natural, așa cum niciodată în vis nu te miră nimic. Surîsul vîscos al omului plutea. Și din departe, din depărtări de zile adunate, Ana își aminti tot ce nu înțelesese stînd lîngă Zoe și acum i se părea că la fel aceleași lucruri tot atît de neînțelese se vor aduna și vor apăsa și ea va rămîne tot atît de nemișcată.

Afară se întunecase de tot. O clipă Zoe ieși din odaie. Ana rămase singură cu Adrian Iuga. El o întrebă, așa cum întrebi pe un copil de trei ani care te plictisește:

— Duduia este din București?

Nu trecuse nici un sfert de oră de cînd o întrebase același lucru.

— Da, răspunse din nou Ana cu blîndețe și ridică privirea. Adrian Iuga avea ochii extraordinar de negri, de un negru de antracit, și cu toată urîțenia lui, totuși Ana avu impresia că în fața ei se află Dorin, care înadins s-a schimonosit așa, ca s-o sperie.

Cu o liniște suspectă, a nervilor obosiți, Ana aștepta să se sfîrșească farsa și Dorin, frumos, cu toată catifelarea lui tînără și armonioasă, să apară în odaie.

— Semeni totuși cu Dorin, șopti Ana.

Omul tresări. O umbră trecu pe fața lui.

— Totuşi, îngînă, apăsînd pe cuvînt. Nervos, vru să se plimbe prin odaie, dar cîinele, care se ascunsese sub pat, ieşi mîrîind la el.

Ce voia omul acesta? O răzbunare şi Zoe nu bănuia nimic? Îl primea din teamă?

— L-ai cunoscut şi dumneata deci... şopti omul.

Ana nu răspunse nimic.

Zoe reintră în odaie şi parcă niciodată nu fusese mai frumoasă ca în clipa asta, inutil de frumoasă. Pasul ei uşor ca o plutire o aduse în odaie aşa cum, primăvara, vîntul aduce aplecarea pomilor.

— Am spus să ne dea cafea.

Ana, la intrarea Zoei în odaie, simţise din nou izbucnind violent nevoia de a iubi pe Zoe împotriva oricărei greutăţi, oricărei îndoieli. I se părea că o astfel de privire, o astfel de faţă, un astfel de mers nu putea ascunde nimic urît.

Zoe se opri şi mîna ei mîngîie cîinele.

— Da, nişte cafele! Nu este o idee proastă, spune Adrian Iuga şi o privi pe Zoe, care mîngîia cîinele, cu o privire fixă, obraznică. Pe gîtul lui, mărul lui Adam juca nervos.

— Hotărît, cîinele nu mă suferă.

— O să se înveţe, răspunse Zoe cu calm.

Privirea Zoei era caldă cînd se aşeză asupra cîinelui, aşa cum n-o avea pentru nimeni.

— Ţie-ţi place? o întrebă pe Ana.

— Da, mult. E al tău?

— Da. Mi l-a adus Gheorghe azi. Spune că dacă am să stau singură in chioşc, o să am nevoie de un cîine.

Pe Ana o îngrozea gîndul că Zoe se va muta acolo în odăiţele acelea minuscule, construite de un nebun, pe o moviliţă înconjurată de brazi, ca un cavou...

Adrian Iuga avu în clipa asta un surîs şi o astfel de lumină în pupile încît Ana întoarse ea ochii ca să nu mai vadă privirea lui rea, batjocoritoare...

„Da, îşi spuse Ana, se va răzbuna“ şi un fior o cuprinse.

Dar Zoe părea că nu observă nimic. Dimpotrivă, o bună dispoziţie voită, totuşi prezentă, a întregii ei făpturi, un aer de gazdă care vrea să primească bine. Povesti cîteva lucruri neaşteptat de hazlii.

Adrian Iuga părea că se bucură, nu de cele auzite și nici de prezența Zoei în odaie, ci pur și simplu de cazna vădită a Zoei ca să-i placă, ca să-l reție. Orgoliul îi era flatat, gîdilat, victorios. Reîncercă chiar de cîteva ori scena plecării și, reținut de Zoe, părea că rămîne fără mare plăcere, ci numai pur și simplu ca să nu fie prea mojic.

Ca o umbră funerară plutea în odaie amintirea fratelui mort din dragoste pentru Zoe. Dorin cu tinerețea aceea care nu voia să cunoască nici lupta, nici înfrîngerea, Dorin cel care nu înțelesese pentru ce nu poate fi iubit... Dorin mort... Dorin... „Și-i era privirea atît de severă, așa cum el n-o avusese niciodată în viață, încît am înțeles că este mort", spusese Zoe și păruse înspăimîntată, conștientă că de acum înainte va purta în viață o povară.

...Și apoi celălalt bărbat, ofițerul francez, André de Bozas, omul acela frumos ca un zeu coborît pe pămînt, fugise și el din casă, de la Vrînceanu. Or, un om ca el nu pleacă de teama bătrînului Vrînceanu. Și pe ea, Ana, Elena Mihalcea o dase afară, și nu plecase. Un bărbat de forța și cutezanța lui André de Bozas nu pleacă, nu cedează cînd iubește... Iar acum omul acesta vîscos, făcut ca paiațele din tendoane care păreau sfori de tras din interior și dezlănțuind acele grimase monstruoase, surîsuri abjecte, mișcări, priviri demente, cum de el rezistase și nu pleca, ce-l reținea, ce putere?

— Ascultă, ție nu-ți este bine azi? o întrebă brusc Zoe.

— Nu... tocmai.

— Ai febră?

— Poate.

— Ai răcit?

— Nu știu. Nu-mi dau seama.

Zoe îi dădu termometrul. O forță să-l primească. Ana ar fi dorit să aibă febră. Ar fi fost mai ușor... purtarea ei mai explicabilă, gîndurile ei mai fără valoare...

Cîteva minute după, termometrul arăta 38 cu 9.

— Vezi, se vede că nu-ți este bine. Ar fi totuși poate bine să mergi acasă.

— Bine, plecăm, spuse Adrian Iuga. Poate găsim o mașină închisă.

Cîinele ieși de sub pat.

— Uite, a înţeles că plecaţi. E deştept, spuse Zoe şi o mulţumire curată îi apăru pe faţă.

Ana îl mîngîie.

— Pe dumneata nu te mîrîie, îi spuse Adrian Iuga.

— Văd că nu, şi Ana îi rîse în faţă cu satisfacţie.

— Să te îngrijeşti, îi spuse Zoe. Pînă sîmbătă cred că-ţi este bine şi atunci vii la mine.

— Şi dacă-mi este bine mai repede?

— Atunci... azi e marţi... tot sîmbătă... N-ar fi prudent...

— Dar eu? întrebă Adrian Iuga, rînjind cu ipocrizie.

— A... vii mîine, ştii prea bine... trebuie să-mi dai răspunsul... acela. Mîine te aştept... neapărat.

Adrian Iuga se socoti de va putea sau nu veni. Tărăgăni cuvintele a îndoială:

— M... m... mîine?

— Neapărat, repetă Zoe cu vivacitate şi uşoară enervare.

Era oare şi rugăminte în glas?

— Să vedem... voi face tot posibilul.

Zoe privi fix faţa aceea atît de urîtă... O clipă. Păru că se zbate sub o imensă greutate, într-un imens efort de a ieşi la lumină. O revoltă, o furie reţinută.

— Bine, bine, repetă bărbatul sub privirea Zoiei.

Şi rîsul gutural de vanitate mulţumită se auzi iar. Tîmplele Anei băteau dureros. Deci fără înconjur Zoe îi spusese ei să nu vină şi insistase umilitor ca bărbatul acesta să vină. Aproape îl rugase şi, pe de altă parte, Ana nu se înşela: văzuse efortul pe care Zoe îl făcuse ca să roage. Oare ea, Ana, trebuia să nu mai vină, sau tocmai acum trebuia să vină, să n-o lase pe Zoe singură?

Ca un răspuns, mîna Zoei i se strecură într-a ei. Un gest făcut în taină, în mare pericol, un gest de frate care va muri lîngă tine. Ana înăţă ochii şi întîlni imensa privire verde şi clară a Zoei. Niciodată n-au fost mai aproape una de alta.

— Mîngîie şi cîinele, spuse Zoe Anei.

Ana se aplecă şi sărută cîinele.

— Cum îl cheamă? întrebă, reţinîndu-şi lacrimile adunate în gît.

— Flik.

Și Zoe rîse ușor, ca un suspin în somn.

Adrian Iuga și Ana erau acum pe stradă, unul lîngă altul, umblînd tăcuți.

— O cunoști de mult pe duduia Zoe? întrebă bărbatul.

Ana avu presimțirea a ceea ce va urma. Astfel începuseră toți care o văzuseră la Zoe în casă.

— Potrivit. Dar dumneata?

— O! eu foarte de mult... dar n-am mai văzut-o de atunci...

— A fost foarte rău bolnavă. Era să moară.

— O... cred că exagerezi. Așa sînteți dumneavoastră, femeile. Și apoi, sînt ființe care nu mor niciodată.

— Ce vrei să spui? întrebă Ana mai mult cu uimire decît cu revoltă.

Adrian Iuga rîse, dar nu dădu nici o explicație. Ana hotărî să nu mai vorbească. Îi era peste măsură silă de acest om. Avea febră și-i era un gust de boală în gură și în tot corpul.

— Curios, spuse Adrian Iuga, niciodată nu mi-a vorbit de dumneata. Mă sortise să nu te întîlnesc... și cînd colo...

Dar Ana nu-i răspunse.

— Faci foarte bine că nu vorbești. Aerul ăsta rece e periculos.

— Da. Așa am gîndit și eu. Aș fi bucuroasă de am întîlni un taxi. Nu mă simt de loc bine.

Și într-adevăr, destul de repede pentru străzile acelea pustii, un taxi apăru.

— Te conduc, îi spuse Iuga, și o ajută să se urce. Se așează lîngă ea.

— E, acum nu mai e chiar așa de frig. O cunoști de mult pe duduia Zoe?

— Peste doi ani.

— O, o, o, ce constanță!

— Din partea cui?

— ...A amîndurora. Aș paria că nimeni n-a rămas atîta timp. Ești un fenomen. Felicitările mele.

Ana se înroși și-i spuse brusc:

— Ei bine, drept să-ți spun, eu nu te felicit.

— Că merg la ea? Da?

— Da.

Adrian Iuga rîse satisfăcut.

— Ia te uită, ia te uită! Şi totuşi eu ţi-aş da un sfat. Mergi mai rar pe-acolo şi, dacă se poate, de loc.

— Dar dacă dumneata n-ai mai merge, nu crezi că ar fi şi mai bine?

Iuga rîse din nou.

— E, ce nostimă eşti! Ei bine, să-ţi spun un secret: dacă n-aş mai merge acolo, ar veni ea după mine.

Ana se înroşi.

— Să vedem cît o să dureze, spuse.

Iuga rîdea. Părea mulţumit, excesiv de mulţumit.

— Mult, foarte mult: atît cît am să vreau eu.

O privi în ochi cu sfidare, o răutate diabolică. Îi şopti:

— Şi dacă i-aş spune să nu te mai primească pe matale, nu te-ar mai primi.

De înjosire, Ana simţi o furie dezlănţuită într-un paroxism. Ar fi putut da cu ceva în capul acelui om, să-l vadă mort. Mîinile îi îngheţară şi se făcu palidă. Adrian Iuga lîngă ea, în intimitatea automobilului, avu un rîs gîlgîit. Mărul lui Adam juca nervos. Cu o plăcere sadică zise:

— Dar n-am să-i spun nimic. Te priveşte că mergi acolo. E chiar interesant şi distractiv pentru mine. Am să asist.

Şi sub aceeaşi revoltă, Ana hotărî că, cu preţul oricărei consecinţe, va vorbi cu Zoe, îi va cere explicaţii. Zoe îi datora acest lucru: să-i vorbească desluşit. Ea, Ana, avusese puterea să stea lîngă Zoe, să îndure înjosirile şi insultele din casa ei, avea dreptul, căpătase dreptul să cunoască adevărul, dreptul să ştie ce se petrece şi pentru ce trebuia acum să îndure şi batjocura acestui străin?

Hotărîrea luată o linişti. Adrian Iuga nu îi mai păru decît o murdărie, un stîrv, o putreziciune. Avea impresia că din greşală, în întuneric, strivise un gîndac mare plin de zeamă cleioasă.

Cînd au ajuns în faţa casei Anei, Adrian Iuga, cu toate gesturile unei politeţi ironice exagerate, coborî din maşină, o ajută să coboare, o conduse pînă la poartă, rămase cu ea pînă cînd Anei i se deschise uşa. Îi sărută mîna şi plecă. Nu mai schimbară nici un cuvînt.

CAPITOLUL XX

O uşoară gripă o sili pe Ana să rămînă cîteva zile în liniştea şi căldura odăii. Mama ei sta pe lîngă ea, mulţumită că o vede acasă, că o poate răsfăţa. I se părea că Ana e din nou copil, că din nou are nevoie de îngrijirile ei. Ana se odihnea ceasuri întregi cu ochii închişi.

„Cîteodată e o fericire să fii puţin bolnav", îşi spunea Ana. Era pentru ea o nebănuită plăcere să-şi simtă corpul cald şi leneş în aşternutul alb. Îi era bine să se poată crede că totul e simplu. Auzea şi pasul mamei alunecînd, catifelat, prin odaie. Recunoscătoare, la un moment dat luă mîinile mamei ei, le sărută, le mîngîie. Ana văzu ochii mamei ei, umezindu-se.

Într-o după masă, Ana primi un buchet imens de crizanteme albe. Parfumul lor rece şi sălbatic aduse în căldura odăii ceva din puritatea zăpezii.

O clipă, fulgerător, cu spaimă, Ana şi-a închipuit că sînt de la Adrian Iuga, dar o carte de vizită o linişti: „Ştefan Banea".

— E cumva îndrăgostit de tine, Ana? întrebă cu îngrijorare Lucia Stavri.

— O nu! Sîntem prieteni.

Privirea plină de uimire a Luciei Stavri o făcu pe Ana să înţeleagă cît de puţin îi cunoştea mama ei viaţa, sufletul şi totodată îşi dădu seama cît de zadarnică ar fi fost o explicaţie. Prăpastia era prea adîncă. Singurul om cu care putea cîteodată vorbi era Ştefan... Şi încă...

Alte cîteva zile trecură. O dată cu vindecarea, imaginea Zoei care, de altfel, nu o părăsise pe Ana, se înălţa

din nou cu o violență dureroasă. Abia vindecată, slăbită, Ana se duse din nou la Zoe. Era hotărîtă să aibă cu ea o explicație.

Zoe o primi cu mai multă voie bună decît ultima dată. Era parcă o rază luminoasă a unui trecut mai vesel, răsfrîntă în actualitate prin cine știe ce întîmplare.

— Mi-a fost teamă că n-ai să poți veni nici azi, iar eu știu că nu ies din casă ca să fi venit să te văd! spuse Zoe.

Ca de obicei, Ana, abia intrată în camera prietenei sale, își pierdu ca prin farmec o parte din voință, din claritatea ei, pentru a simți o milă acută, o duioșie plină de slăbiciune în fața palorii sidefate a privirilor de apă, a gesturilor ușoare ale Zoei.

Dar Ana se trezi totuși vorbind altfel decît de obicei. Hotărîrea luată de a desluși lucrurile cu Zoe sosi la suprafață neașteptat.

— Ești sigură că ți-ar fi părut rău? În ultima vreme ai căutat să mă eviți. Lucrurile astea nu se pot petrece fără să fie observate... nu-ți dai seama?

Dar Zoe nu răspunse. Rămase nemișcată.

— Zoe, ai auzit?

— Da.

— Și?

— N-am dat niciodată explicații nimănui. Credeam că mai ales tu nu vei cere niciodată explicații.

— Ce vrei să spui?

— Uite ce este. Adrian Iuga a fost aci zilele astea. Am văzut după fața lui că este „ceva“ cu tine. Drept să-ți spun, poate au fost chiar clipe, în zilele astea cînd ai lipsit, cînd mi-am închipuit că nu ești bolnavă, că vrei să-mi arăți că nu mai vrei să vii la mine. Adrian Iuga m-a ajutat să cred... Credeam că a reușit el ce n-a reușit mama...

— Crezi că aș fi capabilă să nu mai viu la tine așa... pentru că Adrian Iuga...

— Nu, răspunse Zoe, și fața ei avu o lumină neașteptată. Nu ești capabilă.

— Zoe, dar cum ești în stare să stai în aceeași încăpere cu el ceasuri întregi... căci... din pricina lui ai căutat totuși să vin mai rar... știu... este clar...

— Nu, nu, e altceva... Și apoi, în definitiv, este suficient că-l suport eu. Am vrut să-ți evit ție cel puțin...

Ana se sperie. Își aminti rîsul batjocoritor al omului, glasul lui: „dacă nu m-aș duce, ar veni ea după mine."

— Zoe, pentru numele lui Dumnezeu, spune-mi, te rog, că între omul acesta și tine... nu e nimic.

Dar Zoe tresări.

— Ascultă, nu-ți dau voie să gîndești nimic murdar despre mine. Ce-ai putut imagina prin „ceva" între el și mine?

Și Zoe se cutremură.

— Auzi... niciodată cu nimeni, niciodată... niciodată.

O mare bucurie lumină ființa Anei. Totuși șopti:

— Pentru ce mă lași să gîndesc ce nu trebuie... pentru ce nu vorbești? Nu merit încrederea ta?

— Nu este vorba de încredere. Credeam că tu, măcar tu, nu vei căuta să răscolești în fapte și că vei ști să te menții în sentimente... hai să le spunem... gratuite. Bănuiam că tu ai încredere în mine dincolo de orice speranțe, de fapte chiar. Ești singurul om de la care aș fi cerut acest lucru. Credeam că din instinct ai să știi să păstrezi între noi... o înțelegere așezată dincolo de fapte.

— Zoe!

— De altfel trebuie să știi că prefer să te pierd decît să ajungem la explicații. Acesta este adevăratul motiv pentru care am căutat să vii mai rar acum la mine: am simțit că începi să răscolești și tu, ca oricine, în fapte. Și, ca să vorbesc cu tine deslușit, cred că trebuie într-adevăr o mare încredere în cineva ca să-i povestești totul fără reticențe, dar trebuie totuși o mai mare încredere ca să fii liniștit fără să știi nimic... fără să ți se explice nimic, dincolo de fapte.

Ana ar fi îngenunchiat. Acesta era felul în care simțea că vrea să trăiască: dincolo de neîncrederi.

— Ești singurul om, singura ființă care a rămas lîngă mine fără să ceară nimic. Nu strica.

— Zoe, tu știi că pot orice.

— Am crezut.

— Te rog să crezi.

— Da.

Se făcu o mare destindere, ca de aripi care-şi iau zborul.

Ca o dezvinovăţire, Ana spuse:

— Mi-a spus că dacă ar vrea el, tu nu m-ai mai primi.

— E un ticălos! Ana, dacă ai şti tot, ai înţelege că şi tu ai face la fel în locul meu şi nu te-ai supăra pe mine. Auzi, cînd ţii la cineva, nici moartea nu te poate despărţi. Tu ai să trăieşti mai mult ca mine... ai să vezi... şi atunci ai să înţelegi că nici moartea nu te desparte. Dar el n-o să ceară aşa ceva. Cine ştie... poate totuşi... Ana, ar trebui să te pregăteşti pentru orice eventualitate. Adineauri mi-ai cerut să-ţi vorbesc. Mi se pare inutil, totuşi concluzia ar fi asta: să te pregăteşti pentru orice eventualitate.

— Cred că sînt pregătită, totuşi asta nu înseamnă că nu trebuie să lupţi... sau că nu te doare... Nu?

Zoe o privi cu atenţie.

— Cîteodată mă înspăimîntă cînd văd la ce-ai ajuns în timp atît de scurt de cînd ne cunoaştem. Din pricina mea n-ai ştiut ce este adevărata adolescenţă... libertate...

— Inconştienţă?

— Da, poate. Erai atît de copil...

— Nu regret nimic.

— Acum...

— Nu, niciodată. Nu voi regreta niciodată!

— Mi-e teamă că vreau să te cred ca să n-am remuşcări... Erai liniştită... Ah, de altfel ceea ce ţi-am povestit de la Leipzig a fost începutul tulburărilor tale. Dar ţi-am povestit nu pentru acum, ci pentru mult mai tîrziu. Voiam ca lucrul acesta să-l ştii de la mine, nu de la străini. A, şi încă ceva. Te rog să nu mai aştepţi de la mine nimic. Să nu mai aştepţi să redevin cum m-ai cunoscut tu la început. S-a sfîrşit. Am încercat ceva ce nu s-a putut. De aceea voiam... m-am gîndit... am crezut că ar fi bine... să vii mai rar... Pentru ce a trebuit...

Ana îşi aşează mîna pe a Zoei.

— Nu te mai frămînta. Linişteşte-te. Eu sînt liniştită acum.

Se auzi un pas, cineva bătu la uşă.

— E Adrian Iuga, şopti Zoe şi se schimbă la faţă. Avea spaimă în ochi. Dar imediat se hotărî şi spuse cu glas tare, cu sfidare:

— Intră.

Adrian Iuga intră. Același aer ipocrit și victorios. Același surîs cleios. Avea un pachet mic în mînă, pe care-l puse ostentativ în mijlocul mesei, fără să dea vreo explicație. Apoi sărută mîinile, aplecîndu-se adînc, exagerat. Părea încîntat că o găsește pe Ana acolo, ca la un spectacol neașteptat. Avea mutra unui om care, mergînd la teatru, vede că în prețul biletului e cuprinsă și o mică surpriză suplimentară: un bilet de loterie sau un evantai.

— A, a, te-ai făcut sănătoasă! Foarte bine, foartebine. Erai palidă și nervoasă. Și văd că în adevăr avusese duduia Zoe dreptate spunîndu-mi că ești o fată frumoasă, o duduie frumoasă, nostimă. Bravo! Să mai vii pe-aici.

Dar Anei îi era indiferent acum orice din partea acestui om și, cu toate că scîrba îi era aceeași, totuși îl suporta mai ușor. I se părea că în tot cazul „trecînd peste fapte" era ea, Ana, învingătoarea. Ceilalți oameni i se păreau neînsemnați.

Și Zoe într-adevăr, și acum, făcea vădite eforturi pentru a place acestui om. Cu toată repulsia pe care o simțea Ana, în ziua aceea timpul trecu mai repede, mai ușor ca prima dată cînd Ana îl întîlnise acolo.

Mai tîrziu, spre seară sosi Ștefan Banea. Zoe îl primi și pe el bine, totuși căută cu ostentație să fie mai atentă, mai apropiată de Adrian, ca vrînd să-i evite o posibilă gelozie. Se vedea clar cum încearcă să-i satisfacă orgoliul. O făcea fără reticență, aproape atingînd batjocura prin exagerare, însă Iuga părea din ce în ce mai satisfăcut. Ana nu-și putea da seama dacă Iuga e realmente satisfăcut sau pur și simplu mulțumit că Zoe se înjosește.

În odaie sosi și doamna Ionescu. Aducea o tavă mare, plină cu dulcețuri și cafele turcești.

Zoe, care fusese pînă acum neobișnuit de vioaie, căzu brusc într-o indiferență și oboseală care o izola de toți cei din odaie. Doamna Ionescu însă vorbea volubil cu toată lumea. Tema principală era Zoe. Nu se putea învăța că Zoe mînca mai nimic, că nu iese la plimbare, la teatru, la cineinatograf și mai ales că vrea să locuiască în chioșcul din curte...

— Ar putea să stea aici cît ar voi. Cine o împiedică? Eu nu. Sînt singură și-mi este mai puțin urît așa cu ea în

casă. Trăiește ca o pasăre. Credeți că mănîncă? Așa la trei zile cîte ceva ciugulește... Cafelele însă se țin lanț...

Ana observă că în timpul cît doamna Ionescu vorbea și toți erau atenți la ce spune, Zoe, cu un gest ascuns, luase pachețelul cel mic adus de Adrian Iuga și, cu o mișcare îndemînatecă, îl strecurase în sertarul noptierei de lîngă pat. Ana caută să-și explice gestul Zoiei, aducîndu-și aminte că Zoe de cîteva ori se plînsese că doamna Ionescu e de o curiozitate bolnăvicioasă. Dar de ce nu-i mulțumise și nu spusese nimic lui Adrian Iuga atunci cînd îi dase pachetul, ea care căuta toate ocaziile potrivite și nepotrivite ca să fie drăguță cu acest om? Ana văzu cărțile de școală ale Zoei pe masă. Văzîndu-le, trăi o clipă de speranță. Își aminti zilele de vară, atît de fericite. Spuse:

— Zoe, ai pregătit cărțile? O să începem iar să învățăm?

— Ar trebui în tot cazul să înceapă să mănînce întîi, spuse Adrian Iuga.

Ana asculta cu încordare. Lucrul de care se temea mai mult pe lume pentru Zoe — ca ea să renunțe la cărți — se apropia oare?

După ce Adrian Iuga vorbise, toți din odaie se întorseseră către Zoe, așteptînd răspunsul ei. Dar Zoe făcu un gest evaziv cu mîna, iar glasul ei sosi obosit și dezgustat:

— În tot cazul, anul e pierdut... așa că mare grabă... nu mai e.

Mîna ei se așeză la loc pe genunchi. Și Ana înțelese că într-adevăr totul e pierdut. Auzi rîsul gutural și satisfăcut al lui Iuga răsunînd în odaie, dar Ana nu întoarse fața către el. I se lămuri un alt gînd: Adrian Iuga sta și aștepta, se bucura și ajuta ca Zoe să cadă. Asta era răzbunarea lui, răzbunarea morții fratelui său?

Ana plecă ea cea dintîi cu Ștefan Banea. Nu-l mai văzuse din noaptea aceea în care stătuse în frig la geam de vorbă cu el. Imediat ce-au fost singuri în stradă, Ștefan o luă, ca de obicei, de braț, strîns.

— Un veac de cînd nu te-am mai văzut. Eram îngrijorat și mi-a fost dor. Credeam că din pricina mea ai răcit. De fapt, te poți supăra, dar tot un copil ești. Trebuie să dormi liniștită și mult.

— Ba da. Să vii. Mă îmbrac mai bine. Şi apoi n-am răcit atunci. Să vii mereu. Promiţi?

— Nu mai pot promite nimic, nu mai am dreptul. Nu ştiu nici mîine ce-am să fac.

Ana îi mulţumi în şoaptă lui Ştefan Banea pentru florile pe care i le trimisese.

— Am aflat că nu-ţi este bine, nu puteam să vin să te văd şi am vrut să-ţi fac plăcere cu ceva.

— Aveam febră şi ele erau atît de reci şi proaspete, parcă erau făcute din zăpadă.

Ştefan surîse mulţumit.

— Îmi pare rău că nu te-am cunoscut atunci cînd eram încă bogat. Te-aş fi răsfăţat.

Şi brusc, Ştefan se aplecă mai tare către Ana şi-i şopti:

— Ce caută bestia asta cleioasă la Zoe?

Era vorba despre Adrian Iuga.

— Nu ştiu.

— Ultima nebunie a Zoei, probabil.

Dar Ana nu voia să se supere. Surîse.

— N-are importanţă.

Ştefan clătină din cap, îndoielnic.

— Ştiu şi eu! Întîi frate-su, acum el. Fascinaţie familială. Celălalt spuneai că era simpatic... nu? Cel puţin aşa mi-ai povestit. Nu? Frumos?

— Taci, te rog. Ştii că nu-mi place să vorbim aşa.

— Eşti un înger între demoni.

Ştefan spuse, cu glasul moale şi şoptit, mai mult pentru el:

— Zoe e din ce în ce mai stranie.

— Da, răspunse Ana.

Din nou cîtva timp merseră tăcuţi. Apoi Ana întrebă cu sfială:

— Iartă-mă că te întreb: nu cumva ai cîştigat procesul?

Ştefan începu să rîdă:

— A, înţeleg! Ce copil dulce eşti! Florile de miliardar pe care ţi le-am trimis? Buchetul imens iarna?! Ei bine nu, încă nu s-a dat verdictul, nu s-a pronunţat, nu cunosc sfîrşitul acestui proces, dar cunosc alte lucruri mai importante din viaţa mea. Ana, moşia, moara, pădurea, via — toate sînt ipotecate, grevate pînă peste poate. Chiar dacă aş cîştiga procesul dus împotriva arendaşului, ticălosul ăla care

și-a bătut joc de mine și de averea mea... bine, m-a furat, asta era natural, dar prea de tot... nu m-a furat: m-a jecmănit... și-a bătut joc de mine...

— Nu te-ai ocupat de moșie niciodată?

— Nu, niciodată! Am petrecut. Așa am vrut, așa am făcut. Dar prea m-a furat bestia din cale afară. M-a ruinat! Dar, cum îți spuneam, chiar de cîștig acum procesul, acum o dată cu exproprierea, nu voi putea acoperi nici măcar datoriile către stat da' mi'te să-mi rămîie și mie! Ruinat! Acum știu că sînt ruinat. Nu mai am nimic. O să fii tu în curînd nevoită să mă întreții cu țigări; iar de se face și la noi revoluție, nu mai am nimic de dat, nimic de pierdut. Și simt tocmai acum o nebunească nevoie să cheltuiesc, să risipesc pe fleacuri tot ce mi-a mai rămas. Am fost întotdeauna un cheltuitor, dar acum aș împărți așa banii pe stradă, i-aș azvîrli pe fereastră, mi-aș aprinde țigările cu hîrtii de o mie... Ana, îmi este scîrbă de sărăcie. E ceva ce nu pot accepta. Oamenii care mor de subnutriție, de frig... și iată că acum voi fi ros în coate... iar ca distracție am să-mi pot aminti trecutele somptuozități, recepțiile, moșia... viața la țară... vara... căldura din cîmp, răcoarea din odăile conacului... vastele odăi... apoi plimbările în străinătate... Ah, Parisul! Ana, pentru mine este o moarte să gîndesc că nu-l voi mai vedea! Un început de coșciug. Parisul! Acum că știu că nu mă mai pot duce să-l văd, îmi pare că e situat pe altă planetă, și că aici unde sînt, sînt un străin, un neavenit. Vezi Ana, ar trebui să am curajul să-mi iau rămas bun de la tot, absolut de la tot, să mă afund în întuneric, necunoscut, neștiut de nimeni, într-o mansardă, un copist cu o leafă derizorie, apoi cu o pensie mizeră... sau... sau... în fine... oi vedea. Ana, să-ți explic, în Rusia s-a făcut revoluție. Foarte bine. Sînt de acord, ți-am mai spus. Sînt de acord. O să se facă și la noi. E inevitabil. Foarte bine. Sînt de acord, dar eu, eu nu mă pot adapta. Știu. Simt. Sînt sigur că nu mă pot. Și nu intelectualmente sau sentimentalmente, ci mai adînc... visceral... aș zice. Și atunci prefer să mor. Eu sînt al unei alte epoci decît cea care vine. Sînt al trecutului. Trăiesc numai în virtutea inerției. Dar în jurul meu viața este vie. Asist la viață ca la un spectacol și... caut să-mi dau senzația că trăiesc. Simple senzații epidermice, senzații viscerale... în fine... prostii! Hai să cum-

părăm castane și mandarine de la același negustor tînăr, care-și închipuie probabil că sîntem doi îndrăgostiți.

— Și mama m-a întrebat dacă nu ești îndrăgostit de mine...

Ștefan rîse.

— Tot florile?

— Da.

— E foarte speriată, probabil.

— Da, spuse Ana și rîse și ea ușor, ca o mîngîiere. O emoționa grija mamei ei. Nu era îndrăgostită și totuși Ștefan îi era mai aproape decît ceilalți oameni.

— Trebuiai să-i spui că da.

— De ce s-o speriem în plus?

— O, are să vadă ea din partea dumitale, duduie, și alte lucruri mai năzdrăvane. Nici nu-și închipuie ea ce zace în sînul familiei lor liniștite! Ce copil au făcut și au crescut...

— Eu?

— Da' cine eu?

— Ești vesel!

— Lumea întreagă pare mai veselă ca oricînd. S-a sălbăticit vrînd să petreacă! Vor să profite că s-a făcut pace, dar eu cred că mai curînd vor să nu gîndească la ce vine. Așa e cînd pericolul se apropie. Numai atunci îți dai seama ce-ai pierdut. Vrei să profiți pe cît se poate. Mîine... cine știe?... Ascultă, întrebă brusc Ștefan Banea schimbînd deodată tonul, Dorin, Dorin Iuga s-a omorît, nu-i așa, din pricina Zoei. Nu? Moartea lui n-a fost naturală?

— Așa am auzit.

— A fost ceva între ei, nu? Zoe și cu el?..

— Nu știu.

— Cum nu știi? Nu erai acolo?

— Ba da, dar n-am văzut nimic. Dimpotrivă aș crede.

— Dar pe ofițerul francez, André de Bozas, Zoe l-a iubit, nu?

— Atunci așa am crezut și eu. Acum însă nu mai cred.

— De ce?

— Pentru că azi cred că Zoe nu poate iubi. Poate a încercat... a voit... s-a montat...

Din nou tăcură cîtva timp, dar cînd Ștefan vorbi, păru că o face în continuare:

— Fratele lui Dorin...

— Adrian Iuga...

— Da, Adrian Iuga... omul ăsta... e suspect acolo.

— Da.

— I-ai spus lui Zoe ?

— Da.

— Şi ?

— Nimic. Ca de obicei: nu vorbeşte.

— A, da. Bine. O priveşte. În tot cazul tu să nu stai cu ei. Să nu pleci cu el de-acolo singură. E în stare...

— Ce ?...

— Nu ştiu. Să-ţi spună poate lucruri foarte dezagreabile. Are o mutră !...

— Da, într-adevăr.

Şi din nou Ana simţi că-i este frică de acel om. Îl credea capabil de orice, fără însă să poată preciza de ce se teme. Dar mai ales îi era frică pentru Zoe.

Ana mergea alături de Ştefan. Îi vedea profilul cu buzele senzuale şi lenеşe. „Nici unui astfel de om nu i se poate cere nimic", se gîndi Ana şi nu înţelegea pentru ce viaţa ei luase o astfel de întorsătură, de ce nu era înconjurată decît de oameni care păreau fără rost. „Eu sînt de vină", îşi spuse. Îşi amintea cum încercase mama ei la început s-o reţină acasă, cum nu voise să asculte de nimeni, nici de cuvînt, nici de ameninţări, nici de insultele Elenei Mihalcea. Totul fusese inutil. Implacabil fusese chemată de un glas interior către viaţa aceasta, aceasta şi nu alta. Îşi da seama că la un moment dat, viaţa ei fusese la o răscruce, unde ar fi putut hotărî altfel, dar nu putea înţelege pentru ce fusese chemată către viaţa asta care-i părea fără sens. Prietenia ei pentru Zoe era suficientă explicaţie ? Dar de ce o iubise cu atîta acuitate, din chiar prima clipă ? A ! îşi amintea ! Fusese parcă o recunoaştere... Văzînd-o, nu numai că o iubise, brusc, dar i se făcuse imediat dor de ea, ca şi cum n-ar mai fi văzut-o de veacuri, de mii de ani... Nu-şi mai amintea clipa cînd se despărţise vreodată de ea, dar ştia cu precizie că o recunoscuse văzînd-o. Fusese ca un strigăt. O bucurie plină de durere, ca şi cum, o dată cu întîlnirea, s-ar fi ivit conştientă şi toată durerea acelei lungi despărţiri, acelei lungi aşteptări. Zoe !... Zoe... Dar Ştefan Banea o luă de braţ, mai strîns.

— Ana !

Numele îi fusese şoptit.

— Ştefan...

Nu-i spunea niciodată aşa pe nume şi numele lui sună curios, ca şi cum n-ar fi cunoscut omul care-i sta alături.

— Nu mă lăsa singur... acum... Sînt ridicol de sentimental azi. Aş vrea să îngenunchez aci în stradă şi să-mi iau rămas bun de la tine, Ana, să-ţi mulţumesc pentru tot ce mi-ai dat, pentru toate privirile tale curate, pe care le-ai aşezat asupra mea, eu, un ticălos, o lichea. Lîngă tine am simţit că sînt om.

Ana înţelese că bărbatul îşi stăpînea lacrimile. Glasul plin de emoţie îi şoptea încă:

— De altfel, e rămasul meu bun de la tot ce-a fost pînă acum.

Ştefan se întoarse şi o cuprinse pe Ana în braţe. Ana se strînse de el. Se simţi cuprinsă cu violenţă, cu disperare. I se păruse că se îneacă amîndoi într-un abis de lucruri încă nelămurite.

— Ana!

Buzele lui se aşezară pe buzele ei cu violenţă, apoi Ana îşi simţi mîinile sărutate în aceeaşi vîltoare a unei clipe dezlănţuite, dezrobite din obişnuit.

O clipă după aceea, Ana era singură în mijlocul străzii. Ştefan plecase aproape fugind. Ana simţi o sfîşiere în suflet. Îl strigă:

— Ştefan! Nu... nu! Ştefan!

Dar umbra lui era din ce în ce mai ştearsă.

Cîţiva paşi pînă la casa ei, Ana îi făcu în goană, plîngînd cu hohote. Intră în casă prin intrarea din dos, se ascunse, urcă la ea în odaie şi închise uşa. Trebuia să fie singură, singură aşa cum de fapt simţea că este. I se părea că viaţa se rupe de lîngă ea şi că o lasă fără apărare, în mijlocul a ceva absolut necunoscut.

CAPITOLUL XXI

Zoe se mută într-adevăr în chioșc. Cele două odăi spoite alb erau atît de mici, încît după ce fusese făcută o sobă de teracotă și un dulap, abia mai rămăsese loc pentru un pat, un scaun și o mescioară.

Acum Ana mergea acolo s-o vadă pe Zoe aproape zilnic, și zilnic îl întîlnea pe Adrian Iuga, care sosea și el spre seară. Îi cunoștea pasul și bătaia în ușă. Flik, cîinele, îl primea cu același mîrîit dușman.

Zoe, aci în odăi, părea din ce în ce mai chinuită; nu bolnavă, dar o melancolie copleșitoare îi da o paloare, o transparență înfricoșătoare. Îl primea pe Adrian Iuga cu răbdare nemărginită și, pentru el, și numai pentru el, găsea o misterioasă putere de a mai face efortul unei primiri mai vesele, unor gesturi mai atente și ceea ce-i părea Anei total inexplicabil era că de multe ori i se părea totuși că acea bună primire, ușoară mulțumire pe care o manifesta Zoe cînd sosea acest om, nu părea prefăcută, ci reală. Lucrul acesta îl observase Ana de mai multe ori. Chiar Zoe îi surprinsese privirea uimită și o ușoară umbră de roșeață trecuse pe fața Zoei; iar Andrei Iuga, care surprinsese și el privirea Anei, avusese veșnicul lui rînjet satisfăcut și cinic.

Într-adevăr, Zoe îl aștepta pe Adrian Iuga cu nerăbdare.

Singură cu Ana, Zoe cădea într-un mutism care putea dura ceasuri întregi. Zoe părea pierdută într-altă lume, din care se desfăcea numai cu greu, cu ruperi. Anei îi era teamă să n-o vadă pe Zoe prăpădindu-se așa încet, fără revoltă. Din cînd în cînd, rar, mai sosea acolo, în odăițele mici, și doctorul Soreanu. Vizite curioase, scurte. Totdeauna Zoe o ruga pe Ana să treacă în odaia de alături, întotdeauna îi

auzea vorbind în șoaptă, parcă certuri aprinse. Doctorul pleca tăcut, repede, enervat.

Într-o zi cînd doctorul deschise ușa să plece, Ana îl întrebă în șoaptă, cu disperare:

— Doctore, ce are? De ce nu se vindecă?

Dar doctorul înălță enervat din umeri.

— Ar depinde foarte mult de... o schimbare... puțină voință...

Și doctorul plecase grăbit.

— Să nu vorbești cu doctorul, îi spuse Zoe cu placiditate. E inutil. Nu poate nimeni nimic.

Ana se înroșise.

— Aș vrea să te vindeci. Zoe, trebuie să încercăm să te vindeci.

— Lasă, lasă. Nu-mi este mai rău... O să treacă.

— Dar ce ai? Ce simți?

— Nimic precis. Nu te frămînta. O să vezi c-o să-mi treacă.

Dar Zoe era din ce în ce mai slabă. Hotărît, se prăpădea.

Și într-o zi o găsi în pat din nou. Ochii ei imenși, limpezi, cuprindeau atîta melancolie, încît Ana își simți gîtul strîns de emoție privindu-i.

— Ce rochie frumoasă ai! și Zoe întinse mîna, cu gestul unui copil bolnav, dar nici un surîs nu-i alunecă pe față.

— Îți place? Am pus-o, cu toate că este iarnă încă și e nepotrivită. Dar afară miroase a primăvară aspră. Îmi place cînd vin la tine să fiu îmbrăcată în alb. Cînd te-oi scula din pat, ți-o dau ție.

— Vrei să mi-o dai mie? Adevărat?

O bucurie se ivi în ochii Zoei.

— Da. Tu-mi dai în schimb orice să pun pe mine. Vrei?

Zoe se sculă imediat. Părea subit înviorată de dorința aceasta copilărească. Abia se putea ține pe picioare. Ana o ajută. Apoi se îmbrăcă ea, în schimb, cu o rochie de-a Zoei.

— Ai să și mănînci ceva, Zoe?

— Da.

— Merg să-ți aduc. Cer mamei tale. Da?

— Da. Și cere-i și broboada ei cea mare, albă. E nouă. Îmi este mereu frig.

Ana vru să plece. Se apropie de Zoe și o sărută. Îi mîngîie obrazul.

Ochii Zoei deodată se schimbară și o mare slăbiciune, un gol îi învălui. Își așează capul neașteptat, ca într-un leșin, pe umărul Anei.

— E casa plină de morți, șopti.

Ana se înfioră.

— Cine?

— Nu știu! S-ar părea că-s eu și totuși nu sînt eu... acum. Nu e curios?

— Nu, nu e curios.

— Dar nici eu nu pot trăi mult, nu?

— Zoe!

— Cîteodată mi se pare că moare el.

— Cine, Zoe?

— El, tatăl meu. Nu l-ai văzut? Îți spun eu că-i casa plină de morți. Cei care s-au dus ne cheamă acum pe noi, ăștilalți care am rămas. Tu nu știi ce se tot întîmplă. Zi și noapte... A început sfîrșitul. Am impresia că o să murim cu toții. E casa blestemată.

— De ce nu pleci? Era mai bine la doamna Ionescu.

— Nu mă mai lasă.

— Cine?

Zoe îi azvîrli Anei o privire cercetătoare și de neîncredere, totuși șopti;

— El, tata. Să nu spui nimănui.

Vorbise cu spaimă, ca un copil înfricoșat de amenințări, ca Traian.

Ana se zvîrcoli.

— Totul e fals, Ana, totul e fals.

— Taci, Zoe, te iubesc.

— Bine. Iartă-mă. Aș vrea să nu mai vii tu pe-aici. Cum am putut crede că am dreptul să te las să intri în viața mea? Înțelegi... tata era plecat... apoi s-a întors. Îmi este groază că te-am amestecat... Aș vrea să te văd departe, veselă, așa cum sînt ceilalți oameni. Am păcătuit și față de tine... Și totuși, cine știe, totul are să se schimbe. Tu, în tot cazul nu erai făcută pentru viața celorlalți... mulți. Ana, crezi că vreodată am să pot din nou începe să învăț?...

— Da, desigur.

— Bine. Du-te și adu broboada. Mi-este frig.

Ana plecă. Afară întîmpină aerul rece dar plin de miresme vitale. Pămîntul înghețat aștepta dezmorțirea.

Ana coborî scările, trecu prin curte, respirînd adînc și apoi intră repede în casă la Vrînceanu.

Cînd pătrunse în sufrageria mică, îl văzu pe Dumitru Vrînceanu, tatăl Zoei. Era așezat la masă și citea o gazetă. Auzi pașii și lăsă jurnalul din fața ochilor, dar cînd o zări pe Ana, avu deodată o privire încremenită în spaimă, ochii măriți, gura ușor căscată. Părea că n-ar fi putut vorbi. Ana îl văzu deslușit. Avea o cămașă albă de mătasă fină, deschisă la gît, fără guler. Pe piept se vedea păr abundent pînă sus lîngă gîtul scurt. Era de o paloare neverosimilă, putredă, fantomatică.

— Bună ziua, șopti Ana, înspăimîntată.

Dar el nu răspunse. Ochii verzi căpătaseră o abureală de lac înghețat. Își revenea încet din spaima care-l apucase cînd o zărise pe Ana; părea că se dumirește.

— A, dumneata erai! spuse cu greu.

Privirea îi era absolut dementă, absolut dementă. Ana simțea că tremură și ea fără să înțeleagă ce se întîmplase. Și mereu aceeași impresie că omul acesta va întinde mîna spre ea, ca orbii în întuneric.

— Unde e doamna Mihalcea? îngînă Ana, înfricoșată. E acasă?

Bătrînul mormăi vag ceva, arătînd cu capul spre odăi și se ascunse brusc din nou în dosul jurnalului pe care-l ridica ostentativ în fața ochilor. A, ce paloare, ce cap descompus, ce privire fără iertare, pierdută! Ana înțelese că el era într-adevăr mai aproape ca Zoe de moarte!

Cînd Ana intră la Elena Mihalcea în odaie, ea pur și simplu o primi cu un strigăt de spaimă.

— Vai cum m-am speriat! Bată-te norocul! Mi-a sărit inima din loc! Vedeam eu că nu e Zoe, dar cum semeni cu ea! Credeam că e o arătare a ei. Dar ce te-mbrăcași așa în rochia ei? Ce te-ai pieptănat ca ea? Ce, e bal mascat la voi?

Ana abia acum înțelese și spaima bătrînului Mihalcea... totuși i se părea exagerată primirea pe care i-o făcuseră ei. Ana explică Elenei Mihalcea pentru ce venise la ea și ce dorea și pentru ce era îmbrăcată cu rochia Zoei. În timp ce vorbea, Elena Mihalcea o privea cu atenție.

— Asta-mi mai lipsea acum, să te-apuci să semeni cu Zoe! Nu-mi ajunge una! M-am speriat, ce să-ți spun! Bine, dă-i rochiile tale, că poate s-o fi săturat de ale ei! Nu mai

vrea să se scoale din pat. N-a mîncat de trei zile. Să vedem cum o să sfîrşească toată povestea asta, că eu m-am săturat între bolnavi. Mor şi eu cu zile, sănătoasă între nebuni! Înnebunesc. Parcă sîntem în mormînt de vii. M-am săturat! Aş vrea şi eu să mai trăiesc niţeluş! Auzi, vreau să trăiesc — mor aşa!

— Tot mai bine era cînd sta Zoe la doamna Ionescu, în Lînăriei, încercă Ana. Ar fi bine să plece iar.

Elena Vrînceanu izbucni:

— Să se descurce ei! Ce crezi că am să mă amestec? Sau crezi că mă întreabă cineva ceva? Cît despre mine, să plece unde-or sti.

Ana ar fi vrut să ştie precis despre cine este vorba, cine sînt „ei" dar Elena Mihalcea o goni imediat ce-şi dădu seama că vrea s-o descoase.

— Hai, pleacă! Ţi-am spus eu de la început că nu este pentru mătăluţă balamucul nostru. Ai vrut, ai vrut. Na, du-i şi ţigările astea... Na, du-i şi broboada asta, dacă o vrea, şi să mă lăsaţi în pace, că m-am săturat. Broboada i-o dau eu cadou dacă-i place. Să se îmbrace de pomană de la voi toţi dacă-i place şi dacă s-a săturat cu ce are. E ziua ei astăzi — 1 martie. Ce i-a dat tat-su, nu ştii?

— Nu ştiu. N-am văzut nimic.

— Ei nimic! Parcă nu l-aş cunoaşte! Vezi însă că Zoe să nu dea la vecini. Că nu ţine nimic de la el. Mai bine ia tu.

— Bine, dar n-am văzut nimic.

— Hai du-te şi taci. Caută la ea în dulap şi ia. Ştefan Banea de ce n-a venit? Mă distra.

— Nu l-am văzut nici eu. Nu ştiu ce e cu el.

— V-aţi supărat.?

— Nu. A pierdut procesul. S-a mutat.

— Credeam că numai pe mine m-a părăsit.

Ana plecă cu broboada în braţe. O găsi pe Zoe îmbrăcată cu rochia pe care i-o dăduse. Se pieptăna. Părea înviorată.

— Am impresia că dacă nu-mi dădeai rochia asta, nu mă mai sculam niciodată din pat. Tu nu ştii! Se petrec lucruri grozave, atît de stranii de-mi este frică să le şi povestesc! De altfel şi azi noapte fără tine aş fi murit!

— Fără mine, Zoe?

Ana o privi speriată. I se păru că Zoe aiurează.

— Da. Am adormit așa fără să-mi dau seama și a rămas lampa mică aprinsă aci pe masă. Deodată mi-ai apărut în vis și m-ai strigat: „Zoe". Erai speriată și strigai mereu. Ai strigat pînă m-am trezit. Lîngă mine gazul din lampă luase foc și ardea. Uite vezi, și perdeaua a început să arză și cearșafurile.

Într-adevăr la perdele se vedea o bucată lipsă, arsă de foc. Zoe vorbea pieptănîndu-se. Părul avea mișcări suple, mîngîioase.

— Îți spun, șopti Zoe, e mereu așa... mereu de cînd a murit el.

— Dorin ?

— Da. Și noaptea, tu nu știi... se deschide ușa singură. Eu știu că este el... După aceea pleacă... Nu știu ce așteaptă. Dar vrea ceva. Flik nu mai vrea să doarmă aici la mine. Se ascunde la Gheorghe în odaie. Nu îndrăzneam să-ți spun... să nu bănuiești că sînt nebună... dar nu cred că sînt nebună... și nu mai pot. Și Gheorghe a auzit bătăi în ușă și nu era nimeni. Dimineața găsește ușa descuiată cu toate că eu seara o încui.

Ana se frămînta. Îi era rușine să profite de starea asta a lui Zoe și totuși o făcu. Zise cu hotărîre:

— Totul se întîmplă pentru că vine fratele lui aici.

Vorbise aproape fără vrere. Știa că trebuie să profite de spaima Zoei ca să-i spună să-l dea afară pe Adrian Iuga. Dar Zoe nu răspunse. Își ascunse fața în mîini. Gemete de deznădejde îi frămîntau ființa. Ana mai spuse:

— Trebuie să-i spui fratelui lui, Adrian, să nu mai vie la tine. Astea sînt semne să te ferești de el. Dorin nu vrea ce vrea fratele lui cu tine.

Fața palidă a Zoei se înălță. Privirea îi era rătăcită. O imensă deznădejde, o imensă lașitate, o imensă oboseală îi erau răspîndite pe față.

— E prea tîrziu, nu mai pot. Acum fără el nu se mai poate, dar e sfîrșitul.

Ana nu înțelese dar un fior îi străbătu ființa. În clipa asta simți că dacă nu se depărtează de casa Zoei, se distruge fără a putea ajuta, și totuși știu că nu va putea pleca. Și pentru ea era oare prea tîrziu?

Cîteva clipe după aceea, paşii atît de bine cunoscuţi, atît de înfricoşători, urcară scara. Era Adrian Iuga. Bătu în uşă. Ana merse şi-i deschise.

Adrian Iuga intră în prima odaie,

— Ce mai faci? o întrebă.

Era peste măsură de slab, ca o paiaţă. Ochii aveau sclipiri neverosimile. Ana îl privea drept în faţă nu ca o sfidare, ci ca pe o arătare de groază. Dar Zoe apăru în uşă:

— Ai venit?

— Da.

— Intră.

Şi Ana, copleşită, intră şi ea în urma lor.

CAPITOLUL XXII

Deodată Zoe se deşteptă din somn. Îşi desprinse capul de pe pernă şi aşa, fără să deschidă ochii, ascultă: din curte auzi un urlet lugubru. Era Flik. Un al doilea urlet se înălţă imediat jalnic, sfîşietor.

Zoe deschise ochii şi rămase nemişcată. Se luminase de zi, o lumină crudă, care prevestea o zi de început de primăvară. Flik urlă din nou. Zoe se aşeză în pat.

— Să tacă, şopti, să tacă.

Zoe ştia acum cine va muri Îl văzuse topindu-se în fiecare zi, cu o repeziciune ucigătoare. Chipul atît de cunoscut murea. Chipul acela o înspăimîntase din cea mai îndepărtată copilărie. Ochii lui verzi şi putrezi erau pretutindeni, în toate clipele, în toate amintirile. Părea că o pîndise, o aşteptase să se nască. Zoe revedea şi gura neomenesc de senzuală, senzuală pînă la tragic, pînă la demenţă.

Dumitru Vrînceanu, tatăl Zoei, murea. Sîngele se topea, se transforma într-un lichid albicios şi fără vlagă. Un fel de puroi leneş purtat prin tot corpul încet, de bătăile inimii. Tot ce încercaseră doctorii fusese inutil. Sîngele putrezea. Cîteva săptămîni se tîrîse prin curte, prin soarele de primăvară, apoi îşi mărginise paşii numai la odăi. Zoe îl văzuse. Părea o umbră, slab, deodată micşorat şi cu părul albit. Aproape nu-l recunoscuse, dar ochii, ochii lui... ochii. A, ochii aveau acum şi spaimă în ei, o spaimă surdă, unică, tenace. Bătrînul nu mai vorbea cu nimeni. Ştia că va muri, ştia cît de socotite îi sînt zilele, zile puţine, şi apoi... Îi era groază. Zoe văzuse groaza în ochii lui. Privirile lor se întîlniseră, fulgerător şi apoi fiecare plecase, tăcuţi, fiecare cu încăpăţînarea lui.

Afară cîinele urlă din nou, cu disperare. Se auzi un glas huiduind. Era un chiriaș care gonea cîinele.

— Huidiu, cobe!

Zoe își astupă urechile.

Se pîndiseră unul pe altul. La un moment dat, nu se știa cine va muri. Zoe simțise că poate chiar ea... poate el, dar că în orice caz, viața nu-i mai poate răbda pe amîndoi. Furișaseră priviri în întîlnirile lor întîmplătoare, dar deodată adevărul se ivi într-o zi și fiecare dintre ei doi știa cine va muri.

Acum Flik, gonit de vecini, venise la ușa Zoei și zgîria cu laba ca să fie lăsat înăuntru. Zoe se sculă și-i deschise.

Cîinele se lipi de ea.

— Flik...

Zoe îi înconjură gîtul cu brațele, își așeză capul pe gîtul lui puternic de lup.

— Stai aci cu mine...

Flik o privi drept în ochi, cu ochii lui de chihlimbar.

— S-a sfîrșit, îi șopti Zoe, dar nu ar fi putut spune ce simte, cu toate că totul era în paroxism.

Își îngropă fața mai adînc în părul aspru și roș al cîinelui. Gîndurile trebuiau îndepărtate, toate gîndurile.

Zoe se culcă din nou. Flik se așeză pe jos, pe covor, la picioarele patului.

Și ce zi, ce zi minunată de început de primăvară de aur se lipise pe geamuri!

În somn, Flik gemu. Suferea. Părea că simte ce gîndește Zoe, că visurile lui pline de realități viitoare îl înspăimîntau.

Deodată tresări și, deșteptîndu-se, ciuli urechile. Zoe tresări și ea.

Cu toate că era atît de dimineață, auzi deslușit pași grei care urcau scara de ciment ce ducea la odăile chioșcului. Cineva sosea. Un trup greu. Pasul era foarte cunoscut, dar Zoe nu ghici imediat cine este. O bătaie scurtă și tare în ușă întrerupse tăcerea.

— Cine e? întrebă Zoe și auzi spaima din glasul ei.

— Eu.

Era mama ei, Elena Mihalcea.

— Deschizi?

— Imediat.

Zoe sări din pat şi deschise uşa. Flik da din coadă alene, fără convingere, mai mult din obligaţie, din politeţe. Elena Mihalcea intră în odaie.

— Eu sînt.

Se aşează imediat, gîfîind, pe taburelul de lîngă pat.

— Şezi mai bine aci, îi spuse Zoe şi-i arătă un loc mai bun.

— Nu, nu. Am venit numai aşa o clipă. Nu te deranja. Fiecare cu viaţa lui.

Tăcură. Zoe aştepta dar nu întreba nimic. Ştia că, întrebată, mama ei niciodată nu vorbeşte. Totuşi îşi simţea inima bătînd repede. N-ar fi venit Elena Mihalcea atît de devreme la ea dacă nu ar fi fost vorba de ceva foarte grav.

— E cald la tine în odaie.

— Da. Acum am pus un lemn pe foc.

— Ce făceai? Dormeai?

— Nu.

— Parcă poate cineva dormi! Citeai?

— Nu. Stam... cu Flik.

— Distracţie americană...

— Ar trebui să ieşi puţin. Să te plimbi, să faci mişcare. Eşti de cîtăva vreme prea grasă şi ai faţa congestionată.

— Ce să ies! Parcă de plimbare îmi arde mie! Mă con-gestionez eu de alte alea, nu de plimbare.

— Îi este poate lui mai rău?

— Mai bine l-ar ierta Dumnezeu mai repede. I-am adus şi preot şi degeaba... Toţi avem păcate, dar parcă, ce să zic, el prea se chinuie mult. Mi s-a făcut şi frică cu el în casă. Ei, Doamne fereşte, să înnebuneşti nu altceva!

Zoe simţi un fior.

— Eu zic că este în ceasul morţii dar prea durează mult. Parcă ar fi altceva.

— Doctorii ce zic?

Elena Mihalcea înălţă din umeri cu dispreţ.

— Îţi convine. Stai aci liniştită...

Zoe tăcu, dar înţelese că de acum încolo trebuia să fie atentă, să ghicească ce vrea mama ei.

— ...tot greul întotdeauna pe mine! Degeaba ai vrut să te faci doctor dacă nu poţi să-i ajuţi.

— Eu?

— Da păi cine? Eu?

— Să chemăm alţi doctori, un consult...

— Ţi-am spus că doctorii nu ştiu nimic şi că e prea tîrziu.

Zoe tăcu. Înţelesese.

— Ce ştiu eu ce mai cred! Vorbesc şi eu aşa... ca să nu tac. Vezi bine că nu am vrut să spun nimic. S-o fi mirînd şi el la ce-o fi cheltuit cu tine ca să înveţi de toate şi apoi stai şi nu-l ajuţi cu nimic.

Elena Mihalcea se sculă.

— Plec, spuse cu furie, e prea cald la tine. Uite şi javra asta s-a tîmpit. Uite ce ochi face.

Flik privea departe cu spaimă.

— Nu vrei să-ţi fac o cafea?

— Nu mersi şi mulţumesc. Dar am să-ţi trimit eu una cu Gheorghe. O să-ţi facă bine. O să-ţi dea putere, că uite în ce hal eşti! În astfel de momente îi trebuie omului putere. Să-ţi mai ţie şi Gheorghe de urît că eu plec.

Elena Mihalcea plecă. Flik se furişă şi ieşi o dată cu ea afară. Zoe rămase singură. Se aşeză din nou în pat. Era deci adevărat. Ceasul din urmă sosise şi va trebui să meargă acolo... să-l vază...

Zoe se cutremură. Crezuse întotdeauna că va muri ea întîi... că va scăpa de groaza morţii lui... mai ales de groaza privirilor lui din urmă... că nu va trebui să păstreze şi amintirea acestei priviri...

Gheorghe sosi.

— Ce e în casă Gheorghe?

— Îi este domnului cum nu se poate mai rău. De trei zile trage să moară zadarnic... Se chinuie de ţi se face frică, domnişoară.

Gheorghe tăcu puţin apoi adăugă în şoaptă:

— A strigat numele dumneavoastră, domnişoară. L-am auzit eu. N-am vrut să vă spun, că vă face rău, dar de trei zile se chinuie, domnişoară! O fi avînd vreo socoteală cu dumneavoastră, trebuie să-l ajutaţi că aşa e creştineşte. Nu poate muri...

Zoe nu răspunse nimic şi Gheorghe plecă imediat.

Zoe rămase nemişcată timp îndelungat şi nici un gînd precis nu-i trecu prin minte. Din timp în timp, fiori lungi o scuturau. Totul i se părea inutil, şi moartea inutilă şi iertarea la fel.

Apoi, deodată, se ridică în picioare. Faţa îi era palidă, ochii verzi nemişcaţi, ca la orbii care pot privi în soare. Fără să-şi dea seama exact ce a hotărît, îşi luă cu grabă broboada cea mare albă, se înfăşură strîns în ea şi porni pe trepte şi prin curte, alergînd. O izbi în faţă aerul dimineţii de primăvară timpurie, aer curat ca un gînd dumnezeiesc, transparent, nemărginit.

Cînd puse mîna pe clanţa uşii odăii în care ştia că zace tatăl ei, sub tremurul mîinii, clanţa tresări ca vie. Şi Zoe intră. O lampă ardea luminînd încăperea; perdele groase despărţeau odaia de lumina de afară. Îl zări pe el în pat. Capul, pe pernă, era atît de slab, încît scheletul se vedea deslușit sub piele. Părul complet albit sta lipit de cap de sudoare.

Dumitru Mihalcea era nemişcat. Singure mîinile lui, păroase pînă peste degete, erau lungite pe cearşaful alb. Aveau o mişcare crispată de gheare care zgîrîie, care sapă.

Mîinile acelea, mîinile acelea...

Un geamăt greu şi prelung ieşi din buzele vinete, uscate.

Deodată ochii se deschiseră. Ochii fără culoare şi fără privire. Întreaga fiinţă totuşi părea că vrea să vadă. Tot ce mai rămăsese viu în trup se adună deodată în ochi.

Niciodată Zoe nu-şi închipuise că-i poate fi cuiva atît de imensă spaimă de moarte. Dar deodată geamătul crescu şi printre cazmă se deslușì un cuvînt, un singur cuvînt:

— Zoe!

Zoe se rezemă de uşă. Îi era teamă să nu leşine, să cadă jos. O strînsoare de fier îi încercuia fruntea. Tîmplele izbeau surd.

Şi geamătul lui chemă din nou:

— Zoe!

Cuvîntul era încărcat cu dibuiri de dincolo de viaţă. Mîinile negre, vinete, strîngeau, zgîrîiau, săpau, îşi căutau dezlegarea de pămînt şi de trup.

— Iartă-mă! strigă apoi sfîşietor.

Cuvîntul îşi făcu loc ca o flacără. Ochii înspăimîntaţi păreau că se tîrăsc, că imploră, că se sting sub cea mai neomenească durere. Şi se întoarseră către Zoe, orbi.

Zoe îşi da seama cu groază că nu simte nici o milă decît obişnuita repulsie şi teamă. Nu găsea în ea nici un ecou. Făcu o sforţare imensă ca să răspundă, dar nu găsi nimic,

absolut nimic. Era împietrită şi nu înţelegea ce se petrecea. Şi liniştea ei îi părea tot atît de monstruoasă şi i se mai părea că este ea cea care va muri, sau că poate este de mult moartă, că totul nu este decît o amintire a ceva insuportabil, petrecut de mult sau aşteptat de mult.

Şi trupul din pat găsi din nou puterea să mai repete o dată înspăimîntătorul cuvînt:

— Iartă...

Zoei i se păru în clipa asta că nu mai poate respira. I se păru că se îneacă în puroi. Mîinile lui scormoneau patul. Se crispau. Zoe le recunoştea. Le ştia. Mîinile acelea.

Şi brusc Zoe ieşi din odaie. Alergă în stradă. Lîngă ea îl simţi pe Flik care o urma în goană. O ploaie uşoară îi udă faţa. Zoe alergă. Nu mai putea respira. La un moment dat, întîlni o trăsură. Se azvîrli în ea.

— Strada Lînăriei! strigă birjarului şi se ghemotoci tremurînd în fundul trăsurii. Flik se aşează la picioarele ei.

În clipa în care Zoe ieşise pe poarta casei, Dumitru Mihalcea Vrînceanu îşi dădu sufletul.

CAPITOLUL XXIII

După moartea tatălui Zoei, casa Mihalcea a fost apucată de o demenţă dezlănţuită.

Mai întîi, Elena Mihalcea îşi schimbă complet felul de viaţă. După ce plînse ostentativ, cu bocete şi leşinuri, în braţele tuturora care voiau s-o primească, Elena Mihalcea se ocupă să-şi cumpere un costum de doliu fantezist. Din sertare scoase tot felul de bijuterii, cu care se împodobi şi angajă cu ziua o croitoreasă. După primele două săptămîni, îşi făcu o toaletă violetă care, pe corpul ei gras, era răscolitor de vizibilă. Pentru fiecare parastas dădu cîte o masă care degenera în petreceri în toată legea, în timpul cărora repeta leşinurile, găsind puterea să-şi azvîrle braţele de după gîtul celor ce se aflau lîngă ea. De obicei, finul Constantinescu Invalidul era cel cu norocul. Finul era nu numai răsfăţatul Elenei Mihalcea dar totodată sfătuitorul ei şi tutorele lui Traian.

Gheorghe nu mai prididea de mese, musafiri şi rude de-ale Elenei Mihalcea, care soseau din Brăila.

Elena Mihalcea mai angajă o servitoare lîngă Gheorghe, dar femeia fugi după cîteva zile, îngrozită de Traian care, şi noaptea, încerca la uşa ei să intre, căci Traian, lăsat în voia lui, se obrăznicea pe fiece zi ce trecea. Ochii lui, din ce în ce mai cretini, luceau fără sens, lubrici, triviali.

— A murit babaca, bolborosea tuturora. Sînt milionar.

Se ţinea de Gheorghe.

— Du-mă la fetiţe că te cinstesc. N-am bani la mine dar sînt milionar.

Anei îi era groază de el. Abia îndrăznea să intre în curte la Zoe. Alerga direct în chioşc, de unde ar fi vrut să nu

se mai mişte, dar Elena Mihalcea avea acum pretenţia ca şi Ana şi Zoe să participe la toate petrecerile ei.

Se plîngea mereu şi ostentativ de Traian.

— Ia-i un servitor din banii lui, îi spunea Zoe, că — vorba lui — e milionar acum.

— Un servitor, sigur c-am să mai iau, dar pentru mine, nu pentru el. Vreau şi eu să trăiesc, auzi? Vreau să trăiesc! striga cu furie.

— Ia-i şi lui Traian unul să trăiască şi el.

— Ţi-ai găsit! Vorbeşte ca un copil. Se învoieşte cu el şi-şi face de cap. Acum e plin de blenoragie.

— Traian?!

— Da'păi cine, eu? Ei, doamne fereşte! sigur... Traian.

— Dar cum se poate mamă, una ca asta?

— Iacă-te, îl duc vecinii ca să-şi facă de glumă. A murit tat-su şi am rămas o biată femeie fără protector. Ce să-i fac? nu pot să mă ţin ziua întreagă de el, aşa cum ar trebui.

— Am stat doi ani de zile singure şi Traian asculta de mata.

Elena Mihalcea izbucni:

— Ei, şi ce, el nu e om?! Ce, el nu are nevoile lui? Fiecare dintre noi avem nevoile noastre. Şi cine nu are, treaba lui! Îl priveşte. Nu toată lumea este anormal şi se poate călugări. Eu sînt un om sănătos. Vreau să trăiesc. Auziţi? Vreau să trăiesc!...

Zoe nu răspunse. Elena Mihalcea ieşi furioasă din odaie, trîntind uşa de clătină casa. În odaie, în salon, unde acum Elena Mihalcea primea musafiri de tot felul, Zoe văzu un vas mare nou şi în el un splendid buchet de garoafe roşii, legat cu o panglicuţă de aur. În vîrful buchetului sta o carte de vizită albă ca o floare stranie. Zoe citi cu uimire: „Mircea Aurescu, tenor la Opera Romană".

Zoe aşează cartea de vizită la loc. Era înmărmurită. Elena Mihalcea reveni în odaie fredonînd. Un văl negru, lung, şi perle albe îi atîrnau de gît. Părul îi era proaspăt ondulat şi obrajii fardaţi violent. Ochii ei mari, negri, luceau tainic.

— Ei, ai văzut?

— Cine e?

— Cine să fie? Nu citişi? Aşa-l cheamă. Fiecare cu admiratorii lui. Mîine-poimîine o să mă ceară în căsătorie. Un om vesel, nu un cioclu ca ăl de vine la tine.

— Un tenor...

— Şi dacă n-o fi el o fi altul. O femeie, fără protector nu poate trăi. Şi, în definitiv, de ce n-ar fi el? Mă rog, e mai tînăr decît mine, recunosc, dar nici atît de bătrînă nu sînt ca să nu se mai uite nimeni la mine! Să vreau numai să mă mărit... Şi finu Constantinescu m-a cerut. Eu îl prefer momentan pe cestălalt. E intelectual. Bani avem destui ca să ne mai gîndim şi la artă. De Constantinescu ştiu că te-ai fi ruşinat. Nu e pentru tine. Cu ăstălantul te poţi învoi. E şi el cîntăreţ. Mă gîndesc şi la tine, nu numai la mine. Eşti atît de mofturoasă! Acu-acu o să pice... Îl aşteptăm. Stai, nu fugi! că n-o să te mănînce. Ce, vrei ca omul să creadă că familia mea nu este de acord cu planurile mele, că nu-şi dă consimţămîntul? Stai că-ţi dau şi îngheţată. Am comandat de la Nestor. Gheorghe a sosit chiar acum cu ea. Aşteptăm musafiri. În definitiv, ar putea să cînte ceva şi tu să-l acompaniezi la pian. Ţi-am spus, sîntem destul de bogaţi ca să ne permitem orice.

— Am să mă întorc... mai tîrziu, spuse Zoe, epuizată.

— Stai, frate. O viaţă întreagă nu l-ai putut suferi şi acum că a murit faci o mutră de parcă ţi s-a pus cenuşă pe cap. Ce, eu să n-am parte de zilele care mi-au mai rămas? Vreau să trăiesc şi eu.

Elena Mihalcea Vrînceanu începu să plîngă.

— Toţi credeţi c-aţi fost nenorociţi, dar nimeni nu-şi închipuie că poate am suferit şi eu.

Plîngea cu hohote.

— Mamă, te rog să nu plîngi. Fac tot ce vrei, tot ce vrei, dar te rog să nu plîngi. Uite stau.

Îi era groază de lacrimi dar nu deslușea de-i era milă sau scîrbă. Se auzi soneria. Elena Mihalcea bătu zglobie din palme. Vorbi sîsîind:

— Te punctual e! Nu şi-am spus eu: o bonboană! Vino, vino, intră, te aşteptam. Bun sosit. Bucuroşi.

Mircea Aurescu Milano, tenor, îşi făcu apariţia. Nu lipsea nimic. Nici părul ondulat, nici dunga de la pantalonii vărgaţi, nici batista de la haina neagră.

— Sărut mîinile.

— Și dacă altă dată îți mai permiți să-mi trimiți astfel de buchete și vase de flori, să știi că mă supăr. Mersi, mersi. Domnul Mircea Aurescu, tenor la Opera Română, fiica mea care a făcut conservatorul la Leipzig. Șezi. Ce mai faci? Probabil ești surmenat. Viață de artist... Măi, măi, ce batistă!

Îi scoase batista din buzunar, o mirosi.

— „Quelques fleurs"?

— Da.

Zoe observă la mîna tenorului Aurescu un inel care, pînă acum cîteva zile, fusese al Elenei Mihalcea. Un briliant mare.

— Ha, ha, ha, rîdea Elena Mihalcea, ce timid este! Parcă ar fi o fată mare. Ia te uită ce tăcut, ce bine crescut! S-a intimidat...

Îi mîngîie părul, îi așează din nou batista în buzunarul hainei.

— Așa, frate, amuțirăți de tot? Păi să vă tratez cu ceva, să vă mai veniți în fire. Gheorghe, Gheorghe! Dar ce-oi fi strigînd așa de parcă n-aș avea sonerie în casă! M-ați intimidat și pe mine.

Se repezi la sonerie. Zoe văzu că gîfîie și cînd se așează din nou observă vîna gîtului cum bătea repede. Ochii îi erau congestionați, buzele uscate, respira sacadat.

— Dumneavoastră, domnișoară, ați fost la Leipzig... mi se pare... am auzit...

— Da.

— Eu în Germania n-am fost.

— Dar la Paris, în Italia și la Milano a fost. Să-ți cînte pe italienește și nici că mai dorești ceva. Adevărat tenor!

— Doamnă, sînteți atît de amabilă cu mine că nici nu mai știu cum să vă mulțumesc. Știu că apreciați arta.

— Lasă, lasă, că ne învoim noi cu mulțumitu'!

Gheorghe sosi cu tava cu bunătăți. În crăpătura ușii, rămasă deschisă, capul imens al lui Traian apăru. Surîdea satisfăcut.

— Zoe, Zoico... șopti.

Îi făcu semn că vrea să intre. Zoe îi făcu semn să plece, dar Traian se încăpățînă să rămînă. Tava plină de prăjituri și înghețată îl fascinau. Își vîrî jumătate de corp în odaie.

— Cucu! strigă cu glasul lui care nu cunoştea măsura, sînt şi eu aici! Şi mie-mi plac prăjiturile!

Elena Mihalcea, care era ocupată cu împărţitul, se întoarse ca înţepată. Îl privi cu atîta ură, încît Traian dispăru. Din nou surîzătoare, Elena Mihalcea începu să împartă îngheţata. Gheorghe avea haine noi, şorţ şi mănuşi albe de cea mai bună calitate.

Dar deodată uşa se deschise furtunos şi Traian intră cu hotărîre în odaie. Părea furios. Închise zgomotos cu piciorul uşa în urma lui.

— Am venit, spuse apăsat şi tare, că vreau îngheţată. Afară nu stau. Şi eu sînt moştenitor. Şi eu sînt milionar.

Era atîta îndîrjire în toată făptura lui şi violenţă, încît Elena Mihalcea amuţi, înfricoşată.

— Intră, îi spuse.

— Am intrat, vezi bine. Domnu' ăsta cine e? Pentru el ai făcut îngheţată?

— Scuzaţi, scuzaţi, bolborosea Elena Mihalcea. E cam bolnav, îi şopti lui Aurescu. Nenorociri familiare.

— Cum îl cheamă pe domnu'?

— Traiane, prezintă-te frumos, ce-i asta? Aşa te-am crescut?

Traian înaintă, se aplecă, întinse mîna.

— Traian Mihalcea Vrînceanu. Sînt milionar.

Rîse.

— Ele cred că am să stau ca înainte în curte! Eu să nu mănînc prăjituri în salon! S-au isprăvit timpurile alea. Tăticu a murit, războiul s-a sfîrşit, sîntem bogaţi. Într-o petrecere o ducem acum!

Pocni cu pumnul în masă.

— Traiane, să taci!

— Bine tac. Gheorghe, dă-mi şi mie o porţie mare!

Gheorghe se apropie de Traian cu o farfurie cu îngheţată. Traian văzu mănuşile lui Gheorghe şi izbucni în hohote de rîs zgomotoase.

— Ha, ha, ha! Şi-a pus mănuşi în casă, vara! Petrecem de minune! Ha, ha, ha!

— Gata, Traiane! acum potoleşte-te, îi şopti Zoe.

— Să tăceţi din gură, femeilor! urlă Traian.

Rîzînd cu hohote, îşi azvîrli capul pe speteaza scaunului.

— Femeile întotdeauna sînt vorbăreţe, trebuie să le mai spui să tacă, aşa e un proverb românesc.

Rîdea cu poftă şi niţel mai potolit. De gluma asta din urmă rîse şi Elena Mihalcea şi apoi şi Mircea Aurescu.

— Ce să-i faci? ca un copil!

— Dacă vreau eu, toată lumea rîde cînd vorbesc eu. Şi la Cişmigiu cînd mă duce Gheorghe se adună în jurul meu lumea şi eu îi fac să rîdă. Am succes.

— Bine, bine, dar acum să taci să mai vorbim şi noi. Mănîncă.

Se făcu linişte. Traian mînca plescăind.

Elena Mihalcea se aplecă spre Zoe şi-i şopti veninos:

— Cred că-ţi dai seama că am dreptate cînd spun că a devenit imposibil. Îmi strică toate planurile.

Zoe nu răspunse.

— Traiane, nu mai plescăi.

Traian plescăi mai departe.

— Să mă lăsaţi în pace v-am zis! Domnu' de la Operă, ţigări ai?

— Vai de mine, Traiane!

— Mă rog, mă rog, lăsaţi! Cu cea mai mare plăcere. Oferi tabachera.

— El este bărbat, mă-nţelege. Poţi să mai vii pe-aici dacă e vorba că ne face îngheţată. Eu învăţ să citesc acum.

Elena Mihalcea azvîrli o privire furioasă Zoei.

— Traiane dragă, acum ai mîncat, ţigări ai, poţi să te duci în curte. Şi mai tîrziu te mai chemăm o dată, îi spuse Zoe.

— Să taci şi tu că vă plesnesc! Să tăceţi amîndouă, femei uşuratice!

Gheorghe se amestecă.

— Domnule Traian, veniţi să mergem la plimbare.

— Cin'te crede?...

— Zău, domnule Traian.

— Nu plec de la îngheţată nici dacă mă duci ştii tu unde.

Elena Mihalcea se sperie, se sculă în picioare.

— Traiane dragă, îţi dau douăzeci de lei dacă pleci, îţi mai dau o porţie chiar acum pentru în curte.

— Ce să plec! Pentru douăzeci de lei! Ei, da' nostimă eşti!

— Traiane, niciodată nu te-ai purtat aşa. Întotdeauna ai fost un copil ascultător. Ce-o să creadă domnul despre tine şi despre mine că te-am crescut aşa?

— Să creadă ce-o vrea! Fiecare face ce vrea. Ce, eu nu ştiu? Credeţi că sînt prost, dar eu toate le ştiu. Vrei să rămîi singură cu el ca alaltăieri cînd am vrut să intru şi era uşa încuiată.

Elena Mihalcea dădu un ţipăt. I se făcu rău.

— Dumnezeule, şi cînd te gîndeşti că nu mai am pe nimeni pe lume ca să mă protejeze!...

Elena Mihalcea era căzută pe speteaza scaunului, cu ochii închişi. Mircea Aurescu era roşu şi transpirat şi nu ştia ce face.

— Las' că ştiu eu că nu trebuie să vorbesc porcării în faţa femeilor, îngînă Traian intimidat.

— Doamnă, vă rog, vă rog să nu vă faceţi atîta sînge rău... o glumă... o simplă glumă...

— Fac ce vreau, spuse Traian, dar glasul îi era moale. Brusc i se făcuse frică. Înţelese că a mers prea departe.

— Dă-mi şmechere, dumneata polu', îi spuse lui Aurescu în şoaptă, privind în jurul lui ca şi cînd s-ar fi temut de bătaie. Dă-mi că plec.

Aurescu scoase imediat bani din buzunar. Traian îi luă şi plecă.

— Cît i-ai dat? întrebă Elena Vrînceanu, deschizînd ochii din leşin.

— O, mă rog, mă rog...

— Da' de loc! Cum ai să-i dai dumneata? Gheorghe, mergi şi i-ai banii. Nu putem să-i lăsăm bani pe mînă că-şi strică stomacul. Ce să facem, ce să facem? două femei singure fără protector...

Începu să plîngă.

— Tocmai îi spuneam fiicei mele că ar trebui internat şi de... dumneaei nu este de părere, dar acum vede că nu putem răzbi noi, două femei, cu el, coşcogeamite om.

Zoe sări aprinsă.

— Internat?!! Cînd mi-ai spus? Nu mi-ai spus nimic. Nici nu poate fi vorba de internat. Exclus. Trebuie lăsat liniştit cîtva timp. Şi ia-i imediat un servitor numai al lui.

— Ce servitor?! Să ne facem de rîs? Milionari şi să nu fim în stare să-l vindecăm? Eu nu mai am putere să văd

de el. O viaţă întreagă am văzut de voi, copiii mei, am suferit destul de moartea bărbatului meu, acum vreau să mă recreez şi eu puţin. Am dus o viaţă întreagă de martiraj. Vreau să trăiesc!

— Oameni ca Traian nu pot fi vindecaţi, mamă. Ei servesc numai unor experienţe care-i omoară repede.

O cutremurătură involuntară crispă umerii Zoei.

— Eşti prea sensibilă. Prostii cu experienţele!...

— Nu sînt prostii. Ştii prea bine că nu sînt prostii şi că eu ştiu exact ce spun. Eu ştiu. Îl vor omorî ca pe un animal.

— Ce de fleacuri! Iacă-te acum asta-mi trebuia!... Şi eu care credeam că are să fie o după-masă agreabilă... puţină muzică...

Începu să plîngă cu nevinovăţie.

— Vezi, domnule, cîte nenorociri pot cădea pe capul unei femei dacă rămîne singură pe lume fără protector?! Ce să mă fac? Învaţă-mă dumneata.

— Poţi găsi alt mijloc, îngînă Milano.

— Ce alt mijloc? Nici un mijloc. Ştiu. Parcă mie nu mi se rupe inima cînd mă gîndesc că au să-l omoare?

Ochii Zoei deodată o priviră fix pe Elena Mihalcea, care începu să bolborosească, dîndu-şi imediat seama că-şi trădase speranţele.

— ...vorba vine... aşa spui tu, că eu spun că abia o să se vindece, că d-aia se trimit bolnavii în sanatoriu să se vindece. Trebuie să-ncercăm. De s-ar face el sănătos, am avea şi noi un bărbat în casă... n-ar mai fi nevoie...

— Te rog, mamă, încetează! Să nu mai discutăm acum acest lucru. Mai e timp.

— Exact. Eşti foarte inteligentă: mai avem timp. Ce, parcă n-o să putem hotărî mîine? E foarte uşor să hotărască omul, mai ales cînd ştie ce vrea şi — ca să zic aşa — a şi hotărît.

Zoe se sculă. Nu mai putea răbda. Simţea că strigă, că loveşte...

— Merg să văd dacă s-a potolit...

— Da, da, desigur. Mergi. Trebuie supravegheat. Na, du-i şi o prăjitură. Că doar copil îmi este. Cînd o să bem cafeaua, o să trimit să te cheme. Ai să vii şi tu aici. Ai auzit? O să-i dăm şi lui o cafea... că mai nervos decît e

nu poate să devină. Mîine-poimîine ne dă una-n cap. O să ne vedem fotografiile la gazetă.

Zoe plecă. Auzea încă glasul mamei ei care nu contenea. Zoe trecu repede prin curte, intră la ea în chioşc. Se aşează pe pat. Ştia că dacă mama ei hotărîse să-l trimeată pe Traian la sanatoriu, nimic n-o va împiedica. Asta însemna moartea lui Traian. Ştia. Şi mai ştia că poate ar fi trebuit să se împotrivească din toate puterile ei, cu toată violenţa şi că n-o va face. Se simţea peste măsură de obosită. Într-atîta încît de s-ar fi răsturnat casa asupra ei, asupra lumii întregi şi nu s-ar fi mişcat. Prea tîrziu se schimbaseră lucrurile, prea tîrziu... ca de obicei... prea tîrziu. Avea avere acum, era liberă, ar fi putut fi liberă... dar prea tîrziu, acum...

Nu trecu multă vreme şi Ana intră la ea în odaie. Zoe era încă trîntită pe pat, copleşită, cu capul înfundat în perne.

— Ce e, ce s-a întîmplat?

— Traian nu vrea să mai asculte. Mama a hotărît să-l închidă într-un sanatoriu. Înţelegi? Acolo va muri.

— De ce nu se astîmpără Traian?

— Toată casa a înnebunit de atîţia musafiri şi petreceri. Zi şi noapte. Gheorghe nu mai poate vedea de Traian. Traian s-ar potoli repede dacă ar fi lăsat să trăiască liniştit ca mai înainte. Acum bea vin, cafele toată ziua...

— N-ar fi bine să-i vorbim lui Traian?

— Am încercat. E inutil. Nu-nţelege. Rîde. Îi place viaţa de-acum. De altfel, cred că ea îl aţîţă... O mulţime de mijloace de a-l exaspera. Vrea neapărat să scape de el.

Tăcură amîndouă. Fiecare ştia ce gîndeşte cealaltă.

— E îndrăgostită, şopti Zoe într-un tîrziu. Are nevoie să fie singură... şi are nevoie de bani. Înţelegi. Bani... cît mai mulţi.

— Cine? întrebă Ana cu aceeaşi şoaptă ascunsă.

— Mircea Aurescu Milano, tenor.

— Tenor?

— Da. Azi purta în deget, ştii briliantul cel mare al mamei. O avere dintr-o dată...

— Cine sînt tutorii lui Traian?

— Mama, finul Constantinescu şi un unchi bătrîn de la Brăila. Înţelegi că nu este nimic de făcut. Un moment,

am contat pe gelozia finului, dar îl văd foarte liniştit. Probabil că a întrevăzut alte interese. Oricine va găsi că este bine ca Traian să fie internat, orice doctor, orice străin. Mama a ţinut minte trucul cu sanatoriul. Acum îl aplică lui Traian. Va plînge şi va face ce vrea.

După aceea, liniştea din odaie se făcu iar adîncă. Ana nu mai găsea nici o putere. Îi era scîrbă în suflet şi-şi spunea:

„Pentru ce Zoe, acum că este bogată, liberă, nu pleacă de-acasă şi de ce nu-l ia pe Traian cu ea?" De cînd murise tatăl ei, Zoe părea ceva mai sănătoasă, parcă revenită din pericolul de moarte care o pîndise, însă tot îndepărtată de orice act de voinţă, de orice dorinţă. Ana o privea cu îngrijorare. Se simţea şi ea obosită şi ştia că ar fi dorit o mai accentuată schimbare la Zoe. Ar fi dorit ca acum totul să se lumineze cu un surîs, o destindere, o bucurie, un elan.

— Ce ai? o întrebă Zoe. Arăţi prost.

— Mă simt obosită.

— Să stai cîteva zile pe-acasă. Trebuie să te odihneşti. Aci e prea trist pentru tine.

De cîtăva vreme acesta era refrenul: „să stai acasă".

Din toate mişcările, din toate privirile ei, Ana înţelegea că Zoe doreşte să fie singură, totuşi nu simţea în suflet nici o înjosire că venea în casă la Vrînceanu împotriva dorinţei Zoei. Nu simţea decît tristeţe şi nedumerire. Atît.

Acum erau amîndouă aşezate în tăcere. Timpul părea nemişcat şi el.

Flik, întins pe covor, dormea.

Se auziră paşi pe scările de piatră ale chioşcului. Ana recunoscu pasul lui Adrian Iuga. Ca de obicei, sosea. Aceeaşi oră, aceeaşi răbdare, aceeaşi pîndă. Flik mîrîi nemulţumit.

Dar Ana văzu deodată cum Zoe se schimbă la faţă. Ochii căpătară ceva metalic şi inflexibil, încît pierdură orice urmă de uman. Ana se înfioră şi înţelese că ceva neobişnuit se petrece. Aşteptă şi ea cu încordare.

Şi auzi o bătaie în uşă.

— Intră, strigă Zoe mai tare decît obişnuit, mai hotărît decît necesar.

Era şi victorie în glas şi ură.

Uşa se deschise şi Adrian Iuga intră.

Parcă niciodată nu fusese atît de hidos, surîsul lui atît de cleios, privirea mai neagră şi fără luciu.

— Sărut mîinile.

Rămase lîngă uşă. Intimidat de tăcerea odăii, o privi pe Zoe şi căută să accentueze surîsul. Înţelesese şi el imediat că ceva neobişnuit pluteşte în odaie. Un pericol.

Zoe se sculă în picioare. Sta în faţa lui ca o sfidare.

— Ai să ieşi afară, îi spuse cu glasul calm şi grav. Ai să ieşi şi n-ai să mai vii niciodată. Auzi?

Adrian Iuga clipi din ochi ca un om care primeşte palme, dar brusc o expresie de ură şi de neînfrînat cinism îi apăru pe faţă.

— Ahaaa! Aşa! Va să zică acum nu mai ai nevoie de mine, de banii mei?...

— Exact.

Surîsul lui se lărgi ca o rană putredă, o imagine de iad. O arătă pe Zoe cu degetul ameninţător şi strigă:

— Mă dai afară prea tîrziu, fetiţo!

Exasperat Iuga se întoarse către Ana. Strigă:

— Acum e prea tîrziu, să ştii. M-am răzbunat. E o nebună. Mi-a omorît fratele...

Ana îşi întoarse faţa de la el. Nu voia să audă.

— Ai să pleci imediat! porunci glasul Zoei, acelaşi glas stăpîn pe el şi plin de scîrbă.

— Da, da, imediat... Imediat şi satisfăcut... Ceea ce am vrut, s-a făcut. Ar fi şi inutil să mai vin. Ştii prea bine că mă dai afară prea tîrziu...

Degetul lui ameninţa încă. Gura căuta încă cuvinte cu care să lovească. O uşoară spumă la buze îi încurca cuvintele. Dar brusc, cu o mişcare aplecată a umerilor săraci, ieşi din odaie. Uşa se trînti cu violenţă de se cutremurară pereţii. Apoi se făcu linişte.

Zoe era încă în picioare în mijlocul odăii şi foarte palidă. Fusese atîta ură şi monstruos în odaie încît Ana simţea că nu mai poate respira. Avea impresia că intensităţile acestea le capătă în iad izbăvirea unui păcat.

Zoe se aşează din nou pe pat. Căzu...

— Măcar atît, şopti, măcar atît... pentru mine. Şi acum, cum va vrea Dumnezeu...

Faţa îi era frumoasă ca niciodată. Atît de frumoasă, cu o lumină atît de intensă, ireală, încît ţi-era teamă să nu

se stingă deodată consumată tocmai de intensitatea ei. Și din nou, ca de cîte ori Zoe împlinea în Ana nevoia ei de absolut, de puritate, de înălțare, Ana ar fi vrut să îngenuncheze.

Dar pași urcau scara spre chioșc. Era Gheorghe. Bătu la ușă și intră repede.

— Coniţa vă poftește la cafea.

Fața îi era plină de o vitalitate simplă și de veselie. O clipă și ți s-ar fi părut natural să facă cu ochiul. Evident, ultimul musafir al Elenei Mihalcea, tenorul Aurescu, îl distra.

Plecă imediat, grăbit.

— Vino, îi șopti Zoe Anei, vino să-l vezi pe noul meu tată: tenorul Milano.

Plecară.

O găsiră pe Elena Mihalcea în culmea fericirii. Salonul era plin de lume care-i făcea complimente. Aurescu tocmai făgăduia că mai tîrziu va cînta. Elena Mihalcea aproape plîngea de fericire.

În salon, atenţia Anei fu deșteptată de un tînăr pe care pînă acum nu-l văzuse, și cu care Zoe părea prietenă. Vorbeau ca și cum s-ar fi văzut destul de des. Ana înțelese că tînărul locuia chiar la Mihalcea în curte. Era student, îl chema Dinu Cîmpeanu.

Zoe îi surîsese și se așezase imediat lîngă el. Ana simți o mare tristeţe. Dinu Cîmpeanu îi aminti de Dorin Iuga. Aceeași supunere, aceeași uimire în fața Zoei, aceeași tinereţe. Totul însă accentuat de o mare sănătate, o sănătate primitivă de ţăran. Cînd rîdea, dinţii lui apăreau de un alb extraordinar.

Părea profund îndrăgostit de Zoe.

Seara, cînd Ana se întoarse acasă, intrînd în odaia părinţilor ei văzu pe feţele lor că ceva neobișnuit se întîmplase. Cu o acuitate de ţipăt își aminti o scenă petrecută acum cîţiva ani, cînd tatăl ei îi spusese că războiul mondial începuse. Ana își dădu seama în același timp prin excesul ei de sensibilitate că nervii îi sînt obosiţi și că o să-i meargă rău dacă nu ia o hotărîre să se apere.

— Ce e? întrebă cu spaimă.

Mama ei surîse.

— Mai nimic. De ce te sperii? Ne-am gîndit numai că ar fi bine să te întrebăm dacă nu vrei să pleci pentru cîtva timp undeva în străinătate, la Paris de exemplu. Toată lumea pleacă acum. Tu nu te-ai mişcat de loc din ţară... Acolo ai să poţi să te ocupi mai serios de literatură, de studii, un an, doi, trei...

Ana începu să plîngă. Da, da, o dureau nervii şi părinţii ei observaseră. Credeau că departe, o schimbare, ar putea-o vindeca.

— Nu ştiu... îngînă.

I se păru că-i va fi imposibil să plece, să se rupă, să se despartă, şi totuşi lucrul i se părea în acelaşi timp inevitabil şi bun.

— ...am să mă mai gîndesc, şopti.

— Bine, desigur. Ai tot timpul să te hotărăşti. Nu este nici o grabă.

CAPITOLUL XXIV

Lipsa lui Traian, care fusese dus la spital, lăsase în curte, unde obişnuia să stea el la soare, un gol, o tristeţe...

În casă însă, petrecerile, cîntecele, vinul, mesele, chiotele se ţineau în şir. Nepăsătoare la toate, Zoe nu mai găsea nici o putere, nici un motiv să se smulgă din apatia în care trăia.

— Zoe, n-ai încercat să te opui ? întrebase Ana cu durere.

— Nu.

Zoe părea că nu are decît un singur răspuns, cel adevărat şi inevitabil. Ochii îi erau imenşi şi supranaturali declari, ochii plecaţi în altă lume.

— Nu era nimic de făcut, mai şoptise într-un tîrziu. N-am putere să lupt, vezi bine. Nu mi se poate cere nimic. Nici pentru mine nimic. Sînt incapabilă. Vezi bine. În fine... sînt... Nu, nu mai am putere.

Şi cu toate că Ana nu-i răspunsese, după cîteva minute Zoe izbucnise din nou ca sub o învinuire:

— Ce-ai fi vrut să fac? Îţi repet: nu se putea face nimic şi ar trebui să terminăm o dată cu lucrul acesta. De altfel a început sfîrşitul pentru toate. Un sfîrşit mai amplu decît îţi imaginezi tu. Poate am crezut cîndva că moartea tatălui meu mi-ar putea lămuri viaţa, m-ar putea reda vieţii... dar nu... totul se va petrece altfel.

În curte era linişte. Elena Mihalcea Vrînceanu era plecată de cîteva zile la Brăila. Plecase cu o mulţime de lume după ea, ca să se consoleze de dispariţia bruscă a tenorului Milano cu bijuteriile căpătate cu tot. Căci dispariţia lui

Milano n-a fost pentru Elena Mihalcea decît motiv de desfătări mai dezmăţate.

Suspina, leşina, plîngea şi petrecea. Trebuia neapărat să se consoleze şi cît de repede.

Foarte iute, tenorul fusese înlocuit, însă nimeni n-ar fi putut spune cu cine, căci de data asta roiau în jurul ei o mulţime de bărbaţi de toate vîrstele, de toate condiţiile, de toate categoriile. Toţi erau favoriţii Elenei Mihalcea Vrînceanu, droaia întreagă... În jurul ei, în braţele ei, în patul ei, în saloanele ei, la mesele ei, pentru banii ei... I se dusese vestea şi fiecare venea cu cîte altcineva, prezentat în grabă, cunoscut numai după numele lui de răsfăţ: Fifi, Ionel, Titi, Nelu. O defilare de nume şi amanţi.

Era vară, o vară somptuoasă, dogoritoare. Grădina Vrîncenilor, părăsită acum, era năpădită de plantaţia care se sălbăticise. Gheorghe plecase şi el la Brăila.

Zoe sta mai toată ziua în grădina plină de buruieni. Niciodată Ana n-ar fi putut spune cine o îngrijeşte, cine-i curăţă prin odăi, cine-i face de mîncare. Poate vecinii, poate femei cu ziua care veneau pe acolo. În tot cazul, cafelele negre, care erau din ce în ce mai des băute, soseau aduse întotdeauna de altcineva.

Totuşi, faţa Zoei, mai ales de cînd plecase mama ei la Brăila, căpătase o linişte imaterială. Sta ceasuri întregi pe o bancă, nemişcată.

— La ce te gîndeşti, o întrebase Ana de cîteva ori.

— La nimic. Mă odihneam.

Dar Ana nu înţelegea ce fel de odihnă poate fi aceasta, pe lungime de zile şi nopţi, de săptămîni şi de luni.

Zoe nu făcea nici un efort ca s-o reţie pe Ana. Cînd Ana nu venea cîte patru-cinci zile pe la Zoe, o primea ca şi cînd nu observase lipsa ei, ca şi cînd ar fi văzut-o în ajun. S-ar fi putut crede că dacă Ana ar dispărea definitiv, Zoe n-ar observa nici atunci nimic.

— Mi-a spus mama că ar vrea să mă trimeată pentru cîtva timp la Paris.

— E frumos la Paris. Ţi-ar place. Poate ţi-ar face bine. Te-ar distra.

— Da, poate.

Nici o schimbare, nici o tresărire în privirea Zoei. Îi vorbise de distracţii ca şi cînd Ana asta ar fi căutat: dis-

tracţii. Pe Ana o podidi plînsul. Cîtva timp Zoe rămase nemişcată, o lăsă să plîngă, apoi îi spuse cu glasul rar şi fără să se apropie de ea.

— Mai ales te rog să nu interpretezi în nici un fel purtarea mea faţă de tine, faţă... de orice. Dacă ţi s-a părut că ţi-am dat vreodată mai mult ca acum, că am ţinut la tine mai mult, a fost un simplu... efect exterior. Sînt aceeaşi, am fost aceeaşi, rămîn aceeaşi, adică un om inexistent, de la care nu se poate cere nimic. N-ai impresia cînd stai lîngă mine că eşti de veghe lîngă un mort? Într-adevăr, ar fi poate mai bine pentru tine să pleci cîtva timp. Mai tîrziu o să fie poate mai uşor. Acum mi-e imposibil să fiu altfel. Chiar dacă aş vrea... Nu pot...

Şi pe chipul Zoei trecu o oboseală atît de dureroasă, încît Ana se sperie.

— Nici nu trebuie să încerci să fii altfel. Nu este nevoie. Ai dreptate, poate o să fie mai bine să plec... cîtva timp.

— De altfel şi eu simt nevoia să plec din Bucureşti, spuse Zoe. Sînt aici călduri prea mari acum. Poate plec la Constanţa. Aci nu mai are nici cine mă îngriji. Acolo la un hotel... o să fie mai uşor.

Şi adăugase cu o umbră de surîs căznit:

— O să ne fie la amîndouă mai uşor dacă plecăm deodată.

Şi Ana nu răspunse nimic: verdictul fusese dat.

Simţi întîi o sfîşiere şi apoi o mare destindere. Plecarea i se păru naturală, necesară, folositoare, inevitabilă.

Şi Zoe căzu iar în lumea ei de nemişcare, lume din care Ana era exclusă.

Cîndva Ana scrisese:

La colţul înserărilor
Vom sta alături amîndoi.
Vom aştepta etern
Acelaşi răsărit de soare
Şi nimeni nu va bănui
Că sîntem doi...

Dar Ana rămăsese singură.

CAPITOLUL XXV

Cîteva zile, Ana nu ieşi din casă. Avea nevoie să se lămurească. Nu-i venea să creadă că a hotărît despărţirea ei de Zoe. I-era teamă că se grăbise şi că nu va putea suporta acest gol. I se părea totodată şi că n-a insistat suficient ca s-o mai vadă şi că a plictisit-o cu veşnica ei nevoie de a fi împreună. Cu toate că Zoe nu-i spusese „pleacă", totuşi îşi da seama că ceea ce vorbiseră împreună arăta neta dorinţă a Zoei de despărţire.

Şi Ana suferea. Era sigură că va pleca, dar ceva o ţintuia încă locului în Bucureşti. Încă nu avusese puterea să spună părinţilor ei că şi-a hotărît plecarea, cu toate că-i lăsase să înţeleagă acest lucru. Părinţii ei, aşteptînd răspunsul ei, o priveau cu ochi neliniştiţi.

Cînd se duse din nou la Zoe, găsi chioşcul încuiat, casa toată părăsită. Îl căută pe Gheorghe pretutindeni şi, negăsindu-l, îl căută şi la el în odaie. Şi aci era uşa încuiată. În curte, o femeie îi spuse:

— O căutaţi pe domnişoara Zoe? A plecat azi noapte. A primit o telegramă din Brăila că doamna Mihalcea Vrînceanu, mama ei, a paralizat. A avut un atac. Duduia a plecat azi dimineaţă, cu noaptea-n cap.

— Singură?

— Nu. Cu domnu' Dinu Cîmpeanu şi cu Gheorghe. Desigur s-au dus s-o aducă pe doamna Mihalcea acasă.

Ana îşi aminti cum striga Elena Mihalcea: „Vreau să trăiesc, vreau să trăiesc! Auziţi?", roşie la faţă, cu ochii congestionaţi de o violentă putere animalică.

— Mîine pleacă și domnul Constantinescu Invalidul acolo. A venit și pe-aici și a strîns ceva din chirii. E tutorele domnului Traian. Are drepturi.

Femeia rămase o clipă pe gînduri, apoi îi spuse Anei:

— Nici lui Traian nu-i este bine! O mulțime de doctori acolo, dar îi e mai rău ca acasă. Am fost și noi, niște chiriași, duminică la el; i-am dus și niște prăjituri, dar n-a vrut să mănînce și nici de recunoscut nu ne-a recunoscut. Poate c-ar fi mai bine să-l aducă și pe el acasă. Se-nvățase pe-aici prin curte cu noi și nici rău nu făcuse nimănui. Ce să zic, pe noi chiar ne distra.

Ana plecă. Nu era nimic de făcut. Îi era dor de Zoe, un dor sfîșietor. I se părea că toată dragostea ei fusese inutilă, că nu știuse să-i arate Zoei cît o iubește, că nu știuse să se apropie de ea într-atît încît acum Zoe să-i simtă lipsa. Și nici s-o ajute nu putuse.

O clipă se gîndi să meargă să-l vadă pe Traian, dar nu avea putere, tocmai acum. Nici pe el nu l-ar fi putut ajuta.

Se pustiise totul. Nici Ștefan Banea nu mai dăduse nici un semn de viață...

Ana se simțea periculos de singură. Și nici nu știa ce să înceapă. „Într-adevăr, își zise, dacă Zoe nu mai vrea să stau lîngă ea, nu-mi mai rămîne nimic de făcut decît să plec".

După două zile de așteptare, Ana citi în gazete anunțul mortuar al Elenei Mihalcea Vrînceanu.

A fost înmormîntată acolo la Brăila, unde se născuse.

CAPITOLUL XXVI

Şi totuşi Ana nu se putea încă hotărî să plece. Aştepta reîntoarcerea Zoei în Bucureşti, o eventuală reluare a prieteniei. Dar zilele treceau şi nu mai primea nici o veste de la ea. Cîteodată ar fi vrut să meargă să vadă ce mai e pe-acolo, dar o reţinea un sentiment ciudat. Voia de fapt să vadă dacă Zoe o va chema sau va lăsa lucrurile să moară de la sine. Aştepta. O tristeţe mare, cu cît treceau zilele, o cuprinsese pe Ana. Nu făcea nimic, nu începea nimic, obosită de aşteptarea ei şi de căldurile înăbuşitoare care domneau în Bucureşti.

Într-o zi, merse pînă-n oraş să tîrguiască ceva. În Calea Victoriei, neaşteptat, o zări pe Zoe. Lucrul i se păru atît de imposibil încît rămase înmărmurită.

Zoe era foarte sobru îmbrăcată, în doliu, totuşi de o mare eleganţă. Lîngă ea, un tînăr o ţinea de braţ. Privirile lui erau încărcate de o admiraţie neţărmurită. Ana îl recunoscu: era Dinu Cîmpeanu, chiriaşul. Zoe părea liniştită. Foarte liniştită, desprinsă parcă de orice grijă. Pasul ei extraordinar plutea într-un mers armonios. Privirile oamenilor se întorceau în urma ei.

Zoe trecu pe lîngă Ana fără s-o vadă.

Peste cîteva zile Ana pleca din Bucureşti.

Orizontul mărilor, linie severă,
Aşteaptă etern
Împlinirea oricărei plecări.

E ora nemărginită, e ora hotărîtă.

Ţărmurile părăsite
Sînt mute în urma noastră,
Ca o durere stinsă.
Lumina albă a dimineţii
Tremură simbolic
Gestul van al despărţirii.
Cerul într-o vastă reculegere
Binecuvîntează primul pas.

E ora nemărginită, e ora de foc,
E ora orizontului ideal,
E ora răsăritului etern aşteptat.

CAPITOLUL XXVII

Cortina se ridică încet. De pe scenă se răspîndi în sala Operei o răcoare umedă, prăfuită, mucegăită. Ana, instalată în fundul lojei, în fotoliu de catifea, se pregăti să stea cele cîteva ceasuri cît va dura spectacolul, cît mai comod.

Pe scenă, lucrurile deveniră foarte repede sfîşietoare. Anei îi plăcea muzica esenţial de mult, dar desfăcută de cătuşele decorului şi ale acţiunii. Închise ochii. Legănată de muzică, pe care de altfel o cunoştea pe dinafară, se lăsa prinsă de gîndurile ei. „În rezumat, se gîndi Ana, aş putea spune că pînă acum şi viaţa mea a fost un fel de spectacol. Întotdeauna am asistat la ce se petrece, fără să fi avut eu însămi viaţa mea personală".

Întîi războiul, cu faptele şi oamenii ei, alcătuise un spectacol de oroare pentru sufletul şi mintea ei de copil, iar întîlnirea ei cu Zoe pecetluise parcă iremediabil acest fel de viaţă de spectatoare.

„Şi totuşi, îşi spuse Ana, nu regret nimic. Spectacolul a întrecut obişnuitul şi apoi, mai gîndi Ana cu o crudă limpezime, eu am ales, eu am voit, eu m-am încăpăţînat, căci nimeni şi nimic nu m-ar fi împiedicat să merg spre altă viaţă, dacă aş fi dorit. Deslușit, foarte deslușit trebuie să înţeleg aceasta. Eu nu sînt... nu sînt..." dar Ana nu-şi găsi calificativul şi bîjbîi printre cuvinte: „nu sînt coaptă... nu sînt demnă... nu am putere... n-am avut suficient interes..."

De fapt, pentru ea, Zoe rămăsese o enigmă. Care era mobilul Zoei de a trăi? Dar ea, Ana, pentru ce trăia? Dacă scria, o făcea de plăcerea ei, fără nici un gînd de a publica,

sau măcar de a continua să scrie. Da, ea era într-adevăr: „spectatoare".

Pe Zoe nu o mai văzuse de mai bine de un an de zile. Ana se întorsese în Bucureşti numai de cîteva zile şi nu hotărîse încă nimic. Nu ştia dacă se va duce sau nu la Zoe, dacă o va căuta sau nu. Zoe voise despărţirea. Ea, Ana, nu avea nici un drept să calce peste această dorinţă, chiar dacă i-ar fi fost dor de Zoe. Mai tîrziu va face astfel încît Zoe să ştie că s-a întors în Bucureşti. Zoe va hotărî...

În timpul şederii la Paris, îi scrisese o dată Zoei, într-o clipă de dor intens. Scrisoarea rămăsese fără răspuns.

„Mai bine de un an fără Zoe, fără să mă interesez ce face!" Ana ştia însă că o iubeşte tot atît de profund şi că nimic nu o înlocuise.

La Paris totul nu i-a fost decît un du-te vino între lucruri şi fapte, teatre şi expoziţii. Unele o uimiseră, altele îi plăcuseră, dar totul îi rămăsese în afara unei integrări. Da, şi acolo: „spectatoare".

Poate numai cunoaşterea lui Dumnezeu ar putea fi perfectă, îşi spuse, dar rămase înmărmurită de acest gînd, căci nu înţelegea ce ar putea însemna această perfecţiune şi nici cum ar putea exista o dată cu imperfecţiunea vieţii. Nici un fel de contur nu se ivea în mintea Anei.

Ana purta în inimă, un gol şi un gest de cenuşă.

Deodată tresări, speriată. Sala izbucnise în aplauze şi în jurul ei se făcuse o lumină orbitoare. Pe furiş, Ana îşi şterse repede ochii. Se pudră uşor. Tatăl ei îi oferi o bomboană.

Acum Ana se plimba în foaier. Oameni mulţi forfoteau. „Nu cunosc pe nimeni, sînt o străină pentru orişicine, oriunde pe suprafaţa pămîntului. Nimeni nu se bucură cînd mă vede, nimeni nu-şi aminteşte de mine, iar eu nu simt dorinţa să încep să trăiesc ca ceilalţi oameni şi să mă amestec între ei. E o stare monstruoasă. Nu fac nici bine, nici rău nimănui, nimeni nu are nevoie de mine".

Singurele clipe în care Ana se liniştea erau cele în care scria. Clipele de lucru erau singurele clare, cu toate că, întocmai ca într-o melodie de Mozart, nici atunci tristeţea şi izolarea nu se depărtau. „Nimic nu arată că aş trăi o dramă, gîndea Ana. Frămîntarea mea nu se vede. Pur şi

simplu am suspendat viaţa fără să mă sinucid. Pentru cineva străin, pot părea o apatică, o indiferentă".

Şi totuşi Ana îşi da seama că în ea există o forţă vie, o forţă hotărîtă, clară, care aştepta viaţa, voia viaţa, dorea viaţa, dar nu orice viaţă. Cîteodată forţa asta izbucnea neaşteptat. O frază muzicală, un peisaj, un vers dintr-o poezie, o lumină, un gînd nobil, erau suficiente ca să aducă la suprafaţă, cu violenţă, acea forţă. Se înălţa ca o flacără, albă, pură, absolută.

„Am să mă întorc o dată din izolarea mea spre oameni, dar numai atunci, probabil, cînd voi fi lămurit totul, cînd voi înţelege pentru ce trăiesc. O pot accepta pe Zoe ca pe un narcotic, dar nu viaţa. Nu mă pot întoarce spre viaţă ca spre un narcotic. Ar fi inutil. Ştiu".

Şi vag i se părea că nici măcar o reîntîlnire cu Zoe nu ar mai însemna pentru ea o soluţie, cu toate că-şi da seama că viaţa lîngă Zoe constituia, ca pe vremuri, încă o evaziune posibilă. Ştia.

„Totul n-a fost încă consumat", îşi spuse încet, ca un murmur imperceptibil al buzelor.

Deodată atenţia i-a fost atrasă de ivirea unei figuri ce-i păru cunoscută. Nu-şi aminti imediat cine era, unde îl văzuse, şi nici numele. Era un bărbat tînăr, cu faţa foarte brună, destul de frumos şi suficient de înalt. Părea foarte sănătos. Şi în aceeaşi clipă Ana se lămuri: era Dinu Cîmpeanu, tînărul student care locuia la Zoe, acel tînăr pe care Ana, în ajunul plecării ei la Paris, îl zărise pe stradă cu Zoe. Revăzu în gînd scena. El o ţinea pe Zoe de braţ. Zoe era liniştită, foarte liniştită, desprinsă parcă de orice grijă. Pasul ei extraordinar o ducea într-un mers armonios. Privirile oamenilor se întorceau după ea...

Printre toţi cei ce mişunau în foaier, Dinu Cîmpeanu singur îi fu deodată aproape. Omul acesta şi cu ea erau poate mai apropiaţi ca doi fraţi, pecetluiţi identic de influenţa Zoei. Ar fi fost suficient o clipă ca ea, Ana, şi el să se recunoască unul într-altul ca într-o oglindă.

Ana se apropie, îi întinse mîna. Într-adevăr, Dinu Cîmpeanu o recunoscu imediat. Îi sărută mîna, dar nu păru mulţumit de întîlnire.

— Nu v-am văzut de-un veac. Am auzit că aţi fost în străinătate. La Paris?

— Da.

— Şi eu am de gînd să plec. Poate chiar foarte repede.

Dar Ana nu se putu reţine şi-l întrebă imediat:

— Dar Zoe? Ce face? Ai mai văzut-o?

Pe faţa lui Cîmpeanu trecu o umbră, o oboseală. Mîna lui trădă o mişcare inconştientă de indiferenţă. Răspunse totuşi:

— E bine.

Pe Ana răspunsul nu o putu satisface. Umbra întrezărită în privirea lui o nelinişti brusc.

— Bine... bine de tot?

— Da... da. Destul de bine... Cred. Ne vedem mai rar.

— Dar tot acolo locuieşti? La ei în curte?

— Da.

— E în Bucureşti? N-a plecat nicăieri pe căldura asta?

— Văd că întîrzie... Vorbea de Covasna, de Braşov, dar n-a plecat.

Glasul lui cuprindea aceeaşi moliciune, aceeaşi îndoială. Ana nu mai ştia ce să întrebe. Deodată gîndul Anei se aprinsese, ar fi vrut să insiste, să afle. Întîlnirea asta cu Dinu Cîmpeanu îi părea pe cît de neaşteptată, pe atît de însemnată. Întîlnirea tocmai în clipa cînd căuta să-şi dea seama dacă trebuie sau nu să meargă spre Zoe. Şi, ca şi cum s-ar fi arătat cu prilejul neaşteptat scos în cale-i, întrebă încă încet, într-un suflu:

— Dar Traian?

— A murit... foarte repede după plecarea dumitale din Bucureşti. Ştiu că Zoe a voit să-ţi spună. A trimis pe Gheorghe... dar erai plecată.

Traian murise. Şi el. Elena Mihalcea Vrînceanu, Dimitrie Mihalcea Vrînceanu, apoi Traian...

Pe obrazul brun, ars de soare, al lui Dinu Cîmpeanu, Ana nu putu ghici nimic.

— Spune-mi, te rog, nu cumva Zoei îi este rău şi poate te temi să-mi spui...

— Nu... Nu. E destul de bine.

Şi tăcu din nou ostentativ.

— Spuneai că pleci la Paris?

Aci faţa tînărului se lumină. Dinţii extraordinari de albi şi sănătoşi apărură.

— Da, la Paris.

Spuse cuvîntul ca o mîngîiere. Pentru el acest cuvînt cuprindea ceva magic.

Se auzi soneria. Reprezentaţia reîncepea. Lumea se grăbea. Dinu Cîmpeanu sărută mîna Anei. Îi spuse plecînd:

— Doamna Margareta Stamidi a cîntat foarte bine în actul acesta.

Dar Ana îi şopti brusc, reţinîndu-l:

— Te rog, dacă o vezi pe Zoe, spune-i că am să trec zilele astea s-o văd.

— Mă rog... cu plăcere... îi voi spune...

Se despărţiră. Fiecare plecă şi urcă o scară opusă.

Dacă pînă acum Ana fusese cu greu atentă la ce se petrecea pe scenă, acum nici nu se mai gîndi să privească la actori. Închisese ochii. Auzea numai muzica. Îi era plăcut să stea în întunericul lojei. Un aer cald, molcom, umplea sala. „Deci, îşi spuse, poţi să nu vezi multă vreme pe cineva şi deodată să-ţi dai seama că nimic nu s-a schimbat".

Ceea ce nu înţelegea însă erau toate reticenţele, toate şovăielile pe care le aflase în glasul şi în privirile lui Dinu Cîmpeanu. Hotărî să meargă la Zoe cît de repede şi, o dată cu gîndul acesta, se simţi mai vioaie, lumea întreagă mai cu sens, totul mai limpezit. Pe scenă, spectacolul devenise sfîşietor. Unii mureau, cîntînd însă cu din ce în ce mai mult temperament, alţii, cei din cor, erau speriaţi de ce văd dar cîntau şi ei. Toţi aveau hainele sfîşiate pe ei. Apoi spectacolul se sfîrşi.

Actorii şi spectatorii păreau foarte mulţumiţi. Unii aplaudau, ceilalţi salutau. O ultimă dată cortina căzu peste tot ce fusese. Sala, încet, se goli. Înadins, Ana întîrzia încă. Îi plăcea să asiste la plecarea în masă a sute de oameni satisfăcuţi. Sala goală păstra un ecou întîrziat, ca într-o scoică, al glasurilor care cîntaseră, al aplauzelor entuziaste.

Încet, imenşii ciorchini de lumini atîrnate în tavan se stingeau. Sala rămase în întuneric, în linişte...

A doua zi, Ana se sculă mai tîrziu. Imediat îşi aminti cu grijă de Zoe. Acum că hotărîse să meargă s-o vadă, i se făcuse dor de ea. O simţea aproape, accesibilă. „Desigur, gîndi Ana, Dinu Cîmpeanu i-a spus că m-a văzut. Acum Zoe se gîndeşte la mine". Şi amintirea Zoei fu atît de pregnantă, încît Anei i se păru că trăieşte clipe de acum cîţiva

ani, atunci cînd o cunoscuse pe Zoe. Totul înviase; clipele, emoţiile atît de clare, pline de fericire, de aşteptare ale începutului. Anei i se păru că posedă miraculoasa putere de a iubi mereu la fel, cu aceeaşi intensitate, cu aceeaşi căldură şi simplitate, chiar în afara legilor obişnuitului.

„Astfel l-aş putea iubi pe Dumnezeu", îşi spuse, şi ceva cald, prima dată simţit, un gust de leşin, îi trecu prin inimă. Vag voi să-şi amintească ceva, şi lucrul i se păru de o importanţă covîrşitoare, capitală, de totul lunecă, se deplasă şi-şi pierdu firul şi începutul.

Ana merse şi deschise larg geamurile odăii şi, în bătaia soarelui, rămase nemişcată, orbită de lumină. Căldura şi lumina o copleşiseră cu o fericire fără pată. O exaltare conştientă, reţinută, îi sta în corp ca ceva preţios.

Pentru ce această fericire deodată? Şi Ana bănui că fericirea ar putea exista în afara oricărei explicaţii, ceva de sine stătător, un punct echilibrat al unei stări miraculoase.

Cineva bătu în uşa odăii. Era Lina, servitoarea. Purta în mînă un plic:

— Domnişoară, o scrisoare.

Era scrisul Zoei. Ana deschise repede plicul. Inima îi bătu mai tare:

„Draga mea, am aflat că eşti aci. Sînt după masă acasă. Vino. Zoe."

Ana înapoie imediat răspunsul. După masă o va vedea pe Zoe! Zoe o chemase! Va fi din nou cu ea, lîngă ea!

Ana închise geamul. Căldura devenise de nesuferit. Trase şi perdelele. În odaie, un semiîntuneric răcoros tăinuia o viaţă plină de mister, misterul aşteptării.

CAPITOLUL XXVIII

În curtea și grădina Zoei, o tristețe grea apăsa. Cîini necunoscuți, mici, săraci și prost hrăniți, o lătrară pe Ana cu enervare, dar fără supărare. Ana vru să urce spre chioșc, dar, nedumerită, se opri după primele trepte. Odăile păreau nelocuite, geamurile erau golite de perdele, prăfuite. Deodată Ana tresări: glasul Zoei o chemase.

— Ana!

Ana se întoarse. O văzu pe Zoe înălțîndu-se dintr-un subsol ca dintr-o trapă. În prag, Zoe se opri și întinse mîna. Ana se grăbi spre ea. Se îmbrățișară. Ana întîlni un obraz ca de piatră, un corp fără bucurie. Mîna Zoei i se așeză pe umăr.

— Ce frumoasă te-ai făcut, Ana!

La picioarele Zoei sta liniștit Flik.

— Pe Flik nu l-ai îngîiat.

Flik da din coadă fără elan. Părea posomorît, împovărat de gînduri care nu se potriveau unui cîine...

— Unde stai? întrebă Ana. Mergem la tine.

— Intrăm aici.

Și coborîră în subsol. Zoe o duse într-o odaie pe care Ana n-o cunoștea. O ținea de mînă. Un gest vechi redeșteptat, o licărire de mîngîiere, de prietenie. Odaia în care intrară era încărcată de lucruri din acelea care umplu sufletul de tristețe. Perne croșetate și puse pe atlaz roz, păpuși cu picioarele rupte și surîsuri ordinare, o scrumieră „Souvenir din Azuga" plină de mucuri, un divan acoperit cu tul brodat în diferite culori, tablouri de cea mai grosolană calitate. Odaia era densă de fum de tutun, încremenit în răcoarea umedă, specifică subsolurilor.

— Stai jos.

Se aşezară faţă în faţă la masă. Scaunul Anei scîrţîia uşor la fiecare mişcare. Flik se aşează imediat la picioarele Zoei.

Ana căuta să-şi stăpînească aviditatea cu care ar fi dorit să privească faţa Zoei. Acolo întîlnise lucruri total necunoscute. Ana nu-şi da seama din ce era creat acest necunoscut, dacă ascundea ceva adînc, sau se mărginea la efecte exterioare. Părul Zoei, altădată vaporos, ondulat, cu reflexe roşii în el, era acum mai negru, tăiat drept, acoperind şi o parte din frunte, cu o linie pur geometrică, încadrînd faţa cu o violenţă puţin obişnuită.

Ochii Zoei păreau mai verzi, mai imenşi, iar gura, în paloarea obrazului, era tăcută, fără cea mai umilă umbră de surîs, o rigiditate de piatră sculptată. Pe faţă trecuse însă o oboseală, o boare, o devitalizare a omului epuizat sau foarte sărac.

— Mi-a spus Dinu Cîmpeanu... L-am întîlnit... abia venisem... în Bucureşti.

— Da.

— După ce am vorbit cu el, am fost îngrijorată. Nu ştiu de ce, mi se părea că vorbeşte de tine ca şi cînd nu ar fi sigur de ce spune. Mă îndoiam că te văzuse. Azi aş fi venit la tine chiar de nu mi-ai fi scris. Eram îngrijorată. Dinu Cîmpeanu nu mai stă aici?

— Ba da... dar ne vedem rar.

— A, da...

— Da. Vrea să plece la Paris.

— Pleacă? Mi-a spus şi mie...

Pe faţa Zoei nu se putea citi nimic decît aceeaşi reticenţă în glas şi privire ca la Dinu.

— Dinu... e îndrăgostit de tine, Zoe? Nu?

— A fost, răspunse Zoe cu dispreţ şi, pentru că Ana tăcu multă vreme, Zoe îi mai spuse: A obosit. Evadează.

Şi dispreţul din glasul Zoei crescu. Ceva rece, tăios.

Ana nu mai ştia ce vorbi. Ar fi întrebat o mie de lucruri deodată, dar nu putea găsi un început.

— Pe Ştefan Banea l-ai mai văzut? întrebă totuşi.

— A, cîteodată. Acum cîtva timp din nou. Ştii că procesul acela al lui s-a terminat, dar n-a avut de luat decît

cîteva zeci de mii... şaizeci... optzeci... Ştii ce-a făcut cu ei?

Şi Zoe surîse uşor, ironic, vrînd să pară amuzată, apoi continuă:

— A chefuit cu foştii prieteni şi amante pînă la ultimul ban. „Ca să-mi restabilesc renumele de «conte», mi-a spus rîzînd cu hohote. A închiriat, pentru acele cîteva zile de lux, un splendid automobil. Cobora, lăsînd uşa deschisă în urma lui, ca s-o închidă şoferul, care cobora şi el, respectuos. A dat bacşişuri nebuneşti. Mi-a povestit totul bătîndu-şi joc de el, dar totuşi mulţumit că a putut petrece „ca pe vremuri".

Ana şi-l aminti. Fularul alb la gît fîlfîind. Elegant, senzual, bun, lipsit de voinţă...

— Şi acum?

— Mister. L-am mai văzut... cîteodată. Poartă haine vechi. Are o slujbă: copist la un minister.

Zoe vorbea vesel, mai mult ca s-o distreze pe Ana.

— Mi-ar place să-l revăd, spuse Ana şi într-adevăr simţi că şi de el îi este dor. Îşi aminti de nesfîrşitele lor plimbări seara şi apoi de romanticele convorbiri noaptea, în grădină şi la geam.

— Dacă mai vine pe-aici, am să-i spun, şopti Zoe fără vlagă.

— Da, da.

Apoi tăcură din nou. Ana se simţi stingherită, înstrăinată.

— Dar, Zoe, pentru ce nu mergem la tine în odaie? Nu stai tot în chioşc? Te-ai mutat sus?

Zoe îşi căută o ţigară, chibrituri, scrumiera, aprinse ţigara şi abia apoi răspunse:

— Nu, tot în chioşc... stau, dar e... dezordine. Aici e la o chiriaşă. De altfel, de cînd nu ne-am văzut, s-au schimbat multe lucruri pe care tu nu le ştii. Nu numai cu Ştefan Banea, dar şi cu mine... şi... tot atît de ridicole.

— Rău?

— Da. Destul. Nici nu ştiu cum o să pot ieşi din ele.

— Dar ce anume?

— Uite, tot cu banii. Am să-l rog pe Ştefan să-mi caute şi mie un loc de copistă.

Şi Zoe rîse încet. Ana simţi tristeţea coborînd în suflet.

— Dar tatăl tău... încercă să spună. Dar Zoe o întrerupse.

— Da, știu, cunosc povestea: se spune că mi-a lăsat mult. Așa am crezut și eu din păcate. Acum însă văd că acel „mult“ nu prea a însemnat mare lucru. După moartea lui s-a cheltuit. Și mama, Dumnezeu s-o ierte, a avut nevoie mare de bani... știi...

Și Zoe făcu un semn plictisit cu mîna. Ana însă întrebă totuși:

— Dar Covasna? Dar Bufetul? Auzisem că aduceau un milion venit pe an.

— O, l-am pierdut, l-am pierdut la ultima licitație. N-am avut banii necesari la îndemînă.

— Cît?

— Vreo două sute de mii mai trebuiau...

— Și pentru două sute... n-ai găsit?

Ana simțea că ceea ce vorbea o plictisește, o enervează pe Zoe, dar voia să știe. Totul îi părea foarte absurd, neverosimil.

— Așa imediat... n-am găsit! De altfel, mai împrumutasem... eu... și pentru alte lucruri...

Zoe se opri, se gîndi o clipă, apoi, peste nehotărîrea feței, peste oboseală, peste indiferență, izbucni o voință. O privi deodată pe Ana în ochi, iscoditor.

— Stau materialmente foarte prost. Voiam să nu-ți spun... imediat, dar uite, văd că e mai bine să știi. La început... după moartea lor, nu mi-am dat seama și am cheltuit fără să socotesc. Nici nu știam cît am și ce am. Apoi au fost încurcături și am împrumutat ca să acopăr. Credeam că este suficient... ca să trăiesc cum vreau, dar acum am aflat că sînt pe punctul de a pierde totul, adică ce a mai rămas, dacă...

— Dacă?

— Dacă nu voi face tot ce este necesar ca să salvez ce a rămas.

— Ce-a rămas?

— O, a mai rămas ceva... În fine, om vedea... nu știu nici acum exact... Avocatul...

— Zoe, n-ai putea să-mi spui cît ai aproximativ, adică ce ți-a lăsat tatăl tău?...

— Se spune că zece milioane. Alţii au afirmat douăzeci. Dar o avere nu se poate evalua cînd e făcută din case, locuri, terenuri, restaurante...

— Dar venitul lor...

— Să nu-ţi închipui că este atît de uşor de... Dar cred că înţelegi că dacă s-a întîmplat aşa, e că nu se putea altfel... probabil! Trebuie să ştii, repet, că şi biata mama a cheltuit din bani fără socoteală. Finul Constantinescu Invalidul a făcut ce-a vrut. Era şi el tutorele lui Traian.

— Totuşi cred... că tu... încercă Ana să vorbească, dar Zoe o întrerupse. Glasul îi scăzu deodată ca ton, dar căpătă o intensitate neaşteptată.

— Poate, pentru altcineva, pentru oricine, dar nu pentru mine. Eu eram atît de obosită, atît de obosită... sînt atît de obosită! De cînd m-am născut sînt obosită. Niciodată n-am trăit. Recunosc: am încercat... acum... am vrut să-mi dau iluzia fericirii...

— Zoe!

Zoe întinse mîna şi cuprinse mîna Anei.

Cu elan, Ana îi spuse:

— Lasă, o să descurcăm noi... am să-ţi ajut!

— Nu ştiu dacă ai să poţi, dacă se mai poate. Ar trebui să am curajul să sfîrşesc. Credeam că am să pot termina oricînd... dar văd că nu pot...

— Zoe!

— Tu nu ştii în ce hal au ajuns toate şi mai ales ei!

— Zoe, pentru ce vorbeşti aşa? Ce înseamnă asta?

— Adevărul, şi cînd ai să-l cunoşti, ai să te înspăimînţi. Nu mai am aproape nimic şi sînt incapabilă, momentan, să încep ceva. Nu ştiu ce să încep.

— Lasă acum. Stai liniştită. Am să încerc eu să descurc, pe urmă hotărîm ce-i de făcut.

Zoe o privi.

— Cînd am auzit că eşti în Bucureşti, m-am gîndit că într-adevăr poate tu...

Deodată Zoe izbucni într-un val de cuvinte, care căpătară rezonanţe patetice.

— După ce s-au prăpădit toţi, tata, mama, Traian, eram atît de obosită, încît orice îmi devenise indiferent, orice. Tot ce suferisem s-a acumulat deodată în oboseală. Mi-am dat seama că mai întîi şi cu orice preţ trebuia să

mă odihnesc. Am lăsat totul pe mîna avocatului. Am plecat la Constanţa... asta cînd ai plecat tu... la Paris...

Aici Zoe făcu o pauză. În clipa asta Ana ridică privirea, o privire furişe, şi, deodată, ca prin indiscreţia unei perdele întîmplător dată la o parte, i se păru că întrezăreşte pe faţa Zoei un joc, o voinţă ascunsă, o premeditare. Ana aplecă repede privirea, întrebă totuşi:

— Să reîncepi să înveţi nu te-ai mai gîndit de loc?

— Ba da. Am crezut că mă voi apuca imediat din nou, mi-am spus: „o vacanţă", dar iată că acolo am stat destul de mult. Anul era în tot cazul pierdut. Cînd m-am întors, lucrurile erau atît de încurcate, încît ca să pot trăi am început împrumuturile, vînzările, grijile...

— Totuşi, nu prea înţeleg, îngînă Ana.

Brusc Zoe o privi pe Ana cu atîta răceală, încît Ana îşi simţi sîngele îngheţînd.

— E destul de uşor de judecat pe un altul, dar altcineva în locul meu cred că ar fi murit! De altfel, nu trebuie să-ţi pară nici ţie nici mie rău de acest timp „pierdut". Repet: e absolut singura dată în viaţa mea cînd am căutat să-mi procur iluzia că trăiesc. Cine ştie? Poate că au fost momente cînd am crezut că am reuşit... Ceea ce se va întîmpla de-acum înainte nu prea are mare importanţă. Într-adevăr, poate ar fi fost bine să termin repede, dar iată că n-am putut... încă... Mai tîrziu, oi vedea. În tot cazul, credeam că vrei să mă ajuţi, indiferent din ce motive am ajuns aşa.

Ana nu răspunse. Era inutil. Amîndouă ştiau, şi Zoe mai bine decît Ana, că va face ce i se va cere.

Totul era însă absolut nelămurit pentru Ana. Nu putea înţelege cum reuşise Zoe să încurce o avere de douăzeci de milioane, cînd banii fuseseră puşi în lucruri care aveau venit mare, foarte mare: moşie, Băile Covasna, restaurantul din gara Braşov, apoi case, prăvălii, prăvălii...pretutindeni...

— Cred într-adevăr, spuse Zoe, ca şi cînd i-ar fi ghicit gîndurile, că cel mai greu pentru un om e de a înţelege pe un alt om. Cum vrei ca, în cîteva cuvinte, să-ţi explic ce s-a petrecut cu încetul!

Tăcură amîndouă. Vertiginos, prin mintea Anei reînviară crîmpeiele din viaţa Zoei, ale casei Mihalcea Vrînceanu. O revăzu şi pe Elena Mihalcea Vrînceanu, încon-

jurată de tenori, tineri, tot felul de bărbaţi, strigînd cu ochii congestionaţi: „Vreau să trăiesc, auziţi, vreau să trăiesc!“

Dar glasul Zoei spuse deodată cu multă blîndeţe Anei:

— Nu trebuie să te frămînţi... Om face ce s-o putea. Ce nu...

Şi Zoe rîse uşor, rîsul ei de copil bolnav, mai mult un suspin decît un rîs. Ana îi surîse.

— Căutam să înţeleg, dar că înţeleg ori nu, aceasta e cu totul altceva decît că trebuie să începem să salvăm, cum putem, ce-a mai rămas.

Tăcură din nou. Apoi Zoe şopti ca o concluzie:

— Ar trebui să plec la Covasna.

— Şi?

— N-am cu ce pleca.

— Cum, chiar aşa au ajuns lucrurile?

Brusc Zoe rîse, vechiul ei rîs, scurt şi oprit, cum opreşti cu mîna vibraţiile unui metal, rîs care fusese uitat şi care acum, după ani, răsărea ca o fantomă.

— Mai mult decît „aşa“...! Pentru ce crezi că nu te-am dus la mine în odaie? Am vîndut totul. Înţelegi? Tot. Nu mai am nici pat. Ieri am vîndut divanul... Azi noapte, am dormit la o vecină, aci.

— Zoe!

Cuvîntul fusese mai mult ţipat.

— Nu te speria. Astea sînt fleacuri, dar trebuie să ies din încurcături.

Ceva rece trecu prin trupul Anei.

— Ce trebuie făcut?

— Ţi-am spus: trebuie neapărat să merg la Covasna.

— Ce-ţi trebuie?

— Tu ai bani?

— Da, ceva. Nu mult, totuşi am ceva.

Fără explicaţii, brusc, inconştient, Ana minţise. Bani avea. Se întorsese de la Paris înainte de vreme cu bani rămaşi disponibili. Şi Ana minţi cu uşurinţă, pentru că o făcu fără voia ei, nu din meschinărie, ci din motive neînţelese chiar de ea.

— Îmi dai o rochie de-a ta, mai puţin ridicolă pentru voiaj decît asta pe care o am, îmi dai bani de tren. Stau trei zile şi mă întorc. Nu vreau să plece avocatul acolo.

Vreau să controlez chiar eu. Avocatul s-a îmbogăţit şi el de pe urma mea.

— Pentru ce nu-i ceri lui, avocatului, bani împrumut, pînă se descurcă lucrurile?

Zoe rîse iar cu rîsul ei batjocoritor.

— Nu-mi mai dă. Acum nu mi-ai mai rămas decît tu.

— Bine, mîine pleci la Covasna. Cînd te întorci?

— Azi e vineri, miercuri după masă vii tu aici.

Se făcu din nou tăcere. Ana se simţea stingherită.

— Zoe, te rog, — aci ochii Anei se umplură deodată de lacrimi — te rog din suflet să căutăm să fie iar totul bine. Cu ce ai tu şi cu ce am eu, o să descurcăm... apoi ai să începi iar să înveţi... pe urmă...

Dar Zoe o opri. O privi cu intensitate.

— Te rog să te linişteşti. Nu trebuie să plîngi. E singurul lucru pe care într-adevăr ţi-l cer. Dacă ai să plîngi, n-am să mai pot să-ţi cer nimic. Hotărît, n-aş mai putea.

Ana îşi şterse imediat ochii. Surîse.

— Bine. Nu plîng.

Ar fi vrut să-i spună că o iubeşte. Ar fi vrut s-o cuprindă în braţe, într-un gest de protejare, dar faţa Zoei era rece. Un surîs batjocoritor îi plutea în luminile ochilor. Buzele rămăseseră tot atît de trist închise.

Zoe o conduse pe Ana pînă la poartă. Îşi trecu braţul sub braţul ei cu aceeaşi mişcare ca de atîtea ori altă dată.

Flik le urma încet, trist. Aci, în bătaia soarelui, în lumina lui orbitoare, Ana îşi putu mai bine da seama că, într-adevăr, mizeria îşi aşezase urma asupra Zoei. Fiinţa ei, faţa ei, hainele ei, păreau veştejite, ca şi cum ar fi fost îndelung purtate şi fără întrerupere. Ochii însă păstraseră miraculoasa lor claritate, constrastînd dureros cu faţa. Păreau spălaţi de orice gînd, orice îndoială, o privire înălţată într-o supranaturală sensibilitate, seninătate. Ana îi privi cu uimire şi uşoară spaimă, ca pe o icoană care deodată, în intensitatea unei clipe de reculegere, ar fi prins viaţă, şi ţi-ar fi dat semn că în ea există ceva dincolo de imaginea imediat ponderabilă.

Ana şi Zoe se despărţiră.

Mai întîi Ana merse în oraş. Se grăbi. Fără tocmeală cumpără un divan şi tot ce trebuia pentru dormit. Simplu,

foarte simplu, dar totul curat. Le trimise la Zoe. Ana se simţi mai liniştită, „Nu se poate, îşi spuse, să nu reuşesc ca totul să fie bine".

O vedea pe Zoe citind, învăţînd, pregătind examene, o vedea apoi cu halat alb ca doctor, o vedea sănătoasă, activă, iar pe ea, Ana, scriind, citind, învăţînd... Imaginile astea o făceau fericită şi era grăbită, ca şi cum minutele ar fi avut importanţă de zile, ca şi cum pe loc toate s-ar fi putut lămuri.

Totuşi, în suflet purta o mare îndoială, fără să poată însă preciza ce simte şi din ce era făcută îndoiala. Pentru ce Zoe nu-i spusese măcar cît de vag ce-a mai rămas din avere şi cum se cheltuise atîta dintr-însa? Cum a fost cu putinţă ca în mai puţin de doi ani, averea toată să se fi pierdut?

Ajunsă acasă, Ana făcu un pachet mare, într-un cearşaf alb, cu tot ce crezu că-i este necesar Zoei: rufe, rochii, mănuşi...

Totul era aproape nou şi de cea mai bună calitate, cumpărat la Paris. Luă şi un pardesiu de voiaj şi-l adăugă celorlalte lucruri.

Într-un plic puse trei mii de lei. Chemă servitoarea şi o trimise cu toate cele pregătite la Zoe. Peste un ceas şi jumătate, servitoarea se întoarse. Aducea un răspuns:

„Am primit totul. Miercuri te aştept, dar în orice caz nu uita ce-ai făgăduit: pentru nimic în lume să nu plîngi din pricina mea. E singurul lucru pe care într-adevăr ţi-l cer, orice s-ar întîmpla, şi pentru care îţi voi mulţumi. Zoe".

Ana se linişti. Era acum încredinţată că totul se va lămuri.

CAPITOLUL XXIX

A doua zi, pe la unsprezece dimineaţa, servitoarea Lina intră la Ana în odaie şi-i spuse că a venit un domn şi a lăsat o scrisoare. Ana crezu că e de la Zoe, dar scrisul îi era necunoscut.

Ana desfăcu plicul şi căută iscălitura. O găsi deslușit aşezată, aproape caligrafiată: Constantin Cîmpeanu. Ana citi apoi repede şi cu uimire conţinutul scrisorii:

„Stimată domnişoară. Aţi fost azi la domnişoara Zoe Mihalcea Vrînceanu. Eu plec mîine la Paris. Vă rog să credeţi că dacă o fac e pentru că totul e inutil. Nu vreau să vă dau nici un sfat. Probabil că şi asta ar fi inutil, dar sper că mai tîrziu n-o să mă judecaţi atît de aspru ca acum. Totul este inutil. *N-am curajul să mă omor rămînînd. Plec.*

Vă rog să credeţi în sentimentele mele respectuoase.

Constantin Cîmpeanu“

Ana rămase înmărmurită şi mai ales nu înţelegea pentru ce Dinu Cîmpeanu îi scrisese scrisoarea asta. Poate că avea dreptate, că nu se mai putea face nimic pentru Zoe, dar dacă el obosise şi părăsise lupta, nu avea dreptul să împiedice pe altul să continue să creadă în victorie, să lupte pentru victorie. Încercările întotdeauna cuprind şi o parte de fericire. Scrisoarea era scrisă cu laşitatea omului care simte nevoia mai întîi să-şi explice lui, apoi altora, pentru ce e laş. „De altfel, oamenii întotdeauna caută să se dezvinovăţească, îşi spuse Ana, chiar atunci cînd îşi omoară copiii sau părinţii“.

Zoe îi vorbise cu dispreţ de Dinu Cîmpeanu, dar Dinu Cîmpeanu vorbea de moarte. Ana îşi dădu seama că te poţi

despărți plîngînd de cineva și totuși s-o faci de bună voie, că durerea nu dovedește întotdeauna că nu dorești despărțirea.

Totuși, scrisoarea o tulbură pe Ana. Chiar dacă Dinu Cîmpeanu, scriind, făcuse o lașitate, totuși era imposibil ca scrisoarea să nu ascundă și un adevăr, o dramă.

Cele cîteva zile care o despărțeau acum de Zoe, plecată la Covasna, trecură greu. În ceasurile astea ale despărțirii, căută să se încredințeze că va avea putere să lămurească viața Zoei. Căldura din sufletul ei, dorința ei, îi erau un tonic.

Miercuri după masă, așa cum rămăsese hotărît cu Zoe, Ana merse la ea. Voia să stea de vorbă mai pe față: numai cunoscînd bine situația, se vor putea lua și hotărîri eficace.

O găsi pe Zoe în curte. Purta aceeași rochie de proastă calitate ca acum cîteva zile. Era așezată pe un scaun de paie. Nu citea și nu părea frămîntată. Dimpotrivă, o liniște făcută din totală indiferență îi sta pe față. Ana, văzînd-o, simți o tristețe. Își aminti de Traian. El sta așa în curte la soare, ceasuri întregi, mulțumit și inconștient. Dar fața Zoei, cu toată împietrirea și indiferența, purta ceva nobil, avea ceva de idol exotic și misterios, ceva statuar. La picioarele ei, Flik, cu urechile drepte, ochii lucioși de chihlimbar, sta și el tot atît de nemișcat.

„Niciodată n-o să reînceapă să învețe să trăiască", își spuse Ana repede și regretă imediat gîndul. Voia și știa că trebuie crezut, sperat cu orice preț. Trebuia învins.

— Zoe!

Zoe întoarse încet capul către ea. Nu surîse. Fața îi era tot atît de nemișcată, dar ochii, ca o apă tremurată de o adiere, își schimbară culoarea.

— Te așteptam.

Mîinile Anei și ale Zoei se întîlniră.

— Ai fost la Covasna?

— Nu.

— Cum... nu?...

Ana rămase înmărmurită.

— N-am fost.

Zoe răspunse cu simplitate.

— De ce n-ai fost?

— Ai obiceiul să întrebi aşa încît să nu ţi se poată răspunde. Judecătorii au cel puţin scuza că vor să surprindă. Dar tu?

Ana tăcu. Zoe urmă mai blînd.

— Cînd mi-ai trimis lucrurile, cînd au sosit, ar fi trebuit să fii aici ca să mă înţelegi. Au tăbărît toţi vecinii. Au fost încredinţaţi că am dat de bani. Fiecare şi-a adus aminte că-i datorez ceva. N-am avut puterea să rabd...

— Ai dat tot?

— Destul ca să nu mai pot pleca. Apoi... mi-a trebuit şi mie cîte ceva...

Ana nu mai spuse nimic. Îşi aminti de scrisoarea lui Dinu Cîmpeanu. Oare nu se afla acum în faţa unei forme de demenţă? Nu despre asta vorbise Dinu Cîmpeanu în scrisoare, spunînd că „nu se poate nimic" sau ea, Ana, ca şi Dinu Cîmpeanu, erau incapabili să înţeleagă situaţia, s-o înţeleagă pe Zoe şi deci incapabili s-o ajute? Ana rămase nemişcată. Zoe îi spuse (un surîs păru chiar că vrea să-i fluture pe buze):

— Nu trebuie să te deprimi. Ceea ce doreşti tu e să mă ajuţi, nu? E să-mi faci bine, nu?

Ana confirmă cu un gest obosit al capului.

— ...pentru ce vrei atunci ca lucrurile să se petreacă aşa cum le doreşti tu şi nu cum le doresc eu, să se petreacă aşa cum îmi este mie bine?

— Pentru că aşa nu se poate ieşi din încurcătură. Aşa a fost pînă acum şi s-a risipit şi încurcat averea. Acum trebuie să încercăm altfel. Nu trebuie să mai dai nimic nimănui. Ce facem dacă puţinul pe care-l avem, se iroseşte?

— Mai am şi eu ceva.

— Am spus ce avem, nu ce am. N-am vorbit pentru că banii şi lucrurile erau de la mine...

— În fine... o să vedem noi...

— Zoe, dar nu vreau să fie prea tîrziu.

După o pauză, în care timp păru că Zoe se gîndeşte, îi spuse:

— Ascultă, te-am rugat să nu te frămînţi. Ţi-am scris. Ajută-mă aşa cum sînt, nu cum ai vrea să fiu.

— Dar cum eşti?

Zoe o privi pe Ana cu aceeaşi privire îndepărtată. Faţa ei cuprindea o linişte rece.

— Nu pot suporta să te văd frămîntîndu-te, suferind. E inutil. Mai bine renunț la orice ajutor.

Brusc Ana se liniști. Își regăsi sufletul ei ascultător, tolerant pînă dincolo de posibil. Într-adevăr, suferind nu ajuta.

— Atunci ce hotărăști să facem? întrebă.

— Cred că ar fi bine să mergi tu la avocatul meu și să te ocupi tu direct, fără să mă mai amesteci pe mine.

— Și tu?

— Eu am să-ți explic... Cîteodată poate am să am și eu o părere.

— N-ar fi mai bine să-l rog pe tatăl meu să meargă el la avocat?

Zoe tresări.

— A nu, absolut nu! Numai tu, noi, și niciodată nimeni altul. De altfel, aceasta e o condiție absolută pe care ți-o pun. Făgăduiești?

— Bine, făgăduiesc.

— Crezi că dacă aș fi vrut ca altcineva decît tine să se amestece în toate lucrurile astea nu te-aș fi rugat chiar eu să-i spui tatălui tău?

Zoe păruse din cale-afară de surexcitată. Imediat ce Ana făgădui să nu vorbească nimic nimănui, se liniști, recăzu în indiferența ei îndepărtată. Ana nu mai știu ce vorbi. Întrebă cu blîndețe:

— Ți-au luat vecinii și divanul?

— Nu. E sus.

— Să nu-l dai.

— Nu, divanul n-am să-l dau. E într-adevăr prea greu fără el.

Zoe surîse. Nu părea cîtuși de puțin impresionată de cele ce se petreceau.

— Bani mai ai?

— Da. Cinci sute de lei.

Și Zoe scoase dintr-un buzunar un portmoneu mic de piele roșie de marochin foarte elegant, o adevărată bijuterie. Arătă banii.

— Ai un portmoneu foarte frumos, spuse Ana.

— Îți place? Îl amanetasem la o vecină. Are și monograma mea.

O mare amărăciune umpluse sufletul Anei. I se făcu frică de Zoe. Nu mai înţelegea nimic. Zoe se uita la portmoneu cu o privire de copil bolnav, resemnat în plăceri mărunte şi neînţelese de alţii.

— Avocatul, spuse Zoe, e un fost prieten al tatălui meu şi al finului Constantinescu Invalidul, îl ştii... Bănuiesc că au trăit bine de cînd am moştenit eu. Ei au învîrtit, sucit totul, aşa cum le-a fost mai bine, dar acum, ce-a mai rămas, aş vrea să capăt înapoi şi cît de repede.

— Ce-a mai rămas, ştii?

— După socotelile mele, două case în Covasna şi o bună parte din casa asta.

— O parte!! E ipotecată şi ea?

— O, desigur!

— Asta ar face un milion, două, trei? întrebă Ana.

— Ştiu şi eu? Poate. Dar să vedem ce spune avocatul. E peste măsură de viclean.

Zoe dădu Anei numele şi adresa avocatului. Sta în apropiere, în cartierul Cotrocenilor.

— Bineînţeles, în timp ce tu ai să alergi în locul meu, eu am să încerc să încep din nou să învăţ... dar pînă una alta am vîndut cărţile... înţelegi...

Glasul Zoei era gol de orice hotărîre. Ana înţelese că Zoe vorbeşte numai ca să-i facă ei plăcere.

— Cîteodată mă gîndesc că poate ar fi mai bine decît medicina să fac farmacia, mai adăugă Zoe.

— Farmacia?

— Da. Termin mai repede, înţelegi. Poate aş putea deschide o farmacie... ştii... cu banii rămaşi. Înţelegi?

Dar Ana nu înţelegea şi nici nu căuta să înţeleagă. Ştia că Zoe nu se va mai apuca niciodată de nimic.

— Să vii mîine la mine, spuse Zoe Anei la plecare, şi deodată în fraza asta puse o imensă blîndeţe. Se apropie de Ana şi o sărută.

Ana plecă repede. Nu voia ca Zoe să vadă că ochii i se umpluseră de lacrimi.

CAPITOLUL XXX

O sală foarte mare, cu scînduri de brad pe jos, iar de jur împrejur, pereţi, bănci rudimentare, vopsite cenuşiu. Pe ele stăteau tot felul de oameni care aşteptau. În odaie mai era şi un birou. Aşezat în faţa lui scria un secretar al domnului avocat Benvenuto Ionescu.

Ana se aşează şi ea, după un moment de ezitare, pe bancă. Dar se sculă imediat şi merse la secretar.

— Aş dori să vorbesc cu domnul avocat.

— Numele dumneavoastră?

— Ana Stavri, din partea domnişoarei Zoe Mihalcea Vrînceanu.

— Imediat.

Secretarul dispăru în odaia de alături.

Oamenii din odaie începură să vorbească între ei. Se auzea un murmur liniştit. Păreau să fie săraci, oameni de prin cartierul Cotrocenilor sau din imediata apropiere a Bucureştilor, ţărani care aprovizionau capitala: lăptari, cîrciumari, măcelari. În odaie mirosea greu a ghete de proastă calitate. Secretarul se întoarse şi o pofti imediat pe Ana în biroul avocatului.

Benvenuto Ionescu era un om cu ochii foarte albaştri într-o faţă arsă de soare şi alcool. Părul pieptănat în perie, mustaţa şi sprîncenele albe şi stufoase. Nu era singur în odaie. Şi aici, pe scaun, aşteptau clienţii, mai de elită probabil. Benvenuto Ionescu, aşezat la un birou, asculta povestea unei femei care vorbea plîngînd. Cînd Ana intră, el se ridică teatral de la birou şi înaintă spre ea un pas. Era de statură mijlocie, foarte robust, cu picioarele uşor arcuite.

— Cu cine am onoarea?

— Vin din partea domnișoarei Zoe Mihalcea Vrînceanu. Ana Stavri.

Benvenuto Ionescu sărută Anei mîna.

— Mă rog, mă rog. E oare bolnavă?

— Nu, dar destul de obosită ca să mă fi rugat pe mine să mă ocup mai departe cu dumneata de cele începute...

— Aha! Așa! Păi nu e rău, ca să zic așa. E chiar mai bine.

Ana nu putea înțelege pentru ce Zoe îl alesese pe acest om ca să-i încredințeze averea. Omul nu părea rău, dar viclenia era ostentativă, imposibil de ascuns.

Benvenuto Ionescu tuși.

— O cunoașteți de mult pe domnișoara Zoe Mihalcea Vrînceanu?

— De... doi ani și mai bine.

— Vă rog... dacă nu sînt indiscret, ca să zic așa... o cunoașteți bine?

— Cred că da.

— Deci ați cunoscut și familia Mihalcea Vrînceanu, ca să zic așa?

— Da.

— Eu am fost prieten cu tatăl ei. Am fost amîndoi în partidul liberal. Era un om priceput. Dar ceilalți membri ai familiei, doamna și copiii, domnișoara Mihalcea Vrînceanu mai ales, nu au moștenit spiritul comercial al tatălui lor, ca să zic așa...

— V-ați ocupat de avere chiar de la început?

Ana îl simțea pe avocat prudent, hotărît să nu vorbească ușor.

— Hm, hm, nu tocmai. Cînd domnișoara a venit la mine, ca la un bun prieten al răposatului Dimitrie Mihalcea Vînceanu, averea era... ca să zicem... foarte, foarte încurcată.

Mîna grea a lui Benvenuto Ionescu avu o mișcare aeriană.

— Dar acum? întebă Ana.

— A mai rămas „ceva". Da, „ceva" e bine zis. Un ceva foarte dubios, ca să zic așa.

— Totuși...

— Ei da, totuşi trebuie văzut ce este de făcut. Dar cu domnişoara Zoe e greu, e foarte greu.

Benvenuto Ionescu suspină cu tristeţe şi o privi fix pe Ana.

— Pentru ce e greu?

Avocatul începu să tuşească cu energie. O privea pe Ana cu nedumerire.

— E, e, e... Nu are răbdare... Bani, bani, vrea bani şi pace, mă înţelegi?

— Dar pentru ce atîţia bani? întrebă Ana şi auzindu-şi întrebarea atît de naiv pusă, i se păru că e mai bine astfel decît să lupte inutil şi inegal cu viclenia, hotărîta viclenie a avocatului. Benvenuto Ionescu se opri o clipă, o privi cu exagerată uimire, ochii i se măriră, vru să vorbească, să izbucnească parcă, dar continuă, ca şi cum n-ar fi fost întrerupt:

— Bani mulţi i-au trebuit, ce să-i faci? A ipotecat tot, a dat dobînzi. Cine ştie, poate că n-o cunoaşteţi aşa de bine pe cît credeţi. Cînd îi trebuie bani, e,e,e, nu se mai preocupă de consecinţe. A dat 400% la 100 de mii, aşa, pentru şase săptămîni.

Ana tresări.

— Cum?!

— Da, da, exact. Am hîrtiile aci. Înţelegeţi că în astfel de condiţii era greu... Eu am făcut ce-am putut... Ca să dea banii înapoi, chiar eu i-am vîndut un mic teren în condiţiuni avantajoase.

— Cui?

— Unui fin al dumnealor, tot pe-aici în cartier.

— Constantinescu Invalidul?

Benvenuto Ionescu îşi zbîrli mustaţa cu iuţeală.

— Îl cunoaşteţi? Îl cunoaşteţi? Cunoaşteţi familia, văd!

— Şi de la cine a împrumutat bani? întrebă Ana repede.

Benevenuto Ionescu tuşi, se înecă dar nu răspunse.

— Tot Constantinescu? mai insistă Ana, dar nu primi răspuns. Benvenuto Ionescu tuşea, înecîndu-se.

— Bineînţeles... spuse omul, calmîndu-se, acum este totul foarte, foarte... În fine, trebuie să facem tot ce se poate ca să terminăm. Chiar eu, vă asigur, doresc aceasta.

— Dar ce-a mai rămas?

— Aceasta îmi este absolut imposibil să vă spun. Ca să zic aşa, nici eu nu ştiu. Dar puţin, puţin, foarte puţin... foarte puţin...

Şi omul clătină trist din cap.

Ana simţi că ameţeşte.

— Totuşi, aproximativ, ar trebui să ştiu ce-a mai rămas, spuse Ana, căutînd să învingă apatia.

— În fine, am să mă uit, am să cercetez dosarele şi am să vă dau, cred, zilele astea, un răspuns.

Gestul evaziv al mîinii grele îşi făcu din nou loc şi flutură în spaţiul liniştit al odăii.

— Domnişoara Mihalcea Vrînceanu nu mai are cu ce trăi. Ar fi bine să lichidăm cît mai repede, şopti Ana.

— Ştiu, ştiu. Am făcut şi eu ce-am putut. I-am dat şi eu bani de la mine, în cont, fără dobîndă.

Omul duse mîna la piept şi urmă, patetic:

— Dar acum nu se mai poate. A rămas foarte puţin. Mai sînt şi cheltuielile mele... una alta... ca să zic aşa... În fine, să treceţi zilele acestea. Eu am fost prieten cu bătrînul Dumitru Mihalcea Vrînceanu. Dacă mai trăia, în fine... ajungea şi deputat. Ştiu prea bine. Răbdarea şi cinstea, cînd ştii ce vrei, sînt întotdeauna încoronate de succes. Şi eu sînt o figură cunoscută în partid.

Repede, Benvenuto Ionescu îşi răsfiră cu mîna mustaţa albă şi stufoasă. Ochii, uimitor de albaştri, rîdeau în faţa lui smeadă, cu licăriri şirete de vulpoi conştient. Ana îl privea cu intensitate. El suporta privirea cu satisfacţie, înfipt solid pe picioarele-i arcuite. O conduse pe Ana pînă la uşă. Deschise uşa larg.

— Da, da, voi face tot ce s-o putea, în fine, ca să zic aşa, ca să terminăm, spuse avocatul şi, întorcîndu-se către Ana, se aplecă şi-i sărută mîna.

În stradă, Ana respiră adînc. Deci acesta era omul pe care Zoe îl alesese ca să-i descurce averea! Benvenuto Ionescu, domnu Benu.

Cînd Ana ajunse la Zoe şi-i povesti cele întîmplate la Benvenuto Ionescu, Zoe ascultă cu multă linişte. Nu părea cîtuşi de puţin tulburată. Părea chiar mai liniştită ca în ajun. Părea că absolut nimic nu o preocupă pe lume, că toate problemele fuseseră rezolvate, iar că moartea ori mizeria nu însemnau nici ele nimic. Ana crezu că Zoe nu

înțelege bine cît de prost stau lucrurile. Repetă unele fraze. Insistă. Dar Zoe o întrerupse.

— Mi-ai mai spus asta. Știu. De altfel, mă așteptam din partea lui Benvenuto să nu se poată despărți de ultimele resturi ale averii mele. Cînd îi vorbești de bani, îi lucesc ochii în cap.

Și Zoe surîse, iertătoare.

— Totuși, îi spuse Ana, ar fi bine să vii cu mine la el, să-i spui tu că trebuie să-ți dea ce-a mai rămas. Pentru ce să ia el? Ce ne facem noi atunci?!

În glasul Anei se strecură spaimă. Dar Zoe surîse iar.

— Ce copil ești! Și, imitîndu-l pe Benvenuto Ionescu, adăugă „ca să zic așa". Pentru ce să mă căznesc degeaba? Nici mort nu va mai da decît ce a hotărît el. Dimpotrivă, de tine poate să-i fie mai multă teamă decît de mine. Îl cunosc.

— Și pe altcineva n-ai găsit decît pe Benvenuto ca avocat?

— Nu înțelegi, ar fi trebuit să caut. Era prea obositor. Totuși, cred că au mai rămas destui bani ca să deschidem o farmacie... ți-am mai spus.

— O farmacie, Zoe?

— Și pentru ce nu?

— Nu pentru ce nu, dar pentru ce da? Cum ți-a venit gîndul ăsta?

— Știu și eu... În fine, se cîștigă mult... am auzit... E o foarte bună ideie. Și în definitiv, nu mă mai chinui cu întrebări... „ca să zic așa", adăugase, căutînd-o înveselească pe Ana. Dar Ana simți cît de fals era totul, și privea cu atenție fața Zoei. Zoe însă, căutînd să păstreze încă tonul ușor și vesel, întrebă:

— N-ai putea să-mi dai niște bani?

În ajun, Zoe avea încă în portmoneul cel mic cinci sute de lei.

— Nu mai ai bani?

— Nu. Mi-au trebuit... cînd n-ai nimic, cheltuiești mult mai mult.

Glasul era același: fals și voit. Ana îi dădu imediat cinci sute de lei. Zoe vîrî hîrtia în buzunarul rochiei. Stăpînindu-și glasul, Ana întrebă:

— Portmoneul l-ai amanetat din nou?

— Da, spuse Zoe cu liniște.

Ana simţi că mîinile i se răcesc. Se stăpîni şi întrebă mai departe:

— Şi ce-ai putut căpăta?

— O, ştii... nimica toată, trei sute de lei. Eu l-am plătit două mii.

— Dacă dăm de bani, îl răscumperi, nu?

— Da, îmi place. E ca o bijuterie.

Neglijent, în timp ce vorbea, mîna Zoei, fină, mîngîia capul şi urechile lui Flik. Flik deschise ochii şi o privi cu atîta dragoste pe Zoe, încît Ana simţi o lovitură în piept. O desăvîrşită dragoste. Astfel ar fi trebuit s-o iubească şi ea pe Zoe şi numai aşa, altfel simţea că va înnebuni. Îi era scîrbă de jocul ei, de glasul prefăcut pentru a afla. „Dincolo de fapte", îi spusese odată Zoe, şi acum ea răscolea în detalii. „Şi mai ales să nu te frămînţi! e tot ce te rog", îi scrisese Zoe acum cîteva zile, şi Ana se frămînta neîncetat. Ca şi Dinu Cîmpeanu, e incapabilă să moară cu simplitate pentru o dragoste, aşa cum ar face-o Flik. Ea, Ana, căuta să ajute, să descurce, să înţeleagă, să afle, să surprindă, acum, cînd poate nu mai era nimic de făcut, nimic deajutat, nimic, decît a iubi dincolo de marginile posibilului, cu linişte.

Zoe privea şi ea cîinele. Spuse:

— Acum cîteva luni am fost bolnavă, foarte bolnavă, animalul s-a suit, cît este de mare, pe pat, la picioarele mele şi a fost imposibil să-l mişte cineva de acolo. Trei zile n-a mîncat. El ştie înaintea doctorului şi cînd mă îmbolnăvesc şi cînd mă fac bine. La Constanţa a fost cu mine. Pas cu pas m-a urmat. În mare intra şi ieşea o dată cu mine. Mă păzea.

Despre nimeni şi niciodată Zoe nu vorbise cu glas atît de cald, cu inflexiuni atît de umane şi blînde.

Dar gîndurile Anei avură deodată o tresărire: „Nu, nu aşa, nu ca un cîine. Nu trebuie iubit ca un cîine, fără înţelegere. Contează şi cine iubeşte şi pentru ce iubeşte. Dragostea unui cîine, oricît de desăvîrşită ar fi ea, nu rezolvă nimic, nu aduce pe pămînt nici o lămurire. De la oameni şi lucidităte trebuie să vie adevărata dragoste".

CAPITOLUL XXXI

A doua zi de dimineaţă, Ana se îndreptă iar către casa avocatului Benvenuto Ionescu. Voia neapărat să accelereze toate demersurile şi să capete ce mai avea de luat. Credea că va şti să organizeze apoi pentru Zoe o cît de modestă viaţă, să n-o mai lase să cheltuiască fără rost, aşa cum o făcuse pînă acum.

Ana luă o trăsură şi foarte repede ajunse la avocat. El o primi imediat cu aceeaşi exagerată şi inutilă afabilitate.

— Mă rog, mă rog, oricînd pentru dumneavoastră...

— Am fost şi am vorbit cu domnişoara Zoe Mihalcea Vrînceanu...

Benvenuto Ionescu o întrerupse:

— A, da! tocmai azi dimineaţă fuse şi dumneaei pe-aci.

— Domnişoara Mihalcea Vrînceanu? întrebă Ana, fără să-şi poată ascunde uimirea.

— Da, da, da. Chiar dumneaei. Vine des. Mi-a cerut nişte bani... în fine, cîteva sute... M-am gîndit: eh! în curînd terminăm... I-am dat.

— Zoe Mihalcea Vrînceanu a fost azi dimineaţă la dumneata şi a cerut cîteva sute?

— Da, da.

Ana simţi că duce mîna la frunte. Şi-o opri din drum. Căută să fie degajată.

— Tocmai de aceea aş vrea să lămurim lucrurile cît de repede, ca să se isprăvească aceste mici împrumuturi.

Benvenuto Ionescu rîse patern şi viclean.

— E! O să fie cam greu! S-a învăţat aşa... Ce să-i faci... Are nevoie de bani şi pace.

Ana se opri să întrebe pentru ce Zoe avea nevoie de atîția bani. I se părea josnic să afle prin acest om. Îl simțea gata de batjocură, de intrigă. Ana se întristase din nou profund.

— În tot cazul, trebuie să ne facem datoria de a descurca ce-a mai rămas din avere.

— O, desigur, desigur. Vă puteți bizui pe concursul meu. Am și telefonat domnului Sică Constantinescu Invalidul ca să-l anunț. Vreau să-l determin să cumpere el casa, adică ceea ce a mai rămas neipotecat, ca să zic așa, și să ne vedem o dată cu banii în mînă.

— Alt cumpărător nu s-ar găsi?

— Greu... imposibil aproape! Putem încerca... Întîrzieri...

— Și cu casele din Covasna?

— Ei! Cine cumpără case la Covasna? Totuși, ne vom ocupa... Greu, foarte greu. Totuși... totuși...

— Cînd să mai trec?

— Oricînd sînteți binevenită. Mă simt onorat... dar nu pot da o dată fixă.

Ana vru să plece, dar Benvenuto Ionescu, după ce-i sărută mîna, o opri și-i spuse:

— Sînteți o ființă distinsă. Vă dați multă osteneală, de aceea aș crede... în fine, un sfat ca să zic așa... aș crede că, de îndată ce căpătăm banii, să nu-i dați domnișoarei Mihalcea Vrînceanu în mînă. Administrați-i dumneavoastră. Poate aveți părinți, consultați-i. Și, dacă ați putea chiar pe dumneaei s-o îngrijiți... un sanatoriu de exemplu...

— E bolnavă?

Benvenuto Ionescu o privi pe Ana cu insistență, într-atît încît Ana simți că se înroșește. Își da seama din nou cît de absurd de naivă părea în clipa asta. Benvenuto Ionescu se frămînta.

— E, ca să zic așa... eu cred că da. Altfel, înțelegeți, nu se explică...

— A da... Voi căuta. Să vedem, poate aveți dreptate.

Ana avu impresia că bîjbîie în întuneric, dar scîrba era aceeași, nu voia să știe, să întrebe, să afle prin omul acesta.

— Mă rog, fac și eu ce pot. Oameni sîntem și fiecare din noi trebuie să înțelegem și slăbiciunile celorlalți, chiar dacă, Doamne ferește... nu le împărtășește... mă înțelegeți..

Ana plecă ameţită. Cîteodată i se părea că ştie tot, şi că ceea ce îi ascunde Zoe e copilăros de uşor de aflat, sau atît de logic şi inevitabil, încît nu va fi de loc uimită cînd va afla; dar imediat gîndurile Anei cădeau în goluri atît de imense, încît reveneau de acolo ca din moarte. Îi era frică. Simţea că ceva nedesluşit, dar îngrozitor de aproape pîndea.

Deci Zoe, în afara celor cinci sute de lei luaţi de la Ana, trei sute de la amanetarea portmoneului, mai ceruse cîteva sute şi avocatului. Peste o mie de lei într-o singură zi.

Gîndurile astea o obosiră. Nu mai avu putere să meargă imediat la Zoe. Lăsă totul pe a doua zi. Auzea mereu glasul Zoei: „Şi mai ales să nu te frămînţi. E tot ce-ţi cer. Ajută-mă aşa cum sînt..."

Ana se întoarse acasă. Avea nevoie de reculegere. Voia, printr-un act de voinţă, ca deodată şi pentru totdeauna, să primească de bună voie ceea ce primea cu atîtea reticenţe, dibuiri, reveniri, revolte şi îndoieli. Ştia că tristeţea simţită nu-i venea decît de la Zoe, totuşi, starea aceasta de tristeţe şi îngrijorare era infinit preferabilă sentimentului de pustie singurătate care o stăpînea cînd era departe de Zoe.

„Mă zbat, caut să aflu ce se petrece cu Zoe, felul ei de a fi îmi pare inexplicabil, mi-e teamă să nu-şi piardă minţile şi în acelaşi timp nu-mi dau seama că, pentru oameni, felul meu de viaţă e şi el inexplicabil. Nimic din ce fac eu, nici cînd mă plictisesc singură, neputînd participa la viaţă aşa ca toată lumea, şi nici cînd stau lîngă Zoe, nu are sens. Defapt, eu nu cunosc oameni, eu nu cunosc decît doi oameni: pe Zoe şi pe mine însămi. Căci toţi ceilalţi, toţi, părinţii mei, părinţii lui Zoe, Ştefan Banea, în fine toţi, toţi ceilalţi pe care i-am întîlnit, n-au avut nici o însemnătate. Iar Zoe, şi cu mine însămi, îmi sînt enigme. Dacă cel puţin aş şti ce se petrece cu Zoe, poate aş găsi o liniştire a mea, o luminare. Poate!"

O clipă, gîndurile Anei rămaseră suspendate în acest „poate", apoi brusc, deveniră acute. O voinţă nouă se aprinse. Fără voia ei, Ana ceru cu glas tare: „Vreau să ştiu". Îşi auzi cu spaimă glasul care cere: „Vreau să ştiu"!

N-ar fi putut spune cui se adresase cerînd, dar sîngele i se urcă în obraz. I se păru că cererea fusese ordin interior,

ordin dat celei mai adînci și sfinte puteri din adîncul ființei ei, era parcă ea însăși o voință deșteptată și pregătită pentru luptă, pentru victorie. Neașteptat, o senzație necunoscută o cuprinse. O liniște subită puse stăpînire asupra ei, ca și cum ar fi primit o făgăduință de răspuns.

O clipă după aceea, Ana, cuprinsă de un val de viață, luă din nou hîrtia și tocul și de data asta, cu ușurință, după multă vreme de sterilitate, scrise. Nimic definitiv, dar note, însemnări, jaloane, pentru a se regăsi, ea pe ea, mai tîrziu.

N-ai auzit șoapta pădurii
Legănată sus de bolta sfîntă,
N-ai auzit glasul pădurii
Înălțîndu-și numele
Tainic șoptit
Tainic legat de tine
Comoară de veci adîncită
Sub mîngîierea caldă a putreziciunii
Ca rădăcinile pădurii sub pămînt ?

N-ai simțit cazna pădurii de-a se mișca
Lupta pomilor de-a se desprinde
N-ai simțit vîntul tremurînd în pînza frunzelor
Vîntul îndoind sălbatec
Trunchiul ancoratelor catarge ?

N-ai simțit lunecarea norilor
Pe golful răsturnat al cerului
Furtună fără valuri furtuna plecării ?
.

CAPITOLUL XXXII

A doua zi, Ana merse la Zoe. Cu toate că timpul era frumos, n-o găsi în grădină. Nu îndrăzni să meargă în chioşc la Zoe. Un sentiment de discreţie o oprea. Rămase în mijlocul curţii, nehotărîtă. O vecină ieşi din una din odăi. Ana i se adresă ei:

— Domnişoara Zoe Mihalcea... e acasă?

— Nu ştiu. Azi n-am văzut-o prin curte.

O bănuială rea trecu prin sufletul Anei. Se hotărî imediat să suie la Zoe. Urcă scările chioşcului repede. Îi era teamă. Bătu la uşă încet. Nu primi nici un răspuns. Atunci bătu a doua oară tare şi strigă:

— Eu sînt, Ana. Zoe, deschide!

O voce slabă, abia perceptibilă, răspunse:

—Intră.

Ana puse mîna pe clanţă. Uşa era descuiată. Ana intră. Atunci o mare durere o cuprinse.

Odăile erau goale, complet goale. Sobele erau şi ele scoase şi se vedea pe podea urma lor murdară de pămînt galben. La geamuri, în loc de perdele, jurnale. Zoe zăcea pe divan. Nu avea aşternut. Era înfăşurată într-un pardesiu vechi. Sub cap avea o bucată de covor, împăturit. Flik era şi el culcat pe divan, la picioarele Zoei. Cîinele nu se mişcă. Aruncă numai Anei o privire tristă. Zoe şopti cu aceeaşi voce stinsă:

— Iartă-mă că te primesc aşa... aici.

Ana era înmărmurită, împietrită.

— Ţi-e rău?

— Dacă nu-mi era atît de rău, nu te primeam aci!

— Ce ai?

Ana se apropie încet. Abia se putea mișca. Se așeză pe divan. Fruntea Zoei ardea.

— Ar trebui chemat doctorul, nu?

— Nu, răspunse Zoe plictisită. Știu să mă îngrijesc și... singură. Te așteptam... Și ieri te-am așteptat. De ce n-ai venit? Să nu mă lași mult singură. Și apoi, ce să caute un doctor aci?... Nu vezi... Ai să-mi ajuți tu...

Ana hotărî că, ceea ce vede, nu poate fi decît demență. Nu găsi altă explicație. Zoe era nebună. Ana își aminti sanatoriul din Leipzig. Tatăl ei o închisese acolo... Dar în clipa asta, Ana își aminti neașteptat, cum, în ajun, împreunase mîinile ca pentru rugăciune, ceruse cu glas tare să cunoască adevărul, să știe ce este cu Zoe. Și acum brusc i se păru că va afla inevitabil. N-ar fi putut preciza ce anume, dar cunoașterea plutea în odaie. Ana își da seama cu uimire și aproape cu spaimă, că rugămintea ei fusese ascultată, auzită. Știu că, dacă imediat ar cere cu o egală insistență ca aceea din ajun, îndepărtarea cunoașterii, totul ar fi căzut din nou în opacitate. „Bate și ți se va deschide, cere și ți se va da". Se poate oare?... Oare voința omului are putere de miracol?!

Gîndurile lunecară vertiginos. Ana, într-o disperată încercare, în bătăile iuți ale inimii, ceru din nou să afle adevărul. Apoi ridică fața și o privi iar pe Zoe. Paloarea obrazului ei căpătase ceva veșted, cenușiu. Ochii, mari și verzi, își stinseseră privirile. Zoe ar fi putut muri așa în odaie singură, ca un cîine.

— Nu te speria, spuse Zoe. Știu ce trebuie făcut. Am o rețetă veche aci...

Scotoci sub covorul de la căpătîi și scoase un petec de hîrtie.

— Te duci în Calea Moșilor...

Îi dete și un număr de farmacie.

— ... acolo să nu te adresezi oricui. E în farmacie un tînăr brun cu ochi albaștri. Îl cauți pe el. El știe mai bine. Să nu întrebi pe celălalt, pe bătrîn, că e cam zăpăcit...

Zoe vorbea rar, abia respirînd. Ana luase rețeta, o deschisese. Hîrtia părea veche, întrebuințată de mai multe ori. Avea și vreo două ștampile pe ea. Ana citi repede mașinal. În odaie era liniște. Zoe, palidă, zăcea cu ochii închiși.

— Zoe dragă... dar asta... reţeta, după cîte mă pricep, este un calmant violent pentru tuse. E pe bază de morfină.

— E bună şi pentru ce am eu, spuse Zoe cu enervare. Calmează durerile de stomac. Asta şi dietă şi o să fie totul bine.

Ana era nemişcată, cu hîrtia în mînă. Şi deodată, vertiginos, înţelese totul. O răcoare mortală îi trecu prin sînge. Simţi cum devine şi ea palidă, cum îi fuge pămîntul de sub picioare. Nu putea mişca nici pleoapele măcar. Era împietrită, cu ochii aţintiţi asupra Zoei. I se părea că timpul trece greu şi că multă vreme încă nu se va putea mişca. Nici un gînd nu mai avea — decît aceeaşi simţire de sfîrşit... Acum ştia.

Deodată mîna Zoei, strecurîndu-se, se aşează pe mîna ei — mîna Zoei atît de uşoară — şi Ana simţi cum Zoe plînge cu hohote mari, cu trupul slab zdruncinat...

Acum ştia... Dorinţa ei fusese ascultată... Ştia. Zoe lua morfină, şi lucrul o durea pe Ana, ca şi cum ar fi văzut-o pe Zoe moartă lîngă ea. O dureau sufletul, gîndurile, trupul...

— De cînd este aşa? întrebă Ana în şoaptă, abia găsind cuvintele.

— La Leipzig în sanatoriu... cîteodată îi era femeii de serviciu milă de mine.

— Şi ... apoi... mereu? Cînd te-am cunoscut...

— Nu. Cînd m-ai cunoscut, nu. Mult mai tîrziu. După ce-am fost bolnavă, în strada Lînăriei...

Zoe făcu o pauză, o privi pe Ana fix şi şopti cu greu, cu ură:

— Adrian... Iuga!

— Adrian Iuga?

— Da, el a început să-mi aducă.

— Asta i-a fost răzbunarea?!

— Da.

Glasul se amestecă cu hohote.

— Nu poţi să-ţi închipui cît m-a chinuit. Ce îngrozitor m-a chinuit. Ce diabolică plăcere avea chinuindu-mă. Îmi părea că ia lucrul în glumă, că nu ştie ce face. Mie-mi era atît de rău... pe urmă, cînd am depins de el, vedea bine că n-am bani, că nu mă pot mişca, a început jocul atroce.

Niciodată nu știam dacă va mai veni sau dacă brusc mă va lăsa așa, să mor. Mă amenința mereu. Nu vorbea decît de asta. Rîdea. A doua zi îmi aducea mai multă morfină... pe urmă aproape deloc... Cînd a murit tatăl meu... cînd am avut bani, știi, l-am dat afară... ții minte... dar prea tîrziu. Înțelegi... nu mai puteam fără... era prea tîrziu. Nu se mai putea altfel.

— Pentru numele lui Dumnezeu, Zoe, pentru ce nu mi-ai spus atunci... totul?

Zoe tăcu. Fața îi era mai cenușie, periculos de palidă, dar ochii căpătaseră ceva isteric, disperat, ca privirea omului care simte că nu mai poate respira. Zoe făcu un imens efort, se înălță de pe canapeaua mizeră, se înălță spre Ana, care o privea cu teamă.

— Ana, mă iubești? E adevărat? întrebă Zoe cu glasul atît de grav, încît Ana simți un fior.

— Da, șopti Ana și închise ochii. Totul era insuportabil și sosea cu întîrzieri atît de mari, încît ajungea cînd totul era iremediabil.

— Am vrut să te feresc. Am vrut să nu afli niciodată. Am vrut să te îndepărtez, cu toate că tu ai fost singurul om pe lume care mi-a stat aproape, fără reticențe, fără cereri, fără așteptări, fără motive, decît numai că mă iubeai. Am vrut să te feresc. Îmi era teamă că afli și că...

Zoe făcu o pauză și izbucni din nou, cu mai multă violență, cu atîta violență încît efortul părea neverosimil la un corp atît de slab.

— ... pentru numele Domnului, jură pe ce-ai mai sfînt, Ana, că tu niciodată... Ana, jură! E un lucru pe care nu mi l-aș putea ierta nici în mormînt. Tu trebuie să rămîi curată... tu ai puterea... tu ai să găsești prin tine...

O mare destindere se făcu încet în sufletul Anei.

— ...pentru numele Domnului, jură pe ce-ai mai scump!..

O bucurie se strecură în gînduri, și se simți curată, fără pată, ca o flacără.

— Nu-i nevoie să mă rogi. Îți făgăduiesc. E ușor. Chiar dacă aș vrea, n-aș putea.

În clipa asta, Zoe se aplecă, luă mîna Anei și o sărută.

— Nu, strigă Ana, înspăimîntată și umilită. Nu trebuie! Tu niciodată să nu faci gestul ăsta. Liniștește-te...

Erau una în fața celeilalte. Acum Ana înțelegea, cu ani în urmă, tot ce fusese întunecat. Gesturi, cuvinte, atitudini...

— Dar mai tîrziu... crezi că dacă ai încerca să te vindeci.... ai putea ?

Zoe o privi drept în ochi. Se părea că nici un gînd între ele nu mai putea rămîne ascuns.

— Nu cred că se mai poate.

Și întîlnind privirea Anei, Zoe adăugase:

— Voi încerca totuși... pentru tine. Mă vei ajuta, dar nu cred. Doresc să nu mai mint.

— N-ar fi bine să stai într-un sanatoriu ?

Trupul Zoei se zvîrcoli, se strînse. Fața i se ascunse în zdreanța de la căpătîi. Rămase așa, nemișcat. Apoi Zoe ridică fața:

— Cînd te-am cunoscut, știi, chiar din prima zi a prieteniei noastre, mi s-a părut că tu pentru mine vei putea face orice... că vei înțelege orice, — fără granițele și prejudecățile celorlalți oameni...

— Da, spuse Ana cu simplitate și așteptă ca Zoe să vorbească iar.

— Nu ți-am povestit că tata m-a închis într-un azil de nebuni, un sanatoriu, cînd i-a fost necesar ca lumea să creadă că sînt nebună ? Înțelegi că nu se mai poate răbda sanatoriul sub nici un preț cînd ai îndurat ce-am îndurat eu? De altfel, nu mă mai leagă absolut nimic de viață. Am trăit tot, am obosit. Sînt obosită de cînd aveam cîțiva ani. De atunci îmi este groază de viață. Aveam abia cinci ani de cînd port aceeași groază, aceeași oboseală în suflet, în trup.

Umerii Zoei se strînseră ca umeri biciuiți. Glasul ei slab continuă:

— Singurele momente tolerabile, singurele momente cînd devin „normală“ sînt cînd iau morfină. N-am luat morfină ca să mă distrez, nici ca să caut senzații: am luat ca să pot trăi, ca să pot uita.

Ana privea cu uimire și spaimă ochii Zoei, care se decoloraseră pînă la un albastru atît de pal ca al cerului aburit,

al dimineţilor umede în cîmp. Vocea era abia perceptibilă.

— Niciodată nu am fost fericită. Nu pot să-ţi spun tot... aşa deodată, dar cu timpul vei înţelege, vei ierta. Am crescut atît de schilodită, la trup, la suflet... Nu vreau să mă gîndesc.. au murit. Îmi este îngrozitor de amar în suflet. Tu trebuie să ştii că dacă nu luam morfină, mă sinucideam. Răzbunarea lui Adriau Iuga mi-a fost şi salvarea. O salvare atît de îngrozitoare... totuşi... cîteva luni... după ce am moştenit au fost... tolerabile. Sînt un bolnav pe care-l îngrijeşti cu morfină. Canceroşilor li se dă pînă la urmă. Ce am eu în suflet, în nervi, e mai monstruos decît cancerul. De cîteva ori în viaţă am crezut, am căutat să mă vindec: la Leipzig, cu pianul ... aci, cînd am vrut să învăţ, cînd te-am cunoscut... În fine, nu s-a putut! Nimic, absolut nimic nu m-a vindecat. Nu s-a putut. Cîteodată stau aci în odaie, aşa cum mă vezi, singură, şi aud în curte cîte o vecină cîntînd. Niciodată n-am putut înţelege că cineva poate cînta pentru că se simte satisfăcut, că e fericit că trăieşte. În nici o clipă n-am simţit că-mi este bine. Niciodată. Nu ştiu ce o fi însemnînd pentru alţii morfina. Am auzit vorbindu-se de plăceri, visuri, exaltări. Nu cunosc nimic din aceste lucruri. Morfina pur şi simplu îmi potoleşte durerea din suflet.

— Şi dacă n-ai găsi? Cînd n-o să mai fie bani?

— Uite, spuse Zoe şi se aplecă şi trase de sub divan un lighean sărac de tablă, plin de mangal.

— Asta ar fi sfîrşitul, pentru că, dacă te-ai învăţat o dată cu morfina, lipsa ei e atît de chinuitoare, încît nimeni n-ar putea răbda moartea aceea lentă, abjectă. Fiecare minut îşi are chinul lui. Simţi cum inima bate din ce în ce mai rar, cum aerul pătrunde greu în plămîni, cum sîngele se îngreuiază de o otravă pe care chiar el o face fără să se poată opri. O ameţeală dureroasă care clatină lumea întreagă, o vuire în sînge care te asurzeşte, ochii ţi se împăienjenesc, nu mai văd. O transpiraţie cleioasă, o urină deasă... o durere intolerabilă în tot corpul... Uite, acum vezi pulsul?

Ana luă mîna Zoei. Inima abia se mişca. Într-adevăr, paloarea Zoei era îngrijorătoare.

— ...şi acum nu ai? întrebă Ana.

Zoe surîse.

— Nu, nu mai am. Te aşteptam. N-am bani. De cîteva ceasuri, chinul a început. Mă gîndeam să mă scol, să merg la tine, sau poate să aprind ligheanul...

Zoe o privi pe Ana cu intensitate. Ana se ridică în picioare.

— Atunci trebuie să mă duc, şopti.

— Da, răspunse Zoe, şi pleoapele mari cu gene lungi acoperiră privirea.

Ana plecă fără nici un cuvînt. Umbla ameţită. Casele, pomii, cerul, toate alunecau. Umbla repede. Întîlni o trăsură. O luă. Auzea trapul cailor.

Zoe cheltuise aproape zece mii de lei în cîteva zile, vînzînd tot ce-i dase Ana ca să meargă la Covasna, cheltuise peste douăzeci de milioane în mai puţin de doi ani... Era morfina oare atît de scumpă?

În Calea Moşilor, Ana găsi imediat farmacia. Coborî din trăsură. De afară chiar recunoscu pe tînărul farmacist brun, despre care îi vorbise Zoe. Omul părea plictisit. Ana intră în farmacie. Inima îi bătu mai repede. Întinse omului căutat, fără nici un cuvînt, reţeta. El o citi, apoi ridică privirea întrebător.

— M-a trimis domnişoara Zoe Mihalcea Vrînceanu. A răcit şi e bolnavă. Tuşeşte. Mi-a spus să vă spun că are nevoie de reţeta aceasta.

— Luaţi, vă rog, loc. Dar altă dată n-o mai repet, oricît de răcită ar fi duduia.

— Da, vă mulţumesc. Am să-i spun.

Ana respiră uşurată. Se va întoarce deci cu morfină. Se simţea brusc nespus de obosită. Se aşează. Gîndurile nu-i erau clare. Vedea gestul Zoei de a scoate ligheanul cu mangal de sub pat şi simţea o bucurie dureroasă că va aduce morfină.

Aşteptă mai mult de un sfert de ceas. Cînd intrau clienţii sau celălalt farmacist, farmacistul cel tînăr, cu un gest ce căuta să fie degajat, ascundea sticluţa şi lucra la o altă reţetă.

— E sterilă, îi spuse Anei, întinzîndu-i sticla.

— Cît am de plată?

Farmacistul o privi o clipă, apoi se hotărî şi şopti:

— Trei sute.

Ana plăti. I se păru ieftin. Din nou ajunsă în stradă, luă o trăsură. O chinuia gîndul Zoei şi nu putea uita paloarea feţei ei şi privirea aceea de om care se sufocă. Într-adevăr, o găsi zăcînd, epuizată, transpirată.

— Ţi-e rău?

— Ai adus?

— Da.

— Dă-mi, te rog.

Zoe se sculă repede şi se aşeză în mijlocul patului. Cu un gest sigur privi sticluţa în zare.

— Trebuia să fi cerut dublu.

— Nu mi-ai spus.

Zoe surîse.

— A spus că altă dată nu-mi mai dă.

— Bine, bine, ştiu. Cunoaştem cîntecul.

Între timp, febril, Zoe scotocea sub pătura de la căpătîi.

— Vrei ceva? Să-ţi ajut?

— Nu, am găsit. Ana, întoarce-te. Să nu te uiţi.

— Zoe, ce vrei să faci?

În glasul Anei era spaimă şi silă.

— Nu mai pot aştepta. Întoarce-te!

Ana se întoarse cu spatele la Zoe, la picioarele divanului. Auzi zgomotul seringii, al cutiuţei de metal, al dopului sticlei. Se simţea atît de deprimată, încît îşi rezemă capul în mîini şi începu să plîngă. Apoi auzi capacul de metal închizîndu-se.

— Ana, gata!

Ana îşi întoarse faţa inundată de lacrimi către Zoe. Zoe o privi cu nespusă milă.

— Iartă-mă... şopti.

Ana se aşeză în genunchi lîngă Zoe. Simţea mîna Zoei care-i mîngîia părul, ca o adiere. Apoi simţi capul Zoei lipit de al ei, nemişcat.

— Iartă-mă. De aceea voiam să nu afli. Te rog să mă înţelegi. Te rog să nu suferi. Te rog să nu crezi că-ţi spun asta ca să te înduioşez. Uite ce este: eu nu mai am mult de trăit. Ştiu. Singurul lucru pe care-l mai putem face e să căutăm ca, în acest timp, cel din urmă, să nu fie un coşmar. Mai tîrziu ai să înţelegi mai bine şi n-ai să regreţi că mi-ai dat cîteva luni, cîteva săptămîni, fie chiar cîteva

zile bune, liniştite. Acum că ai aflat şi acest lucru, am impresia că m-am spovedit. Totul e mai uşor.

Din cenuşiul cadaveric, faţa Zoei se lumina şi căpăta, văzînd cu ochii, o intensitate extraordinară, o desfăşurare a unor puteri de viaţă nebănuite. Părea o înviere miraculoasă, inimaginabilă. Părul negru încadra faţa mată şi expresivă, iar ochii, plutind într-un alb fără pată, luceau straniu verzi. Un verde artificial, compus dintr-o substanţă transparentă. Îşi da seama că Zoe avea deplină dreptate: nu se mai putea nimic, iar zilele, săptămînile rămase trebuiau salvate din agonia mizerabilă a chinului.

Mai tîrziu, cînd Ana plecă spre casă, se întuneca blînd, cu alunecări catifelate de aer de noapte. Ana plecă încet. Drumul, drumul acelaşi şi mereu nou. Strada, pavajul, timpul, gîndurile, casa Zoei... Ana se opri şi se întoarse. Atunci, în întunericul serii, din depărtare, i se păru că vede fantomatic, silueta lui Ştefan Banea furişîndu-se şi intrînd în curtea Zoei. O clipă, Ana se gîndi să meargă şi ea să-l vadă. Făcu cîţiva paşi înapoi, dar se opri. Simţise în inimă ceva displăcut, ca un om care, din întîmplare, află ceva ce i se ascunde.

Plecă. Vizita aceasta pe înnoptate a lui Ştefan Banea i se păru cu totul inexplicabilă. Ce căuta acolo? Şi pentru ce Zoe nu-i spusese că vine la ea, ci îi vorbise de el numai pur şi simplu ca de ceva ridicol şi de mult uitat?

CAPITOLUL XXXIII

Ana sună la intrarea unei case modeste. O servitorică de vreo paisprezece ani crăpă uşa şi, vîrînd capul prin deschizătură, întrebă:

— Pe cine cauţi?

— Pe domnul Sică Constantinescu.

Capul copilăros, cu ochii negri şi vii o priveau cu uimire şi curiozitate. Se vedea deslușit că nu era o casă unde vizitele ar fi fost frecvente.

— Păi... nu-i acasă.

— Unde este?

— La depozit o fi...

— Care depozit?

— La depozitul de lemne.

— Dă-mi adresa, te rog.

—E pe Dealul Spirei. La „Depozitul Dacia".

Ana, lămurită, plecă. Era hotărîtă să nu se lase pradă gîndului de inutilitate care, de cîteva zile, o purta. Ştia că, acum, de energia ei depinde să capete sau mai mulţi sau mai puţini bani pe casă; iar mai mulţi sau mai puţini bani însemnau mai multe sau mai puţine zile de viaţă pentru Zoe. Dorea să ia ce avea de luat deodată, aşa ca, măcar cîtva timp, să poată fi liniştită, fără spaima zilei de mîine. Ligheanul cu mangal de sub pat va fi mai puţin înfiorător. Ligheanul acela devenise pentru Ana o obsesie. Trăia sub teroarea lui. Cîteodată, întîrziind în cîte o farmacie, ceasuri întregi aşezată pe cîte o bancă de lemn, aşteptînd să capete morfină, o apuca o panică bruscă: dacă în acest timp, obosită de chin, epuizată de luptă,

Zoe s-ar fi hotărît să aprindă mangalul din lighean? O sudoare rece umezea fruntea Anei.

Cu fiecare minut de întîrziere, imaginea prindea mai multă viaţă. Înfricoşător îi vedea trupul mort, învelit în pardesiu, întins pe divan în odaia goală, sordidă. Şi totuşi, ligheanul pregătit cu moarte trebuia ţinut cu sfinţenie. El singur ar fi putut dezlega o durere prea mare. El singur, acolo, azvîrlit sub pat, lîngă sticla cu gaz, îi da Anei încredere că totul nu va fi insuportabil. De altfel, mai tîrziu sau mai curînd, desigur că tot el va însemna sfîrşitul.

Ana căuta să-şi alunge gîndurile. Ştia că aşa începe oboseala cu gîndul inutilităţii. Trebuia crezut în miracol, trebuia aşteptat, luptat pînă în cea din urmă clipă. Şi, mecanic, grăbindu-se spre depozitul „Dacia", Ana îşi repeta fraza pe care de atîtea ori, în cele mai grele momente şi neînţelese clipe, şi-o spusese: „nimeni nu ştie ce va fi peste o clipă. Totul este posibil".

Din nou, un elan de viaţă generoasă i se precipită în trup. Un elan prea mare, disproporţionat.

Ana simţi că dacă preocupările îi sînt de durere şi spaimă, totuşi rădăcinile vieţii şi ale conştiinţei ei erau ale infinitului, ale miraculosului

Ana zări depozitul de lemne. Intră într-o curte imensă. Trupul ei uşor trecu peste un cîntar uriaş cît podeaua unei odăi mari.

Domnul Constantinescu Invalidul se afla la el în birou. Cînd o văzu pe Ana, o privi cu mare nedumerire. Se vedea deslușit cazna lui de a-şi aminti numele Anei şi locul unde o cunoscuse. Era nemişcat, aşezat la locul lui.

— Bună ziua, vin din partea domnişoarei Zoe Mihalcea Vrînceanu.

— A, da! sărut mîinile.

Se sculă în picioare stingherit, ca un om surprins fără ghete sau murdar.

— Să luaţi loc, vă rog.

Mîna lui primitivă, cu unghii scurte şi groase, arătă un scaun. Ana se aşează.

— Probabil domnul Benvenuto Ionescu v-a spus că voi veni...

— Da, da.

— Domnişoara Mihalcea Vrînceanu e bolnavă. Doresc să vorbesc cu dumneata, ca să se termine totul cît de repede. Toate ipotecile casei sînt ale dumitale. Dobînzile la dumneata au mers.

— Ea m-a rugat... eu nu voiam...

— Bine, bine... să nu vorbim de ce-a fost. Acum am nevoie de bani ca s-o îngrijesc. Dumneata întrucîtva eşti rudă cu Zoe... Cel puţin aşa ştiu că te considerau ei în casă... Trebuie s-o ajuţi acum...

Sică Constantinescu asculta cu mare atenţie, dar cu ultimele cuvinte izbucni:

— Domnişoara Mihalcea Vrînceanu nu poate fi ajutată. Ce, parcă dumneata nu ştii? Păcat de bani!

— Asta nu te priveşte pe dumneata. Dumneata n-ai încercat s-o îngrijeşti. Dumneata ai procedat numai din punct de vedere material, al intereselor dumitale.

Constantinescu întrerupse iar. Părea enervat.

— Fiecare cu socotelile lui. Eu am familie...

— Cu atît mai mult. Ea nu are. Nu trebuie să uiţi aceasta. E singură. Dumneata eşti rudă cu ea.

— Bineînţeles... în fine...

— Ai putea să-mi spui la ce sumă se ridică ce-a mai rămas din partea neipotecată. La ce sumă valorezi casa?

— La... foarte puţin. Aproape nimic. Mai bine zis, totul e atît de încurcat, încît am să dau şi eu ceva... ei aşa, ca să nu zic că am lăsat-o să plece din casă cu mîna goală... da!

Ana înţelese că nu e nimic de făcut. Şi simţi din nou oboseala cea mare, a inutilităţilor, apropiindu-se. Se zbătu ca un om în vis urît, să se desprindă. Ridică privirea. Văzu faţa lui Constantinescu, primitivă, mare, brutală, puternică. Ochii îi erau foarte negri, dar fără lucire. Aştepta cu nerăbdare să capete casa. Cît de ieftin, cît de repede. Cu cît o va lua mai de pomană, mai hoţeşte, cu atît victoria va fi mai mare. Benvenuto şi cu el se vor felicita reciproc.

Prin mintea Anei trecu un gînd. Încet, cu glas voalat, aproape şoptit, mai mult ca pentru ea, îi spuse, privindu-l în ochi:

— Într-adevăr... cred că ar cădea blestemul asupra dumitale... blestemul casei lor... ştii...

Privirea lui Constantinescu se tulbură. O ceaţă uşoară aburi privirea. Pleoapele clipiră. Ana înţelese că mijlocul e bun, că atinsese un punct sensibil. Continuă:

— Nu trebuie să te legi cu remuşcări. Să te deştepţi noaptea cu grija asta. Zoe Mihalcea Vrînceanu trebuie să plece mulţumită din casă, înţelegi?

Ana se opri. Faţa lui Constantinescu era schimbată. Privirea şubredă. Dacă, speriat, nu va mai cumpăra casa?

— Da' nici n-am avut de gînd s-o supăr. Cînd mi-a cerut bani i-am dat. Ea propunea dobînzile. Ce sînt eu de vină... că dînsa... în fine... că are nevoie astfel de bani? Am să dau cît face şi basta.

— Desigur.

Fiecare mie de lei în plus era timp smuls morţii, fiecare sută de lei chiar însemna ceva. Mintea Anei începu mecanic să socotească vertiginos: „...o mie de lei, trei zile... o, dacă Zoe ar vrea, dacă s-ar putea mulţumi cu zece centigrame... treizeci de mii de lei, nouăzeci de zile... trei sute de mii de lei... Cu mulţi bani deodată, ar fi putut cumpăra o farmacie... treizeci de cenţi pe zi... Cîte cinci fiole, de trei ori pe zi, două mii de lei pe zi... De fapt, dacă aş putea cumpăra morfina la preţul ei real, n-ar fi scump, dar imediat ce ai bani, dai oricît ţi se cere... Ieri am plătit o mie de lei trei fiole de pantopon..." O dată cu numărătoarea asta absurdă şi în acelaşi ritm vertiginos, Ana vedea feţele farmaciştilor, decorul farmaciilor unde, în zilele din urmă, căutase morfină.

Domnul Sică Constantinescu socotea pe un petic de hîrtie. Părea preocupat.

Ana privea acum pe fereastră, afară. Căruţe pline cu lemne treceau cu zgomot peste cîntarul uriaş.

Finul Constantinescu tuşi şi se mişcă pe scaun.

— Zău că nu ştiu nici eu ce să spun...

— Totuşi...

— Păi, uite, douăzeci de mii, spuse, şi o privi pe Ana drept în ochi.

— Cum?

Ana tresări. Ca un declic, gîndurile îi spuseră: „douăzeci de mii de lei, şaizeci de zile". Rămase nemişcată, cu privirea aţintită asupra omului din faţa ei.

— E o glumă... nu?

— Nu. De loc. Şi în definitiv, nici nu ţin aşa de mult la casa asta. Vorba dumitale: casă blestemată. Dacă o cumpăr, e tocmai ca să fac un bine domnişoarei Mihalcea Vrînceanu. Ca să-i fac un bine, cu toate că ştiţi şi dumneavoastră că e degeaba. Dar fie...

— Şi domnul Benvenuto Ionescu tot despre „binele" pe care vrea să-l facă vorbeşte de cîte ori e vorba de averea domnişoarei Mihalcea Vrînceanu! zise Ana.

Dar finul Constantinescu păru că nu pricepe ironia. De altfel şi Ana înţelese că nimic nu va schimba ce a hotărît finul.

— Uite ce-i, ai să-mi dai o sută de mii de lei, Zoe Mihalcea Vrînceanu e bolnavă. Trebuie salvată.

— Nu, domnişoară, n-am să dau. Douăzeci, fie, dacă nu, căutaţi un alt cumpărător. Nu sînt grăbit.

— De douăzeci nu poate fi vorba. Noi socotisem trei sute.

— De mii?

— Da.

— Fie treizeci, ca să terminăm.

— Optzeci.

— Nu, inutil. Treizeci şi gata.

— Un an de zile, pînă domnişoara Mihalcea Vrînceanu va avea timpul să vîndă casa din Covasna, va avea dreptul să locuiască mai departe în chioşc, unde e acum.

— A nu, mai ales asta nu! Iartă-mă, domnişoară. Dumneata oi fi prietenă cu dumneaei... dar eu... în fine... altcineva nu poate sta la un loc cu dumneaei. Asta ar însemna să nu mai am o zi de pace. Renunţ la zece case nu la una! Mai bine cu banii pe care i-i dau, duceţi-o într-un sanatoriu de bolnavi.

— Dacă mi-ai da ceva mai mult, ar fi posibil. Altfel nu.

— Nu, mai mult nu dau, iar de mutat, să fie mutată cel mai tîrziu cu o lună după terminarea vînzării. Şi în definitiv, uite domnişoară, dau cincizeci de mii, aşa, de la mine, fără tocmeală, văd că prea te căzneşti şi-i duci de grijă, cu toate că ştiu că sînt bani pierduţi... E bine, nu?

— Bine nu-i, o ştii mai deslușit decît oricine. O fi bine pentru dumneata, dar ce să facem... ştii că altfel nu se poate. Ştii prea bine că nu mai are nici ce mînca.

— Parcă de mîncare este acum vorba... în fine, să-i zicem așa, „mîncare"... Și cincizeci de mii nu este de lepădat...

— Dumneata vorbești ca și cum ai da banii de pomană. Dar casa? Parcă dumneata n-ai ști ce casă e și cît valorează. Nici jumătate din preț nu s-a plătit!

— Dacă vă convine... Eu ce să spun? Cu forța n-o iau. Domnișoara Zoe a tot umblat după mine. Plîngea: „Fă-mi rost de bani de unde oi ști, că mă omor! Plătesc ce vrei". Eu, de, ce să-i fac? Bani nu aveam. Împrumutam și eu ca să-i dau. Azi așa, mîine așa...

— Da, da, știu foarte bine că vorbim degeaba. Știm cu toții cum stau lucrurile. Ce să le mai găsim alte înțelesuri... Degeaba acum.

Un om de serviciu intră în odaie.

— Boierule, a sosit transportul de la pădure.

— Las' că vin.

Omul plecă.

— Așa, domnișoară, cincizeci de mii și să se mute de-a colo. Acum mă iertați, datoria, treburi...

Domnul Constantinescu se ridică, masiv. Ana își reținu lacrimile. Cincizeci de mii de lei însemnau cîteva zeci de zile, atît. Apoi moartea. Acasă, Zoe, slabă, palidă, fără nici un fel de dorință, nici un fel de legătură cu pămîntul decît morfina, aștepta. Obosită, Ana se pomeni că spune cu simplicitate fiului Constantinescu:

— Te rog să-mi dai acum o mie de lei. Am nevoie.

— O mie de lei! Acum?

O privi pe Ana și surîse murdar:

— Mi se pare, mi se pare că ai învățat meseria domnișoarei Mihalcea Vrînceanu! În fine, vă privește, și poftim.

Scoase o hîrtie de o mie și i-o întinse.

— Ca să nu spuneți că sînt om rău: cadou!

— Mulțumesc.

Ana nu simțea nici un fel de înjosire. Era numai tristă și obosită. Domnul Constantinescu îi sărută mîna. Era vizibil mulțumit. Ziua fusese bună.

Ana plecă. Curtea imensă era plină de căruțe supraîncărcate cu lemne. Ana trecu, strecurîndu-se. Pe cîntar își simți atît de ușor trupul, încît i se păru că probabil trecerea ei nu însemnase nimic în plus. Umbla acum pe stradă cu un pas leneș. Ce va spune Zoe? În tot cazul, ea ar fi dat casa și pe

cinci sute de lei numai să-i primească imediat. Ana își aminti surîsul murdar al lui Constantinescu Invalidul: „Mi se pare, mi se pare că ai învățat meseria domnișoarei Zoe!“ Toată lumea știa ce face Zoe. Știau toți de mult. Numai ea, Ana, stînd zi de zi lîngă Zoe, nu aflase decît ridicol de întîrziat.

Oare acest fel al ei de a fi iremediabil naivă, sau mai bine-zis absentă față de unele lucruri, era o slăbiciune sau o putere? Ana nu-și da bine seama, totuși, parcă foarte adînc și ascuns, avea încredințarea că poate această izolare a ei de anumite lucruri imediate îi lasă puteri care se întrebuințau la lucruri mai adînci decît obișnuit. O muncă interioară... o căutare... o maturizare...

De cînd lua Zoe morfină? O învățase într-adevăr Adrian Iuga sau obișnuința începuse... În Germania. Tatăl ei o închisese într-un sanatoriu... Oare nu ca s-o dezvețe de morfină? Sau Zoe... Oare mințise povestind că a fost închisă? Dar pentru ce ar fi mințit-o tocmai pe ea, Ana? Poți minți pe un om care ar înțelege și ierta orice? Sau tăcuse tocmai pentru a o feri?

Ana își aminti cum ceruse în ajun să afle ce ascunde Zoe și cum aflase de morfină. Acum, ca o încercare, ceru cu vocea șoptită, dar cu aceeași aprindere lăuntrică, să știe mai departe. N-ar fi putut preciza ce dorește să știe, dar era emoție și elan în voința ei. Voia să știe, trebuia să știe.

Umblînd așa pe străzi, Ana văzu o farmacie. Tresări. Intră imediat înăuntru. Farmacia era goală.

— Ce doriți?

Ana se așează obosită pe un scaun. Apoi spuse deslușit, fără precauții, obosită de drum și griji:

— Te rog să-mi dai o jumătate de cutie de pantopon. Are cineva o criză de ficat și trebuie să plece la drum, în provincie... un caz urgent.

Privirea farmacistului se fixă atent asupra Anei, dar obo-seala îi da Anei o indiferență totală. Simțea că pare inconștientă și naivă. Farmacistul nu răspunse nimic. Dispăru într-o odaie alăturată. Ana căută să mențină golul care se făcuse în mintea ei. I se părea că dacă nu va tulbura cu nici un gînd clipa, totul se va petrece miraculos de ușor și că nu va fi nevoită să alerge, obosită cum era, prin București,

pe la periferie, ca să caute morfina pentru acea zi. Farmacistul se întoarse cu o cutie în mînă. O deschise.

— Şase bucăţi? întrebă.

Ana se apropie un pas.

— Dacă nu te deranjează aş lua cutia întreagă.

Din nou privirea atentă a farmacistului. Cu un gest hotărît brusc, farmacistul împachetă cutia.

— Cît face? întrebă Ana, cu o bucurie reţinută. Avea morfină pentru două zile.

— O sută de lei.

Ana plăti. Luă pachetul. Îl strînse bine în mînă, apoi se hotărî şi şopti:

— Ar putea să vină şi altă dată?

Glasul îi era acum schimbat. Îşi pierduse moliciunea şi naivitatea.

Aşteptă cu încordare răspunsul. Farmacistul o privi drept în ochi.

— Nu, domnişoară. Niciodată.

— Pot plăti mai mult.

— Nu.

— Chiar mult mai mult. Pînă la cinci sute cutia. Aş lua o cutie pe zi. E cineva foarte bolnav...

— E inutil. Eu nu fac asemenea lucruri.

— E cineva bolnav.

— E inutil. Să meargă la sanatoriu.

— Măcar cîteva zile. Tocmai pînă aranjăm cu sanatoriul...

— De loc. Şi acum te rog să pleci de aci şi cît de repede, că mă supăr.

Ana ieşi imediat. Purta cutia cu grijă. Îşi simţea obrazul roşu, arzător, îi părea că fusese pălmuită. Ar fi vrut să alerge şi să plîngă. O dureau nervii pînă la cele mai fine şi sensibile ramificaţii. O dureau cu fiori uşori, răspîndiţi în tot corpul. Ar fi vrut să se termine coşmarul acesta al morfinei, al minciunilor, al alergărilor pe străzi. Fiecare zi nu se petrecea decît numai pentru a căuta morfină, şi numai o cantitate suficientă ca zbuciumul să nu fie rezolvat, ci numai amorţit, amînat cu cîteva ceasuri.

Ochii i se umplură de lacrimi. Merse mai repede pe drum. Se simţea mizeră cu pacheţelul de morfină sub braţ.

Cînd ajunse la Zoe, paloarea ei o sperie. Totuşi, Ana îi spuse:

— Am vorbit cu Constantinescu. E încăpăţînat şi hotărît în meschinărie.

— Natural. Cît?

— La început douăzeci de mii, apoi a urcat la cincizeci de mii dar trebuie să te muţi de-aici.

— Bine, nu face nimic.

Ochii Zoei, mari, o priveau cu o tristeţe grea, implacabilă. Părea că ştiuse, că urmărise gîndurile Anei. Totuşi şi ceva nou era în privire. O tristeţe nouă. Ana o întrebă imediat ce are. Glasul Zoei răspunse liniştit, însă liniştea asta cuprindea cea mai adîncă urmă de amar şi deznădejde:

— A murit Flik. L-au omorît... şopti.

Într-adevăr Flik lipsea din odaie.

— Cine? Cine a putut?

— Nişte vecini din cartier. Le datoram bani.

— Eşti sigură?

— Da. L-am văzut.

Într-adevăr, Ana observă că Zoe era culcată pe pat, dar avea în picioare ciorapi şi pantofi.

— Poţi merge şi tu să-l vezi. L-au azvîrlit jos pe cheiul Dîmboviţei, lîngă apă. Mi-a spus o vecină din curte şi am fost. Era adevărat.

Erau nemişcate, aşezate amîndouă pe marginea divanului. Ceva dur, împietrise faţa Zoei. Ana o privi. Părul negru încadra faţa cu o perfecţiune geometrică. Gura tristă părea că nu se va deschide niciodată pentru nici un surîs, nici un cuvînt. Deodată, Ana se apropie de Zoe. Îi întinse pachetul de morfină aşa, nedesfăcut, întreg.

— Ţi-am adus ceva.

Privirea rece a Zoei, total lipsită de interes, alunecă spre pachet.

— Bomboane? spuse cu ironie.

— Deschide.

Zoe deschise. Cînd îşi înălţă privirea, Ana se cutremură. Ochii Zoei căpătaseră un luciu imens, o bucurie supranaturală. Părea că soseşte la lumină, că se desface din adîncuri nebănuite. Ana întoarse spatele, se îndepărtă, se opri lîngă geam. Îşi rezemă fruntea de răceala sticlei. Rămase nemişcată. Lacrimi îi curgeau pe obraz. Auzea zgomotul atît de

bine cunoscut, metalic, al seringii şi cutiei mînuite cu grabă. Gîndurile ei îşi începuseră măcinarea mecanizată, ecouri fără consistenţă: „o sută de lei, douăsprezece fiole, cincizeci de mii lei...“ Dar Ana nu mai avu puterea să socotească. Totul era inutil. Gîndurile se stinseră. Lacrimile pe obraz erau fierbinţi. Flik murise şi el. Acum...

— Ana!

Ana se întoarse şi merse spre Zoe. Se aşează iar pe divan. Se culcă lîngă Zoe. Simţea mîna Zoei mîngîindu-i fruntea, părul, ochii. Degetele fine atinseră pleoapele, genele, ştergînd lacrimile.

— Să nu plîngi, tu să nu plîngi...

Glasul, glasul acela grav, profund... Ana îşi îngropă fruntea pe umărul Zoei.

— Cum aş fi vrut să te feresc de durere!... şoptea încă glasul. Aş fi vrut să mor fără să afli tu.

Dar cît timp va mai putea ţine glasul viu, cît timp va mai trăi Zoe?... Cît timp va mai fi trupul cald, cît timp genele lungi vor tremura cu fiecare răsuflare...

CAPITOLUL XXXIV

Ana dormea. Auzea în somn zgomotul atît de bine cunoscut al pietricelelor azvîrlite în geam, cu care Ştefan Banea, de atîtea ori pe vremuri, îi dase semn că a sosit. Ana se sculă cu bucurie. Era sigură că Ştefan se întorsese, venise ca altădată. Probabil Zoe îi spusese că-l aşteaptă, că i-ar face plăcere să-l vadă... Despărţirea lor bruscă, neaşteptată şi totală îi lăsase un gol în suflet.

Ana făcu repede semnul convenţional cu lumina lămpii: o aprinse şi o stinse de trei ori. Apoi se îmbrăcă cu halatul de baie şi-şi vîrî picioarele goale în papuci. Îşi aminti cum răcise o dată iarna. De atunci, mai trecuse o iarnă. Acum era vară. Deschise geamul. O noapte caldă, vastă, pătrunse în odaie.

— Ana!

— Ştefan!

— Noapte bună!

— Noapte bună! Ce bine că ai venit! Sînt supărată pe tine. Erai prietenul meu şi ai plecat fără să-mi ceri voie.

— Mi se pare că visez. De-ai şti cîte s-au întîmplat de atunci!...

— Un an şi jumătate.

— O viaţă. Dar ai acelaşi glas. Aş vrea să-ţi văd ochii. Ce ochi ai, Ana?

Ana rîse.

— Aceiaşi.

— Ochii tăi înstelaţi.

— Deci, tot am rămas marea ta dragoste...

— Da.

— Atunci pentru ce n-ai mai venit? Pentru ce m-ai lăsat deodată singură?

— Ca să nu te dezgust prea mult. O ultimă cochetărie. Şi tot de aceea am venit acum noaptea, poetic...

— Şi de unde ştii că n-aş fi rezistat totuşi deziluziilor şi aş fi ştiut să păstrez totuşi...

— Nu este vorba de tine, ci de mine. Eu mă dezgustam. Eu nu puteam sta în faţa ta.

— La Zoe te duci.

— O ştii... este cu totul altceva.

— Vă gîndiţi numai la voi, iar eu trebuie să mă supun felului vostru de a fi.

— Zoe şi cu mine?

— Şi toată lumea. Am văzut. Nimeni nu s-a gîndit că şi eu pot suferi, aştepta, voii.

— Ei, asta o să fie mereu soarta ta. Tocmai asta caută lumea în tine. Se simt liberi lîngă tine, nu le este frică de strangulări, constrîngeri la cotidian... Ai pornit pe linia asta.

— Dar şi Zoe, ca şi tine, a căutat să se despartă de mine...

— Bine-a făcut.

— Şi la urmă tot m-a chemat.

— Rău a făcut. Eu sper să fac altfel.

— Bine... dar nici nu eşti în aceeaşi situaţie.

Ştefan tăcu. Ana simţi în nervi ceva dezagreabil.

— Nu? întrebă şovăind.

— Nu, desigur, şi totuşi motivele ei sînt altele, ale mele altele, dar rezultatul...

— Acelaşi? şopti Ana şi simţi că-şi stăpîneşte glasul ca să nu-l sperie pe Ştefan. Devenise atît de bănuitoare, încît, involuntar, se gîndea imediat la ce putea fi mai rău, fără însă a putea crede că a ghicit. Îşi aminti silueta lui Ştefan, pe înserate, strecurîndu-se la Zoe în curte... Îşi aminti şi că ceruse, rugase să afle tot...

— E cam acelaşi, ce să-i faci! Ana, ce grozav e să nu ştii pentru ce trăieşti! Am fost crescut, pregătit pentru viaţă atît de prost... Numai plăceri, senzualitate, răsfăţ, bani nemunciţi, bogat la vîrsta cînd n-ai caracter... iar acum, sculatea dimineaţa la 6, iarna pe întuneric, pe frig, tocmai în ceasurile cînd, obişnuit, mă întorceam acasă de la petreceri

elegante. Drept să-ți spun, nici nu-mi este milă de mine, dar mi-este scîrbă de viața pe care o duc. Înțelegi acum pentru ce am căutat să te evit? Dacă aș fi fost un stoic, un exemplu de bravură morală, veneam așa, rupt în coate, ros la guler, decăzut. În halul în care mă aflu nu sînt decît un foarte prost exemplu. Ți-ajunge cu Zoe...

Totuși, Ana nu era încă lămurită sau, mai bine zis, încă nu îndrăznea să creadă ceea ce înțelegea.

— Și Zoe ce spune? întrebă Ana, prudent.

— E, ea ar trebui să înțeleagă mai bine ca oricine, bineînțeles... dar totuși e de altă părere.

— Care?

— Că ea ar fi avînd mai multe drepturi ca mine la viciu, că eu sînt pur și simplu un leneș, un senzual. De exemplu, de tine, nici ei, nici mie nu ne este frică pentru tine. Tu ești în afara lucrurilor astea. Vreme lungă ți-am tot spus să nu te mai duci la Zoe. O făceam fără să știu de ce, așa, dintr-o teamă instinctivă, și iată că eu am fost acela care a avut de suferit, iar tu, îmi dau abia acum seama, aveai dreptate, ești... imună la orice rău, ești pură.

Acum Ana înțelesese.

— Ștefan!

Glasul îi era înfiorat.

— E imens să fi întîlnit o ființă ca tine, care să nu te împiedice cu nimic, cu absolut nici un gînd urît, ascuns, dubios.

Ana simți ceva cunoscut, dar nu-și putu aminti ce. Era însă atît de atentă, încît i se păru că nervii îi sînt dezlegați de orice înveliș. Aerul nopții calde avea legănări mîngîioase, largi, blînde, infinite...

— Poate Zoe are dreptate în ceea ce te privește, șopti Ana.

— E, desigur... desigur. Cu mine... Cu totul alte condiții, alte motive... Înțeleg prea bine, recunosc.

Și Ana întrebă deodată fără înconjur, dar și fără violență:

— De la ea ai învățat?

— S-ar putea spune, da. O, am încercat bineînțeles... fără știrea ei, absolut fără știrea ei.

Și Ana simți că aerul nopții o leagănă, să-i aline din durere. „Încă un om pierdut", gîndi.

— Ana, taci? Nu trebuie să crezi că ea m-ar fi ajutat. Dimpotrivă, era foarte supărată.

Ştefan rîse amar şi adăugă:

— I se pare că numai ea are voie.

Şi din nou Ana se căzni să menţină liniştea nervilor. Ştia, sau presimţea că, în noaptea aceasta, oricărei întrebări glasul de jos, din întuneric, va răspunde.

— Da, şopti Ana, ar fi trebuit, poate, să te opreşti.

— Uşor de zis!

— Acum şi pentru tine e prea tîrziu?

— Absolut. E sfîrşitul. Incontestabil. Nu regret. Ţi-am mai spus. Lumea noastră, a mea, e o lume moartă. Lumea care se naşte e o lume străină mie, nouă celor vechi. Eu prefer să-mi trăiesc aşa, acum, viaţa, decît să mă iluzionez că m-aş putea adapta. Ceilalţi oameni nu înţeleg. N-au petrecut atît ca mine. Au muncit, s-au străduit cu ambiţii derizorii... Eu nu mai am iluzii...

Şi deodată inima Anei începu să bată tare, dureros. Nu ştia dacă e bine sau rău ce face, dar momentul sosise.

— Motivul ei?

Nu era chiar întrebare în glas, mai mult un cuvînt care ar fi putut deschide drum.

— O, recunosc, altul decît al meu.

Şi glasul lui Ştefan rîse din nou, ironic şi amar.

— Drept să-ţi spun, e unul din lucrurile cele mai monstruoase pe care le-am auzit vreodată. De la vîrsta de patru ani, criminalul, monstrul acela de om... pentru că nu-i mai poţi spune tată... să fi îndrăznit să se atingă de ea!...

Anei i se păru că ştie din totdeauna acest lucru, dar deodată se făcu un gol imens în gîndurile ei, mai adînc decît noaptea, mai negru decît noaptea.

Cînd se deşteptă din leşin, auzi un glas bărbătesc jos, glasul lui Ştefan, un glas speriat, care parcă o caută în noapte, bîjbîind.

— Ana... Ana... Ana...

... şi Ana luptă cu un plîns, dureros ca o sfîşiere, cu revenirea la viaţă, cu aerul, cu trupul.

— Da, şopti.

— Ana, cum m-ai speriat! Ce-ai avut? Pentru ce tăcerea asta nebună?... Ana...

— Taci!

— Nu.
— Iartă-mă!
— E mai bine. Trebuia să știu.
— Dar pentru ce ai tăcut așa?
— Nu știu. Cred că mi s-a făcut rău puțin.
— Era să sun. O clipă încă și deșteptam casa întreagă.
— Taci! Nu știi ce tare mă doare... Dumnezeule, ce îngrozitor!
— Să nu ți se facă iar rău, la etaj, cu geamul deschis! Ana, stăpînește-te!
— Nu, nu, acum e gata.
— Nu trebuie să știe ea că ți-am spus.
— Nu, niciodată! Absolut niciodată. Acum nu mai are sens...

În fața Anei totul se limpezea. Întunericul adunat în ani, de cînd intrase în casa Vrîncenilor. Purtarea Zoei, oboseala ei, sanatoriul din Leipzig... Detaliile nu aveau importanță. Un singur lucru avea importanță, răsărea cu monstruoasă, inumană durere, durerea acelei ființe, durerea Zoei de a fi trăit ea, atît de sensibilă, înecată în mocirlă de puroi și crimă. Ana o revedea și pe Elena Mihalcea Vrînceanu, imensă, grasă, cu ochii congestionați... și pe el, Dumitru Mihalcea Vrînceanu, cu sîngele putred, cu ochii de apă clocită... Traian Mihalcea Vrînceanu... morți cu toții... morți... Și într-adevăr, acum nu mai era nimic de făcut, decît o risipă de milă, o îngenunchiere în fața durerii...

— Și niciodată, niciodată să nu mai vorbim de lucrul ăsta, spuse Ana.
— Niciodată.

O clipă n-a mai fost decît noaptea tăcută, aceeași noapte cu adieri largi și blînde.

— Ștefan, ai țigări? întrebă Ana. Îi era glasul epuizat și i se păru că trecuseră deodată, în bloc, ani și ani, și că noaptea topise totul.

— Da.
— Trimit cutia?
— O mai ai?
— Da. Cu mosor cu tot. Te așteptam...

Cînd Ana începu să fumeze, simți că obrazul îi este încă inundat de lacrimi. Curgeau abundent, lacrimi fierbinți, mari, bogate, ca un izvor cald. Se simțea absolut singură

pe pămînt. Întinse mîna şi întîlni aerul încropit şi moale al nopţii de vară, cald şi moale ca o apă blîndă, ca o mîngîiere a necunoscutului, a spaţiului infinit în care ea exista.

Cînd Ştefan îşi luă rămas bun Ana îl întrebă:

— Cînd mai vii?

— Nu ştiu. Poate ca acum, vreodată, neaşteptat, şi poate niciodată. Totul e atît de misterios, Ana.

— Va fi cum vrei...

— Ana, îţi sărut mîinile. Eşti o sfîntă. Noapte bună. Dumnezeu să te binecuvînteze.

— Noapte bună, îi răspunse Ana, şi jos întunericul rămase fără glas.

Ana îşi rezemă fruntea de pervazul geamului şi plînse. I se părea că o dată dorise să înţeleagă „totul" şi, ca pedeapsă, lucruri mai neînţelese, mai monstruoase, se adunau şi apăsau omenirea întreagă.

CAPITOLUL XXXV

La Tribunal, în sala cea mare a „paşilor pierduţi“ o întrezări pe Zoe, de departe. Slabă, stranie, fantomatică, părul negru contrastînd cu paloarea feţei şi verdele ochilor decoloraţi, atrăgea atenţia tuturor acelora care treceau pe lîngă ea. Cei mai mulţi se întorceau în grabă, nedumeriţi. Alături de ea, bine legaţi cu viaţa, pămîntul şi trupurile lor, Benvenuto Ionescu şi Sică Constantinescu Invalidul, ca doi tîlhari, stăteau unul în dreapta şi altul în stînga ei.

Mai desluşit ca oricînd, Ana înţelese că Zoe nu era făcută pentru viaţă. Toată fiinţa ei părea în contrast cu ceilalţi oameni, diferită, nepotrivită. Părea trezită din moarte şi mişcîndu-se iluzoriu printre oameni.

Acum va iscăli contractul vînzării casei. Cîteva zeci de mii de lei, un rest ridicol din imensa avere trecută toată în mîinile celor doi bărbaţi care o pîndiseră, o jefuiseră, cunoscîndu-i toate slăbiciunile, toată imposibilitatea de a se adapta vieţii. Pe feţele lor se vedea satisfacţia, vicleana bucurie a gîndurilor lor ascunse. O lăsaseră să se roage, să aştepte, ştiind că moartea şi chinul o pîndesc, ca să-i dea cîte o picătură de aur din averea ei, în schimbul unor dobînzi uluitoare... „Totuşi“, se gîndi Ana, apropiindu-se de ei, „cu toată aviditatea lor, şi ei vor muri“ şi văzu de aproape şi desluşit feţele lor, trupul lor, cu toate defectele care arătau trecătorul, efemerul, putreziciunea: grăsimi, transpiraţii, relaxări. I se făcu milă şi de ei.

Ana întinse mîna Zoei. O imensă dragoste, o imensă duioşie. Ca niciodată acum.

Constantinescu Invalidul şi Benvenuto Ionescu sărutară mîna Anei.

— E totul gata. Banii, conform învoirii, vi-i dăm dumneavoastră.

Numărară banii: cincizeci de mii de lei. Hîrtiile aveau un sunet metalic de frunză uscată. Ana le aşează în geantă. Constantinescu Invalidul şi Benvenuto Ionescu sărutară din nou mîinile şi plecară. Dispărură, cu pasul grăbit, hotărît, ca doi oameni care au lucrat frumos împreună. Tăcute, Ana şi Zoe, una lîngă alta, îi priviră din urmă.

— Mi-este sete, zise Zoe. Mergem sus la bufet şi bem un ceai. Acum s-a sfîrşit. Cînd eram copil, credeam că niciodată nimic nu are sfîrşit. Am aşteptat apoi multă vreme moartea şi acum văd că mă agăţ de ultimele zile pe care le mai am de trăit ca de ceva preţios. Aş fi dorit să mor într-un moment ales de mine, un moment limpede, dar prevăd că va fi altfel. Nu voi avea parte nici de o moarte ca lumea... Hai, vino, Ana...

Ana constată cu uimire cum Zoe cunoaşte uşile, scările, culoarele tribunalului. Mergea repede. Urcase treptele vorbind neîntrerupt, ca pentru sine. Oamenii se întorceau, prinşi pentru o clipă de faţa atît de palidă a Zoei. Priveau din urmă pasul ei de fantomă.

— Şi restaurantul tribunalului a fost al tatălui meu. Veneam aci copil fiind. Ne aducea tata.

Şi Ana se cutremură. Nu îndrăzni s-o privească. „Copil fiind" spusese şi Ana îşi aminti cu violenţă totul: leşinul din noaptea din ajun şi glasul lui Ştefan, jos, în întuneric, speriat. Ana şi Zoe se aşezară la o masă. Zoe ceru ceai şi prăjituri.

— Mi-e sete.

Paharele cu rom, aduse o dată cu ceaiul, le goli pe amîndouă deodată. Mai ceru alte două.

— O să-ţi facă rău! Ai fost bolnavă. Eşti slabă...

Ana întinse mîna s-o oprească, dar Zoe, iritată, i-o îndepărtă.

— Lasă-mă! îi spuse. Şi să nu-ţi închipui că am să iau precauţii cu mine. De-acum orice, înţelegi? orice este permis. Vrei să socotim cîte zile mi-au mai rămas? Numără banii şi ştim.

Ana o privi fix în ochi.

— Nu, şopti.

— Ba da.

Ochii ei verzi luceau violent.

— Şi banii ai să mi-i dai mie toţi, chiar acum! Ultimele zile să fie ale mele.

— Nu, spuse, Ana cu spaimă.

— Ba da!

Rîsul ironic, cu sonorităţi metalice, vibră.

— Nu! repetă Ana, cu rugăminte în glas. Nu!...

— Uite ce-i, să ne înţelegem. Ce vrei să mai prelungeşti? E adevărat, n-am putere să mă omor, dar nici n-ai să mă faci să economisesc zilele în socoteli meschine, chinuitoare. Cînd îmi va lipsi morfina, o dată agonia începută, voi găsi puterea, liniştea şi hotărîrea să aprind ligheanul cu mangal. Ştiu.

— Zoe...

— Inutil. Vreau banii. Vreau cîteva zile încă întregi. În orice caz sînt ultimele zile.

— Nu! se îndărătnici Ana, dar glasul ei era şovăielnic.

Nu ştia pentru ce refuză. I se părea că o face din egoism şi meschinărie, şi că, dimpotrivă, ar fi trebuit nu numai să-i dea banii, dar chiar să adune tot ce i-a mai rămas ca bani şi posibilităţi de morfină, şi ultimele zile să fie o risipă abundentă de otravă, banchet de morfină, apoi moartea... moartea. Nu ştia ce este moartea, dar totuşi ştia că, în orice caz, e singurul lucru posibil şi că va fi altceva pentru Zoe decît ce fusese chinul vieţii.

Zoe izbucni în rîs.

— Bine, o să facem economii, o să socotim, o să împărţim, o să gospodărim, o să prelungim minunata viaţă a Zoei Mihalcea Vrînceanu. Linişteşte-te. Ştii că nu te pot vedea cu disperarea pe faţă. Vino să ne bucurăm de ultimele zile. Ana, niciodată n-a fost pentru mine viaţa mai frumoasă. Să nu crezi că glumesc. De cînd ştii şi tu, în fine, că iau morfină, de cînd nu-mi mai este teamă de nimeni, sînt parcă dezlegată de orice păcat. Te rog să nu mă tulburi după moarte cu lacrimile tale. Oamenii trăiesc ca şi cum viaţa le-ar aparţine. Eu ştiu, eu am înţeles că este un lucru de împrumutat. Va trebui s-o dau înapoi. Fie numele Domnului binecuvîntat. Prostii!... prostii...

Deodată ochii i se aprinseră mari, imenşi, sosiră asupra Anei cu fixitatea gîndului urmărit pînă prea departe.

— Crezi în eternitatea sufletului?

— Da, şopti Ana.

— Curios! Şi eu. Ah, cum aş vrea să mor într-o clipă în care, ca acum, să cred lucrul acesta. Măcar atît. Atît. Să nu mor într-o clipă de spaimă. Pentru ce n-am puterea să termin atunci cînd ştiu? Acum de pildă?!

— Vino acasă, îi spuse Ana, să plecăm de-aci.

— Da, da, să ne întoarcem la vizuină. Mîine ne mutăm, plecăm pentru totdeauna de-acolo. Acolo s-au petrecut toate monstruozităţile. Toate colţurile sînt murdare.

Ana plecase ochii şi fierbinte voia ca Zoe să nu povestească nimic, să nu simtă acum, la sfîrşit, nevoia să precizeze. Ani de-a rîndul, dorise să ştie şi nu întrebase. Acum că ştia, îi era teamă ca Zoe să se simtă obligată să lămurească ceva. Şi totuşi n-o întrerupse, tocmai pentru ca ea să nu bănuiască, să nu afle că ştie.

— Eu nu i-am putut ierta, Şi poate numai de scîrbă, nu din ură. Mi-a fost prea scîrbă ca să pot ierta. Nu m-am putut dezlega într-atît încît să iert. Şi asta se plăteşte. O ştiu. Trebuia să fi avut puterea să iert. Acum e prea tîrziu. Lucrurile n-au fost făcute la timpul lor.

— Dumnezeu să-l ierte, şopti încă Zoe. Acum s-a isprăvit. Plec şi eu de acolo, din casa aceea. Cum poate cineva să dorească să aibă o asemenea casă? Cum nu simte că zace şi pîndeşte, din toate colţurile, demenţa? Am căpătat de pe urma acestei case, acum, la despărţire, cu ce să-mi cumpăr cîteva mii de fiole de morfină. Atît a putut face pentru mine casa părintească... Cînd eram copil, credeam că niciodată n-are să se termine. Mi se părea că exist din totdeauna, şi nu ştiam cînd voi muri. Acum, totul e pe sfîrşite. N-am mai rămas decît eu. Şi casa ştie că s-a terminat. Ai fost în grădină? Au crescut bălăriile, bălării pînă la înălţimea unui om, încîlcite. Aş vrea să stai şi tu cu mine o noapte, să vezi. Nu sînt nebună, acum mai puţin decît oricînd, acum cînd îmi cunosc clipele, dar dacă mă uit noaptea pe geam, văd în ierburile grădinii umbre alergînd. Îţi jur că este adevărat. Un joc nebun. Umbrele au ceva primitiv. Înainte nu le vedeam. Acum, de cînd am rămas singură, le văd. Jocul lor e ca al flăcărilor frămîntate de vînt.

Mi-e teamă numai să nu vadă ele faţa mea la geam. Mă aşteaptă. Ele ştiu că a mai rămas cineva în casă. Cîteodată, noaptea, mi se pare că am să mă hotărăsc şi am să ies. Ar fi poate mai uşor decît cu ligheanul de mangal. Pentru ce se bucură? Ele ştiu că s-a apropiat sfîrşitul. Dar drept să-ţi spun, mi-e silă. Jocul lor nebun e fără sens, prea plin de fantezie, de romantism. Eu vreau liniște. Numai liniște. Deplină liniște. Liniștea pămîntului. Ana, de ce suferi? De ce n-ai puterea să fii aşa cum te doresc, aşa cum te dorești chiar tu? Pentru ce să-mi dai sentimente moleşitoare, gîndindu-mă că suferi din pricina mea? Ţi-am putut eu face rău? Aş vrea să n-am grija asta. Să nu mai am absolut nici o grijă. De altfel, n-am decît o singură rugăminte, ăsta e testamentul meu: să nu plîngă nimeni în urma mea. Mă tulbură gîndul că vei plînge, că poate te vei gîndi ce-ar fi trebuit să faci sau să nu faci. Eşti singurul om pe care-l mai am pe lume. Toţi au murit, pînă şi cîinele. N-a mai rămas absolut nimeni. Mi-a fost dat să-i văd murind pe toţi şi mi-a fost dat să-mi cunosc şi moartea. O ştiu. E aci. Îmi cunosc clipele. Dar îmi trebuie liniște. Să nu plîngă nimeni în urma mea, fără dric, fără mormînt şi flori. Ana... făgăduieşti?

— Da.

Ana nu-şi recunoscu glasul. De altfel, i se părea că Zoe e de mult moartă sau că nu va putea muri niciodată. Şi deodată Anei i se păru că trăieşte din totdeauna. Lunecări stelare îi trecură prin nervi. Niciodată nu se despărţise de nimic. Cîteodată uita, cîteodată îşi amintea totul, ca acum. Într-adevăr, nu va putea plînge. Totul va fi pînă atunci consumat.

— Mergem?

— Da.

Acelaşi glas pornind din trupul ei şi totuşi străin de ea. Se ridicară. Erau în picioare una în faţa celeilalte. Ana se simţea plutind într-o indiferenţă care o purta la mari depărtări, în larguri necunoscute, iar în trupul ei stăruia încă leşinul din noapte, din ajun. Zoe se apropie de ea, îşi apropie obrazul şi o sărută.

Ana ştiu că în clipa asta îşi luase pentru totdeauna rămas bun, că de-acum tot ce va fi, nu va fi decît ceva

convenţional, sau slăbiciune. Un fior infinit, pînă dincolo de înţeles, îi străfulgeră fiinţa. O sfîşiere.

În noaptea asta, visul se repetă. Visul din totdeauna. Răsărise misterios şi tăcut, cuprinzînd absoluta fericire în el. Ana alerga. Undeva, prin apropiere, fericirea exista. Alerga. Inima bătea ca vîlvătaia flăcării, în noapte. Şi acea fericire prea mare, mereu mai mare, fericirea care părea că-şi va depăşi marginile, o deşteptă.

Ana se trezi, ca de obicei, singură în noapte, în întuneric, căzută din fericire pe pămîntul înţelesurilor cotidiene, mărunte şi sfîşietoare.

Începu să plîngă cu hohote. Niciodată fericirea nu fusese atît de aproape. Niciodată.

CAPITOLUL XXXVI

Şi Zoe Mihalcea Vrînceanu părăsi casa. A plecat cu mîinile goale, uşoară, ca o umbră, strînsă în pardesiul ei vechi, lăsînd în urma ei odăile pustii. Vecinii, ascunşi de după perdele, o priveau cu uimire şi ură.

Ana închiriase în ajun o odaie în cartier, o odaie mică, dosnică, într-o stradă neumblată.

Aci începu o viaţă foarte curioasă şi, lucru neaşteptat, aci au petrecut zilele, într-un fel, cele mai liniştite de cînd s-au cunoscut. Zoe părea dezlegată de absolut orice grijă. Faţa îi era limpede, ochii clari, mişcările fluide. Nici un cuvînt de prisos ori ascuns. Totul se lămurise. Au fost într-adevăr zile de stranie fericire, făcute din îmbinarea cea mai subtilă între precar şi etern, un echilibru transparent, eterat, aproape irespirabil.

În zilele acelea, Ana asistase cu uimire la stările Zoei, de liniştită destrămare a gîndurilor, de vegetativă şi inutilă contemplare. Zoe putea sta ceasuri şi ceasuri în lumina orbitoare a soarelui, aşezată lîngă Ana, fără să dorească vreo participare la viaţă. „Mîine“ nu a mai existat, totul a fost redus la un repaus care putea părea etern. Dar Ana îşi mai da seama că dacă, prin imposibil, s-ar fi cerut acestui echilibru precar o stabilitate de mai lungă durată, deodată, totul s-ar fi spulberat, dovedindu-şi consistenţa iluzorie. Tremurarea frunzelor, mireasma florilor, transparenţa aerului şi fiecare gest căpătaseră ceva din esenţa lor simbolică, existînd totuşi ca ceva tangibil. Ritmul vieţii, al tuturor gesturilor care înlănţuiesc viaţa, căpătase un sens de ritual care ar fi putut, cuprinzînd în el o formulă, să trezească, la sfîrşit, ca într-o scamatorie, şi altceva decît ceea ce era

vizibil în fiecare clipă. Puterea indisolubilă dintre efemer și etern devenise pentru Ana o realitate trăită. Știa acum că eternitatea e făcută din clipele toate, mereu în desfășurare.

Acum, cînd Anei nu-i mai era nimic necunoscut din viața Zoei, fiecare cuvînt al ei căpătase o altă valoare, o adevărată și tristă valoare, cu toate că nimic din felul Zoei de a fi nu era schimbat și că, tot ca înainte, niciodată nici o destăinuire sau plîngere nu pornea din partea ei. Uimită, Ana, ducînd gîndurile spre trecut, ajunse la concluzia că, în nici o clipă, Zoe nu căutase s-o inducă în eroare. Pur și simplu nu vorbise. Crezuse oare că Ana aflase totul de mult? Sau bănuise absurda ingnoranță în care Ana reușise să se mențină, și o respectase? Ana însă nu putea lămuri pînă unde merge obscuritatea sau acuitatea gîndurilor Zoei. În tot cazul, privirile ei aveau acum ceva atît de adînc, încît Ana simțea un fior de groază gîndindu-se că poate aceste expresii nu erau decît un miraj al unor gene mai lungi, al unor luciri mai verzi ale ochilor decît obișnuite și cîtuși de puțin ale vreunei lucidități sau puteri de gîndire.

Prin contrast cu Zoe, atît de desprinsă de realitate, Ana își da seama cît de adîncă și autentică era ea în căutarea și așteptarea unui înțeles definitiv valabil, al unui început de viață nouă și că orele în care uita de această căutare a ei nu erau decît goluri întîmplătoare, oboseli, dar nu uitări. Credea că dacă vreodată va dezlega un sens valabil al vieții, implicit va putea începe să trăiască la fel ca toată lumea. Atunci îi va fi posibilă chiar primirea ușoară a cotidianului, sau mai ales primirea ușoară a cotidianului, cu toate deficiențele inerente lui, depășind astfel totodată și oroarea plictiselii.

Dar, în aceste zile, orice gînd care o sustrăgea de la o totală participare cu Zoe, tocmai pentru că cunoștea cît de efemere îi erau zilele, i se părea o frustrare față de Zoe și prietenia ce i-o purta. I se părea că, implacabil, puși departe pentru mai tîrziu, are în fața ei ani și ani, în care timp se va zbate cu toate problemele ei personale. Ce trăia momentan lîngă Zoe erau clipe trecătoare, pe care niciodată nu le va mai putea reînvia. Voia să le perceapă în esența lor. Ana știa că Zoe nu mai constituia pentru ea nici un scop și nici un narcotic, așa cum fusese la început. Lîngă Zoe, Ana trăia un sentiment dramatic prin inutilitate.

Şi, lucru curios, în zilele acelea, problema morfinei, zilnic necesară pentru Zoe, a fost mult uşurată, parcă înadins, ca să adauge un sens neaşteptat acestor zile precare. Cîtva timp, Ana găsi facil cantităţi mari de morfină, pe care le da întregi Zoei, cu o dureroasă şi stranie satisfacţie. Au fost şi momente cînd Ana a gîndit cu cutremurare că poate o cantitate mult mai mare, dată deodată, ar aduce Zoei o moarte uşoară. Dar Ana îşi da seama că, cu toate că o consideră pe Zoe ca şi moartă, totuşi această putere, de a-i da otravă în cantitate mortală, n-o are.

Dar aceste zile luară brusc sfîrşit.

Într-o seară, Ana sosi, ca de obicei, acasă tîrziu şi obosită. În toată casa luminile erau stinse. Cînd intră, pricepu totuşi o vagă mişcare în odaia părinţilor ei, şoapte. Desigur că ei, îngrijoraţi, nu putuseră adormi, aşteptînd reîntoarcerea Anei. Ruşinată, emoţionată, dar nevrînd să cedeze nici milei, nici umilinţei, Ana intră la ea în odaie, închise binişor uşa, dar destul de tare ca părinţii ei să audă că s-a întors şi, liniştiţi, să adoarmă, apoi aprinse lampa. Zări imediat, ostentativ larg desfăcut pe pat, pe pernă chiar, un jurnal. Ana, maşinal, luă foaia. Titlul unui articol era subliniat gros cu roşu. Ana, în picioare, citi mai întîi titlul, apoi, fără să lase foaia din mînă, continuă să citească, se aşeză încet pe marginea patului.

Era un vehement articol împotriva traficanţilor de morfină şi a morfinomanilor. O doamnă, morfinomană, se azvîrlise de la etajul patru în stradă. Motivul: lipsa de morfină. Ana o văzu parcă pe Zoe, palidă, trăgînd ligheanul cu mangal de sub pat...

Ana înţelese perfect cît de periculos va fi să caute morfină, cît de greu o va mai găsi, şi cît de tare se va scumpi marfa căutată.

Cuprinsă de milă pentru părinţii ei, căci nici o clipă nu se îndoi că ei puseseră gazeta pe patul ei — cuprinsă de milă pentru Zoe şi de teamă pentru ea însăşi, Ana rămase îndelung aşa, tulburată, cu jurnalul în faţa ei.

Adormi tîrziu — somnul era un vid, în care ea plutea, dusă de timp şi spaţiu, la voia întîmplării.

A doua zi se hotărî să vorbească totuşi cu Zoe, cu toate că ştia că încercarea de a o lămuri era inutilă. Îi arătă ar-

ticolul cu traficanții de morfină. Zoe se făcu palidă și întrebă cu un glas agonic:

— Și ce-ai să faci?

În fața privirilor pline de groază ale Zoei, Ana răspunse:

— Voi continua să caut morfină.

Știa că nu poate face altceva și, în același timp, o îndârjită hotărîre o făcu să se angajeze acum, cînd lucrul era primejdios, tocmai pentru că o dată luase asupră-și, din slăbiciune și inconștiență, responsabilitatea vieții, atît de precară, a Zoei.

Ana deci continuă să caute și să găsească morfină — dar, într-adevăr, după cum bănuise, morfina acum se găsea din ce în ce mai greu, căci, după o serie de articole, poliția începu o campanie de urmăriri, descoperiri, cercetări, mușamalizări, șantaje, care avură ca efect scumpirea vertiginoasă a morfinei, dar cîtuși de puțin dispariția ei.

Ana umbla cu spaima în suflet că va fi prinsă, închisă, cercetată. Și totuși, cu toată spaima, Ana continua să caute morfină, adică să-și riște viața pentru o cauză pierdută. Mila și simțul de a duce la capăt acest angajament luat erau mai mari decît spaima. Umbla de colo, colo prin oraș, cu spaima în suflet, tainica ei spaimă, nespusă niciodată nimănui.

Ah, în zilele acelea de groază, Ana cunoscu toate colțurile Bucureștilor, toate farmaciile, toate drogheriile, toate odăițele suspecte, unde morfina putea fi ascunsă. Știa unde să fie obraznică, unde frivolă, veselă, unde tragică, unde naivă. Știa să se îmbrace astfel încît morfina să nu coste prea mult. Înțelese că oricît ar fi fost de mare suma de bani, era cheltuită cu ușurință în aceeași zi și că, altă dată, întîmplător, cu o minimală sumă, putea căpăta neașteptat de multă morfină. Cu un instinct extraordinar, traficanții care procurau morfină știau cît pot cere și cît pot căpăta. Ana cunoscu toate sentimentele, străine ei, dar care deveniseră o armă pentru a economisi bani, deci zilele Zoei.

Și Ana alergă mai departe, obosită pînă la chin, înspăimîntată pînă la groază că va fi prinsă.

Seara număra fiolele și banii. Apoi cădea, frîntă de oboseală.

Zoe, de partea ei, umbla și ea toată ziua în mod misterios. Ana nu putea înțelege unde mai găsea oameni și minciuni ca să-și procure și ea bani de morfină. Bănuia că,

din timp în timp, îl mai vedea şi pe Ştefan, dar niciodată n-o întreba nimic. Voia să-i lase toată libertatea. I se părea că poate Zoe va şti să-şi creeze surse de morfină nebănuite de ea şi că, o dată banii sfîrşiţi, viaţa va continua miraculos, la infinit. O speranţă puerilă, dar odihnitoare. Ajunsese să ştie ce cantitate de morfină în este Zoei absolut necesară: zece fiole de cîte doi cenţi. Într-adevăr, cu zece fiole, Zoe putea trăi, dar, în acelaşi timp, Ana observase cît de chinuitoare era starea asta pe loc în această cantitate minimală. Aflase că Zoe consumase pe vremuri, atunci cînd averea ei fusese intactă, pînă la o sută de fiole a doi cenţi pe zi. Îşi făcea singură injecţiile, cu o seringă mare de zece centimetri, zece injecţii pe zi. Trei, patru zile într-un picior, apoi, în zilele următoare, în celălalt picior, ca să odihnească locul.

Acum Zoe era liniştită. O linişte mecanizată, fără substrat.

Lîngă odaia Zoei era o altă odaie, închiriată unui student sărac. Ana şi Zoe îl auzeau fluerînd foarte des.

— Uite, îi spuse Zoe Anei, niciodată n-am simţit nevoia să cînt, să alerg, să rîd. Niciodată. Niciodată nu m-am jucat, nici cînd eram copil.

Ana ştia. Zoe îi mai spusese o dată lucrul acesta şi Anei i se întipărise adînc în minte, ca tot ce-i spunea Zoe. Acum, din nou simţi o sfîrşire în suflet. Ştia că nu mai poate îndrepta nimic.

— Te iubesc, te iubesc! strigă Ana, vrînd să-i dea cea mai pură dragoste, ei care o cunoscuse pe cea incestuoasă.

Şi ochii mari şi verzi ai Zoei avură tresărirea misterioasă a apelor atinse de adieri nocturne.

— Te iubesc, te iubesc!

Gura Zoei nu se destinse cu nici un surîs. Ana ştia că Zoe va muri fără să mai surîdă vreodată.

Ce i-ar fi putut spune ca să lumineze adîncul? Cu ce poate fi luminat sufletul celui ce a consumat tot?

Apoi lucrurile merseră mai greu. Banii se împuţinaseră. Ana îi număra cu spaimă

De cîte ori intra acum într-o drogherie, simţea un fel de trac curios, o teamă. I se părea că de data asta va fi ultima oară şi că de acum înainte nu va mai avea curajul să încerce. Cîteodată teama era atît de intensă, încît o dată

în drogherie, cerea absolut orice, săpun ori pastă de dinţi, şi apoi ieşea repede afară. O dată în stradă, îşi da seama că totuşi va trebui să meargă într-altă parte şi să caute. Se tîra astfel, obosită, pe drumuri, cu imaginea ligheanului de mangal în faţa ochilor. O vedea pe Zoe întinsă, nemişcată, în odaie, cu paloarea aceea atît de aproape de moarte. Atunci, obsedată, Ana alerga.

Într-o zi căutase ceasuri şi ceasuri întregi fără nici un rezultat, umbla în goană şi i se părea că e urmărită de umbra sinistră a sfîrşitului. Ştia că Zoe, acasă, aşteaptă. În ajun, cantitatea fusese atît de chinuitor de mică, încît Zoe, acasă, nu avea puterea să se mişte de pe pat.

Ana zări o prăvălioară, mai mult un gang decît o odaie. Înăuntru cîţiva clienţi... Cînd Ana intră, întîlni privirea droghistului. I se păru că-l cunoaşte. Neliniştită, îşi luă carnetul în care însemna toate farmaciile şi drogheriile la care fusese. Hotărît, aici nu mai intrase.

Ana se aşează. Privirea droghistului, în timp ce îşi servea clienţii, o cerceta des. Ana se simţea din ce în ce mai stingherită. Se gîndi să plece. Să ceară orice şi să plece. Îşi aminti privirea Zoei şi rămase.

Trecu timp. Ana observă că farmacistul serveşte nu numai pe clienţii care fuseseră în prăvălie înaintea ei ci şi pe alţii, de-a rîndul pe toţi care intrau, fără să se ocupe de ea, fără s-o întrebe ce doreşte.

Ana simţea că gîndurile îi sînt din ce în ce mai tulburi. pi era teamă, şi cu toate astea rămînea nemişcată. I se Îărea că între timp farmacistul telefonase poliţiei, că vor sosi, că agenţii vor fi ascunşi după o perdea atunci cînd se va hotărî să ceară morfină, că o vor prinde, că, dusă la poliţie, o vor bate.

Aşteptînd aşa în prăvălioară, ochii Anei se umplură de lacrimi. Îşi amintise şi de părinţii ei... de durerea lor dacă... Într-adevăr, crezu că de data asta nu va mai fi scăpare, căci îşi da seama cît de ciudată era purtarea farmacistului care o lăsa să aştepte de mai bine de o jumătate de ceas fără s-o fi întrebat ce doreşte... Dar în acelaşi timp, o oboseală atît de mare o cuprinse, încît îi era imposibil să se mişte. De altfel şi asta ar fi fost acum inutil. Era prea tîrziu. Dacă el anunţase poliţia, n-o va lăsa să plece...

— Vă rog, domnişoară, ce doriţi?

Prăvălioara era goală, farmacistul era în faţa ei, glasul era blînd.

Cu uimire, Ana întrezări chiar o emoţie în glas. Şi deodată Ana îşi auzi propriul ei glas:

— Te rog să-mi dai o cutie de morfină.

Un glas umil, simplu, inconsistent.

— A da, asta e, spuse farmacistul şi rămase nemişcat în faţa Anei.

Exclamaţia lui fusese uimirea omului care e surprins că a ghicit ce i se va spune. Acum o privea pe Ana larg, cu tristeţe.

— E pentru o prietenă bolnavă, şopti Ana, încurcată. I se părea că-l cunoaşte de mult de tot pe omul acesta. Se simţea atît de obosită, atît de deprimată, privirea omului era atît de cunoscută, încît Ana se aşează din nou pe scaun şi începu să plîngă.

— E pentru dumneata, spuse omul. Pentru ce minţi?

— Nu, pentru o prietenă.

Se făcu linişte, Ana plîngea încă nervos.

— Uite ce e, te rog să-mi arăţi că n-ai semne de injecţii. Ar fi mai bine să mori imediat decît să faci aşa ceva... tocmai dumneata.

Ana se făcu palidă. Îl privi cu spaimă. Erau singuri, absolut singuri în prăvălie.

— Dacă este pentru altcineva, îţi dau imediat, şopti omul.

Brusc, Ana se aplecă şi-şi ridică rochia pînă sus, pe pulpă. Desfăcu ciorapul. Piciorul apăru curat, pur.

Omul care îi sta în faţă se întoarse cu un gest tot atît de brusc şi se îndepărtă. Dispăru într-o odaie alăturată. În grabă, Ana îşi aşează ciorapul şi rochia la loc. O transpiraţie uşoară îi umezise mîinile. Nu gîndea nimic. Aştepta.

Farmacistul se întoarse. Avea cîteva cutii în mînă.

— Cîtă îţi trebuie?

— Cît poţi. Cît mai multă. Sînt obosită.

— Cît ia pe zi?

— Cît îi dau. Minimum doi centi.

— Poftim. Şi te rog să mă ierţi. A trebuit. Cum ai intrat în magazin, am ştiut ce vrei. Credeam că este pentru dumneata. Eram înspăimîntat la gîndul... În fine. Cîteodată se petrec lucruri curioase. Mi se părea că te cunosc,

că știu. Dar ce faci e totuși foarte periculos. Nu merită nimeni să riști. Poți fi prinsă...

Ana surîse.

— Pot să mai vin?

— Numai și numai cînd nu se poate altfel.

Ana întinse mîna omului. El se aplecă, sărută mîna.

Era spre seară. Ana luă o trăsură. Se simțea epuizată. Nervii storși de vlagă. Dusă de trăsură, de mersul liniștit al cailor, simțea că se odihnește, că-i este mai bine. Căuta să nu gîndească nimic.

Ajunsă aproape de locuința Zoei, în strada pustie și cenușie, văzu o umbră. O umbră ușoară care alerga. Era Zoe. Înfășurată în hainele ei sărace și cenușii, abia atingînd pămîntul, se grăbea. Ana o privea, uimită. O lăsase pe pat, iar acum o vedea în stradă, alergînd. Cînd se mai apropie, în înserare, Ana îi putu vedea fața și se sperie. O față albă ca varul, cu ochii atît de înfundați, încît păreau găuri mari, dînd într-adevăr iluzia unui cap de mort. Ana simți o durere în inimă. Îi era frică de imaginea asta, îi era frică să nu i se întipărească în minte, să nu șteargă prin violența ei celelalte imagini ale Zoei, atît de pline de viață și de duh.

Nemaiputîndu-se stăpîni, Ana se ridică și o strigă:

— Zoe!

Zoe se opri locului, speriată. Ana opri trăsura și coborî. Se apropie de Zoe.

— Unde alergai?

— Spre tine. Credeam că m-ai uitat. Nu mai puteam.

Ana o luă de braț. Se reîntoarseră împreună la Zoe. Abia ajunsă, Ana îi dădu morfina. O cantitate mai mare decît de obicei. Ascunse totuși o parte din ceea ce căpătase la farmacie.

Zoe, fără să mai ia nici un fel de precauții, își făcu imediat o injecție în fața Anei. Și Ana văzu cum, în aceeași clipă, viața revine, miraculos, în fața Zoei. Ca de obicei.

Și iarăși cunoscură cîteva zile bune. Apoi banii se împuținară într-atît, încît Ana începu să-și vîndă hainele din dulap.

Într-o zi Zoe îi spuse:

— Nu mai dăm bani pe chirie. Am găsit unde să locuiesc. În schimb, dau lecții de pian la niște copii.

Privirea Zoei avu ceva evaziv. Ana înţelese că Zoe minte, ascunde ceva, dar nu înţelese imediat ce poate fi. Cum ar fi putut sta într-o casă de oameni? Cum ar fi putut avea răbdare să dea lecţii la copii? Zoe era incapabilă să se gîndească la absolut nimic altceva decît la morfină, cînd nu avea, şi să se odihnească, să respire cîteva ceasuri după ce găsea cantitatea necesară. Dar, ca de obicei, Ana nu întrebă nimic. I se păreau atît de inutile, atît de ridicole detaliile vieţii, încît curiozitatea ei fusese total înlocuită printr-o aparentă linişte, liniştea omului prins iremediabil într-un destin care a întrecut ceea ce mintea poate înţelege.

CAPITOLUL XXXVII

Şi de-abia mai tîrziu Ana află că Zoe nu locuia şla nişte copii cărora le da lecţii, ci departe, la marginea Bucureştilor, într-un restaurant cu grădini de vară, unde seara cîntă la pian pentru clienţi.

Zoe îi spuse într-o zi toate acestea, — i le spuse simplu, ca şi cînd Ana le-ar fi ştiut din totdeauna. Şi Ana nu răspunse nimic. Erau obosite. Mărturisirile Zoei le făceau pe amîndouă să simtă mai apăsătoare povara vieţii.

Restaurantul se afla în cartierul cimitirelor, sus, pe lîngă Bellu. Aci avea o odăiţă ca o chilie. Abia încăpea în ea. Uşa se deschidea lîngă pat. Un scaun, o masă şi un cuier completau mobilierul. Seringa şi morfina le purta cu ea ziua întreagă în geantă.

O grădină mică, cîteva chioşcuri, o estradă cu un pian. Clienţii, mai întotdeauna din mahala, oameni de serviciu, dricari, cioclii şi pietrarii cimitirelor ori ceata de rude de-ale mortului proaspăt, care veneau după înmormîntare să mănînce ceva. Chioşcurile erau din zăbrele de lemn de brad; pe ele se urcau zorele cu flori sărace.

Zoe se apropiase de pian cu spaimă. Aşezase mîinile pe el ca pe ceva înfricoşător. Simţise un fior şi o uimire ca în faţa odăilor în care intri după zeci de ani şi le găseşti neschimbate. Sub degetele ei, clapele sunaseră straniu. Le încercase cu prudenţă, fără apăsări, stînd în picioare în faţa pianului. Pianul răspunsese. Era docil, ascultător pînă la servilitate, pînă la contopire şi gata oricînd să fie astfel. Degetele căutaseră un contact mai profund. Ecourile se deşteptaseră. Atingerilor mai adînci le răspundea un glas, sfîşietor, o lunecare în noapte, gemete, fiori de teamă

în faţa adîncurilor prea negre. Clapele, găsite cu tremurături, descopereau răni nevindecate. Prinsă, Zoe se aşează brusc în faţa pianului. Mîinile înviară sunete de mult ştiute. I se păreau chemări din mormînt. Şi deodată îşi aminti fraze întregi care de mult, parcă din altă viaţă, îşi modulaseră plîngerea. Erau veşnice, erau acolo. Lumea se pierdu. Nu mai existau decît melodiile care izvorau din degetele plimbate pe clape.

Timpul nu mai avea sens. O clipă, se putu crede atunci... Îşi aminti odaia din Leipzig... conservatorul... sanatoriul.... doctorul... tatăl ei... Trecuseră şapte ani. Trecuse viaţa. În loc de concerte cu săli pline, elegante, cu briliante şi decolteuri, acum cîrciuma mizeră, sordidă, la marginea oraşului. Oameni beţi, ordinari, suspecţi. Strada plină de cimitire. Somptuoase cavouri şi lespezi funerare... Moartea era aproape. Pîndea. Era sfîrşitul. Cîte zile, cîte săptămîni, cîte ceasuri? Ah, orele acelea de sîrguitoare exerciţii pe clapele albe! Ce va aduce moartea? Liniştea? Totala linişte?

Muriseră toţi. Tatăl ei, mama ei, Traian... Îi revăzu, panopticum nemişcat, înspăimîntător, de monştri morţi. O aşteptau acolo. Îi era groază de vreo reîntîlnire în lumea umbrelor.

„Iartă", strigase Dumitru Mihalcea Vrînceanu, tatăl ei, şi ea, Zoe, ieşise din odaie, îngrozită, fără să fi putut ierta.

Dorin aştepta şi el. Ceilalţi toţi vor sosi şi ei. Nimeni nu va lipsi. Îl revedea pe André de Bozas, înalt, cu privirea lui eroică, cu mîinile lui de arhanghel... Zoe se cutremură. Accente de deznădejde izbucniră din pian. Evocări, rugăminţi, strigăte. Miraculoase, melodiile soseau la viaţă, străbătînd stratul greu al anilor. Apoi melodiile cunoscute nu o mai mulţumiră, nu erau destul de intim legate de ea. Căuta în pian ceva ce trebuia să fie numai al ei. Luată de o inspiraţie înaripată, mîinile alergau. Îşi da seama că, dacă ar fi avut puterea să reţină şi să scrie ceea ce improviza, comoara melodiilor lumii s-ar fi împlinit cu un cîntec nou.

Tîrziu îşi dădu seama că o bucurie stranie, bucuria marilor izolări şi a totalelor satisfacţii, se dezlănţuise. Ridică privirea. Văzu în jurul ei mesele restaurantului, chioş-

curilor, estrada, toate de lemn ordinar. Pomii în grădină își legănau coroanele pline de frunze cu o desăvîrșită noblețe. Brusc sfîrși melodia, înălțînd-o într-un strigăt. În pian, coardele se stinseră cu spaimă, cu vibrații de nervi bolnavi, exasperați.

Zoe se întoarse către cîrciumăreasă și bărbatul ei, care se apropiaseră să asculte:

— Îmi trebuie note, spuse. Să-mi dați bani. Ce știu eu nu este pentru aci. Au apărut lucruri mai moderne.

— Așa ne gîndeam și noi. E cam de înmormîntare ce cînți dumneata. Și aici, de, vine omu' să mai uite, să se mai înveselească. Dar văd că știi să cînți repede.

— Știu. Nici n-ați mai avut o artistă ca mine! spuse Zoe, păstrînd lăuntric orice surîs.

Îi făcea plăcere această batjocură.

— Dacă voiam, puteam să cînt și la centru, nu?

— La centru se cere acum orchestră. Pianul nu mai e modern.

— Da, adevărat. Pianul nu mai e modern.

Și Zoe închise capacul negru.

Ziua, Zoe era liberă, chiar dacă soseau clienți, dar în după-mesele de duminică trebuia să cînte. Diminețile, Zoe le dormea pînă tîrziu, obosită fiind de serile din ajun, petrecute pînă aproape de zori fără somn, la pian. Cînd se deștepta căpăta de mîncare. Apoi imediat pleca spre Ana să ia morfina pe care Ana o găsise.

Cu rochia săracă peste măsură, lipită de corpul ei slab, sosea încet. Intra prin scara din dos. Amîndouă se temeau de părinții Anei. Ei nu-i spuneau nimic, dar privirile lor, reci și îngrijorate, o tulburau. O politeță corectă, distantă, era tot ce arătau cînd o întîlneau pe Zoe în casă. Ana le dăduse oarecari deslușiri, care se țineau prea puțin în picioare: că Zoe pierduse averea, păcălită fiind de oameni de rea credință, că e bolnavă, că dă lecții de pian... Dar în fața privirii mamei ei, Ana nu mai încercă nici atît.

Acum, de cîtva timp, Lucia Stavri evita orice discuție cu Ana în privința Zoei. Dacă Ana îi pronunța numele, mama ei schimba vorba. Părea hotărîtă să rabde. Dar cît timp va dura această răbdare chinuitoare? Ana se simțea stingherită în fața mamei sale. Ana găsea încă la ea în odaie,

puse în evidenţă, gazetele în care, cu mari detalii senzaţionale şi fotografii, erau tipărite reportaje asupra prigoanei duse împotriva traficanţilor de morfină.

Şi zilele treceau, iar hotărîrea ei de a duce chinul căutării de morfină pînă la sfîrşit nu slăbea. Obsedată de goana aceasta, spaimă şi oboseală, trăia aproape mecanic. Şi mila i se anihilase. Ca un animal fugărit. De cîte ori auzea paşi pe stradă în urma ei, credea că cineva vine s-o aresteze.

Unul din lucrurile dificil de rezolvat practic era problema fiolelor de morfină, goale. Zoe, cînd sosea, îi aducea înapoi stocul de fiole goale, căpătate pline în ajun. Nu avea nici putere, nici timp să le azvîrle. Ana nu mai ştiu ce să facă cu ele. Îi era teamă să le azvîrle la gunoi, îi era teamă să le azvîrle în stradă şi nu avea nici ea timp să meargă departe cu ele ca să se piardă urma celui ce le-ar fi azvîrlit. Se adunau la ea în odaie în toate sertarele, în toate cutiile, mărturie vie a ocupaţiei. Se temea de o percheziţie. Un adevărat coşmar şi asta.

Apoi Ana observă de la un timp, cu toate că Zoe aducea mereu fiole goale, că ele se împuţinau acum la ea în odaie. Mai atentă, după cîteva zile înţelesese: părinţii ei, în ascuns, îngroziţi desigur şi ei de spaima pericolului, o ajutau. Ei luau fiolele goale. Ana a văzut şi a înţeles: o parte din fiole le pisau şi le îngropau în grădină, o altă parte, făcute pachet, le luau seara şi, mergînd aşa la plimbare, le lăsau în drumurile lor, mereu altele, ori, departe, le azvîrleau în apele Dîmboviţei.

Recunoştinţa Anei a fost şi plină de milă şi de cutremurare. Îi era milă de părinţii ei ca de nişte copii care muncesc prea greu în loc să se joace. Solidaritatea lor cu ea în clipa asta grea a vieţii ei, încrederea lor în ea, îi conferi Anei un simţ al responsabilităţii pe care o avea faţă de ei. O dată, vreodată, trebuia să-i răsplătească. Acum, Ana umbla după morfină ca un somnambul, cu hotărîrea omului care a decis să ducă pînă la capăt un lucru.

Ana cunoştea pasul Zoei, uşor ca al unei umbre, apoi bătaia în uşă, prudentă şi misterioasă ca o şoaptă. În fiecare zi, după masă, Zoe intra. Ochii mai întîi. Păreau că intră singuri, cu luciul lor extraordinar, şi totuşi adînciţi în-

tr-o astfel de tăcere, încît te înspăimîntau ca o veste rea. Apoi gura, și ea atît de tristă, încît părea că niciodată nu spusese vreun cuvînt.

Zoe se așeza pe marginea patului. În gest era umilință. Se simțea obosită. Drumul era foarte lung de la restaurant la Ana. Și Ana nu putea merge acolo: căutarea morfinei îi lua tot timpul. Îi dădea numai doza necesară pentru o zi. Zoe nu era în stare să se stăpînească. Dacă i-ar fi încredințat o cantitate mai mare, ar fi întrebuințat-o imediat, cu însetare, cu deznădejde. Numai duminica, pentru că Zoe nu putea veni la ea, Ana se ducea pînă acolo. Astfel cunoscuse și ea locul unde sta Zoe.

Imediat ce erau împreună, Ana simțea o bucurie. Îi era bine lîngă Zoe. Orice umbră de urît dispărea. Existența nu mai era monotonă și banală. Se simțea vie, prezentă, plină de posibilități nebănuite și trăind într-un climat înalt de eroism și abnegație. Se simțea pură și inflexibilă. Hotărîrea ei de a lupta nu slăbea. Își spunea: „Dau atîta putere pentru morfină!“ Dar imediat știa că nu pentru morfină, ci pentru dragoste și milă. Zoe îi povestea tot felul de lucruri, căutînd s-o înveselească și Ana nu putea deslușî partea de adevăr, de fantezie și de humor în verva, uneori sarcastică, a Zoei.

Ceea ce însă o neliniștea pe Ana era faptul că din povestirile Zoei înțelese că acel cîrciumar la care sta începuse să-i facă curte, iar nevasta cîrciumarului devenise geloasă. De atlfel, acolo, clienții, mai toți, făceau propuneri.

— Ce-ar găsi plăcut la mine, surîdea Zoe, arătîndu-se cu un gest uimit. Sînt slabă de nu se mai poate. Un schelet. Credeam că măcar acum să fiu lăsată liniștită. Dacă ar ști ce gîndesc cînd îi văd cu ochii lucioși și mîini care abia se stăpînesc! Mă admiră toți clopotarii, toți cioclii, toți antreprenorii de pompe funebre. O fatalitate! Ah, ce oameni! Unu a învățat singur franțuzește, dar, sărmanul, pronunță aproape fonetic. Nu se poate înțelege absolut cu nimeni. În schimb poate citi. Îl știe pe Baudelaire așa, rostit literă cu literă, pe dinafară. Dacă l-ar auzi bietul Baudelaire cred că ar înnebuni! Și omul se crede superior, îi disprețuiește pe ceilalți clienți ai restaurantului. E amorezat de mine. Îmi declamă în franțuzește, cu originala-i pronunțare, în timp ce eu cînt la pian.

Anei îi era teamă. O știa acolo singură. În fiecare zi, cînd o vedea apărînd, avea un suspin de ușurare.

Va ține minte după-masa aceea cînd, în odaia de sus, în hall, venise Lucia Stavri, mama ei. Intrase, o privise pe Ana în tăcere, apoi o întrebase cu bruscheţea aceea care ascundea efortul pe care-l făcea de a vorbi într-o clipă penibilă:

— O aștepți pe Zoe ?

— Da.

— Te rog să privești biblioteca și te rog să observi cîte cărți lipsesc...

Ana privi și, într-adevăr, își dete imediat seama că biblioteca se golise mult și totodată înțelese și ce s-a întîmplat. Șopti:

—Lipsesc?!

— Da. Situația a devenit imposibilă. Te rog să n-o mai primești la noi în casă.

— Mamă!

— A întrecut măsura! Vine și fură ca să vîndă.

Ana simți că se face palidă. Găsi puterea să spună deslușit:

— I le-am împrumutat eu.

— Le-a găsit tatăl tău la anticari, vîndute. Că doară nu le-ai dus tu la anticari!...

— Mamă, credeam că m-ai înțeles și că, într-un fel, mă ajuți.

— Ca să cumperi morfină?

— Da, ca să ajut pe cineva, o prietenă bolnavă în ultimul grad.

— Frumoasă prietenie!

— Nu m-a atins cu nimic urît.

— Știu. Asta știu.

Dar glasul Anei se avîntă:

— Nu regret nimic din ce-am făcut și, din respect pentru ea, am devenit conștientă de pericolul în care mă aflu și nu m-a atins nimic. Pericolul ăsta există pentru oricine, oricînd. Eu, prin ea, l-am evitat pentru totdeauna. Știu că înțelegi ce spun acum și aș cere să-mi respecți efortul pe care îl fac pentru această ființă, nu și pentru ceea ce face. O iubesc prea mult pentru ca s-o încarc cu așa ceva. Într-un fel, poți să-i fii recunoscătoare... Ce contează cîteva cărți! Gîndește-te că aș fi putut să le iau ca să-mi procur mie

morfină, dar îți repet: sînt imună, total imună, și mîndră de aceasta.

Lucia Stavri deschisese ochii mari de tot, păru că vrea să răspundă, dar brusc ieși din odaie.

Nici nu dispăruse Lucia Stavri din odaie și Zoe apăru pe scări. Ana o văzu mai palidă ca de obicei, ușoară, ireală. Se apropie de Ana și șopti:

— Eu am luat cărțile...

— Știu. Taci.

Și Zoe mai șopti încă, mai mult ca pentru ea:

-- Lîngă tine m-am odihnit de toți oamenii...

CAPITOLUL XXXVIII

Într-o după-amiază, în timpul unei călduri cumplite, obosită de alergături zadarnice după morfină, Ana intrase într-o cofetărie şi băuse un pahar de apă de la gheaţă. Era transpirată. Imediat îşi dădu seama că făcuse o imprudenţă. Un junghi i se aşeză în plămîn, acolo unde acum cîţiva ani avusese o pleurezie. Se simţise imediat prost.

Era într-o vineri după masă. Totuşi, cu tot răul, umblă încă aproape două ceasuri căutînd şi, în sfîrşit, epuizată, din nou transpirată, se hotărî şi merse la farmacistul cu prăvălioara mică, unde ştia că întotdeauna putea găsi o oarecare cantitate. Decum intră în farmacie, farmacistul o întrebă dacă nu se simte bine. Ana îi spuse că se simte rău, că altfel n-ar fi venit la el, şi-l rugă să-i dea morfină pentru două zile: sîmbătă şi duminică. Se întoarse apoi în grabă acasă, hotărîtă să se culce imediat şi să stea două zile în pat.

Noaptea i-a fost rău. Avea febră. Se simţea slabă, epuizată şi, dintr-o dată, peste măsură de obosită, deprimată. Junghiul în spate stăruia.

Cînd Zoe sosi a doua zi ca de obicei, sîmbătă după masă devreme, Ana îi dădu toată morfina căpătată.

— Trebuie neapărat să stau în pat. Mi-este rău. Mîine sînt toate farmaciile închise, iar eu nu pot veni pînă la tine. Sînt total istovită. Pînă luni mă odihnesc şi cred că voi fi bine. Am să pot ieşi.

Zoe luă dubla cantitate cu un gest grăbit. În clipa asta Ana regretă că i-a dat-o. Văzuse în ochii Zoei o aviditate, o flacără furişe. Îngrijorată, Ana îşi repetă rugămintea.

— Nu uita că am febră. Trebuie să stau în pat. Și nici farmaciile nu sînt deschise. Vii luni după masă. Promis?

— Bine, bine.

Zoe plecă repede, ca de obicei. O tristeţe grea o cuprinse pe Ana. Zoe nu întrebase, nici măcar în treacăt, ce are, dacă-i este rău, cum răcise, ce simte. Afară de morfină, nu-i mai păsa de nimeni și de nimic. Totul la ea se mecanizase, ca într-un straniu coşmar.

Rămasă singură, Ana închise ochii. O mare oboseală, o mare destrămare, o mare tristeţe. Un doliu în suflet. Totul era negru și iremediabil. Ana căută să gonească gîndurile rele, să nu se mai gîndească de loc. Spre seară, febra urcă și mai mult.

Ana trăi o lăuntrică plăcere simţind că are febră, că este grav bolnavă, că poate astfel răspunderile nu vor mai exista pentru ea și, liberă, se va putea odihni, nu va mai trebui hotărît ce e de făcut. „După aceea", se gîndi Ana, „am să văd ce voi face" și-și dădu seama că „după aceea" însemna: după moartea Zoei. Se cutremură și puse totul pe socoteala febrei. Totuși, își da seama că e inevitabil, că sfîrșitul se apropie. Totul era luat de o grabă vertiginoasă, irezistibilă.

De cîteva zile tot ce făcuse pentru Zoe — goana după morfină împotriva oricărei oboseli — nu fuseseră decît gesturi mecanizate, lipsite de sinceritatea elanului generos. Cu violenţă, Ana hotărî că orice va fi, orice piedică, orice oboseală, o va ajuta totuși, pînă la ultima extremitate. Tocmai pentru că se gîndise la sfîrșitul Zoei, voia acum să răscumpere, să nu cedeze, să nu cadă pînă la urmă. Pînă la urmă...

În noaptea aceea, Anei i-a fost rău. Avea febră și fiori reci îi treceau prin șira spinării. Simţea că de data asta ceva grav se pregăteşte în corp. În noapte, în singurătatea întunericului, gîndurile își aveau o acuitate exagerată. „Poate am să mor eu înaintea ei. Toţi au murit înaintea ei. E poate un blestem", dar gîndind astfel, Ana știa că o face din pricina febrei, și imediat se căznea să se facă bine, să se simtă sănă toasă. Știa că lunea va trebui să alerge iar după morfină...

A doua zi, duminică, cînd abia se lumină de ziuă, o zi de palidă lumină, la ora cînd de-abia se destrămase întunericul, Ana, într-o semiconștienţă, obosită de noapte și de

friguri, auzi la uşa ei o bătaie uşoară. Tresări. Nu era cu putinţă! Bătaia se repetă şi semăna leit cu felul Zoei de a bate la uşă. O sudoare rece umezi fruntea Anei. Poate că Zoe murise şi venea acum, aşa, să bată încet la uşă.

— Intră... şopti Ana, ca o încercare.

Dar uşa într-adevăr se deschise şi Zoe apăru, atît de palidă, încît Ana din nou, într-adevăr, crezu că e o apariţie. Faţa Zoei era de o paloare cadaverică. Şi ochii arătau atît de înfundaţi în orbite, încît făceau goluri negre, profunde. Intră binişor în odaie şi se opri aproape de uşă. Ana se aşeză în mijlocul patului, speriată.

— Zoe, ce e? strigă.

Zoe mai făcu un pas, clătinîndu-se. Se opri iar.

— Iartă-mă, Ana... nu...

— Nu mai ai morfină!

— De ieri dimineaţă... Nu mai pot.

— Aveai pentru două zile...

Slab, Zoe înălţă din umeri. Mîinile avură un gest unil de scuză.

— Mi-a fost rău... am luat. N-am dormit, n-am mîncat. Sînt pe drumuri. M-au dat afară de la restaurant.

— Pentru ce?

— Ea. Cîrciumarul îmi da bani pe ascuns. Ea a înţeles...

— Şi unde ai să stai acum?

Zoe făcu un gest evaziv, apoi şopti:

— Astă noapte, am dormit la Ştefan...

— La Ştefan?

— Da. Înţelegi...

Într-adevăr, Ana înţelegea. Spuse:

— Acum ce facem? Mi-este rău. Sînt bolnavă.

Zoe îşi acoperi faţa cu mîinile. Era în mijlocul odăii, nemişcată. Deodată se prăbuşi în leşin. Ana sări din pat. O cuprinse în braţe, o ridică, o duse pe pat. Era uşoară ca un copil.

Zoe îşi reveni imediat şi deschise ochii. Se uită cu spaimă la Ana. Implorarea din ochii ei era insuportabilă, sfîşietoare. Ana simţi că preferă să moară decît să se împotrivească acestei mute rugăminţi.

— Mă îmbrac şi plec, spuse Ana. Să stai aci nemişcată. Dacă bate cineva la uşă, să nu deschizi. Au să creadă că dorm încă. Nimeni n-o să intre.

Ana se îmbrăcă în grabă. Mîinile îi tremurau. Simțea că e bolnavă, că are febră, dar totul i se părea fără însemnătate. Nu știa ce va fi mîine și cum va fi sfîrșitul; dar în clipa asta, i-ar fi fost imposibil să asiste nemișcată la chinul Zoei. Își zvîrli haina pe umeri, se încălță, își așează oarecum părul și, fără să se privească în oglindă, porni. Zoe era tot acolo, întinsă pe pat, nemișcată. Din timp în timp, pleoapele i se deschideau. Aceeași privire plină de implorări înspăimîntate filtra printre gene.

Ana plecă. Aerul rece, curat, o izbi în față, ca o îmbrățișare din altă lume. Strada era pustie. Cunoștea casa farmacistului cu care era acum prietenă. Luă imediat o mașină. În cîteva minute ajunse acolo. Dar lucrurile se complicară. Casa întreagă dormea, ușile încuiate, perdelele lăsate. Totuși Ana sună de cîteva ori insistent. O servitoare apăru la un geam de subsol, despieptănată, speriată. Cînd Ana îi spuse că trebuie să vorbească neapărat cu domnul, femeia o privi ca pe o nebună. Îi spuse să vină mai tîrziu. Dar Ana insistă. Îi spuse că e ceva foarte urgent și important pentru domnul farmacist, că trebuie să-l deștepte. Ana știa că omul este însurat, că ceea ce face acum îi va strica posibilitatea de a mai cere ușor morfină...

Aștepta încă afară în poartă. Îi era rău. Totul se clătina. Peste cîteva minute, farmacistul apăru. Era îmbrăcat cu o pijama, ochii roșii de somn, părul vîlvoi. Cînd o văzu pe Ana se sperie.

— Ce e? ce s-a întîmplat? Pentru ce vii aci? Ce-ai pățit?

— Iartă-mă, trebuia. Zoe e rău bolnavă. Îmi trebuie neapărat. Dacă nu capăt imediat, va fi imposibil de ascuns... Moare.

— Ți-am dat vineri pentru trei zile.

— Da, dar a fost bolnavă...

— Eu cred mai curînd că dumneata ești bolnavă. Îți dai seama în ce hal ești? Te omoară! Ești descompusă.

— Mi-a fost puțin frig. Dă-mi, te rog!

— N-am aci.

— Mergem la farmacie. Am un automobil în stradă.

— Acum?

— Te rog!

— Pînă la urmă, tot o să pățim ceva.

— Nu, nu știe nimeni...

— Șezi. Vin îndată. Să iau o haină.

Cînd ajunse la ușă, se întoarse și întrebă iar:

— Dar dumneata ce ai?

— Sînt răcită. Desigur puțină febră. O să-mi treacă.

Omul o privea, dînd din cap. Era și milă și dispreț în gest. Dar se hotărî și plecă.

Rămasă singură, Ana își dădu seama cît îi era de rău. Odaia se învîrtea vertiginos. Nu-și mai simțea trupul, părea inconsistent. O treceau sudori reci și fiori o scuturau neîntrerupt. Cîteodată i se părea că e pe punctul să aiureze. O surprindeau clipe de totală neatenție, de pierdere de sine.

Foarte repede farmacistul se întoarse. Părea supărat. Probabil se certase cu soția lui, gîndi Ana. Fără nici un cuvînt, ieșiră împreună și se suiră în automobilul care aștepta. Pe drum omul întrebă:

— A luat totul din prima clipă, probabil...

— Da, desigur.

— Și ai de gînd să te mai ocupi mult timp de lucrul acesta?

Ana înălță din umeri.

— Nu știu. Cît oi putea.

— Și apoi?

— Nu știu. Cum o vrea Dumnezeu.

— Ți-e rău?

— Da.

— Ai febră?

— Cred că da.

— Nici nu-și dă seama că te omoară.

Ana își îngropă fața în mîini.

— Nu mai pot... șopti.

Farmacistul îi luă mîna într-a lui.

— Vai de mine, ce febră!

O mîngîie pe frunte.

— Să știi că niciodată n-am auzit o astfel de poveste. Nu te înțeleg. Nu pot înțelege. Pe ea, o privește...dar dumneata? Și nu ajuți cu nimic. Îi întreții agonia...

— Taci! Nu pot altfel.

— Cum are să se sfîrșească povestea asta?

— Nu știu.

Ana închise ochii. În fața gîndurilor îi sta Zoe, așa cum o lăsase în odaie: întinsă pe pat, palidă, cu ochii închiși,

ca o moartă. Profilul era de o puritate de vis. Părul bogat dezgolise urechile mici și fine ca niște bijuterii. Sprîncenele negre, lungi, superbe, dădeau frunții o noblețe imuabilă.

Într-adevăr, o găsi pe Zoe în odaie, în aceeași poziție, nemișcată. Cînd intră, numai ochii bolnavi se deschiseră. O privire atît de umedă, transparentă, încît părea sosită din abisuri de inconștiență.

— Ai găsit? murmură gura.

— Da.

— Nu mai am putere. Să-mi...

Ana luă cutia cu seringa din poșeta mizeră a Zoei. Era fără alcool.

Mașinal, Ana căută chibrituri prin odaie. Dar glasul Zoei, sfîșietor, imploră:

— Lasă fleacurile. Repede, Ana! Mor!

Zoe se ridică și, cu mîinile tremurătoare, își făcu imediat o injecție. Ca de obicei, peste cîteva minute întreaga ei ființă învie. Tenul se lumină, ochii căpătară viață, gura se deschise. Era parcă Lazăr chemat dintre morți. Ana o privea cu uimire. Într-adevăr, un miracol. Deci, de atîta lucru depindea viața din Zoe! Cu atîta lucru viața putea fi chemată înapoi și imediat întregul corp să fie iar plin de dorința de a trăi... Odaia se clătina. Ana se simțea pe marginea leșinului.

Și pentru prima oară, Zoe își dădu seama că Ana e palidă.

— Ți-e rău?

— Da.

— Ai găsit pe mai multe zile?

— Da. Trei.

— Ce facem?

— Îți dau tot. Mîine nu poți veni aci.

Ana își da seama ce risca, dar vorbea și acționa purtată de o forță care o întrecea.

— Îmi dai adresa de unde ai căpătat acum? încercă Zoe.

— Nu. E inutil. Ție nu ți-ar da. Altfel te-aș fi trimis acum pe tine.

— Ai bani?

— Foarte, foarte puțini. Unde ai să stai?

— La Ștefan cîteva zile, pînă te faci tu bine... Apoi om vedea. Și acum trebuie să plec. Dă-mi, te rog, banii pe

care-i mai ai. Mîine caut eu. Ca să te odihnești. Pe urmă vedem noi ce putem face...

— Bine.

Și Ana îi dădu ultimele sute de lei. I le dădu cu exaltare. Ar fi vrut să aibă mai mult, mii și mii de lei și să-i dea totul, grămadă.

— Culcă-te. Văd că-ți este rău. Ai febră mare. Trebuie să plec. Să nu fii prea îngrijorată...

Zoe se pregăti să plece. Cînd a fost gata să iasă pe ușă, o privi pe Ana cu intensitate și deodată se înapoie în odaie, se apropie de Ana.

Ana își simți gîtlejul strîns de o mare emoție. Ar fi vrut să o îmbrățișeze, să plîngă, s-o implore... Rămase în picioare în fața ei. Zoe șopti:

— Îți mulțumesc. Îți mulțumesc că ai avut puterea să rămîi alături de mine și că nu mi-e dat să plec încărcată de remușcările că eu te-aș fi detracat. Îți mulțumesc că nu m-ai trădat niciodată în inima ta și că n-ai cerut de la mine ceea ce nu pot da. Ai fost unica mea bucurie și-ți mulțumesc că n-ai devenit unica mea remușcare. Tu ești altfel decît mine. Tu ai să vezi și ai să trăiești totul altfel decît mine. Tu vei depăși tot ce n-am putut eu depăși. Oamenii iubesc pentru ei. Tu m-ai iubit pentru mine. Să nu regreți nici-odată.

Zoe plecă fără măcar să-i dea mîna. Ana rămase singură. Se culcă imediat. O tristețe mortală îi cuprinse tot sufletul. În febră i se părea că fusese vis: Zoe leșinată, farmacistul, răcoarea transparentă a dimineții atît de curată încît păcatul părea imposibil... Odaia se legăna, se învîrtea. „Ah, își spuse Ana, și iluziile își au realitatea lor“, dar nu-și dădu seama dacă ceea ce a gîndit este important sau o prostie fără sens.

„Mi-e frig, își spuse, trage în odaia asta, am să răcesc“.

„Nu e nimic deschis, nu poate să tragă“, îi spuse alt glas, dar pe care Ana îl bănui că ar fi tot al ei.

„Ba da, e curent, reluă Ana, e un curent antisemit“ și jocul de cuvinte îi păru atît de stupid, încît se zvîrcoli în pat, dar fără să poată rîde. Își da seama că din ochi îi curgeau abundente lacrimi. Plîngea amar. „Așa cum aș plînge în urma unui dric“, își spuse. Voi să-și amintească ce ar căuta în urma unui dric și cine ar fi putut muri, și i se păru că

merge așa în urma Zoei, înapoi la restaurant, ca să cînte la pian.

„Merge cu dricul pentru că e cartierul cimitirelor, gîndi Ana și n-a avut altceva la îndemînă decît un dric. Totul e simplu, foarte simplu și nu trebuie plîns. Adineauri am fost la farmacist, am căpătat morfină, deci eu pot să fac ce vreau. Absolut orice vreau. Și acum, dacă aș vrea, aș putea din nou să merg acolo, să-i cer și mi-ar da. Dacă Zoe ar veni iar în odaie și mi-ar spune: „du-te", m-aș duce. Aș putea să merg la Ștefan, să stau cu ei... Acum dacă aș vrea, aș putea să încerc să mor. Scoți din trup viața, o lași să curgă. E foarte ușor. Trebuie numai să fii atentă ca, la momentul cerut, să oprești scurgerea și să aduci din nou înapoi sufletul cînd iese din trup, așa cum trupul nu se confundă cu restul lucrurilor printre care trăiește. O pieliță subțire desparte sîngele de revărsare. Și sufletul are ceva ce-l izolează... Aș putea în tot cazul să încerc... Orice se poate".

Auzi o bătaie în ușă. Tresări. Zoe se reîntorsese poate. Își da seama că are febră mare și că nu este stăpînă pe ce gîndește.

— Intră, spuse.

Și într-adevăr, ușa se deschise, dar de data asta apăru în prag Lucia Stavri, mama ei. Părea supărată și începu imediat să vorbească.

Întrucîtva, părea că evită s-o privească pe Ana, ca omul care a hotărît, călcînd peste orice timiditate, să spună ce are de spus.

— Ana, voiam de mult să-ți vorbesc. Credeam că are să dureze cîtva timp, așa cum ai spus tu la început, de aceea nici nu ți-am vorbit pînă acum, m-am prefăcut că nu văd nimic, că nu știu nimic, nu bănuiesc nimic. Dar acum nu se mai poate...

Ana simți că inima îi bate tare.

— Viața noastră, din casă, a devenit imposibilă. Din principiu n-am vrut să mă amestec în viața ta. Mi-am dat seama că nu semeni cu mine și că n-am dreptul să te forțez să fii așa cum aș fi dorit poate să fii. Mi-am spus că prietenia asta pentru tine va fi o experiență... că singură îți vei da seama de inutilitatea efortului... această prietenie asupra căreia de la început, din prima clipă, nu m-am înșelat. Niciodată presimțirile mele nu mă înșală... În fine, așa a

fost să fie, dar acum ai întrecut măsura. Am ajuns să cred că te-a hipnotizat! Dacă ţi-ar cere să omori, ai face-o! Nu-ţi este teamă de nimic, milă de nimic, în afara ei. Tatăl tău a vrut de mult să-ţi vorbească. Nu l-am lăsat eu. Tot aşa: am vrut să înţelegi singură. Dar tu n-ai margini, nici echilibru. Cum? Te-ai hotărît să-ţi treci viaţa satisfăcînd slăbiciunile, ca să nu spunem viciile, unei isterice?

— Pe mine nu m-a atins cu nimic, încercă să răspundă Ana, sperînd că asta e încă grija mamei ei.

— Ştiu. Slavă Domnului! De tine nu m-am îndoit niciodată, spuse Lucia Stavri cu simplitate. Te cunosc, adăugă, surîzînd trist. Tocmai pentru că ştiam că de tine nu se poate atinge aşa ceva, te-am lăsat. Am primit scrisori anonime. Dar n-am crezut. Ştiam.

Sîngele Anei îi vîjîia în urechi cu violenţă. Glasul mamei ei îi sosea depărtat, ca învăluit în vată.

— Dar, continuă Lucia Stavri, viaţa ţi-o poţi strica şi altfel decît luînd morfină. Nu vezi în ce hal trăieşti? Te-ai gîndit vreodată la asta?

Ana nu avu putere să răspundă că da. O oboseală curioasă o cuprinse deodată. I se păru că se despărţise de mult şi iremediabil de Zoe, că n-o va mai revedea niciodată, oricît de dor îi va fi de ea, oricît de aprins ar fi dorit s-o vadă, şi că mama ei vorbeşte inutil, martirizînd-o. Ar fi vrut să închidă ochii, glasul mamei să nu mai răsune şi să adoarmă. Ar fi vrut să plîngă, să plîngă infinit de mult... „Totul a fost consumat", îşi spuse.

Dar cuvintele mamei nu se opreau şi păreau un rechizitoriu făcut după pedeapsă.

„Remuşcări nu am", îşi spuse Ana şi închise ochii.

— Zilnic cînd pleci mă întreb dacă n-ai să fii prinsă. Te-a văzut lumea în toate colţurile Bucureştilor, alergînd, bezmetică. În cele mai suspecte cartiere, şi în relaţii cu oameni tot atît de suspecţi, oameni care, într-o bună zi, pentru un şantaj, pot chema poliţia. Ai cheltuit pînă şi ultimul ban care ţi-a fost dat pe mînă, ţi-ai vîndut din dulap şi haine şi rufe, fără măcar să te gîndeşti dacă sînt sau nu ale tale, căci, în definitiv, tatăl tău a muncit pentru tot ce avem. Repet: mereu am crezut că se va termina. Chiar eu, şi asta ţi-o spun ca să nu crezi că acum vorbesc din răutate, i-am dat bani cînd mi-a cerut.

— Ţie ?... ţi-a cerut ?...

— Da, mie. Oricui. Bineînţeles că mi-a cerut! Sau crezi că se poate opri ? Face orice. Te va omorî fără măcar să-şi dea seama că o face, fără să-şi dea seama cît ai iubit-o. Dacă nu te-aş cunoaşte, aş fi putut crede orice despre tine. Ce vă leagă? Nu vezi că eşti răcită, Zoe ştie lucrul acesta şi totuşi vine la patru dimineaţa, îţi joacă o comedie, te scoală din pat şi te trimite pe drumuri cu febră, ca să aibă o porţie dublă! După ce ai plecat, am intrat la tine ca să văd ce-i cu tine, auzisem zgomot şi am crezut că-ţi este rău. Am găsit-o aci şi ce crezi că a făcut cînd m-a văzut? A găsit puterea să-mi ceară bani pentru o chirie neplătită. Cică îmi va da banii la vînzarea unor terenuri din Covasna... în fine, poveşti ştie ea multe...

Ana suferea peste măsură. De la un timp, simţea că din nou gîndurile îi vin fără şir, aduse de febra prea mare. I se părea că şi glasul mamei ei tot din pricina febrei îl aude. Închise ochii. Dar glasul continua. Acum însă Ana nu mai percepea decît un vuiet fără sens.

—Acum s-a terminat, şopti Ana în delir, inconştientă. E moartă...

Glasul mamei ei se opri brusc şi, pentru Ana, pauza a fost ca o adiere de răcoare peste fierbinţeala din trup şi suflet.

— A murit... şopti încă o dată Ana fără voia ei, cu o neaşteptată luciditate interioară şi nerecunoscîndu-şi glasul.

— Ana!

Era spaimă în glasul mamei ei. Ana căută să se stăpînească. I se părea ridicol că vorbeşte aşa fără şir.

— Mi-e rău, şopti.

Simţi mîinile mamei ei care o pipăie pe frunte, pe gît, pe piept.

— Ce ai? Ai febră? Vai cum arzi!

— Nu-i nimic, mamă. Dacă mi-ar spune „Du-te", aş pleca iar. Dar acum s-a terminat: a început altceva. Acum ne întrecem: ori ea, ori eu...

Lucia Stavri îşi da seama că Ana aiurează, totuşi nu se putu stăpîni să întrebe:

— Ce?

— Să murim, şopti Ana. E foarte uşor. Eu ştiu. O să înveţe şi ea.

— Ana, taci! Aiurezi.

— Da, aşa simt şi eu. Nu ştiu ce vorbesc.

Şi lacrimi mari curseră din ochii Anei.

— Nu te supăra pentru tot ce ţi-am spus, şopti Lucia Stavri, ştiu că o iubeşti, dar dacă ai şti cît am suferit şi eu! Nu mai pot să te văd chinuindu-te. Şi mie mi-e milă de ea... dar te omoară!

Lucia Stavri plîngea. Ana ridică încet, cu greu mîna, care i se păru desprinsă din umăr şi că se mişcă singură şi-şi făcu semnul crucii.

— Şi acum, niciodată să nu mai vorbim despre asta, despre ea.

În odaie se făcu o linişte atît de deplină, încît Ana se cutremură.

În clipa asta înţelese că este adevărat tot ce vorbise, că într-adevăr lucrul se împlinise. Simţea abisuri negre deschise în faţa ei, care o trăgeau.

— Să nu mă laşi singură, mamă. Să stai cu mine...

Se agăţă de mama ei cu disperare, dar adîncul o chema...

Şi după aceea Ana nu-şi mai aminti de nimic. Căzu într-un gol negru, fierbinte, în care se lăsa dusă. Puterea ei de viaţă se scurgea din trup cu durere, într-un vîrtej ameţitor.

CAPITOLUL XXXIX

Cînd se deşteptă, i se păru că este cu ani şi ani înapoi, în timpul războiului, copil încă. Aceeaşi odaie, aceiaşi părinţi, un miros pătrunzător şi dulceag de gaiacol, un pahar de apă molcomă la căpătîi.

Pe urmă îşi aminti totul, dar în suflet îi stăruia acum o linişte nemişcată. Absolut totul devenise străin şi depărtat. Văzu faţa mamei ei slăbită, aplecată asupra ei cu emoţie.

— Mamă!

— Ana...

— Mamă...

— Taci, să nu te oboseşti.

Îşi amintea încă de abisuri negre, înfricoşătoare, prin care rătăcise.

Căutase cu mîinile parcă lumina ca să se întoarcă, şi revenise apoi în locul aceluiaşi suflet, aceluiaşi trup al lumii acesteia de pe pămînt. Se simţea slabă, se desprinsese de ea tot ce-i îngreuiase sufletul şi trupul. Acum era aproape fără nici un gînd, iar cele rămase erau şi ele aeriene, inconsistente şi, mai ales, simţul de răspundere al vieţii de pînă atunci îi lipsea. Desprins şi el ca un fruct prea copt şi căzut alături de trup, separat, străin şi în imposibilitate de a mai fi alimentat de gînduri, de fiinţa ei.

Trecură zile. Anei i se păru foarte natural să nu mai afle nimic despre Zoe. Singurul lucru pe care-l ştia perfect era că totul se terminase. Cum? N-ar fi putut spune, dar îşi da seama că dacă „totul“ n-ar fi fost terminat, n-ar fi putut fi atît de liniştită, cu deplina linişte a omului care şi-a împlinit datoria pînă la urmă, pînă la ultima posibilitate.

Cîteodată o simţea pe Zoe aproape, ca o mîngîiere. Ceva imaterial şi totuşi concret, ca o atingere. Îşi cuprindea faţa în mîini şi sta aşa o clipă. Atunci credea că fusese totuşi cu ea.

Convalescenţa a fost lungă. Se simţea obosită, cu toată oboseala anilor din urmă. Sta ziua întreagă nemişcată şi nici un impuls, nici o dorinţă nu o aprindea. Rar, din timp în timp, o înfricoşa gîndul că poate, o dată cu sănătatea regăsită, să nu fie cumva din nou cuprinsă de sensul zădărniciei vieţii ei. Ar fi dorit să poată lucra cu mîinile, să frece scîndurile, să care pămînt, să taie lemne, să facă paturi în spitale.

Într-o zi înţelese că mama ei vrea să-i spună ceva. O vedea ocolind stîngaci, cu încercări dibuite.

— Mamă, vrei să-mi spui ceva?

Cu o privire mirată, Lucia Stavri recunoscu.

— Da, Ana.

— Poţi vorbi acum. Am putere.

Ana ştia că nu va simţi nimic, că totul fusese consumat.

— Poate ar fi trebuit să mai aştept. Totuşi, e datoria mea...

— Poţi vorbi.

— Voiam să-ţi spun... Uite... Nu mult după ce te-ai îmbolnăvit... Zoe a murit... A iertat-o Dumnezeu.

Ana nu spuse nimic. Nu făcu nici un gest şi n-ar fi putut spune ce simte.

— Bine, mamă. Îţi mulţumesc, şopti mult mai tîrziu.

Intimidată, Lucia Stavri nu ştia ce să mai spună. Era nemişcată în picioare, în faţa Anei, care sta întinsă pe canapea. Ana închise ochii, dar nu simţea nimic, absolut nimic.

— Cum ai aflat? întrebă mai mult pentru mama ei decît pentru ea.

— A venit Ştefan Banea. Voia să vorbească cu tine. Mi-a spus.

Ana îşi aminti de ligheanul cu mangal, care reuşise atîta vreme s-o înspăimînte, s-o chinuie.

— Cum a murit?

— De o infecţie tetanică. Îşi făcea injecţiile chiar prin rochie, fără nici o precauţie de dezinfecţie. Locuia la Ştefan. El a dus-o la spital, la Colţea. Ţie ţi-era rău, foarte rău. N-am putut să plec de lîngă tine. N-am putut să fac nimic pentru ea. Nu mai ştiu nimic. Ţi-a lăsat Ştefan o scrisoare însă...

— De la ea?

— Nu, de la el.
— O ai?
— Da.
— Ai să mi-o dai?
— Da.

Lucia Stavri plecă. Ana rămase nemişcată. Era liniştită. Totulfusese consumat. După cîteva clipe, mama ei se întoarse. Îi dădu scrisoarea închisă. Ana o deschise imediat. Discretă, mama ei se retrase din odaie. Ana recunoscu scrisul lui Ştefan.

„Ana,

Mi-e greu ca tocmai eu să fiu nevoit să-ţi scriu scrisoarea asta. Zoe s-a prăpădit astă noapte. O infecţie, un tetanos. Nu s-a putut face nimic. Era la mine. Am dus-o la spital, la Colţea. Acum n-are nici cine să-i ridice trupul. Să nu aibă nici moartă parte de o soartă de creştin, nici sicriu, nici mormînt? Eu n-am nici un ban. Va servi studenţilor la disecţie, — oasele risipite cine ştie unde. Nu pot face nimic. Te rog pe dumneata să faci acest din urmă bine pentru ea. De data asta, într-adevăr cel din urmă bine: un loc de odihnă.

Îţi sărut mîna cu tot respectul ce ştii că ţi-l port.

Ştefan Banea"

Scrisoarea nu avea nici un fel de adresă şi nici dată.

Cînd Lucia Stavri se întoarse în odaie, o găsi pe Ana tot nemişcată, în acelaşi loc. În mînă ţinea scrisoarea deschisă.

Ana întoarse faţa către mama ei. Întrebă:

— Ai citit... scrisoarea asta, mamă?
— Nu... Ştii bine...
— Citeşte şi tu, te rog.

Cînd termină, faţa Luciei Stavri era profund deprimată. Bîigui:

— Dacă aş fi ştiut... dacă...
— Nu face nimic, mamă. Aşa a fost să fie.
— Dumnezeu s-o ierte pe ea şi pe toţi cei care au păcătuit faţă de ea.

Ana nu adause nimic. Totul i se părea fad şi inutil.

CAPITOLUL XL

După aceea, viaţa reîncepu ca de obicei. Zile şi nopţi şi iar dimineţi limpezi, victorioase şi iar asfinţituri roşii, cu înserări melancolice.

La Zoe se gîndea foarte rar, şi niciodată nu-şi putea imagina că murise. I se părea mai repede că fusese între ele o înţelegere tacită, de provizorie dar lungă despărţire Niciodată, în nici o clipă, Ana nu gîndi că e reală moartea Zoei. Adesea, pe stradă, umblînd i se părea că pe neaşteptate o va întîlni. Zoe îi va şopti: „Ştiam că numai aşa te puteam salva, dispărînd din viaţa ta. Eu trăiesc. Ca un miracol. Exist".

Noaptea o visa adesea. Erau totuşi întîlniri din care Ana se deştepta mulţumită, uşurată şi cu o infinită milă pentru ce fusese.

Timpul trecea. Pentru Ana inutil. Se plictisea şi-i era ruşine de întreaga ei fiinţă şi de inutilitatea vieţii ei. Celelalte fete de vîrsta ei se măritaseră, aveau copii, greutăţi, slujbe, munceau... Numai ea, Ana, călca pe pămînt cu un pas nesigur. „Respir, trăiesc, mă mişc, şi nu ştiu pentru ce. Sînt inutilă şi mie şi celorlalţi".

De Ştefan Banea nu mai auzi multă vreme nimic şi nici nu-l mai întîlni. Numai pe el l-ar fi putut întreba, numai el ar fi putut crea în Ana certitudinea morţii lui Zoe. Dar Ştefan dispăruse şi el de tot.

Într-o dimineaţă citi în „Universul" un anunţ mortuar. Era al lui Ştefan Banea. Era scris „moarte subită" şi iscălit de „un grup de prieteni". Era indicat şi cimitirul şi ora înmormîntării, dar Ana nu se duse. Se gîndi că poate, mai tîrziu, va duce flori la mormîntul lui.

„Şi acum, îşi spuse Ana, n-am mai rămas decît într-adevăr eu". Pieriseră toţi.

Şi, cu toată senzaţia de inutil şi de izolare în care Ana trăia, îşi da cîteodată seama, cu uimire, că totuşi încă aştepta ceva. Era o stare simplistă, aproape infantilă, de aşteptare, de încredere inexplicabilă. Cîteodată i se părea că, foarte curînd, aşteptarea îşi va împlini făgăduinţa, izvorînd din legănarea aerului, din lumina soarelui, din catifeaua neagră a nopţilor, din sclipirea stelelor... Împlinirea o simţea aproape ca o atingere. Credea că o dată cu împlinirea asta, totul va fi mai uşor. „Aş fi în stare să mă mărit, sau poate să mă călugăresc, sau poate să plec în lumea largă pe jos... În tot cazul, totul va fi posibil şi uşor." Dar n-ar fi putut spune ce aşteaptă. Cîteodată i se părea că poate însăşi moartea ei.

„De altfel, se prea poate ca într-o bună zi să mă sinucid, căci în definitiv, multă vreme n-o mai pot duce aşa. Nu pot trăi fără să ştiu pentru ce trăiesc. Nu pot".

Dar gîndul sinuciderii i se părea abject, repulsiv, de cea mai proastă calitate şi inutil. Mai ales inutil.

Părinţii ei îi propuseseră să plece din nou în străinătate. Ana refuză. Schimbările pe care le afli plimbîndu-te de colo, colo, i se păreau Anei că nu pot aduce vreo înţelegere interioară fundamentală. Ce aştepta ea era de cu totul altă natură, calitate şi consistenţă.

„Nu vreau să mă distrez, nu mai vreau nici un fel de narcotic. Mi-a ajuns Zoe. Acum vreau să ştiu, să am puterea să înţeleg".

Într-o zi, pentru că Lina, servitoarea, după un avort clandestin contractase o infecţie şi avea dureri şi pentrucă trebuia neapărat un doctor, Lucia Stavri o rugă pe Ana să telefoneze medicului familiei. Dar doctorul nu era acasă. Îşi ţinea cursul la Facultatea de medicină.

Era grabă. Linei îi era rău. Ana plecă spre Facultate.

Era drumul făcut de atîtea ori de la ea acasă pînă la Zoe. Fiecare pas, o iluzie, o halucinaţie. I se părea că nu va merge la Facultate ci, fantomatic, se va îndrepta către casa Zoei. Va intra în curte. Va găsi grădina părăginită, casa cu geamurile fără perdele şi prăfuite... Va urca scările spre chioşc, va bate la uşă, va intra şi o va găsi pe Zoe acolo...

La un moment dat i se păru că într-adevăr nu se va putea stăpîni, atît de violent îi era dor de Zoe, de glasul ei, de privirea ei...

Dar Ana se reculese. Lăsase acasă pe Lina în pericol, în dureri...

Ana se grăbi. Ajunse la Facultate. Căutîndu-l pe doctor, rătăci pe sălile lungi. Deschise o uşă şi pătrunse într-o sală de cursuri, cu bănci goale şi o catedră. O tablă mare, neagră, ocupa aproape un perete întreg. Lîngă tablă, în picioare, un schelet de o mărime potrivită. Un schelet gracil, cu umeri largi şi şolduri înguste... Capul cu orbitele mari... foarte mari...

Ana fugi. Inima îi bătea tare şi totuşi nu era spaimă, ci o profundă emoţie, iubire şi milă, o inutilă milă şi iubire.

Cînd îl găsi apoi pe doctor, nu-şi aminti îndată pentru ce venise. Abia după o clipă îi explică pentru ce-l căuta. Doctorul îşi luă pălăria şi o urmă pe Ana. Repede, duşi de un taxi, au fost acasă. Îl lăsă pe doctor în seama mamei sale, Luciei Stavri, iar Ana se duse de-a dreptul la ea în odaie. Se simţea atît de stoarsă de vlagă, încît i se păru că va leşina. Gîndurile ei de disperare au fost anihilate de acea epuizare care o cuprinsese. Era ca şi cum, fiindu-i milă de durerea spirituală a Anei, trupul găsise acest mijloc, al obo-selii, pentru a alina, a amorţi. O legănare în inconştient.

Istovită, se întinse pe pat, închise ochii şi aşteptă. Aştep-tă să se potolească, dar în loc de potolire, deodată durerea inutilităţii, ca de foc, i se urcă în inimă, insuportabilă. Îşi zise: „Dacă nimic nu are sens, pentru ce trăiesc? Şi dacă totul are sens pentru ce nu cunosc acel sens? Şi dacă totuşi există sens şi-l voi afla, atunci cum am să pot accepta un sens care permite şi durere, atîta durere, pe pămînt? Şi acum şi mereu, cineva strigă de durere. Clipele de fericire nu scuză nimic. Şi Zoe, cînd lua morfină, uita de durere, cu toate că ei nu-i păsa decît de durerea ei, dar asta nu împiedica să existe durere. Da, da, cum poţi accepta un sens, cînd se cuprinde durere în acel sens? O finalitate perfectă scuză oare un drum plin de imperfecţiuni ? Deci ar trebui să mă omor ca să curm totul. Acesta ar fi gestul logic al gîndurilor mele. Dar dacă viclenia creaţiei, a vieţii, e mai teribilă şi moartea nu este un sfîrşit, şi mă voi trezi după moarte implacabil legată de

mine însămi, în eternitate legată de imperfecţiune şi conştientă de această imperfecţiune?“

Aci, Ana simţi o transpiraţie rece cuprinzîndu-i trupul.

„Aş putea totuşi să încerc să-mi curm zilele, ca să ştiu cum este şi acest lucru, dar încercînd din curiozitate, laşitate sau eroism, eu ştiu sigur că prin acest gest voi adăuga durerii existente pe pămînt: mama mea şi tatăl meu vor suferi înfiorător. Îi voi încărca eu pe ei cu această durere: ca să-mi fie mie mai uşor, voi face acest gest oribil şi murdar?“

Mila pentru ea, pentru Zoe şi pentru orice om care suferă, ce se înălţă în acea clipă în inima Anei, a fost sfîşietoare. O milă supraumană, milă pentru orice durere, ştiută sau neştiută, o milă care cuprinde şi o fierbinte şi neputincioasă dorinţă de a ajuta, de a uşura. Ar fi strigat de milă pentru durerile tuturor şi pentru durerea ei, s-ar fi sfîşiat de disperare că nu poate să şteargă de pe pămînt orice nedreptate, orice durere, orice întunecare. Se simţea cu mîinile legate şi cu mila în mijlocul inimii, ca o rană dureroasă.

Ana coborî din pat şi alunecă pe jos. Aproape o îngenunchiere. Lacrimi abundente îi curgeau pe faţă. Împreună mîinile. Nu ştia cui să se adreseze. Era cuprinsă de o stare de disperare fără ţintă şi fără ieşire. Atunci îşi spuse sieşi, inimii ei. Îşi auzi glasul fierbinte şi solemn:

„Am să trăiesc ca să ajut. Măcar în mine să ştiu că e milă şi puritate. Orice durere alinată e totuşi ceva. Voi începe cu lucrul imediat posibil: cu mine. Nu mă voi despărţi de oameni niciodată. Orice-ar fi, voi răbda cu ei, împreună cu ei, solidară cu ei. Îi voi iubi oricum, crezînd în ei pînă la sfîrşitul zilelor mele. Chiar dacă aceasta nu va avea sfîrşit. În vecii vecilor. N-am făcut eu viaţa. Eu nu pot decît s-o trăiesc în puritate. Restul nu mă priveşte. Mă depăşeşte. Întrebările care mă depăşesc, nu fac decît să mă slăbească şi să-mi pierd timpul. Măcar eu, începînd de la mine şi imediat, să nu pricinuiesc durere“.

Ana îşi simţi lacrimile curgînd pe obraz, căzînd pe mîinile ei împreunate într-o şoaptă mai aprinsă, aproape strigăt, ceru: „Dar totuşi vreau să înţeleg, vreau să fiu fericită“.

Brusc se linişti. O linişte ca după emoragie. Mîinile şi picioarele îi erau reci şi prea uşoare. Inconsistente. Se culcă din nou pe pat.

Nu-şi dădu seama dacă leşină, adoarme, sau moare... Simţea că alunecă într-un spaţiu ciudat...Şi visul, visul din totdeauna, se repetă. Alerga. Inima îi bătea repede şi tare, ca vrînd să spargă încercuirea trupului. Bătea. Palpita. Cu fiecare pas, o bătaie a inimii.

Acum, în acest drum interior, drum al inimii, fericirea şi lumina erau pe aproape. Erau ale împăcării cu ea însăşi şi cu viaţa toată. Alerga: inima alerga. Şi din ce în ce, fericirea era mai aproape. Fericirea era o desăvîrşită dragoste pentru omenirea întreagă. I se părea că aleargă acum în spaţii necunoscute, cosmice, că paşii o înalţă, o uşurează, o duc într-o lume supranaturală şi totuşi materială, reală. Alerga.

Atunci, în clipa aceea, se trezi. Ana nu deschise ochii. Rămase nemişcată, atenţia încordată înăuntrul ei. Nu-şi mai simţea trupul. Respiraţia îi era oprită. O clipă crezu că într-adevăr murise, dar, deodată, ca într-o cădere într-o dimensiune nouă, Ana cunoscu fericirea, adevărata fericire, fericirea esenţială. Anei i-a fost dat să cunoască perfecţiunea cuprinsă în inimă, iubirea perfectă pentru toţi oamenii. Ştia că e vie. Ştia că nu e vis, ştia că în fine fericirea nu este o iluzie, o beţie, ci starea naturală şi perfectă pentru orice om care o poate atinge prin iubire absolută, iubire pentru toţi oamenii. Căpătase totodată şi desăvîrşita răbdare de a asista de acum înainte la desfăşurarea vieţii şi de a tolera viaţa cu toate defecţiunile ei întru depăşirea fiecărui moment. Perfect nu era decît efortul făcut pentru mai bine. Ştia că fericirea există din totdeauna, că fericirea o aşteptase, ascunsă în inima ei, ascunsă în puterea vieţii întregi, ascunsă în orice om şi că durerea nu este decît greşala încercărilor spre mai bine şi dovada fără tăgadă a libertăţii omului. Într-adevăr, sîntem liberi să greşim sau să nu greşim, să alegem între bine şi rău. Ana mai ştia că nici un cuvînt nu poate exprima sau înlocui această experienţă trăită, realitatea aceasta, găsită la limita extremă a fiinţei, o realitate care nu poate fi anihilată nici de moarte, nici de viaţă, existînd dincolo de moarte şi viaţă şi cuprinzîndu-le totodată. Victoria în desfăşurarea legilor vieţii.

Ana îşi cunoscu perfecţiunea potenţială şi eternitatea. Ana cunoscu în ea puterea ascunsă în om, puterea reală a conştiinţei. Ana cunoscu puterea sublimă a vieţii şi ştia că ea, Ana, nu este o excepţie, ci că ce găsise ea, era patri-

moniul tuturor celor ce vor să înţeleagă aceasta şi au puterea să caute: iubirea de oameni şi încrederea în nelimitata lor posibilitate de progres. Era sigură că oricine caută poate găsi acelaşi ideal şi acelaşi motiv pentru a iubi oamenii pînă la dăruirea vieţii lor.

N-ar fi putut spune cît a durat acea stare de înţelegere viu trăită un ceas, două ori cîteva secunde. Acum îşi auzea respiraţia grea, aproape ca la agonizanţi, care căuta să-şi facă iarăşi loc şi lua cunoştinţă din nou de trupul ei culcat pe pat, de fiinţa ei din totdeauna. Îşi dete seama că într-adevăr, în puterea unei astfel de clipe se putea muri. Dar ea trăia. Abia acum trăia.

Şi nu-i mai rămînea decît, întoarsă din lumea întrebărilor, trăind printre oameni şi cotidian, să caute să-şi înalţe fiinţa pînă la nivelul acelei înţelegeri, dată ca un dar ei, ei care avusese curajul şi puterea să ceară să ştie.

Da, acum ştia. Legea perfectă există şi poate fi cucerită în fiecare clipă, de fiecare om. Ana acum putea trăi. Ştia pentru ce trăieşte. Mila rămăsese, dar fără disperare.

Şi-i mulţumi Zoei, ca şi cum şi ea, prin negaţie, o ajutase să găsească.

Selecţiuni din critica românească cu privire la: Henriette Yvonne Stahl *Între zi şi noapte*, Editura Contemporană 1942 şi Editura pentru Literatură 1968

«...Evident, în datele lui, după lectură, romanul pare oarecum senzaţional, cel puţin prin tehnica folosită de doamna Stahl, de-a ne divulga, dozat, cu abilitate, cu interes şi cu un fel de patos ascuns etapele tragediei Zoei şi dezlegarea misterului nefericirii ei.

Rezumată de noi, drama îşi pierde însuşi farmecul gradaţiei, însuşi omenescul şi rezonanţa lui, pentru lectorul care-o urmăreşte pas cu pas de la primele la ultimele pagini.

Virtuozitatea scriitoarei în această carte constă de-a ne face curioşi, de-a ne chinui, aşa cum chinuieşte eroina, de-a ne face să asistăm la toate ciudăţeniile, suferinţele şi nădejdile Zoei; căci Zoe este victima unui destin înfiorător, întrupat în monstruosul ei tată, care a siluit-o de mică, a internat-o apoi într-un sanatoriu de alienaţi, în străinătate, ca s-o readucă acasă cu nervii zdruncinaţi, cu viaţa distrusă şi cu pecetea oficială că a fost într-o casă de sănătate. În subconştientul ei feminin, Zoe, fiind tînără, ar vrea să se rupă de trecut, să se zmulgă din odioasa ei tragedie, să trăiască aşa cum i-ar porunci puritatea ei firească, nealterată de un act la care n-a participat, să-şi afle fericirea prin dragoste.

.....

Tehniceşte foarte abil construit, romanul *Între zi şi noapte* este un semn de obiectivitate, de putere de-a stăpîni un material foarte dificil şi de-a depăna cu multă măiestrie momentele unei existenţe atît de patetice cum este a Zoei.»

Pompiliu Constantinescu,

Din *Scrieri*, vol. 4, Editura MINERVA
1970

«...Romanul *Între zi și noapte* (1942) atinge punctul cel mai adînc al sondajului psihologic pe care îl întreprinde literatura Henriettei Y.Stahl. Ana Stavri, o tînără fată de o puritate interioară ieșită din comun, se aseamănă cu unele personaje feminine dostoievskiene(Aglaia Epanțșkin, Katia Ivanova). Ca ele, caută cu o încordare sufletească supraumană desăvîrșirea morală în devoțiuni supreme. Devenită prietena Zoei Vrînceanu încearcă să o iubească „dincolo de fapte și de complicații", pentru a o ajuta. Experiența se dovedește extraordinar de dură. Zoe e o ființă stranie, de o frumusețe aproape ireală, dar rece, paralizantă.O lipsă totală de apetență pentru viață îi dictează comportările derutante. Zoe a suferit un asemenea ultragiu din partea tatălui ei, cînd era copilă, încît nu mai găsește nici o energie pentru a trăi și se droghează spre a putea suporta existența. Romanul e istoria sacrificiilor Anei, care înfruntă mediul dement și repulsiv din casa Vrîncenilor, dezaprobarea părinților și cunoscuților, obstacolele materiale, riscul grav al procurării stupefiantelor. Asistăm astfel la însoțirea tragică, obstinată a Zoei pe panta degringoladei ei fatale de către eroină, cu un devotament dureros și absolut. Cele două caractere se definesc admirabil în această dialectică tragică, ridicînd drama descrisă la o dezbatere profundă de ordin etic. Excelentă e sugerarea universului dezechilibrat al „nopții" în care pătrunde Ana. Casa Vrîncenilor are o arhitectură „nebună", stîrnește o senzație de neliniște prin disproporțiile ei bizare, înăuntru, camerele închipuie un labirint terifiant, mobilele urîte și neprietenoase sufocă încăperile. Privirile Zoei, ca și ale tatălui ei, creează în jur adesea o stare de tensiune bolnăvicioasă insuportabilă. Contrastînd cu figura eroinei, familia acesteia afișează o vulgaritate țipătoare de parveniți, pe care îi urmăresc însă atavisme grele. Coborîrea în infernul psihologiei alienate a raporturilor Zoei cu părinții ei luminează cu îndrăzneală un peisaj moral înfricoșător. Romanul posedă o rară forță de a afirma în acest climat cu totul neprielnic noblețea abnegației și a-i dărui o semnificație umană elevată.

...Henriette Yvonne Stahl este o analistă excelentă și o autoare substanțială.»

Ov. S. Crohmălniceanu

Din literatura română între cele două războaie mondiale

Editura pentru Literatură, 1967

«...Dacă romanul *Între zi și noapte* este construit pe tema fascinației, cu numeroase corespondențe în poemul lui Coleridge, în capitolele finale amestecul dintre romantism și realism (în comparație cu realismul pur din *Christabel)*, ajunge la o halucinantă intervertire, în chiar sensul realismului. Fascinația, ca imitație, ia acum o formă dramatic realistă, aceste pagini fiind de o *forță unică în romanul românesc*. Căci Ana, mereu curată, în tribulațiile către care o mîna necesitatea de a procura morfina pentru Zoe, *imită* fără să vrea atitudinea, gesturile, reacțiile stereotipe ale toxicomanului: ea trăiește în *conștiință* însă, deci cu distanțarea ce-i intensifică pînă la sublim umanitatea, spaima și degradările la care o supune lupta pentru morfină. Pornite dintr-o milă imensă, tribulațiile Anei, în care abulia e înlocuită cu o teribilă voință responsabilă, se constituie, estetic morbid, ca un joc extraordinar între romantic și realist: fără fascinația (romantică) exercitată asupra ei cu neîntreruptă putere de Zoe, n-ar fi posibilă dramatica ei prezență activă în zguduitorul plan al realității (realiste). Iar dacă în decursul romanului Zoe rămîne o apariție fantomatică (doar aura romantică înconjoară un caz clinic) de o perfectă monotonie —, prin contrast cu ea, Ana este purtătoarea unei conștiințe vii, sensibile, a unei aspirații neînfrînte spre absolut, spre dăruirea spirituală, pe care autorul o urmărește cu răbdătoare delicatețe, pe linia simbolică a împlinirii binelui în contact intim cu răul.»

I. Negoițescu

Din prefața la volumul *Între zi și noapte* de H.Y. Stahl,
Editura pentru Literatură, 1968

«...Romanul *Între zi și noapte* este zidit întreg în jurul a două simboluri vii: Ana și Zoe. Două personaje care își conțin semnificația pînă și în inițiala numelor, căci Ana și Zoe sînt deosebite ca A de Z, între ele se desfășoară scara lumii. Dar, cum se spune, extremitățile se ating. Ana, principiul solar, și Zoe, principiul selenar, țes în jurul lor o savantă muzică de atracții și respingeri, într-un roman de o armonie și o bogăție rară.

Substanța filozofică a acestei cărți e mai mult decît abundentă: găsim și opoziția străveche între două principii fundamentale, și ideea că binele nu se poate reliefa decît în vecinătatea răului, și aceea că puritatea nu se poate încorona decît cu experiența, căci *Între zi și noapte* e totuși un roman „de formație", în sensul că sufletul Anei Stavri iese modelat din succesiunea paginilor, sculptat de evenimen-

tele tragice şi uneori de-a dreptul senzaţionale pe care le stîrneşte fiinţa de noapte şi de mister a Zoei Mihalcea. E un cuplu feminin cum literatura română (nu prea bogată de altfel în femei remarcabile) nu mai are, şi e admirabilă încrederea şi siguranţa cu care autoarea a construit totul pe fabula cea mai simplă: femeia bună în luptă cu femeia rea. Fondul filozofic e cuprins însă în date moderne şi chiar violente: toxicomania, incestul, recluziunea în aziluri sordide, descoperirea unui schelet sînt elemente poliţiste care recomandă în general cărţi fără altă complicaţie decît cea epică. Henriette Yvonne Stahl (e acesta unul din punctele sale comune cu Dostoievski) foloseşte cu multă stăpînire asemenea procedee „tari", încadrîndu-le într-o carte de idei fundamentale: iată deci şi fondul etern şi durabil, pentru uzul intelectualilor, şi epica izbitoare, ce fixează masa publicului (şi care explică glorioasa carieră a acestui roman, la noi şi în străinătate).

Interesant este faptul că într-o proză în genere cuminte cum e cea românească, Henriette Yvonne Stahl a fost de la început dezinhibată de prejudecăţile unor subiecte tradiţionale. Azi, unii critici admiră cu răsuflarea tăiată literatura „hippy" pentru că ea îi duce în orizontul mişcător al drogurilor. Constatăm că avem o scriitoare a noastră, care în termenii convingători ai vieţii reale, ai vieţii româneşti, a exploatat o temă atît de „exotică", şi la un nivel intelectual indiscutabil mai înalt decît şocantele scamatorii (uneori de o prea evidentă contrafacere) care domină azi piaţa cărţii mondiale. Căci senzaţionalul faptelor este, în cazul lui Henţiette Yvonne Stahl, înnobilat definitiv de filozofia autoarei, care ştie să deschidă o lume în fiecare personaj şi să creeze în romanele ei o mitologie contemporană.»

Petru Popescu

«...*Între zi şi noapte* este dialogul zguduitor dintre două frumuseţi feminine, în care chipurile constituie limbajul unei înţelegeri mai adînci decît cuvintele. Trăsăturile fiziognomiei caracteristice revin de-a lungul romanului, cu o insistenţă care aminteşte procedeul „Kenningar" specific stilului „saga". Procedeul aparţinînd tehnicii narative a celor mai vechi epoci (*Iliada* şi *Odiseea*, dar chiar şi *Ghilgameş*) revine adesea în stilul contemporan, înlocuind livrescul travaliului cu notaţia directă, astfel că arhaicul se caută firesc în cea mai modernă direcţiune narativă: ne gîndim, de exemplu, la romanele lui Sigrid Undset. În operele Henriettei Yvonne Stahl, pe lîngă efectele stilistce

de cadențare a povestirii și de împrospătare, pînă la obsesie, a imaginii în mintea cititorului, procedeul „Kenningar" devine purtătorul unor semnificații originale.

Între zi și noapte este povestea unei mari prietenii, a întîlnirii imposibile și totuși reale dintre lună și soare. Drama profundă se înfiripă, crește și se consumă între cele două figuri cu semn contrar.

.....

Între zi și noapte este unul din cele mai îndrăznețe romane din literatura feminină europeană.»

Alexandra Indrieș
Din revista ORIZONT

Selecțiuni din critica franceză cu privire la:
Entre LE JOUR ET LA NUIT **roman par**
Henriette Yvonne Stahl traduit du roumain par
l'auteur, aux Éditions du Seuil à Paris, 1969

Dans la marée des livres

«...Vreți să descoperiți o romancieră? Citiți *Între zi și noapte* de Henriette Yvonne Stahl. E un roman crud, plin de funingine, care nu se aseamănă cu nimic din ceea ce ne este familiar, dar a cărui forță teribilă apare cu încetul și devine aproape intolerabilă.

H.Y. Stahl e românca și și-a tradus ea însăși romanul în franceză.

.....

Această carte teribilă e un foarte frumos roman.»

Georges Sion
de l'Académie

Le soir (Belge)
Între zi și noapte — Henriette Yvonne Stahl

«...Iată primul roman publicat în Franța al unei romanciere române care deține un loc important în viața literară a țării sale. Ea situează acțiunea cărții la București, unde trăiește acum și unde probabil și-a petrecut tinerețea. Acest roman bun, foarte bine tradus de însăși autoare, se plasează într-o autentică tradiție slavă; personajele din *Între zi și noapte* se mișcă într-un univers dostoievskian.»

Marie Thérèse Bodart

La revue des livres

Între zi și noapte — roman de Henriette Yvonne Stahl
(editura du Seuil)

«...Henriette Yvonne Stahl a reușit, cu o mare măiestrie, să creeze o ambianță tulbure, neliniștitoare, plină de echivoc.

Casa Zoei este ca o insulă în însăși inima unui oraș, o insulă unde cuvintele, gesturile, ocupațiile n-au nimic comun cu cele purtînd amprenta prozaismului vieții cotidiene, e o casă fabuloasă, bîntuită de ființe în afara normelor. Zoe este ca o preoteasă, o vestală în serviciul unei divinități necunoscute. Ana, fără să-și dea seama, sucombă la această atracție, împotriva căreia nici nu-și propune să lupte. Numai cînd totul se va fi consumat, ea va înțelege motivele profunde ale acestei fascinații: extremele se atrag irezistibil. Zoe are extrema ei contrară. Ea n-a iubit-o decît ca atare: ceea ce ea ar fi putut fi dacă ea însăși ar fi rămas atît de viguroasă.»

Simone Knapen

Syndicat des idées

Între zi și noapte de Henriette Yvonne Stahl
(Ed. du Seuil)

«...Acest roman se situează în Bucureștiul de acum o jumătate de secol. În acest cadru vechi, delicios a așezat o istorie complexă. Eroina este o tînără, Ana, care face întîmplător cunoștință cu Zoe, tînăra stranie ce exercită asupra ei o ciudată atracție. Ana și Zoe devin amice, iar pentru Ana e un motiv de mari griji. Zoe a iesit dintr-un mediu ciudat, foarte diferit de al lumii cunoscute de Ana.

.....

În cele din urmă, amiciția atît de puternică dintre cele două fete apare ca aceea a modelului și a „negativului" său. Aceasta este originalitatea acestui roman puternic și plin de farmec, care ne duce în maniera cea mai fericită în epoca unde nu se disprețuia a se seria o istorie fără a fi camuflată.

Trebuie subliniat că talentul H.Y. Stahl, care e însăși responsabilă de strălucita traducere a acestui roman scris în românește, contribuie mult la plăcerea de a citi cartea.»

J.R.

Alerga: inima alerga. Şi din ce în ce, fericirea era mai aproape. Fericirea era o desăvîrşită dragoste pentru omenirea întreagă. I se părea că aleargă acum în spaţii necunoscute, cosmice, că paşii o înalţă, o uşurează, o duc într-o lume supranaturală şi totuşi materială, reală. Alerga. Lei 9